

**A
MAGYAR
SZOCIOLÓGIAI
IRODALOM
BIBLIOGRÁFIÁJA**

3.kötet
Önálló kiadványok 1900-1919

**MTA SZOCIOLÓGIAI KUTATÓ INTÉZET
FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR**

**BUDAPEST
1981**

Szerkesztette
REMETE LÁSZLÓ

A szerkesztésben résztvett: Bóna Márta

Lektorálta

Litván György
Pataki Ferenc

Az anyaggyűjtésben résztvett: Dr. Debreczeni Csabáné,
Farkas János, Forgács Zsuzsa, Gál Katalin, Karbach
Erika, Uray Gáspár

ISBN 963 581 077 6

Kiadja a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató
Készült a FSZEK sokszorosító üzemében
Felelős vezető: Mikó Zoltán

Terjedelem: 28,17 A/5 iv. Táskaszám: 81/33. Példányszám: 500

Bevezetés

Retrospektív szakirodalmi vállalkozásunknak mostani 3. kötetével fejeztük be a magyar szociológia kialakulása és további fejlődése számára oly kiemelkedően fontos 1900-1919. augusztusa közötti periódus bibliográfiai feltárását. Alábbi címgyűjteményünk anyagát is figyelembe véve a jelzett korszak vonatkozó anyagából kiadott 3 kötetes válogatásunk együttesen 1520 oldalon 8591 tételszám alá tömörítve több mint 11.000 forrásadatot tartalmaz.

Amíg a régebben kiadott 1. és 2. kötetekhez a korszak mintegy 150 folyóiratából válogattunk, a monografikus műveket felsoroló jelenlegihez az önállóan megjelent kiadványok ezreinek átvizsgálására volt szükség.

Az itt következő válogatáshoz sokféle forrást vettünk igénybe. Az elinduláshoz támaszt jelentettek saját korábban kiadott kötetünk recenziós anyagának kéziratossal cédulái. Ezek természetesen csak a művek kisebb hányadához kalauzoltak, hiszen az egykorú könyvtermés nagyobb részéről nem jelent meg reflexió. Értékes segítséget találtunk a korszak társadalomtudományi könyvészeti kiadványaiban. A Közgazdasági Lexikon 1900-1901-es kötetében pl. a többnyire élvonalbeli szakemberek tollából származó cikkekhez helyenként naprakész gazdag bibliográfiákat csatoltak. A legfontosabb századeleji kiadványokra Szabó Ervin 1903-ban megjelent Bevezetés a társadalomtudományi irodalomba című munkája is ráirányította a figyelmet. – 1907-ben a Huszadik Század hasábjain, 1908-tól a Fővárosi Könyvtár kiadásában jelentek meg Varró István éves nemzeti szakbibliográfiái a magyar társadalomtudományi irodalomról, majd 1911-1912-ről Váradi Irma készített azonos jellegű összeállítást. Egyes társadalomtudományi részterületek korabeli irodalma gyűjtéséhez és kiegészítéséhez Barcza Imre, illetőleg Braun Róbert, Máday Andor, Mandelló Gyula, Szabó Ervin, Tonelli Sándor és mások a drágaság, a nemzetiségi-, a nőkérdés, a lakásügy, a választójog, a kivándorlás stb. korabeli magyar irodalmából szerkesztett szakbibliográfiái jelentettek biztos támaszt – az adott kiadványok megjelenési időpontjáig terjedően. Hoffmann Géza a kivándorlással foglalkozó amerikai kiadású anyag címeit foglalta egybe. Több számunkra fontos szerző (pl. Földes Béla, Máday Andor, Schmitt Jenő, az angol Seton Watson stb.) külföldön megjelent írásairól általunk feldolgozott műveik mellékleteként találtunk használható jegyzékeket.

Szükségesnek tartottuk, hogy feldolgozzuk a magyar nemzeti

bibliográfiák címanyagát is: Petrik Géza magyar könyvészete 1886-1900-as kötetét, hogy a korszakunk kezdő évét jelző 1900-as kiadású könyvekről kapjunk teljesebb áttekintést, Petrik és Barcza Imre 1901-1910-ről szerkesztett nagyszabású kétkötetes bibliográfiáját és természetesen Kozocsa Sándornak az 1911-1920-as magyar könyvtermést átfogó ugyancsak kétkötetes munkáját is. Mindezekon kívül persze egész sor más, különböző önálló művekben közölt "rejtett" bibliográfiát, speciális könyvészeti kiadványokat is felhasználtunk és a külföldi magyar vonatkozású munkák lehető gazdag reprezentálása érdekében Josef Stammhammer monumentális Bibliographie der Socialpolitikja 1912-ben megjelent 2. kötetét, Kont Ignácnak a francia nyelvű hungarika műveket egybefoglaló úttörő jelentőségű századeleji összeállítását /Bibliographie française de la Hongrie, 1913. Önmagunk ellenőrzéséhez jó segítségnek bizonyult Buday Júlia, a századeleő filozófiai irodalmát összegező 1929-ben kiadott könyvészeti összeállítása, amely sok szociológiai címet is tartalmaz.

Mindezek után az eredetileg felbecsült 500-600 helyett jóval több mint 3000 címfelvétel gyűlt össze. Az ennek nyomán feldolgozott könyvtömegből közelebbi vizsgálat alapján csaknem 2000-et profilidegennek, illetve selejtes, tudománytalan pamfletnek minősítettünk. A kiselejtezett cédulákat az esetleges érdeklődők számára betűrendezett állapotban megőriztük a FSZEK szociológiai dokumentációs osztályán. Adattárakat, statisztikai gyűjteményeket, törvénytárgyúakat, reformtervezeteket csak akkor vettünk fel, ha bennük valami elemző kommentár is szerepelt. Ennek az elvnek érvényesítése miatt hagytuk ki a birtokos osztály vagyoni helyzetét regisztráló e szempontból forrásértékű Gazdacímteret is. A munkásság életszínvonalának alakulására vonatkozó gazdag anyagot tartalmazó szakszervezeti kongresszusi jegyzőkönyveket felvettük, de a szociáldemokrata párt kongresszusainak főként aktuálpolitikai tartalmú jegyzőkönyveit kihagytuk.

E kötetünkben végül 1429 tételszám alatt kereken 1500 kiadványról nyújtunk információkat.

*

A selejtezés problematikájára utalva jegyezzük meg, hogy a válogatásnál az előző kötetekéhez hasonló elvek vezettek bennünket: a szociológiai vonatkozású irodalmat széles értelemben annál is inkább, mert, amint ezt a kézbe vett művek túlnyomó többsége igazolta előttünk, az új diszciplína rohamos magyarországi térhódítása idején a kortárs szerzők is a legtágabban fogták fel a szociológia tematikáját. Az új nézőpont akkor hatolt be a határtudományok egész sorába, a történettudományba, az antropológiába, a pszichológiába éppen úgy, mint a filozófiába, politológiába, jogtudományba, urbanisztikába, pedagógiába, irodalom- és művészetelméletbe, gazdaságtudományba, szociálpolitikába stb. és nem utolsó sorban a munkásmozgalom elméleti termékeibe, amit nemcsak Szabó Ervin, Varga Jenő, Ágoston Pé-

ter, Rónai Zoltán, Bresztovszky Ernő, Kunfi Zsigmond és hasonló teoretikusok kötetünkben szereplő sok írása, hanem az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság alatt megszorodott szociológia kiadványok, a Szociológiai könyvtár című vállalkozás ekkori megindítása is illusztrál. A terjedelmet nem vettük mércének a váltogatásnál, így akár kétoldalas bevezetést is felvettünk, ha ezt hézagpótlónak éreztük /pl. Ferenczi Sándor bevezetőjét Freud Totem és tabujának fordításához/, másfelől pedig szociológiai köntösbe burkolt nagyobb fércműveket is kihagyunk.

Ismeretes, hogy egy kicsiny, hatalmi, kultúrpolitikai eszközökkel alig vagy egyáltalában nem rendelkező, de a haladás szolgálatába állott céltudatos értelmiségi csoport, az 1906-ban Szabó Ervin és Jászi Oszkár irányítása alá került Társadalomtudományi társaság tagsága ellenállhatatlan erővel vitte be a közgondolkodásba a szociológiai nézőpontot. Ennek hatása alól a konzervatív tábor reprezentatív ideológusai sem vonhatták ki magukat. Ők persze a társadalmi jelenségek formálisan szociológikus megközelítését célzó műveikkel alapjában a fennálló rend konzerválását szolgálták. Nagy számban publikált, többnyire reprezentatív kiállítású műveik egy része a tendenciózus tárgyalási mód ellenére mégis sok tényanyagot tartalmaz. Ezek a körülmények készítettek bennünket arra, hogy az agrárius-tőkésrend olyan ideológiai támaszaitól, mint amilyen Concha Győző, Bernát István, Mailáth József, Sztéryni József, Jehlicska Rezső, Prohászka Ottokár, Földes Béla, Gaál Jenő, Gelléri Liór, Méhely Kálmán stb. számos művet bibliográfiánkba iktassunk.

*

A vizsgált korszak monografikus termése is érzékelteti, hogy míg felülről nem egész sikertelenül a közjogi sérelmek, az önálló bank, hadsereg, vámhatárok, külügy hiányának előtérbe állításával és a parlamentben, napisajtóban, folyóiratokban, röpiratokban ezek körül zajló látszólag "gyilkos erejű" vitákkal próbálták elterelni a közvélemény figyelmét az egész rendszer létét megkérdőjelező társadalmi problémákról, osztályellentétekről, a hatalom avatott szószólói nagyon is tisztában voltak az ideológia területén azzal, hogy a marxizmus ellen kell a főtűzet fordítani és ennek megfelelően nagy számban adtak közre a marxista gondolat/ "túlhaladottságát", "elhalását" bizonyító /jobbára felszínes, áltudományos/munkákat /Mailáth József, Jehlicska, Palágyi Menyhért stb./. Emellett se szeri se száma ezekben az évtizedekben a progresszió elleni szélsőséges hangú pamfleteknek, amelyek már mindenféle tudományoskodó érvelést feleslegesnek tartottak. Az ilyeneket tömegesen selejteztük ki, de mutatóba meghagyunk néhányat /pl. Bangha Béla, Miklóssy István stb. egy-egy füzetének adatait/ a prefasiszta eszmék korai jelentkezésének jellemző kordokumentumaiként.

Természetesen az ellentábor, a szociáldemokraták, a polgári választójogi -, a feminista, a szabadgondolkodó, az antialkoholista stb. mozgalmak kiadványainál is az előbbi mércét alkalmaztuk; tisztán agitációs célokat szolgáló, vagy tudománynépszerűsítő füzeteiket kihagytuk.

Másfelől viszont különös figyelmet fordítottunk a szocialista elméleti irodalom termékeire. Igaz, hogy Ágoston Péter, Bolgár Elek, Bresztovszky Ernő, Garami Ernő, Kunfi Zsigmond, Pogány József, Rudas László, Szabó Ervin, Varga Jenő, az 1919-ben marxistává lett Lukács György stb. ekkori műveinek összessége mennyiségileg eltörpül a tudományosság minden díszével felruházott konzervatív-klerikális akadémikusok, professorok a fennálló rend örökérvényűségét bizonyító vaskos, reprezentatív külsejű könyveinek együttese mellett, mégis, bár 1919-ben csak 133 napra, de a munkáshatalom békés, csak a külhatalmak összefogott fegyveres erejével megdönthető győzelme által a társadalom szocialista fejlődésének perspektíváját kereső gondolkodók nyertek történelmi igazolást elméletükre, majd negyedszázados megszakítás után újabbat 1945 óta. E történelmi tények figyelembevételével tulajdonítottunk jelentőséget a kisebb terjedelmű forradalmi írásoknak is, mint amilyenek többek között a leninizmus magyarországi terjesztésében és alkalmazásában úttörő szerepet betöltött Kun Bélának a kommunista párttól, a földkérdésről, a világháború jellegéről írott füzetei voltak.

Bibliográfiánk tartalmi vonatkozásait jellemezve említjük még fel, hogy ez már egyes fejezeteinek arányaival – a nagyméretű selejtezés ellenére is –, tükrözi a korszak társadalmi gondolkodóit leginkább foglalkoztató valóságos problémákat. Ezért jelentős számú címmel szerepel például az amerikai kivándorlás irodalma, ennél is többel a nemzetiségi kérdés, valamint az ideológiák fejezete, továbbá a munkásmozgalomé, a szociálpolitikáé. Rányomta a korszak társadalomtudományi termésére a bélyegét az 1914-ben kirobbant első világháború is. Ezt nemcsak a nemzetközi kapcsolatok, a háború és béke ügyét tárgyaló munkák sokasága mutatja, hanem szinte minden más fejezetnek a megjelenés kronológiája szerint közölt címanyagában 1914-től beleütközünk hasonló témájú művekbe.

*

Harmadik kötetünk a folyóiratokra épült 1. és 2. kötettel alkot szerves egységet: mindháromban azonos gyűjtési elveket érvényesítettünk, ugyanazt a szakrendet alkalmaztuk, használatukat névmutatókkal és részletes tárgymutatókkal is igyekeztünk megkönnyíteni. Mostani kiadványunkban mindazoknál az önálló műveknél, amelyekről az 1. vagy 2. kötetben recenzió lelőhelyét adtuk meg, most "MSzIB" /Magyar szociológiai irodalom bibliográfiája/ rövidítés és a kötet, valamint tételszám jelzésével utalunk vissza a korábbi információra.

Az önálló műveket felsoroló jelenlegi összeállításunkban a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban meglévő munkák raktári számait is megadtuk. A kiadványok egy része hiányzik a FSzEK állományából, ezeket a lehetőség szerint az Országos Széchényi Könyvtárban dolgoztuk fel és OSzK jelzettel kiegészítve adtuk meg az ottani raktári számokat. Másodforrásokból olyan szociológiai

tartalmú /részint külföldi/ könyvek címeire is bukkantunk, amelyek az Országos Széchényi Könyvtárban sem találhatóak – ezeket raktári szám nélkül iktattuk a bibliográfiába, egyes esetekben, ha közelebbi adatok nem álltak rendelkezésre, hiányos címfelvéttel.

A folyóiratokban megjelent tanulmányok önálló különnyomatai közül mindazokat, amelyeket cikk formájában már bemutatunk az 1. illetve a 2. kötetben, nem soroltuk be jelen harmadik kötetünkbe, mert ez csak tovább duzzasztotta volna a terjedelmet és a korábbi adatokat most legfeljebb a raktári szám közlésével egészíthettük volna ki. Másfelől viszont teret adtunk itt olyan szociológiai érdekességű különnyomatoknak, amelyek "profilidegen", ezért az 1. és 2. kötethez feldolgozott közel 150 korabeli lap megválasztásánál kihagyott periodikákból /pl. Építőipar, Csendőrségi Lapok, Vállalkozás, Közlekedés, Heti Értesítő stb./ kerültek ki s most, a monografikus művek címgyűjtése során találkoztunk a belőlük kiemelt és témánk szempontjából figyelmet érdemlő önálló tanulmányokkal. Felvettünk e kötetbe néhány olyan folyóiratokból kikerült tanulmányt is, amelyek adatait a folyóirattermésből válogató előző kötetek valamelyikében már közöltük, különnyomataik azonban valamilyen többletet /előszót, utószót, vagy fontos információkat tartalmazó szerkesztői észrevételeket, esetleg a tanulmány bővített formáját/ tartalmaztak. Végül ugyancsak kivételt tettünk néhány a korszak társadalomtudományi életében kimagaslóan jelentős cikkgyűjtemény esetében is, mint amilyen "A társadalmi fejlődés irányá"-ról 1904-ben lefolyt vita által önálló kötetben megszerkesztett anyaga. Az egyes referátumoknak, hozzászólásoknak eredetileg a Huszadik Század kötetiben megjelent leelőhelyeit ugyan megadtuk sorozatunk első részében, de a monografikus termést egybefoglaló jelen kiadványunkban a kutatók sokasága által keresett források önálló, ezért gyorsabban, könnyebben áttekinthető megjelenési formájára is fel akartuk hívni a figyelmet.

A kor társadalomtudományi sorozatainak /Társadalomtudományi könyvtár, Természet és társadalom, Szociológiai könyvtár, Filozófiai írók tára stb./ feltérképezése nem kis gondot okozott, mert egyik-másikról még a korszak teljes magyar könyvészetének összefoglalására törekvő Petrik – Barcza – Kozocsa-féle nemzeti bibliográfiák sem nyújtanak hiánytalan képet. Úgy döntöttünk, hogy ezért önálló tételszámok alatt, de a helykiemelés céljából rövidített címfelvételekkel a jelzett sorozatok' valamennyi darabját bemutatjuk kivételesen a külföldi szerzők magyarrá fordított szociológiai műveivel együtt, mert úgy láttuk, hogy ezzel összeállításunk referenszforrás jellegét erősítjük. Magyar szerzőknek a szociológia egyes részterületeit tárgyaló műveit természetesen teljesebb címfelvéttel és szükség szerinti annotációval a vonatkozó alfejezetekben megisméltük, kivéve, ha az adott sorozatok egészét valamelyik alfejezetbe utalhattuk /pl. gazdaságtudományi sorozatokat a gazdaságszociológiába, nemzetiségieket a nemzetiségi kérdés c. fejezetbe stb./. A szociológiai fontosságú anyagot részben tartalmazó sorozatok címei közül csak a témánk szempontjából számbavehetőket emeltük ki. Elengedhetetlennek éreztük, hogy a vizsgált időszak legtisztább profilú szociológiai sorozata, a

Huszadik Század Könyvtára valamennyi darbját is egy tételszám alatt bemutatjuk, noha a benne szereplő tanulmányok túlnyomó része az első kötetünkben már feldolgozott hasonló című folyóirat különnyomataiból tevődik össze, ezért őket már teljes címfelvétellel, helyenként annotációkkal egyszer már szerepeltettük. A főfejezetek élére helyezett sorozatokat mindenütt csillaggal választottuk el az időrendben közölt anyagtól.

Néhány hosszabb életű, sorozatnál, mint a Társadalomtudományi Könyvtár esetében, a művek gyors visszakereshetőségét úgy kívántuk elősegíteni, hogy a megjelenés kronológiája helyett a szerzők betűrendjében közöltük a címeket.

Az egyes szakszociológiák számára fontos bibliográfiákat szintén az illető fejezetek elé tettük és ezeket is csillaggal különítettük el a kronologikus rendben közölt tételektől.

A homogén összetételű gyűjteményes művek analitikus bontását az adott tétel belüli annotációkkal végeztük el, a vegyes tárgyú munkáknál azonban önálló tételekben kivetítve az egyes szakokhoz helyeztük a fontosabb címfelvételeket.

Annotációinkban a lehető tömörségre, csak a címet kiegészítő fontos információk közlésére törekedtünk, de ezek többnyire így is jóval terjedelmesebbek lettek, mint az 1. és 2. kötetben alkalmazottak, amit az tesz érthetővé, hogy ez esetben nem rövidebb-hosszabb cikkekről, hanem önálló könyvekről van szó. Amennyire tárgyismeretünk ezt lehetővé tette, igyekeztünk értékelni a fontosabb műveket, illetve /általában idézőjelben/ az objektívnek érzett korabeli kritikákból iktattunk annotációinkba a mű egészére vonatkozó megjegyzéseket.

Az egységes címléírást nehezítette, hogy néha még ismert szerzők nevének írásában is következetlenségekkel találkoztunk, így pl. Teghze Gyula egyes művein nevét Tegze formájában találtuk. A bibliográfia szövegrészében az eredeti formákat hagytuk meg, az eltérésekre a Névmutató utal.

Korszakzáró kötetünket abban a reményben adjuk a témával foglalkozó kutatók és érdeklődők kezébe, hogy ezt a korábban megjelent és szélesebb szakkörökben elterjedt, esetenként külföldi forrásjegyzékekben már felemlített, idézett két első kötet kiegészítéseként az eddigieknél is biztosabb iránytűként használhatják a téma tanulmányozásánál.

Remete László

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Akad.	Akadémia
ált.	általános, általában
átdolg.	átdolgozta, átdolgozás
Bd	Bánd
bev.	bevezeti, bevezetés, bevezette
bibliogr.	bibliográfia
böv.	bővített
Bp.	Budapest
c.	cím, című
csop.	csoport
dem.	demokratikus
ea.	előadás
éd., ed.	édite, edited, édition
egy.	egyesület, egylet, egyetem
ell.	ellátta
elm.	elmélet
é.n.	év nélkül
ért.	értekezés, értekezések, értesítője
évf.	évfolyam
F.	Folge
f.	für
F.M.K.E.	Felvidéki Magyar Közművelődési Egy
fejl.	fejlődés
felolv.	felolvasás/ok/
fil., filo	z. filozófia/i/
fogl.	foglalkozó
ford.	fordította, fordítás
forr.	forradalom
főhg	főherceg
főisk.	főiskola/i/
föv.	főváros/i/
Föv. Kvtár	Fővárosi Könyvtár
fr.	francia
FSzEK	Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
füz.	füzet

VIII

gazd.	gazdasági
gimn.	gimnázium
GYOSZ	Gyáriparosok Országos Szövetsége
gyűjt.	gyűjtemény/e/
H.	Heft
h.ny.n.	hely, kiadó, nyomda nélkül
H. Sz.	Huszadik Század
hrsg.	herausgegeben
id.	idősebb
ifj.	ifjabb
ill.	illusztrált, illetve
imp.	imperializmus
Iparegy.	Iparegyesület
irod.	irodalom
ism.	ismertetés/t/
izr.	izraelita
jav.	javitott, javaslat
jegyz.	jegyzetekkel
Jg.	Jahrgang
K.u.K.	kaiserliche und königliche
kap.	kapitalista, kapitalizmus
kat., kath.	katholikus
kapcs.	kapcsán, kapcsolatban
ker. alk.	kereskedelmi alkalmazott
kerszoc.	keresztényszocialista
kiad.	kiadja, kiadása
kiadv.	kiadványai
kir.	király
klny.	különlenyomat
KMP	Kommunisták Magyarországi Pártja
kongr.	kongresszus
köt.	kötet
közzgazd.	közzgazdasági
közig., közigazg.	közigazgatás
közlem.	közleményei
Közokt. Népb.	Közoktatásügyi Népbiztosság
külf.	külföldi
kvny.	könyvnyomda
kvttára	könyvtára
l.	lásd
L. még	Lásd még
l. t.	levelező tag
lábj.	lábjegyzetben
Lpzig	Leipzig

M. Gazdaszöv.	Magyar Gazdaszövetség
M. Kir.	Magyar Királyi
M.M.É.E.	Magyar Mérnök- és Építész Egylet
M.T.E.,	Magyar Társadalomtudományi Egyesület
Magyar Társadalomtud. Egy	magyarázza, magyarázatokkal
magy.	Magyar Közgazdasági Társaság
Magy. Közgazd. Társ.	Magyar Nemzeti Múzeum
Magy. Nemz. Múz.	materializmus
mat.	melléklet
mell.	mezőgazdasági
mezőgazd.	Magyarország
Mo.	Magyarországi Szocialista Munkáspárt
Mo.-i Szoc. Munkáspárt	mozgalom
mozg.	Magyarországi Szociáldemokrata Párt
MSzDP	A magyar szociológiai irodalom bibliográfiája
MSzIB	Magyar Tudományos Akadémia
MTA	A Magyar Tudományos Akadémia
MTA ... emlékbeszédek	elhunyttagjai fölött tartott emlékbeszédek
múz.	múzeum/i/
ny.	nyomda
ny. n.	nyomda nélkül
O.M.G.E.	Országos Magyar Gazdasági Egyesület
old.	oldal
Orsz. Ismeretterj. Társ.	Országos Ismeretterjesztő Társulat
OSzK	Országos Széchényi Könyvtár
oszt.	osztály
összeáll.	összeállította
P.	pagina
pld.	példány
pol., polit.	politikai
polg.	polgári
r. tag	rendes tag
rend.	rendelet
részl.	részletes
röv.	rövid
soksz.	sokszorosítás
sor.	sorozat
stat.	statisztika/i/
sz.	szára, század
Sz. Sz.	Szellemtudományok Szabadiskolája
szakoszt.	szakosztály
szerk.	szerkesztette, szerkesztő
szfőv.	székesfővárosi
Szle	Szemle
szoc. forr.	szocialista forradalom

szociálpol.	szociálpolitika/i/
SZÖV.	szövetség
szt.	szent
tanf.	tanfolyam
tanulm.	tanulmány
társ., társad.	társaság, társadalmi, társadalom
társtud.	társadalomtudomány/i/
térk.	térkép
thj.	törvényhatósági jogú
tört.	történeti, története
törv.	törvényes
tud.	tudomány, tudományos
Ú. f.	Új folyam
Ú. s.	Új sorozat
ua.	ugyanaz
uő.	ugyanő
USA	Amerikai Egyesült Államok
vál.	válogatott
vázl.	vázlatos
Verl.	Verlag
világgazd.-i	világgazdasági
vm.	vármegye
vol.	volume, volumen
von.	vonatkozó

A SZOCIOLÓGIA SZERVEZETE, TÖRTÉNETE

a. BIBLIOGRÁFIÁK

1. SZABÓ Ervin: A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára katalógusa. Bp., Pesti kvny., 1902. XXX. 891 p.

B 017/13
0171/13

Sz. E. előszavával és a Dewey-féle tizedes klasszifikációnak a társadalomtudományok könyvtári osztályozására először alkalmazott bontásával, a címanyagban a kor európai és amerikai társadalomtudományi termésének válogatása.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 4., továbbá Zentralblatt für Bibliothekswesen 1903. p. 389-390. (H. Reinhold) és Dokumente des Socialismus 1903. p. 497-498.

2. BIBLIOGRAPHIA Economica Universalis. Répertoire bibliographique des Travaux relatifs aux sciences économiques et sociales. Bruxelles, Institut International de Bibliographie - Budapest, Politzer Zs. és Fia - Geneve-Eggiman-London, P. S. King-Son - Paris, Giard-Brière - Torino, Fratelli Bocca - Wien, Alfréd Hökler - Paris, Bureau Bibliographique, 1903-1905. Vol. 1-3.

Vol. 1. [1902-es irodalomból] Szerk.: Szabó Ervin.
1903, XXI, 170 p.

Vol. 2. [1903-as irodalomból] Szerk.: Szabó Ervin, közreműködött: Pollacsek Laura. 1904. XIX, 199 p. Vol. 3. [1904-és irodalomból] Szerk.: Pollacsek Laura.

1905. XVIII, 127, [2] p.

01630/13/1-2-3

A brüsszeli Institut International de Bibliographie éves világ bibliográfiai sorozatai ("Bibliographia universalis") keretében Mandelló Gyula közvetítésével nemzetközi kooperációs támogatással Szabó Ervin szerkesztésében útjára bocsátott első korszerű., decimális osztályozásban elrendezett kurrens társada-

lomtudományi könyvészeti sorozat a vonatkozó évek legteljesebb címgyűjteménye. A vállalkozás hézagpótló szerepének jellemzését adja a sorozat 1. kötetében Szabó Ervin francia nyelvű előszava.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 5.

3. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI Társaság Pulszky Ágost könyvtára
betűrendes katalógusa. Szerk.: Szabó Ervin. Bp., Krausz
és Kalmár ny., 1903. 111 p. 01633/45
B 017/24
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 6.

4. VARRÓ István szerk.: Magyar társadalomtudományi biblio-
gráfia 1909-ről. Bp., Szföv. háziny., 1910. VI, 75, 5 p.
A Föv. Kvtár Közleményei, 5/ 0171/209

5. VARRÓ István szerk.: Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1910-ről.
Bp., Szföv. háziny., 1911. 76, 6 p. /A
A Föv. Kvtár Közleményei, 8/ 0171/209

6. STAMMHAMMER, Josef: Bibliographie der Social-Politik.
Bearbeitet und herausgegeben von - -. Bd. 2. erhaltend
die Literatur von 1895-1911 und Ergänzungen zu Bd. 1.
Jena, G. Fischer, 1912. VI, 881 p. 01633/46/2
A korszak egyik legjelentősebb európai, Európa – szoro-
sabban német – centrikus bibliográfiája a társadalomtudományok
területén.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 14.

7. KONT I[gnác]: Bibliographie française de la Hongrie (1521-
1910). Paris, E. Leroux ed., 1913. XVI, 323, [2] p. 01513/8
p. 152-200.: az 1900-1910 között francia nyelven megjelent magyar
vonatkozású könyv- és folyóiratirodalom címanyagában Bp.-en fr.
nyelven illetve külföldön franciául kiadott társadalomtud. művek adatai.

8. VÁRADI Irma: Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1911-
1912. Bp., Szföv. háziny., 1914. 168, 9 p. /A Föv. Kvtár
Közleményei, 10/ X 2442

b. TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INTÉZMÉNYEK

9. NAVRATIL Ákos: Jelentés a Társadalmi Múzeum berendezéséről és annak első évi munkásságáról. Bp., Athenaeum, 1903. VIII, 347 p. /Társadalmi Múzeum kiadv., 1/ 3397/1
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 22., 2. köt. 76.
10. VITÉZ Géza, illyefalvi: A statisztika hivatalos szervei az egyes országokban. Bp., Pesti ny., 1905. 26 p. /Klny. Közgazd. Szle. 1905. okt./ Bibliogr. láb. 15914
 A statisztikai hivatalok megszervezésének rövid története. Németo., Ausztria és Mo. statisztikai hivatali rendszere.
11. A MAGYAR Társadalomtudományi Egyesület alakulása. Bp., Bp.-i Hírlap ny., 1907. 63 p. /Magyar Társadalomtud. Egy. közlem., 1/ 4620/1
 A M.T.E. megalakulásának előkészítése, közgyűlése, választmánya, szakbizottságai, alapszabályai, tagjainak névsora. Apáthy István beszéde az alakuló közgyűlésen a magyar szociológia (társadalomtan) tárgyáról és feladatairól./ Evolucionista elmélete/ p. 14-32.
12. SZÁNTÓ Menyhért: The Museum of Social Service in Budapest. [Ill.] [London], (Garden City Pr.), 1914. 11, [1] p. /Ex: Progress 1914. jan./ B 613/301
13. VARRÓ István: Gazdasági archívumok. - Tanulmányok a közgazdasági szakképzés köréből. Bp., Magy. Közgazd. Társ., 1915. p. 118-160. Bibliogr. láb. 31584
 A gazdaságot és az oktatást szolgáló információs bázisok létrehozása itthon és külföldön (főleg Németo.-ban és Svájcban). Javaslat archívum felállítására a közgazdasági egyetemen.

14. VARRÓ István: A kielii Staatswissenschaftliches Institut. =
Tanulmányok a közgazdasági szakképzés köréből. Bp., Magy.
Közgazd. Társ., 1915. p. 93-103,
Bibliogr. láb. 31584
A világgazd.-i kutató intézet részi. ism. - tagjainak tudományos
munkássága.
15. MANNHEIM Károly: [A Szellemtudományok Szabadiskolája prog-
ramja.] = M. K.: lélek és kultúra. Bp., Benkő Gyula, 1918,
p. 26-30. OSZK 183.669
Az előadók és a témák ism.

T á r s a d a l o m t u d o m á n y i s o r o z a t o k

16. POZITIVISTA könyvtár.
Comte, LAuguste] Ágost: Sociálphilosophia értekezései. [Válogatás.]
Ford. Kun Sámuel. Bp., Deutsch, 1901-1904. 4-5. füz.
4. füz. 1901. 164 p.
5. füz. 1904. 165-290, [1] p. 91556
17. ÉRTEKEZÉSEK a társadalmi tudományok köréből. Kiad. a MTA.
A II. osztály rendeletéből szerk.: Pauer Imre, a 8. szám
től Fejérpataky László. Bp., Akadémia, 1901-1909. 12. köt.
5-10. sz., 13. köt. 1-10. sz., 14. köt. 1-4. sz., 1911-
1915. 14. köt. 5-10. sz.*
12. köt. 5. Ráth Zoltán: Népszaporodásunk kérdése a XX. század
küszöbén. 1901. 48 p.
6. Concha Győző: A rendőrség természete és állása szabad
államban. 1901. 48 p.
7. Hegedűs Lóránt: A sociológia sarktétele. 1901. 105 p.
9. Földes Béla: A társadalomerkölcsös probléma. 1903. 72 p.
10. 10. Thirring Gusztáv: Népesedésünk kútforrásai

* A csillaggal jelzett sorozatokból csak a szociológiai érde-
kességű művek címeit vettük fel.

- a múlt század első felében. 1903. 114 p.
13. köt. 1. Edvi Illés Károly: Parlamenti szólásszabadság. 1903. 20 p.
5. Angyal Pál: A tömeg büntetetei. 1905. 69 p.
6. Nagy Ferenc: A szövetkezetek alapelve. 1905.
7. Réz Mihály: Széchenyi-problémák.
I. Széchenyi és az érzelmi politika.
II. A következetesség és Széchenyi rendszere,
14. köt. 7. Galovits Zoltán: A szövetkezetek alapelve. 1913. 15 p.
8. Balogh Artúr: Jogállam. 1914. 57 p.
10. Giesswein Sándor: Egyén és társadalom. 1915. 75 p.
18. A HUSZADIK Század könyvtára. Bp., Deutsch (Politzer), 1901-1910. 1-39. füz., Márkus ny., 1911-1919. 40-68. füz.
1. Frank Miksa: A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete és a vagyontalanok. 1901. 67 p.
2. Szabó Ervin: A munkásmozgalom 1903-ban. 1904. 25 p.
3. Péterfi Tibor: A modern gondolkodásról. 1904.
4. Vámbéry Rusztem: Tarde rendszere. 1904. 30 p.
5. Méray-Horváth Károly: Emberbutítás a középiskolában. 1904. 15 p.
6. Wolfner Pál: A XIX. század történelméből. I. A februári forradalom. 1905. 19 p.
7. Jászi Viktor: Kollektív lélek. 1904. 75 p.
8. A társadalmi fejlődés iránya. A Társadalomtudományi Társaság által rendezett vita. 1904. 377, 1-2] p.
9. Michels, Róbert: A szociáldemokrácia helyzete Németországban. 1905. 41 p.
10. Harrer Ferenc: A parlamenti választói jog terjedelme a nagyobb európai államokban. 1905. 48 p.
11. Dániel Arnold: A szociális kérdés a kereskedelemben. 1905. 15 p.
12. A középiskola reformja. A Társadalomtudományi Társaság által rendezett vita. 1905.
13. Jászi Oszkár: Kulturális elmaradottságunk okairól. 1905. 30 p.
14. Kunfi Zsigmond: A francia kultúrharc. 1905. 72 p.
15. Jászi Oszkár: A demokrácia jövője. 1906. 35 p.
16. Vas Béla: A végekről. 1906. 20 p.
17. Szende Pál: Önálló vámterület és osztályharc. 1906. 95 p.
18. Dániel Arnold: A magyarországi földművelő-szocializmus feladatai. 1906. 50 p.
19. Somló Bódog: Politika és szociológia. Méray rendszere és prognózisai. 1906. 15 p.
20. Méray-Horváth Károly: 48 pusztulása és az új függetlenségi párt. 1906. 21 p.
21. Harkányi Ede: A nőfelszabadítás eszközeiről. 1906. 13 p.
22. Dienes Valéria: A zenei alkotás és hatás lélektanáról. 1906. 24 p.

23. Harkányi Ede: A gondolkodás délibábjai. 1906. 171 p.
24. Fenyő Vilmos: A középosztályok dinamikája és a magántisztviselők. 1906. 24 p.
25. Dániel Arnold: A szövetkezetek és a parasztság. 1907.
26. Rácz Gyula: A cselédtörvényjavaslat bírálata. (Az ember kisajátítása.) 1906. 36 p.
27. Székely Aladár: A szabadgondolkodás elmélete. 1907. 30 p.
28. Braun Róbert: Henry George és a föld járadékadó. 1907. 18 p.
29. Dániel Arnold: A kultúra első forrása a földművelés. 1907. 40 p.
30. Szende Pál: Werbőczy. 1907. 20 p.
31. Bíró Lajos: A sajtó lélektanához. 1908. 30 p.
32. Bolgár Elek: A gazdasági munkásmozgalom fejlődéséhez. 1908. 20 p.
33. Braun Róbert: Lippa és Sansepolcro. 1908. 46 p.
34. Jordán Károly: A választójogi rendszerekről. 1908. 16 p.
35. Szabó Ervin: Szindikálizmus és szociáldemokrácia. 1908. 23 p.
36. Rácz Gyula: Társadalmunk osztálytagozódása és a magyar demokrácia kialakulásának útjai. 1909. 36 p.
37. Láncai Jenő: A fajok harca és az osztályharc. L. Gumpłowitz. 1903. 18 p.
38. Buday Dezső: Az egyke. 1909. 18 p.
39. Szirtes Artúr: Új-Zéland, mint "korunk legfejlettebb szociálistikus államszervezete". 1910. 16 p.
40. Szende Pál: Nemzeti jog és demokratikus fejlődés. 1911. 62 p.
41. A választójogi kérdéshez. A társadalomtudományi Társaság emlékirata a választójog reformja tárgyában. 1912. 44 p.
42. Loeb, Jacques: Az élet. 1912. 22 p.
43. Szende Pál: A magyar ügyvédség válsága. 1912. 29 p.
44. Szabó Ervin: Az ipari munkásság hullámválása. 1913. 32 p., 2 t.
45. Dániel Arnold: Többtermelés. 1913. [4], 150 p.
46. Pikler J. Gyula: Az okos lovak. /Egy tudományos botrány./ 1913. 48 p.
47. Braun Róbert: A falu lélektana. 1913. 52 p.
48. Szende Pál: Adóreform és osztálytagozódás. 1913. 72 p.
49. Balkányi Béla: A magyar föld termése. 1913. 21 p.
50. B. Eötvös József életmunkája.
I. Jászi Oszkár: Eötvös állambölcsészete és politikája. II. Szabó Dezső: Eötvös írói egyénisége. 1913. 56 p.
51. Lakos Béla: Kecskemét gazdasági fejlődése. 1913. 41, [1] p.
52. Rédei József: Szociálpolitika és örökjogi reform. 1913. 26 p.

53. Rónai Zoltán: Az esküdtszék kérdése és a magyar esküdtbírószági reform. 1913. 26 p.
54. Berkovits René: Lelki epidémiák. 1914. 22 p.
55. Oppenheimer, Franz: A demokrácia. 1914. 27 p.
56. Szabó Ervin: Gazdasági szervezet és háború. 1915. 39 p.
57. Kunfi Zsigmond: Gondolatok Zuboly halálára. 1915. 14 p.
58. Vaskó Balázs: Le Bon társadalomlélektani rendszere. 1915. 21 p.
58. Madzsar József: A jövő nemzedék védelme és a háború. 1916. 36 p.
59. Varga Jenő: Az imperializmus gazdasági bírálata. 1916. 26 p.
60. Közép-Európa. A Társadalomtud. Társ. által rendezett vita. 1916. [4], 127 p.
61. Varjas Sándor: A háborús szenvedélyek növekedése és fogyása. 1916.
62. Czöbel Ernő: Berzeviczy Gergely javaslata a kontinens vámuniójáról. 1916. 37 p.
63. Kovács Gábor: A kálvinista Róma. 1917. 53 p.
64. A zsidókérdés Magyarországon. Nyilatkozatok. 1917. 164 p.
65. Varga Jenő: A lakásügy mint közgazdasági és szociális probléma. 1918. 16 p.
66. Osztern Salamon Pál: Az iszlám bölcsesége. 1918. 34 p.
67. Hortobágyi László: Munkásháztartás. 1919. 22 p.
68. Podach [Frigyes] - Vértes [?]: A társadalmi fejlődés iránya. A kommunizmus gyakorlati kivitelének kérdése. 1919. 20 p.
19. SZOCIALISTA diákok könyvtára. Bp., Népszava, 1903-1906. 1-7. füz.
1. [Szabó Ervin]: Die ungarische Freiheit. Eine Ansprache an den internationalen Studentenkongress 1903. 1903. 32 p.
  2. [Szabó Ervin]: A diákokhoz. 1903. 31, [1] p.
  3. [Szabó Ervin]: Bevezető a társadalomtudomány tanulmányozásába. 1903. 32 p.
  4. [Lavrov] Lawrov, Péter: A szocialista propaganda módjai. 1904.
  5. Herron, George D.: Forradalomról forradalomra. A párizsi kommun és tanulságai. A massachusettsi szocialista párt helyiségében 1903. évi március hó 21-én tartott előadás. 1905. 32 p.
  6. Faure, Sebastian: Isten bűnei. 1906. 39 p.
  7. Kropotkin, [Petr] Péter: Az ifjakhoz. 1905. 32 p.
20. TÁRSADALOMTUDOMÁNYI Könyvtár. (Szerk. a Huszadik Század.) Bp., Politzer – Grill, 1903-1910., Új sorozat. Bp., Grill, 1912-1916.
- I. sor.- Harkányi Ede: Babonák ellen. Kísérlet az erkölcsi világ gazd. alapjainak meghatározására. 1907. [4], 305 p.

- Kautsky, [Karl] Károly: Marx gazdasági tanai. Népszerű ism. és magy. ford. Garami Ernő. 1903. XV, 239 p.
- Loria, Achille: A szociológia feladata és iskolái. Ford. Pór Ödön. A szerzőnek a magyar kiadáshoz írt eredeti előszavával. 1904. IX, 1., 126 p.
- Menger, [Anton] Antal: Új erkölcsstan. Ford. Ormos Ede. Előszó: Somló Bódog. 1907. XIII, 180 p.
- Gilman, Charlotte Perkins: A nő gazdasági helyzete. Tanulmány a férfi és a nő közötti gazdasági viszonyról, mint a társadalmi evolúció tényezőjéről. Ford. Schwimmer Rózsa. 1906. 278, [3] p.
- Somló Bódog: Állami beavatkozás és individualizmus. 1903. X, 175 p.
- Vandervele, Emilé: A kollektívizmus és az ipar evolúciója. Ford. Wildner Ödön, Zalai Béla. 1907. VI, 254 p.
- Wildner Ödön: Nietzsche romantikus korszaka. 1907. X, 228 p.
- II. sor- Collins, [Frederick] Howard: Spencer Herbert synthetikus filozófiájának kivonata. Spencer Herbert előszavával. Ford. Jászi Oszkár, Pekár Károly, Somló Bódog, Vámbéry Rusztem. Pekár Károly bevezetőjével. [1903.] 2. kiad. 1908., [2], 606 p.
- Giddings, Franklin Henry: A szociológia elvei. A társulás és a társas szerveződés jelenségeinek elemzése. Ford. Dienes Valéria. 1908. XVIII, 548 p.
- Jászi Oszkár: Művészet és erkölcs. 1904. XX, 379 p.
- Mössner Pál: A német tudományos szocializmus. 1908. 310 p.
- Nietzsche, [Friedrich Wilhelm] : Imígyen szóla Zarathustra. Ford. Wildner Ödön. 1908. 440 p.
- Ratzenhofer, [Gustav] Gusztáv: A szociológiai megismerés lényege. Ford. Timár Szaniszló. 1908. 6, 472 p.
- Sombart, Werner: A szocializmus és a szociális mozgalom. Ford. Vezsenyi Béla. 1908. XXIX 421 p.
- Ward, Lester F.: A haladás lelki tényezői. Ford. Dienes Valéria. 1908. XXX, 363 p.
- III. sor - David, Ed[uard]: Szocializmus és mezőgazdaság. Ford. Szabados Sándor. 1909. 1. köt.: 374 p., 2. köt.: 276 p.
- Jászi Oszkár: A történelmi materializmus állambölcselete. 1903. VIII, 152 p.
- Leyret, Henrik: Magnaud a jó bíró. Ford. Sándor Aladár. 1908. VIII, 241 p.
- Pikler Gyula: A lélektan alapelvei. Az élmény megmaradása és ellentétessége. 1909. 174 p.
- Webb, Sidney - Beatrice Webb: Munkás-demokrácia. Ford. György Endre. 1909. LXII, [2], 527 p.
- Spencer, Herbert: Alapvető elvek. Ford. Jónás János. 1909. X, 672 p.
- IV. sor.- [Isszaev] Isszaieff, A[ndrej] Allekszeevics]: A szocializmus és a közélet. Ford. Garami Ernő. 1910. [8]. 604 p.
- 1912-1916.
  - Ágoston Péter: A magyar világi nagybirtok története. 1913. X, 322 p.

Farkas Geiza: Az emberi csoportok lélektana. 1916. 240 p.
 Jászi Oszkár: A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés.
 1912. XVI, 544 p.

21. TERMÉSZET és társadalom. Népszerű tudományos könyvtár. Kiad. a Huszadik Század szerkesztősége. Bp., Deutsch, 1908-1909., 1-10. köt. Új Magyarország, 1918-1919. 1-6. köt.
1. Jászi Oszkár: Mi a szociológia? 1908. 71 p.
  2. Ágoston Péter: A szekularizáció. 1909. 64 p.
  3. Madzsar József: Az ember származása. 1908. 55 p.
  4. Szende Pál: A magyar adórendszer igazságtalanságai. 1908. 64 p.
  5. Kunfi Zsigmond: Népoktatásunk bünei. 1908. 70 p.
  6. Láncki Jenő: Szocializmus és etika. 1908. 74 p.
  7. Bolgár Elek: Választójog és választórendszerek. 1908. 64 p.
  8. Bresztovszky Ernő: Magyarország fekete statisztikája. 1908. 68 p.
  9. Várady Zsigmond: Martinovics Ignác. 1909. 84 p.
  10. Madzsar József: Darwinizmus és lamarckizmus. 1909. 64 p.
- 1918-1919.
1. Kant, Immánuel: Az örök béke. Ford. és bev. Babits Mihály. 1918. 103 p.
  2. Madzsar József: Az ember származása és a származástan vázlata. 1918. 94 p.
  3. Oppenheimer, [Franz] Ferenc: A szociális kérdés. Ford. Kovács Gábor. 1918. 98 p.
  4. Russel, Bertrand: A filozófia alapproblémái. Ford., előszó és jegyz. ell. Fogarasi Béla. 1919. 132 p.
  5. Szabó Ervin: A szocializmus. Szindikalizmus és szociáldemokrácia. - Jászi Oszkár - Kunfi Zsigmond: Szabó Ervinről. 1919. 111 p.
  6. Spencer, Herbert: A katonai és iparos társadalmak szociológiája. Ford. és a bev. írta: Nagy Dénes. 1919. 94 p.
22. A GALILEI kör könyvtára. Bp., Márkus, 1911-1914. 3-12. köt.
3. Szende Pál: A nagybirtok és Magyarország jövője. 1911. 31 p.
  4. Jászi Oszkár márciusi beszéde. 1911. 15 p.
  5. Jászi Oszkár: A nemzetiségi kérdés és Magyarország jövője. 1911. 31 p.
  6. Bosnyák Béla: Oros község gazdasági és társadalmi rajza. 1911. 40 p.
  7. Jászi Oszkár: A kapitalista társadalom felbomlása. 1911. 15 p.
  8. Ágoston Péter: A vármegye. 1912. 20 p.
  9. Bosnyák Béla: A budapesti diáknymor. 1912. 27 p.
  10. Lassalle, Ferdinánd: Mi az alkotmány? Ford. Fazekas Sándor. 1912. 26 p.

11. Három március, 1911-1913. Ady, E. három ünnepi verse, Jászi Oszkár, Rubin László, Polányi Károly ünnepi beszédei. 1913. 32 p.
12. Bernstein, Eduárd: Ami a marxizmusban maradandó. Ford. Székely Artúr. 1914. 18 p.
23. ÉRTEKEZÉSEK a filozófiai és társadalmi tudományok köréből. Kiad. az MTA. A II. oszt. rendeletéből szerkeszti 1913-ig Pauer Imre, 1914-től Fejérpataky László. Bp., Athenaeum, 1911-1920. 1. köt. 1-9. sz., 2. köt. 1-3. sz.
  1. köt. 2. Medveczky Frigyes: A római stoicizmus társadalmi emlékei. Adatok a társadalmi és jogbölcseleti eszmék történetéhez. 1913. 51 p.
  3. Kmoskó Mihály: Az emberiség első írott szabadságlevele. 1913. 72, i-33 p.
  4. Balogh Arthur: Constant Benjámín és az alkotmányos államtana. 1915. 33 p.
  8. Fellner Frigyes: Ausztria és Magyarország nemzeti vagyona. 1916. 152, VII 5., VII t.
2. köt. 1. Buday László: Népünk halandósági viszonyai. 1917. 75 p.
3. Földes Béla: Ricardo, különös tekintettel a háborús közgazdaság kérdéseire. 1919. 51 p.
- 24/a. SZOCIOLÓGIAI könyvtár. Hat számozatlan kötet és 7-10. Bp., Athenaeum, 1908-1910., 1912., 1915.
  - Finot, Jean: A fajok problémája. Ford.: Zalai Béla. 1909. 232 p.
  - Guyau, [Jean] M[arie]: A vallás szociológiája. Ford.: Rudas László. 1909. 383 p.
  - Kropotkin, [Petr Alekszejevics] Péter: A kölcsönös segítség mint természettörvény. Ford.: Madzsar József. 1908. 230 p.
  - Le Dantec, Félix: A biológiai filozófia elemei. Ford.: Lorencz Viktor. [1910.] 203 p.
  - Menger, [Unton] Antal: A jövő állama. Ford.: Ormos Ede. 1908. XII, 209 p.
  - Westermarck, Edward: Az emberi házasság története. Ford.: Harkányiné Weiser Ella. 1910. 352 p.
- [7] Dániel Arnold: Föld és társadalom. 1912. 322 p.
- [8] Leopold Lajos, ifj.: A presztízs. 1912. 243 p.
- [9] Méray-Horváth Károly: Társadalomtudomány mint természettudomány. 1912. 261 p.
- [10] Vámos Jenő: Városélelmzés és földreform. 1915. 165 P.
- 24/b. KULTÚRA és Tudomány. Bp., Franklin, 1911-1919. 1-28. köt.
  8. Palante, G[eorges]: A szociológia vázlata. Ford. Mikes Lajos. 1912. 234 p.
  9. Le Bon, Gustave: A tömegek lélektana. Ford. Balla Antal. 1913. 206 p.
  21. Durkheim, [Emile]: A szociológia módszere. Ford. Balla Antal. 1917. 188 p.

25. GALILEI füzetek. Szerk.: Lóránd Jenő. Bp., Haladás kvk., 1912-1914. 1-18. füz.
1. Fazekas Sándor - Székely Artúr: A történelmi materializmus. 1912. 32 p.
  2. Kende Zsigmond: A származástan mai állása. 1912. 43 p.
  3. Rubin László: A vallás keletkezése. 1912. 52 p.
  4. Lóránd Jenő: Az új világszemlélet. 1913. 39 p.
  - 5-6. Strophantus: Bevezető az élet kémiájába. 1913. 43 p.
  - 7-8. Dienes Valéria: A mai lélektan főbb irányai. 1914. 1. köt. 32 p., 2. köt. 38 p.
  - 9-10. Szántó Hugó: Az anyag szerkezete. 1914. 47 p.
  - 11-14. Dienes Pál: Valóság és matematika. Betekintés a mennyiség-tan fogalomrendszerébe. 1914. 68 p.
  - 15-16. Erdős Lajos: Világok keletkezése. 1914. 68 p.
  - 17-18. Rudas László: Hübéruralom. 1914. 43 p.
26. MUNKÁSKÖNYVIÁR, Bp., Népszava, 1914-1919. 1-30. köt.,
1. Kautsky, [Karl] Károly: A szociális forradalom. I. Szociális reform és szociális forradalom. Ford.: Garami Ernő. 1914. 94 p.
  2. Kautsky, [Karl] Károly: II. A szociális forradalom után. Ford.: Garami Ernő. 1914. 72 p.
  3. Liebknecht [Wilhelm] Vilmos: A tudás: hatalom. A hatalom: tudás! Ünnepi beszéd, tartotta 1872. febr. 5-én a drezdai munkásképző-egyesület alapító ünnepén. Ford.: Bresztovszky Ernő. 98 p.
  4. Lassalle, [Ferdinánd]: Az alkotmányról. Ford.: Somogyi Béla. 71 p.
  5. Liebknecht, [Wilhelm] Vilmos: Mit akar a szociáldemokrácia. Ford.: Somogyi Béla. 4. jav. kiad. 1918. 64 p.
  6. [Helphand, Alexander] Parvus: A háború szociális mérlege. Ford.: Schöner Dezső. 1918. 31 p.
  7. Engels, [Friedrich] Frigyes: A kommunizmus alapelvei. - - hagyatékából sajtó alá rend.: Bernstein, [Eduárd]. Ford.: Garami Ernő. 1919. 40 p.
  8. Varga Jenő: A pénz uralma a békében, bukása a háborúban. 1918. 127 p.
  9. Pogány József: Halál ellen van orvosság. 1918. 29 p.
  10. Marx, [Karl] - Engels, [Friedrich]: A kommunista kiáltvány. Ford.: Szabados Sándor. 1919. 69 p.
  11. Vanczák János: A magyar királyi államkincstár mint munkáltató. A kincstári vas- és fémipari üzemek munkásainak helyzete és munkaviszonya. 1918. 47 p.
  12. Vanczák János: A klerikális mótely, vagy mit keresnek a vallás és hit emberei a munkásszakszervezetekben. 1919. 40 p.
  13. Marx, [Karl] Károly: A polgárháború Franciaországban. A nemzetközi munkásszövetség kormányzótanácsának föllirata. A kormányzótanácsnak a német-francia háborúról szóló két feliratával, valamint Engels Frigyes bevezetésével. Ford.: Szabados Sándor. 1919. 96 p.
  14. Marx, [Karl] Károly. III. Napóleon államcsínye. Ford.: Garami Ernő. 1918. 125 p.
  15. Kautsky, [Karl] Károly: Marx Károly történelmi jelentősége. Ford.: Garami Ernő. 1918. 56 p.
  16. Garami Ernő: Marx és Engels élete. 1918. 54 p.

17. Marx, [Karl] Károly: Bér, ár, profit. A nemzetközi munkásszövetség főtanácsának Londonban 1865. jún. 26-án tartott ülésén elmondott beszéd. Ford.: Bokányi Dezső. 1919. 72 p.
  18. Somogyi Béla: A keresztényszociális néppárt programja az igazság megvilágításában. 1919. 48 p.
  19. Böhm Vilmos: Magyar szociálpolitika. 1918. 47 p.
  20. Marx, [Karl] Károly: Bémunka és tőke. Ford.: Weltner Jakab. Előszó: Engels Frigyes. 1918. 45 p.
  21. Kautsky, [Karl] Károly: A proletárság diktatúrája. Ford.: Schöner Dezső. 1919. 95 p.
  22. Weltner Jakab: A szociáldemokrata párt és a béke. 1919. 47 p.
  23. Varga Jenő: Földosztás és földreform Magyarországon. 1918. 79 p.
  24. Buchinger Manó: Bern. A harmadik internacionálé jelentősége és munkája. 1918. 48 p.
  25. Riepekoht, [Wilhelm]: Ide hallgassatok! Tanulságos és szórakoztató beszélgetés a szocializmusról. Ford.: Buchinger Manó. 1919. 47 p.
  26. Ágoston Péter: A háború okozói. 1919. 233 p.
  27. Pogány József: Szocialista külpolitika. 1919. 127 p.
  28. Engels, [Friedrich] Frigyes: Az utópikus és a tudományos szocializmus. Ford.: Bokányi Dezső. 1919. 64 p.
  29. Bauer, [Ottó]: A szocializmus útja. Ford.: Somogyi Béla. 1919. 64 p.
  30. Lassalle, [Ferdinand]: Munkásprogram. A jelen történelmi korszak különös összefüggése a munkásosztály eszméjével. Ford.: Somogyi Béla. 1919. 48 p.
27. KOMMUNISTA könyvtár. Kiad. a Magyarországi Kommunista Part.
Bp., Vörös Újság kny., 1919. [1-22. füz.]
- [1] Lenin, [Vladimir Il'ics]: A harc útja. 1. Levél a taktikáról. 2. Beszéd a tanácsok harmadik kongresszusán. Ford.: Rudnyánszky Endre. 2. kiad. 23 p.
  - [2] Kun Béla: Kié a föld? 4. kiad. 8 p.
  - [3] Kun Béla: Ki fizet a háborúért? 3. kiad. 8 p.
  - [4] Mi a tanácsköztársaság? 2. és 4. kiad. 8 p.
  - [5] Csicserin, [Georgij Vaszilevics] orosz külügyi népbiztos levele Woodrow Wilson úrhoz, az Amerikai Egyesült Államok elnökéhez. 16 p.
  - [6] Lenin, [Vladimir Il'ics]: Állam és forradalom. Ford.: Rudas László. 111, [1] p.
  - [7] Bucharin, [Nikolaj]: A kommunisták (bolsevisták) programja. Ford.: Rudnyánszky Endre. 2. kiad. 106 p.
  - [8] Radek, [Karl]: A szocializmus fejlődése a tudománytól a valóságig. Ford.: Boros F. László. 32 p.
  - [9] Bucharin, [Nikolaj]: Osztályharc és forradalom Oroszországban. Ford.: Szamuely Tibor. 2. kiad. 62 p.
  - [10] Pannekoek, [Anton]: A zsákmány felosztása. Ford.: Nánássy György. 2. kiad. 14 p. [11] Kollontaj. [Alekszandra]: A dolgozó anya. Ford.: Szamuely Tibor. 22 p.

- [12] Kun Béla: Mít akarnak a kommunisták? 2. kiad. 22 p.
 [13] Bucharin, [Nikolaj]: Az imperializmus diktatúrájától a proletárdiktatúráig. Ford.: Rajczy Dezső. 53. [1] p.
 [14] Bucharin, [Nikolaj]: Le a nemzetközi rablókkel; Ford.: Háncsok Kálmán. 31, [1] p.
 [15] Szabó Ervin: A tőke és a munka harca. 3. kiad. 110 p.
 [16] Bellamy, [Edward]: Mese a vízről. Tanulságos történet. 14 p.
 [17] Bucharin, [Nikolaj]: Világgazdaság és imperializmus. Közgazdasági tanulmány. Ford.: Háncsok Kálmán. 148 p.
 [18] Az oroszországi kommunista párt programja. Elfogadta a 8. pártkongresszus 1919. márc. 18-23-án. 30 p.
 [19] Marx, [Karl]: Szabadkereskedelem és védővám. Függelékül Friedrich Engels cikke ugyanarról. Ford.: Szabados Sándor. 56 p.
 [20] Bogdanov, [A.]: Politikai gazdaságtan. 4° p.
 [21] Marx, [Karl]: A nemzetközi munkásszövetség első üzenete. Ford.: Szabados Sándor. 46 p.
 [22] Marx, [Karl]: Forradalom és ellenforradalom Németországban. Ford.: Kunfi Zsigmond. 119, ÚJ p.

28. SZOCIOLÓGIAI Munkáskönyvtár. Bp., Népszava, 1919. I. sor.: 1-6., II. sor.: 1-7.

- 1.1. Marx, [Karl] Károly: Bér, ár, profit. Ford.: Bokányi Dezső. 71 p.
 1.2. Marx, [Karl] Károly: A polgárháború Franciaországban. Ford.: Szabados Sándor. 3. kiad. 96 p.
 1.3. Engels, [Friedrich] Frigyes: Az utópikus és a tudományos szocializmus. Ford.: Bokányi Dezső. 64 p.
 1.4. Engels, [Friedrich] Frigyes: A kommunizmus alapelvei. Ford.: Garami Ernő. 40 p.
 1.5. Marx, [Karl] - Engels, [Friedrich]: A kommunista kiáltvány. Ford.: Szabados Sándor. 48 p.
 1.6. 1.6. Bucharin, Nikolaj: A kommunisták (bolsevikiek) programja. Ford.: Rudnyánszky Endre. 93 p.
 II.1. Rudas László: A társadalom fejlődésének története. 125 p.
 II. 2. Lukács Kornél: A szocializmus története. 85 p.
 II. 3. Fogarasi Béla: Kommunista politika, kommunista kultúra. 10 p.
 II. 4. Kun Béla: A proletárdiktatúra és a tanítószó. 12 p.
 II. 5. Hajdú Árpád: A földkérdés. 21 p.
 II. 6. Lengyel Gyula: A falu és a város gazdasági érdekösszege. 22 p.
 II. 7. Alpari Gyula: Az imperializmus. 22 p.

29. VÖRÖS Könyvtár. Szerk.: Bródy Árpád. Bp., [ny.n.], 1919. 1-18. köt.

1. Lenin, [Vladimir Il'ics] elvtárs előadása: A burzsoá és proletár-demokráciáról a 3. Internationale moszkvai kongresszusán. 15, [1] p.

- 2-3. Lenin, [Vladimir Il'ics]: Hogyan fognak élni a kommunizmusban azok, akik dolgoznak? A szellemi és fizikai munkás elhelyezkedése a kommunista társadalomban. 31, [1] p.
- 4-5. [Trockij, Lev Davidovics] Trotzki Leó: Munka, fegyelem és rend mentik meg a szovjet köztársaságot. Trotzki Leó a városok konferenciáján tartott beszédéből az orosz kommunista pártban. 32 p.
- 6-7. Mi van Marx és Engels kommunista kiáltványában? 32 p. 10. Lenin, [Vladimir Il'ics] elvtárs levele az amerikai proletáriátushoz. 15, [1] p.
- 11-12. Lenin, [Vladimir Il'ics] - Csicserin, [Georgij Vaszilevics] - Trockij, [Lev Davidovics] Trotzki: Világháború és világháború. A népbiztosok nevében kibocsátotta - - . Ford.: Hancsók Kálmán. 29, [1] p.
- 13-14. Darvas Simon: Miért szükséges a proletárdiktatúra? 30 p.
- 15-16. Kóhalmi Béla: Szindikalizmus és leninizmus. 15, [1] p.
- 17-18. Rudas Zoltán: A kommunista társadalom erkölce. Ágoston Péter előszavával. 30 p.

c. A TÁRSADALOMTUDOMÁNY OKTATÁSA. TANKÖNYVEK, VEZÉRFONALAK

(L. még: Munkásoktatás, Szabadoktatás)

30. [SZABÓ Ervin]: Bevezető a társadalomtudomány tanulmányába. Bp., Népszava - Krausz és Bendtner ny., 1903. 32 p. /Szocialista diákok kvrtára, 3/ Bibliogr.: p. 25-32. 339961
31. PAP Tibor: Szociológia az iskolában. Máramarosziget, Wízner, 1905. 16 p. 17765
A szociológia helyzete Mo.-n. Beszámoló a Máramaroszigeti Jogakadémián főiskolai keretek között indított első magyarországi szociológiai tanfolyamról, Egy megírandó szociológiai bevezető kézikönyv szerkezeti vázlata.
32. [FARKAS] WOLFNER Pál: A történelmi fejlődés rövid vázlata. Bp., Világosság ny., 1906. 63 p. /Társadtud. Társ. munkás tanfolyamának kvrtára, 1/ 338281
A világtört. folyamatok a XIX. sz. végéig.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2217.

33. CSEPELA Lajos: Keresztény szociológia. Miskolc, Klein és Ludvig kvny., 1907. 179 p.
Bibliogr.: p. 172-174. 54125
Vezérfonal tanítóképzők szociológiai óráihoz Bosio "Il compendio della sociologia cristiana" c. műve alapján.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 368.
34. MÁDAY Andor: Társadalomtudományi alapfogalmak. = A magyar kereskedő könyve. 1. köt. Kereskedelmi alapismeretek. Szerk. Schack Béla. Bp., Révai, 1907. p. 117-146.
Bibliogr.: p. 143-146. 85278
35. ÉRTEKEZÉSEK a társadalmi tudományok köréből. Kiad. a M. Gazdaszöv. Bp., Pátria, 1909. VI, i.2] 278, 279 p. 44243
A M. Gazdaszöv. és a M. Társadtud. Egy. közös szociális kurzusának tankönyve. Neveléstudományi, nemzetgazdasági és szövetkezeti értekezések. Weszely Ödön, Jancsó Benedek, Sebestyén Gyula, Gaál Jenő, Földes Béla, Czettler Jenő, Geöcze Sarolta, Giesswein Sándor és mások ea.-i az erkölcsi nevelés, a történettanítás szociálpol. szerepe, a kapitalizmus jellege, a szociáldemokráciának a földmunkásság körében kifejtett tevékenysége stb.-, a nemzetköziség és nacionalizmus viszonya kérdéseiről -élesen antimarxista, antiszocialista tendenciával.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 89.
36. BODNÁR I. Zsigmond: Sociológia az iskolában. Pécs, Taizs ny., 1913. 55 p.
Bibliogr. láb. 24039
A szociológiai ismeretek oktatásának szükségessége.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 104.
37. ÁGOSTON Péter: A progresszív eszmék terjesztésének alap elvei. [Nagyvárad], Nagyvárad Társtud. Társ., 1914. 40 p. OSzK 69603
Javaslat szociális világnézetű pedagógiai elvek érvényesítésére az egyes tantárgyak oktatásában.
38. TANULMÁNYOK a közgazdasági szakképzés köréből. Bev.: Mandelló Gyula. Bp., Magy. Közgazd. Társ., 1915. XVII, 352 p. 31584
M. Gy., Varró István és mások tanulmányai a közgazd. képzésről, Ferenczi Imre a szociálpolitika oktatásáról a közgazd. egyetemen. Cikkek az önálló közgazd. egyetem felállításáról.

39. KŐHALMI Béla: Mit olvassunk a szocialista irodalomból. Bp., Uránia, 1919. 16 p.
Bibliogr.: p. 15-16. P 1/82
Ea. a polgári gazdaságtud. értékeinek felhasználása a proletárdiktatúrában. A magyar nyelven elérhető szocialista-marxista irod. vázlatos ism.
40. RUDAS László: Állam és forradalom. Előadás. [Bp., Magyarországi Szocialista Párt kiad.] Könyvomat, 1919. 16 p.
Pq 1/204
Az 1919 nyarán szervezett 6 hetes pártiskola céljairól és feladatairól.
41. RUDAS László: A társadalom fejlődésének története. A tanítóknak előadta - - . Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 125, [2] p.
Bibliogr.: p. L1273. P 1/90
Ua. Bp., Népszava, 1919. 125 p. /Szociológiai kvrtár, 2. sor., 1/
Előadássorozat: a történelmi fejlődés az őskortól a fejlett kapitalizmusig; Mo. tört.-i fejlődése.
42. VARJAS Sándor: Az agitátorképzés célja. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 11 p.
P 1/183
A Közokt. Népb. tudományos és népszerű propaganda oszt. agitátorképző iskolájában tartott megnyitó előadás. Az agitáció célja, politikai értelme.

d. A TUJDOMÁNYOK HELYZETE

43. KEMÉNY Ferenc: Világakadémia. Bp., Lampel, 1902. 67 p.
Bibliogr. láb. 19139
Ua. németül: Entwurf einer internationalen Gesamtacademie. Nebst einem französischen Anhang. Dresden - Lpzg - Wien, E. Pierson's Verlag, 1901. 148 p.
Bibliogr. láb. 31164
Ea. a nemzeti akadémiákról, a tudományok nemzetköziségéről, egyetemes emberi céljairól. Világkönyvtár és világakadémia terve, feltételei.

44. LORIA, Achille: Előszó. = A. L.: A szociológia feladata és iskolái. Ford.: Pór Ödön, Bp., Politzer, 1904. p. V-IX.
/Társadalomtudományi kvrtár, 16/ 8-3624
Szerzőnek a magyar fordításhoz írt előszava, a szociológia fejlődéséről és magyarországi fellendüléséről.
45. BOLGÁR [Elek] Alex: Entwicklung und Literatur der Soziologie in Ungarn. Lpzg, Eckhardt, 1909. 324-334 p.
/Ex: Monatsschrift f. Soziologie 1909. Mai./ 42566
L. még: MSzIB 2. köt. 145.
46. MEDYECZKY Frigyes: A tudományok cooperatiója a filozófiában. Bp., Franklin Társ., 1909. 15 p. OSzK 304854
Az interdiszciplinaritás eszméjéről.
47. DIENES Pál: Tudomány és társadalom. Bp., Franklin ny., 1919. 16 p. /Marx-Engels Munkásegyletem kiadv. IV. Természettudományi csoport, 1./ 8-2641
A Tanácsköztársaság idején szervezett egyetem társadalomtudományi és közgazgatási fakultásán tartott ea.

e. SZOCIOLÓGUSOK ÉS MUNKÁSSÁGUK

(L. még: Szociológiai iskolák, rendszerek)

48. KOZÁRI Gyula: Comte. a pozitívizmus és az evolúció. /Ismertetés és kritika./ [1892.] 2. kiad. Bp., Nagel, 1905. 1-3 köt. Bibliogr. lábj.
1. VI, 222, [5] p.
2. 304, [3] p.
3. 96, [3] p. 28468/1-3
Címlapok alcímei: (Korunk bölcselete második rendkívül megbővített, teljesen átdolgozott és megjavított kiadása). Comte, J. St. Mill, Taine, Spencer, Wundt rendszerének részl. ism. és bírálata. Egyes pozitívista iskolák és képviselőik. 2. köt. p. 156-172.: a pozitívizmus magyar képviselői; Böhm K., Pauer Imre, Pauer Ákos, Pulszky Ágost, Pikler Gyula, Lánchy Gyula, Pollák Illés, Somló Bódog, Kun Sámuel elmélete, illetve szerepük a pozitívizmus hazai térhódításában.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 366.

49. PER ASPERA. Czirbusz Géza 30 éves tanári jubileuma. Sátoraljaújhely, Zemplén kny., 1905. XV, [1] p. /Klny.: Sátoraljaújhelyi kath. gimn. értesítője 1905/
Bibliogr.: p. V-XV. 12417
Életrajzi vázlat, társadalomföldrajzi, politikai, kulturális tárgyú írásait is felsoroló biobibliográfia.
50. SOMOGYI Manó: Un précurseur de la politique sociale en Hongrie: le baron Jean de Dercsényi. Paris, Geuther, 1908. 14 p. /Ex: Revue d'Histoire des Doctrines Economiques et Sociales/
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 160. 38605
51. MARCZALI Henrik: Bárá Eötvös József. Bp., Franklin, 1912. 16 p. /Orsz. Ismeretterj. Társ. kiadv. 7 13735
52. TEGHZE Gyula: Jászi Viktor emlékezete. Debrecen, Pesti Lloyd. Társ. ny., 1916. 32 p. /A debreceni M. Kir. Tudományegyet. tartott emlékbeszédek, I/
Bibliogr.: p. 31-32. 35306
Nekrológ az elhunyt jogtudósról, szociológiai munkásságáról, összes műveinek felsorolásával.
53. VARGHA Gyula: Emlékbeszédek Jekelfalussy József r. tag felett. Bp., Akad., 1903. 19 p. /MTA ... emlékbeszédek, 11. köt. 8. sz./
A statisztikusról, demográfusról.
54. THIRRING Gusztáv: Körösy József emlékezete. (Bp., Házi ny., 1907.) 7 p., 1 t. 337544
Munkásságának méltatása.
55. BUNZEL Július: Josef von Körösy. (Jena, Fischer), 1907. 527-536 p. /Ex: Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik 1907. 3. F. Bd.190/ B 923/17
56. FALKENBURG, Ph.: Dr. Joseph von Körösy. (1844-1906). Amsterdam, [ny. n.], 1906. 12], 8 p. /Ex: Neederland Tijdschrift voor Geneeskunde 1906. 2. h. No. 23/ B 923/16

57. GEŐCZE Sarolta: [Bevezetés] - [Frédéric] Le Play: A munkás viszonyok reformja. Ford., bev. és az előszót írta: - -
Bp., MTA, 1903. p. V-VIII., p. 1-126. 11738
Bibliogr. láb.
G. S. előszava, valamint Le P. élete, Le P. módszere és Le P. tanítása c. tanulmányai.
58. GARAMI Ernő: Marx és Engels élete. [1909] 2. kiad. Bp.,
Népszava, 1918. 54 p. /Munkáskvtár, 16/ 39290
Először megjelent: Marx és Engels válogatott művei. Szerk.: Szabó Ervin. Bp., 1905. p. 1-39.
59. VARJAS Sándor: Marx és Engels életrajza. (A XIX. század szocialista mozgalmainak történetével kapcsolatban.) Bp.,
[Közokt. Népbiztosság] , 1919. 26 p. P 1/130
Ea. A két tudós vázlatos életrajza.
60. POGÁNY József: Oppenheimer. [Franz] Oppenheimer: Az állam.
(Bp.), Révai, 1912. p. 1-8. /Világkvtár/ 20692
F. Oppenheimer szociológiai elméletéről és módszeréről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1605.
61. MEDVECZKY Frigyes: In memoriam Henri Poincaré. Emlékbeszéd.
Bp., Pfeifer, 1913. 15 p. 54570
Bibliogr. láb.
H. P. szerepe a matematikában és tudományfilozófiájának értékelése.
62. BÁRD József: Pulszky Ágost jogbölcselet. Bp., Franklin, 1917. 54 p., 1 t.
t. /Magyar Jogászegyleti Ért., Ú. f. 13. köt. 81. füz./ 345471
63. CONCHA Győző: Emlékbeszéd Pulszky Ágost (1846-1901) felett. Bp.,
Akad., 1906. 38 p. /MTA ... emlékbeszédek, 13. köt.
2. sz./ 4053/3
64. PULSZKY Ágost emlékezete. A Társadalomtudományi Társaságnak
1902. április 13-án, Budapesten ... tartott ünnepélyes
ülése. Kiad.: a I. T. Bp., Franklin ny., 1902. 107 p., 1 t.
Bibliogr.: p. 73-107. 15809
Andrássy Gyula: Elnöki megnyitó beszéde. - Pikler Gyula:

- P. Á. tudományos egyénisége. - Emmer Kornél: P. Á. politikai pályafutása. - I. Függelék: P. A. irodalmi munkássága. Összeáll.: Pikler Gyula - Vámbéry Ruzstem. -II. Függelék: P. A. parlamenti beszédei.
65. VARGHA Gyula: Emlékbeszéd Ráth Zoltán 1. t. fölött. Bp., MTA, 1905. 27 p. /MTA ... emlékbeszédek, 12. köt. 11. az./
Bibliogr.: p. 345-349. 4053/12/11
Ráth Zoltán (1863-1902) rövid életrajza. Tudományos munkássága. Műveinek bibliográfiája.
66. KUNFI Zsigmond] IPOLYI Tamás: Bevezetés. - [Albert Erhard] Schäffle: A szocializmus alapvető tanításai. Bp., Lampel, [1911?] p. 3-5. /Magyar kvttár, 629-630/ 326998
A. E. Schäffle életművének rövid értékelése.
67. NAGY Dénes: Bevezetés. = Herbert Spencer: A katonai és iparostársadalomnak szociológiája. Bp., Új Magyarország, 1919. p. 3-9. /Természet és társadalom, 6/ 326598
Spencer életművének, különösen a címben jelzett tanulmánynak aktualitásáról. A militarizált állam jellemzése.
68. PEKÁR Károly: Spencer Herbert. F[rederick] Howard Collins: Spencer Herbert synthetikus filozófiájának kivonata. Ford.: Jászi Oszkár, PEKÁR Károly, Somló Bódog, Vámbéry Ruzstem. [1903.] 2. kiad. Bp., Grill, 1908. p. XX-XL. /Társadalomtudományi Kvtár, [2. sor, 1. sz.]/
Bibliogr.: p. XLI-XLII. 17804
Rövid életrajz, Spencer elméletének helye a XIX. sz. filozófiai és szociológiai gondolkodásában.
69. SÁFRÁNY Lajos: Emlékezés Spencer Herbertről. Debrecen, Hoffmann-Kronovitz, 1904. 19 p. /Klny.: Debreceni Protestáns Lap/ 337737
Spencer rendszerének rövid ism., hatása Mo.-n.
70. GÁLL Jenő: A falu gondozása. Tessedik Sámuel élete, alkotásai és művei. Bp., Grill, 1918. 201 p. /Magyar közgazd. kvttár, 21/
"A falukutatás ősének" életművéről.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 229.

SZOCIOLÓGIAI ELMÉLETEK, MÓDSZEREK

a. A SZOCIOLÓGIA TÁRGYA, FELADATA, ALAPKÉRDÉSEI

71. SOMLÓ Bódog: Társadalom. - Közgazdasági Lexikon. Bp., Pal-
las, 1901. 3. köt. p. 457-460.
Bibliogr.: p. 460. 8120/3
Szociológiai alapfogalmak, módszertani kérdések. A Spencer-féle
organikus elmélet.
72. CSEPELA Lajos: Socialis káté. Eger, Érseki Liceum ny.,
1908. 31 p. 341804
A "keresztény szociológia" alapkérdései.
73. JÁSZI Oszkár: Mi a szociológia? Bp., Deutsch K., 1908. 71
p. /Természet és társadalom, 1/
Bibliogr.: p. 68-71. 343892
A szociológia kialakulása, a főbb irányzatok (Comte, Spencer) és az
azóta kialakult szociol. iskolák, elméletek, teoretikusok.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 246.
74. TEGZE Gyula: Társadalmi kötelékek és kapcsok. - A kultúra hódításai. -
A társadalom szellemi alkatelemei. - A társadalmi szervezkedés. -
Társadalmi működés. - Társadalmi képződmények. - Társadalmi
fejlődés. - A társadalmi fejlődés összefoglalása. = A társadalom. Az
emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk.: Stein
Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 138-345., p. 385-411., p. 524-534.
1420/6
Tudománynépszerűsítő tanulmányok.

75. KENEDI Géza: Szociológiai nyomozások. Bp., Franklin ny., 1910. 1-2. köt.
 1. VIII, 264 p.
 2. 248 p. 14248
 Könnyű fajsúlyú eszmefuttatások a szociológia szerepéről és különböző társadalmi kérdésekről.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 252.
76. BÉKÉSY Károly: A szociológiáról. Szabadelvű, társadalomtan. 1. Kolozsvár, Lepage Lajos K., [1911]. 197, [2] p. 15573
 Comte, Spencer és általában a pozitivisták társ.-elméletek kritikája, a szociológia mint tudomány elutasítása.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 256.
77. JOÓB Lajos: Három értekezés a megismerés köréből. I. Célra-törekvés a fejlődésben. II. A fejlődési elmélet és a szociológia. III. A szociológia tárgya és feladata. Bp., Kilián, 1911. 106 p. 65595
 Bibliogr. lábja.
 A természet és társadalom fejlődéséről. - A "Monatsschrift für Soziologie" 1909. évfolyamában felvetett "Mi a szociológia tárgya?" c. körkérdésre adott válaszok alapján Achille Loria, Émile Durkheim, Lester Ward, Ferdinánd Tönnies, J. Novikow és mások felfogásának ism.
78. SOMLÓ Bódog: Szociológia. 2. kiad. [1901.] Bp., Stampfel, 1911. 62 p. /Tudományos zsebkvtár, 1793/ 8-82765
 Összefoglaló ismertetés a szociológia tárgyáról, az emberi társadalomról és főbb intézményeiről /család, állam stb./ Spencer és Westermarck művei alapján.
79. KOVÁTS Andor: Szociológiai jegyzetek. Kecskemét, Szél, 1914. 33 p. 28763
 Bibliogr. lábja.
 Jogakadémiai ea.-ok kivonata. A szociológia szerepe, iskolái. Comte és Spencer tanainak összefoglalása.

**b. A SZOCIOLÓGIA ÉS MÁS TUDOMÁNYÁGAK VISZONYA.
HATÁRKÉRDÉSEK**

80. FRIEDMANN Géza: Evolutio és sociológia. Bp., Politzer, 1904.
15 p. OSZK 306598
A szociológia kapcsolata az organikus és a történelmi materialista társadalomfelfogással.
81. HORNYÁNSZKY Gyula: Történetírás és philosophia. Bp., Hor-
nyánszky ny., 1904. 40 p. 36847
Bibliogr. láb 3.
A Bp.-i Philológiai Társ. 1904. ápr.-ban tartott ülésén a "Herbert
Spencer és a történetírás" c. felolvasás bevezető értekezése. A
történettudomány és a szociológia összefüggései.
82. TÖRÖK [THEWREWK] Aurél, Ponori: A Lombroso-féle bűnügyi em-
bertan alapeszméjéről. Bp., [Pesti Lloyd Társ.], 1906. 36 p.
/A természettudományok elemei, 7/ 8-7338
Lombroso elméletének kritikája, ismeretterjesztő füzet.
83. MÁDAY Andor: Les bases psychologique de la Sociologie. Genève, 1907.
83. SCHWEIGER Lázár: Az ethnológiának logikai módszerei, különös
tekintettel Wundt néplélektani rendszerére. Bp., Hor-nyánszky, 1909. 32
p. /Klny.: Ethnographia 1909./ Bibliogr. láb. 6789
Az etnológia és néplélektan mint a szociológia segédtudománya.
Comte, Spencer, J. St. Mill módszereinek alkalmazása az etnológiában
Wundt néplélektanáról. Etnológia és népszichológia.
85. CZIRBUSZ Géza: Az ember geográfija és tanítása. Physical
vagy emberi geográfia-e a fontosabbik? Bp., Stephaneum,
1911. 16 p. /Klny.: Magyar Középiskola/
Bibliogr. szöveg között. 339917
A gazdasági-társadalmi nézőpontú földrajz oktatásának bevezetéséről.
A szociális szempont melletti érvek.

86. MÁDAY Andor: Les rapport de la sociologie et de la géographie. Geneve, Société Générale de l'Imprimerie, 1911. 11 p.
87. MÉRAY-HORVÁTH Károly: Társadalomtudomány mint természettudomány. Bp., Athenaeum, 1912. 261 p./Szociológiai kvrtár, [9]/
Bibliogr. láb3. 11349
A szociológiai biologizmus alkalmazása a társ. történetére.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 257.
88. TOMCSÁNYI Vilmos Pál: A sociológia viszonya a politikai tudományokhoz. = Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 278-298.
Bibliogr. láb3. 10906
89. RÓHEIM Géza: A varázserő fogalmának eredete. Bp., Posner ny., 1914. XI, 280 p.
Bibliogr. láb3. OSZK 2495.66
Az etnológia definíciója, módszerei, irányzatai. A varázserőben való hit összehasonlító vizsgálata Ausztrália, Óceánia, Amerika, Afrika őslakosságának kultúrájában. A francia etnoszociológia (Herbert, Mauss, Durkheim), az angol-am.-i néplélektani irány és a német etnológia hipotézisei a jelenséggel kapcsolatban.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1764/b.
90. CZIRBUSZ Géza: Anthro-geografia. Bp., Franklin, 1915. 1-3. rész.
1. r.: A jólét felületi formáinak hatása. 128 p.
2. r.: Az ember geográfiája. 104 p.
Bibliogr.: p. 102.
3. r.: Geopolitika. 62, [1] p.
Bibliogr.: p. 60. 32544
Népszerű, földrajzi kézikönyv E. Reclus, Ratzel, Kohl és a magyar Hunfalvy Pál nyomán a hazai hivatalos tudományosságban uralkodó geofizikai nézőpontú megközelítéssel szakítva, az antropocentrikus geográfiai felfogás érvényesítésével. A koncepció kifejtése, védelme. A földrajzi formációk leírása az emberi, faji települések, termelés nézőpontjából.

91. TOMOR Ernő: A szociális egészségtan biológiai alapjai. Bp., Singer-Wolfner, 1915. 79 p.
Bibliogr.: p. 76-79. 34501
A téma szociológiai, szociálpolitikai, antropológiai, demográfiai vonatkozásairól. Részletesen összehasonlító stat. táblázatokkal a házasság és a családhygiéna szerepéről az öröklés, népszaporodás szempontjából. A darwini elmélet kritikája.
92. TELEKI Pál: A földrajzi gondolat története. Bp., Kilián, 1917. 231 p.
Bibliogr.: p. 219-226. 36985
A primitív ember antropomorf világgképétől a modern földrajztudományig. Az ókori és a középkori ember világgképe, újkori földrajztudósok szintézisei. A földrajztudomány specializálódása. A földrajz és a szociológia viszonya.
- S z o c i á l a n t r o p o l ó g i a . S z o c i á l -
d a r w i n i z m u s . F a j n e m e s í t é s**
93. AZ EMBER testi és lelki élete, egyéni és faji sajátosságai.
Szerk.: Alexander Bernát - Lenhossék Mihály. [Ill.]. 3 Bp., Athenaeum, 1905. 781, [3] p. 39 t. 1420/2
Tudománynépszerűsítő antropológiai cikkgyűjtemény: L. M. tanulmánya az antropológia kialakulásáról, fejlődéséről, funkciójáról, Gorka Sándoré az ember származásáról, Ranschburg Pálé a szellemi munka és a deviáns magatartás pszichikai jellemzőiről, Alexander Bernáté a pszichológia funkciójáról, a lelki élet, gondolkodás sajátosságairól, Semayer Vilibalde az emberi fajokról, részletesebben a magyar fajról és más cikkek.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 289.
94. PLATZ Bonifác: Az ember eredése, faji egysége és kora. (Ill.) (1884.) 2. kiad. Bp., Szt. István Társ., 1905. X, 361 p. 15181
A bibliai származásmítosz védelme, Darwin felfedezéseinek elutasítása, az emberiség faji egységére von. elméletnek elismerése mellett.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 297.
95. ESTERHÁZY Sándor: Társadalmi kiválás és kiválasztás. Kassa, [ny. n.] r 1906. 30 p. 19344
Bibliogr. láb. A szociáldarwinizmus, különösen Somló Bódog elm.-nek bírálata.

96. MÉRAI [-HORVÁTH Károly] Carl: Neue biologische Grundlagen der Soziologie. /Ex: Politisch-antropologischen Revue 6. Jg. Heft 10./ Lpzg, Thüringische Verl., 11907.-116 p.
17451
Észrevételek és módosító javaslatok a szociáldarwinista fejlődésmélethez.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 268.
97. ORTVAY Tivadar: Az ősember táplálkozása. Bp., MTA, 1907. 160, [1] p. /Ért. a történelmi tudományok köréből, 21. köt., 5. sz./
348708
Bibliogr. láb.
98. DUDEK János: Származástan és világnézet. Adatok a természet-tudomány és a vallás összhangjához. Bp., Stephaneum ny., 1909. 150 p.
17520
Bibliogr. láb.
Vita a származástani tétélekkel. A vallás és a természettudomány kategorikus szétválasztása.
99. PLATZ Bonifác: Az ősember kritikai méltatása. Bp., MTA, 1909. 42, [1] p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 14 köt., 2. sz./
8-97367
Bibliogr. láb.
Az újabb ásatások eredményeit feltáró irodalom ismertetése, következtetéseinek megkérdőjelezése, a terciar korabeli ősember létezésének tagadása.
100. APÁTHY István: A fejlődés törvényei és a társadalom. Bp., Ajtai ny. 1912. VIII, 277 p. /Magyar Társadalomtud. Egy. kvttára, 1/
11266
Ea. a Magy. Társtud. Egy. Szabad Iskolájának 1909-10. tanévében Bp.-en és Kolozsváron. A származástan és a társtud.-ok kapcsolatáról.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 359.
101. KENDE Zsigmond: A származástan mai állása. Bp., Világosság ny., 1912. 43 p. /Galilei füz., 2/
322349
Bibliogr.: p. 42-43.
Vezérfonal a darwinizmus körüli újabb vitákhoz, a függelékben történeti adatok.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 294.

102. HOFFMANN Géza: Die Rassenhygiene in den Vereinigten Staaten von Nordamerika. München, Lehmann, 1913. XII, 237 p.
Bibliogr.: p. 154-235. és láb. 20938
A fajhigiénia elméletéről, amerikai térhódításáról, alkalmazásáról a házasságjogban, a bevándorlók megválogatásában. Függelékben: fontosabb amerikai törvények és tematikusán tagolt nagyszabású irodalmi kalauz.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 322.
103. HOFFMANN Géza: Krieg und Rassenhygiene. Die bevölkerungspolitischen Aufgaben nach dem Kriege. München, Lehmann, 1916. 29, [3] p.
Bibliogr. láb. P 3131
A háborús vérveszteség pótlása. Javaslatok: rokkantak házasítása, többgyermekes családok anyagi segítése, a "felsőbbrendű" fajok tisztaságának védelme, küzdelem a népbetegségek ellen.
104. MADZSAR József: Az ember származása és a származástan vázlat. [Ill.] [1908]. (2. jav. bőv. kiad.) Bp., Lantos, 1918. 95, [1] p. /Természet és társadalom, 2/
Bibliogr.: p. 61. 343781
343897
Darwin és Lamarck elméletének és elméletük továbbfejlesztésének vázlatos ism.
105. POGÁNY József: Darwin - Bölsche - MecsNIKOV. = P. J.: Emberek és korok. Bp., Mo.-i Szoc. Párt Kvk., 1919. p. 51-58., p. 88-92., p. 106-111. P 1/118
A három természettudós művének értékelése.

c. A SZOCIOLÓGIAI KUTATÁS MÓDSZEREI, TÁRSADALOMSTATISZTIKA

106. SOMOGYI Manó: Munkás-statisztika. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Dallas, 1900. p. 803-818.,
Bibliogr.: p. 798. 8120/2
... mint az iparstatisztika része. Munkásstatisztikai intézmények. Az adatgyűjtés módszeréről.

107. THIRRING Gusztáv: Statisztika. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 337-349.
Bibliogr.: p. 345-349. 8120/3
... feladata, módszerei, intézményei, története.
108. FÖLDES Béla: Statisztikai előadások. Bp., Politzer, 1904-1905. 1-2. sor.
1.) 1904. 213, [2] p.
Bibliogr. láb.
2.) 1905. 200, [1] p.
Bibliogr. láb. 13759/1-2
Részl. bev. a társadalomstatisztikába. Statisztikai tanulmányok a deviancia, a válás, a mezőgazdasági termelés és a vallás tematikájából.
109. MÁRKI Hugó: Le Play módszere. = Ünnepi dolgozatok a társadalomtudományok köréből Földes Béla ... tanárnak ... Bp., Pallas, 1905. p. 79-140.
Bibliogr. láb;). 21134
Röv. életrajz kíséretében Le Play 1871-es L'organisation de la famille c. műve módszertani elemzése.
110. JÁSZI Oszkár - PEKÁR Károly - SOMLÓ Bódog - VÁMBÉRY Rusztem: Előszó a magyar kiadáshoz. = F[rederick] Howard Collins: Spencer Herbert synthetikus filozófiájának kivonata. Bp., Grill, 1908. p. V-X. 17804
H. S. műve fordításának terminológiai problémái.. A fontosabb angol szakkifejezések magyar fordításai. Utalás Madzsar József közreműködésére a magyar szaknyelv kialakításában.
111. SOMLÓ [Bódog] Félix: Zur Gründung einer beschreibenden Soziologie. Berlin, Rothschild, 1909. 50 p.
Bibliogr. láb. 17723
Az induktív módszer alkalmazásának előnyei, nehézségei. A társadalomtudományok osztályozásának kérdése.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 335.
112. LÁNCZI Jenő: August Comte és a szociológia módszere. = Emlékkönyv Alexander Bernát hatvanadik születésnapjára. Szerk.: Dénes Lajos. Bp., Franklin ny., 1910. p. 353-368. 313641
A szociológiai tények vizsgálata a kor eszmei áramlatának elemzése útján. Az osztályérdekek szerepe a társadalmi igazság érvényesítésének gátlásában.

113. MÁDAY Andor: Essai d'une nouvelle classification des systèmes politico-sociaux et de ses applications. Paris - Neuhatel, Giard - Brière - Attinger, 1911. 75 p. 1 t.
Bibliogr. láb. 8-2777
A megfelelő terminológia hiánya. A politológia, a jogtudomány rendszerezése. Proudhon elméletének kritikája. A munkásság önálló politikai erővé emelkedése, ennek figyelembevétele a politikai-társadalmi tudományok rendszerelméletének kidolgozásában.
114. LÁNG Lajos: A statisztika története. Bevezetésül Magyarországi statisztikájához. Bp., Grill, 1913. IX, 434 p.
Bibliogr. láb. 8-52625
Részletesen Schwartner Mártonról /p. 67-89./, Malthus-ról és hatásáról, Quetelet szerepéről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 353.
115. VITÉZ Géza, illyefalvi: Magyarország statisztikája nemzetközi összehasonlításban, főtekintettel Ausztriára. [1903], [3] jav. bőv. kiad. 3 Bp., Grill, 1913, 275 p.
Bibliogr. láb. 21248
Statisztikai tankönyv. A statisztika elméleti alapjai, története, módszertana, szakirodalmi és intézményrendszere itthon és külföldön. Mo. demográfiai, műveltségi viszonyai, gazdasági helyzete és államigazgatása az 1910. stat. adatfelvételek tükrében.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 352.

d. SZOCIOLÓGIAI ISKOLÁK, RENDSZEREK (L. még: Szociológusok és munkásságuk)

116. HEGEDŰS Lóránt: A szociológia sarktétele. Bp., MTA, 1901, 105 p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 12. köt., 7/
Bibliogr.: p. 90-105. 8-97361
A szociológia tudománnyá válásának alapja – Spencer, L. F. Ward, Giddings, Tarde elméleteinek ism. és bírálata. A pszichológus elem a szociológiában.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 210., 2. köt. 232.

117. MÉRAI H[ORVÁTH Károly] C[arl]: Die Physiologie unserer Weltgeschichte und der Kommende Tag. - Die Grundlagen der Soziologie. Erstes Buch. 1. Teil. Genesis. 2. Teil. Politik. Budapest, Politzer, L1903.J XV, 527 p.
70869
Ua.: Der Kommende Tag. (Die neue Sociologie.) címlappal.
20354
Kísérlet H. Spencer organikus társadalomelméletének nyomán, annak kisebb korrekciójával, önálló szociológiai alapvetésre.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 341., 345., 2. köt. 376.
118. STEIN L[ajos] Ludwig: Ungarische Soziologie. = - -: Die soziale Frage im Dichte der Philosophie (1897.) 2. verbesserte Auflage. Stuttgart, Enke Verlag, 1903. p. 22-24.
81737
A szociológiai gondolat magyar képviselői Eötvös Józseftől a századvég - századforduló gondolkodóiig (Pauer Imre, Pikler Gyula, Jász Géza, Bodnár Zsigmond, Tegze Gyula, Kőrösy József, Török Aurél stb.)
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2115.
119. BALOGH Artúr: A társadalom. - A szociológia alapvetői. Comte és Spencer. Kolozsvár, Lepage, 1906. 174, [2] p.
Bibliogr. a szövegben. 349117
Ea.-ok. Társtud.-i iskolák ismertetése és kritikája. Saint Simon, a német iskola: Hegel, Lorenz von Stein, a tört. mat. képviselői, Comte, Spencer és követőik.
120. SIMON József Sándor: Tudomány-e Pikler Gyula tanítása vagy egyszerűen csak demagógia? /A jövőbeli ellentmondás nélküli jogbölcsélet alapjainak megvilágítására./ Bp., Fritz, 1907. 61 p.
341571
Pikler 1907. okt.-i, a pécsi szabadtanítási kongresszuson tartott referátumának és általában P. Gy. "belátásos elméleté"-nek éles bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 379-
121. JEHLICSKA Perenc: Pikler belátásos elmélete. Pikler jogbölcséletének és világnézetének kritikai vizsgálata. Bp., Stephaneum ny., 1908. XII, 308 p.
Bibliogr. láb. 17951
Konzervatív, klerikális támadás P. Gy. ellen. A ter-

mészettudományos, ill. szociológiai módszer és P. Gy. jogelméletének kritikája.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 380.

122. MÁRKI Hugó: A francia társadalomgazdasági iskola különös tekintettel Le Playre. Bp., Athenaeum, 1908. [4] p. /Népszerű főisk. tanf., 1907-1908. 2. sorozat 48. syll./
- OSZK 14.765/48

6 előadás vázlata.

123. STEIN Lajos: A szociológia mai állása. = A társadalom. Az emberiség- művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 79-88.
- 1420/6
- Szociológiai iskolák, szociológusok az európai országokban, köztük Mo.-on.

- 124/a. TEGZE Gyula: Bevezető. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk.: Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 1-79.
- 1420/6
- A társadalomtud. meghatározása, feladata, a társadalom törvényszerűségei. Társadalmi elméletek az ókortól a XIX. sz. végéig.

- 124/b. TEGZE Gyula: Szerves társadalomtani elméletek és az állam személyiségének theóriája. Bp., Eggenberger, 1900, X, [2], 390, [1] p.
- 313643
- Az adott terjedelmen belül az ókortól a XIX. sz.-ig közel 900 szerző elméleteinek lexikális rövidségű ismertetése az organikus elmélet fejlődésének, folytonosságának illusztrálására. "Az egész munka nem egyéb, mint különböző elméletek kivonatainak az egymásutánja". (L. Somló Bódog a Huszadik Század 1900. évi 2. kötete 145-146. old.-án közölt bírálatát).
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 328., 2. köt. 392.

125. BODNÁR I. Zsigmond: A sociológiai változás alapja. Pécs, Moson vármegye kny., 1911. 32 p.
- 20729
- Bibliogr. láb.
- A szociológia különböző elméleteiről. A történelmi materializmusról.

126. MANHHEIM Károly: lélek és kultúra. Bp., Benkő Gyula, 1918. 30 p.
/Előadások a szellemtud.-ok köréből, 1/

OSZK 185.669

A Szellemtudományok Szabadiskolája 2. évének "bevezető előadása a szubjektív és objektív kultúra viszonyáról.

A Sz. Sz.-ban tömörült tudósok, művészek közösségének, az új értelmiségi generációnak elhatárolása a marxizmustól és pozitívizmustól.

A Sz. Sz. 1918-as programja, 1917. év előadásainak felsorolása.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 370.

TÁRSADALMI STRUKTÚRA

127. CZIRBUSZ Géza: Magyarország gazdasági, társadalmi és helyrajzi leírása. II. rész. = Cz. G.: Magyarország a XX. század elején ... Temesvár, 1902. p. 367-462.
Bibliogr. fejezetek végén és lábja. 30586
A századforduló gazd. társad, szerkezete kulturális viszonyai, nemzetiségi összetétele az 1900-as statisztikák alapján.
128. BRESNITZ, von Sydacoff [Philipp Franz]: Die Wahrheit über Ungarn. Politische und gesellschaftliche Skizzen aus der neuen und neuesten Geschichte Ungarns. [1901.] 2. kiad. Berlin - Lpzg, Verl. Luckhardt, 1903. V, 122 p. 11326
A kiegyezés utáni helyzet Magyarországon, a századforduló körüli nemzetiségi-társadalmi feszítőerők, az Ausztriához fűződő viszony. Politikai körkép széles tárgyismeret alapján.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2925.
129. A TÁRSADALOM. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Írták: Heller Farkas, Ferenczy Árpád, Máday Andor, Meszlény Arthur, Tegze Gyula. [Ill.] Bp. Athenaeum, 1908. [12], 707, [1] p., 22 t. 1420/6
/Műveltség kvttára, 6/
Tudománynépszerűsítő munka. A társadalom kialakulására, fejlődésére, szerkezetére, egyes intézményeire vonatkozó tanulmányok. A régebbi és korabeli társadalomelméletek rövid jellemzése.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 102.
130. ALDEN, Percy: Hungary of today. By members of the Hungarian government. Ed. by - - [Ill.] London, Eveleigh Nash, 1909. 26420
XII, 415, 66 t. 323579
Konzervatív és liberális politikusok és tudósok (Apponyi A., Beöthy Zs., Günther Antal, Kossuth Ferenc, Vargha Gyula stb. állásfoglalásai; Magyarország gazd.-i, pol.-i és kulturális viszonyairól.

131. ARÁNYI Miksa: Párisi levelek és tanulmányok, Bp., Athenaeum, 1909.
 1-2. köt.
 1. 1908. 366 p.
 2. 1909. 402 p. 313665
 Az Újság c. lapban közölt impresszionista képek a párizsi politikai, társadalmi, kulturális, gazdasági életről, a munkás- és egyéb tömegmozgalmakról, a vallás, az. egyház és az állam viszonyáról, az irodalmi és művészeti élet eseményeiről, Amerikáról - 1904. dec-19071. nov.
132. LA HONEGRIE contemporaine et le suffrage universel. Edition speciale francaise du Huszadik Század. Bp., Deutsch, Paris, Giard - Briere, 1909. [I] 272 p. 37291
 Rác [Gyula] Jules: L'état économique et social de la Hongrie en vingtième siècle; Bolgár [Elek] Alexius: L'emigration; Rónai Zoltán: Le bilan de la politique sociale hongroise; Szende [Pál] Paul: Les partis politiques hongrois et l'union avec l'Autriche; Ágoston [Péter] Pierre - Kerekes [Pál] Paul: L'administration hongroise; Kunfi [Zsigmond] Sigismund: L'école en Hongrie; Harkányi [Ede] Edouard: L'église en Hongrie; Jászi Oszkár: Les tendances de la politique hongroise envers les nationalités; Szász Zoltán: Les causes du marasme de la littérature hongroise contemporaine; Lengyel Géza: Autour de la Chambre des démités; Zigány Zoltán: Exposé et critique du projet de la lois du comte Andrassy; Leopold [Lajos] Louis: Le droit de suffrage et le pouvoir du gouvernement en Hongrie; Selymes [Károly] Charles: Le projet de reforme éléctorale hongrois et le droit electoral dans les pays balkaniques; Jászi Oszkár: Le suffrage universel pourquoi est il nécessaire? c. tanulmányok, cikkek és neves külföldi tudósok, köztük A. Fouillé, Kautsky, E. Mach, O. Bauer, A. Forel, M. Vaccaro, T. Masaryk, G. Sergi, E. Oppenheimer, L. Gumplowicz, de Greef, E. Vandervelde, R. Michels, M. Guyot, E. Durkheim. J. Grave, A. R. Wallace, E. Jaffé, C. Bouglé, E. A. Ross, E. Milhaud, E. Bernstein, F. Tönnies, A. W. Small stb. állásfoglalásai az Andrassy-féle plurális választójogi terv ellen.
133. KELMER, L. - Paula ARNOLDS - Arthur DELISLE: Austria of the Austrians and Hungary of the hungarians. London - Nev York - Melbourne, I. Pittman, 1914. [4] , 304 p. 59848
 A Mo.-ot és a két állam kapcsolatát leíró, részben-az alkotmány, a parlamenti élet, kormányok és politikusok, a dualista rendszer tartalmának jellemzése mellett-az egyes osztályok, rétegek egymáshoz való viszonyának, helyzetének több ponton eredeti jellemzése.
 Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 395. 34

134. KUNFI Zsigmond: Az angol világbirodalom. (III.) Bp., (Világosság ny.), 1915. 95, LU p. /A háborús nagyhatalmak, 329774
A gazd. és társ. viszonyok szociografikus ism. Az Angol munkásság helyzete, szervezetei, harca. Az ír kérdés. A gyarmatbir. szerepe, Nagy-Britannia katonai súlya.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1561.
155. VARGA Jenő: Bulgária. (Hl.) Bp., (Világosság ny.), 1915. 51, [1] p. /A háborús nagyhatalmak, [7]/ 548849
P 195
Az ország múltjáról, társadalmi berendezkedéséről, munkásmozgalmáról, gazdasági szerkezetéről, katonai potenciáljáról, háborús szerepéről stat. adatokkal .
156. VARGA Jenő: Olaszország. (Hl.) Bp., Népszava kvk., 1915. 104 p. /A háborús nagyhatalmak, 4/
Bibliogr. láb. 529555
Az ország múltjáról, társadalmi szerkezetéről, gazdaságáról, munkásmozgalmáról, katonai, külpolitikai szerepéről stat. adatokkal.
157. WELTNER Jakab: A Német birodalom. Bp., Népszava, 1915. 105, [1] p. /A háborús nagyhatalmak, 5/ 8-75498
Kialakulása, gazd. erőforrásai, társad., politikai gazd. szerkezete, munkásmozgalma, katonai potenciálja, háborús céljai.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1565.
158. UNGARN. Land und Volk, Geschichte, Staatsrecht, Verwaltung und Rechtspflege, Landwirtschaft, Industrie und Handel, Schulwesen, wissenschaftliches Leben, Literatur, bildende Künste. Bp., Franklin, 1917. i-2] , 471 p. 58248
Cholnoky Jenőnek a települési, nemzetiségi, demográfiai viszonyokat is vázoló földrajzi áttekintése, Marczali Henrik történeti vázlatáé
Magyary Géza a közigazgatási és jogi viszonyokat, Rubinek Gyula a mezőgazdaság állapotát, a birtokviszonyokat, Gratz Gusztáv az ipart, Alexander Bernát a közoktatást, a tudományos, irodalmi és művészi életet vázoló tanulmányai, az akkor fennálló társadalmi, politikai rendszernek a külföldi közönség körében való népszerűsítése tendenciájával, főként a hivatalos Mo.-ra vonatkozó számos adattal

1914-ig terjedően. A gyűjtemény bővített, részben változtatott kiadása Lóczy Lajos-szerkesztésében A Magyar Szent Korona országainak földrajzi ... leírása címen jelent meg 1919-ben.

139. LÓCZY Lajos szerk.: A Magyar Szent Korona országainak földrajzi társadalomtudományi, közművelődési és közgazdasági leírása. Bp., Kilián ny., 1918. VI, 528 p.

Bibliogr. láb.

38571

A 138. tétel alatti mű, bővített, átdolgozott magyar változata, az előbbinél jelzett szerzőkön kívül, illetve helyettük Bernát István, Gaál Jenő, Matlekovits Sándor és mások lexikoncikk terjedelmű ismertetései a gazdasági- társadalmi élet egyes ágazatairól, a "hazafias" tendencia jegyében, hogy "minden lehetőleg rózsás színben ragyogjon" (Varga Jenő kritikája)

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 383.

a. DEMOGRÁFIA, NÉPESEDÉSI PROBLÉMÁK

(L. még: Társadalomstatisztika)

140. RÁTH Zoltán: Népeség és népesedés. - Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 81-99.
Bibliogr.: p. 97-99. 8120/3
... elmélete, története. Népesedési politika. Stat. táblázatok.
141. RÁTH Zoltán: Népszaporodásunk kérdése a XX. század küszöbén. Bp. (Athenaeum ny.), 1901. 48 p. / - Ért. a társadalmi tudományok köréből, 13. köt., 5. sz./
Bibliogr. láb. 8-97358
A XIX. sz. utolsó évtizedeinek népesedési viszonyai, a népmozgalom iránya, népesedéspolitikai feladatok.
142. GYÖRGY Endre: A fordító előszava. = T. Róbert Malthus: Tanulmány a népesedés törvényéről. Ford. és előszóval ell. - -. Bp., MTA, 1902. p. V-IX. /Magyar közgazd. kv. társ., 8/
Bibliogr. láb;). 17310
Jegyzetek T. R. M. életéről, tudományos elméletéről.
143. VITÉZ Géza, illyefalvi: A demográfia viszonya a közönséghez és az általános közigazgatáshoz. [Szentés], Szentés és vidéke, 1903. 33 p.
Bibliogr. láb. 15912
A demográfia és a statisztika jelentősége. Népszerűsítésének feltételei és módjai.
144. BALÁS Károly: A népesedés. /Közgazdasági tanulmány./ Bp., Politzer, 1905. 541, [3] p.
Bibliogr. láb. 94957
A népesedés kérdésének történeti szempontú, átfogó vizsgálata. A különböző elméletek kritikája. Javaslat állami népesedési pol. kialakítására.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 423. 37

145. KENÉZ Béla: Népünk szaporodása. = Ünnepi dolgozatok a társadalomtudományok köréből Földes Béla ... tanárnak. Bp., Pallas, 1905. p. 43-78.
Bibliogr. lábj. 21134
A magyarság népszaporodásának története, részletesen az 1880-1900-ig tartó időszak. Statisztikai összehasonlítás Ausztriával és más európai államokkal.
146. TEMESVÁRI Rezső: Az abortuszról. Bp., Franklin ny., 1905. 39 p. /Klly.: Gyógyászat 1905./
147. KENÉZ Béla: Magyarország népességi statisztikája. Bp., Stampfel, 1906. 320 p. /Tudományos zsebkvtár, 174-177/
38825
Az ország népességi állapota, a változások adatokkal, táblázatokkal.
148. VITÉZ Géza, illyefalvi: A nemek aránya és a nemképződés. Bp., Hornyánszky ny., 1906. 64 p. /Klly.: Athenaeum/
Bibliogr. lábj. 15913
Statisztikai és örökléstan elméletek a "nemeképződést" és a nemek arányát befolyásoló tényezőkről.
149. VITÉZ Géza, illyefalvi: Születési és termékenységi statisztika. Sárospatak, Radil K. ny., 1906. VI, 249 p., 4 t.
Bibliogr.: p. III-VI. 15910
A születési és termékenységi stat. külföldi és magyar szakirodalmának részletes áttekintése - összehasonlító stat. táblákkal. Módszertani kérdések.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 402.
150. KOVÁCS Gábor: A népesedés elmélete. Debrecen, Hegedűs-Sándor ny., 1908. VIII, 328 p. /Társadalomtud. és gazdaságtört. kutatások, 4/
Bibliogr. lábj. 19207
Népesedésvizsgálat stat. úton, gazdasági alapokon, a különböző elméletek kritikai elemzése, a neomalthusianismus bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 389., 2. köt. 429.

151. BRESZTOVSZKY Ernő: Magyarország fekete statisztikája. Bp., Deutsch, 1909. 68 p. /Természet és társadalom, 8/ Bibliogr.: p. 68. 343895
Az élettartam változásainak összefüggései az egyes osztályok életviszonyaival, a mo.-i magas halandósági mutatók szociális okai. Külföldi párhuzamok.
152. PIKLER [Gyula] J. Július: Das Budapester System der Todesursachenstatistik. Ein Beitrag zur Frage der internationalen Vergleichbarkeit. Bp., Puttkammer - Mühlbrechts, 1909. 40 p. /Ex: Publication des Budapester Communalstatistischen Bureau's, 44/ /Pübl. des Statistischen Bureaus der H. u. Residenzstadt Budapest/ B 132/84
A halálokok jelzésének külföldi elméletei, módszerei, Kőrösy József módszere. A szociális tényezők komplex jelzésének lehetőségei a statisztikában. Stat. táblázatok.
153. KATONA Béla: A népesedés politikai és gazdasági jelentősége. Bp., Légrédy, 1912. 69 p. 10862
Előadás 1912. IV. 16.-án az O.M.G.E. ülésén. A magyar népszaporulat növekedésének politikai gazdasági érdekekkel való pozitív értékelése.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 440.
154. BUD [János] Johann: Ungarns Bevölkerung. = Magyar közgazdaság és kultúra ... 3. ea. Bp., Hornyánszky kvny., (1913). 16 p. 78197
Ea. a Bp.-en tartott 7. nemzetközi közgazd. tanf.-on,
155. GYŐRFFY István: Dél-Bihar népesedési és nemzetiségi viszonyai negyedfélszáz év óta. Bp., Eritz ny., 1915. 37 p. 33694
1 mell. /Klny.: Földrajzi Közlemények 1915. 6-7. sz./ Bibliogr. lábja.
A vidék román és magyar lakosságának demográfiai viszonyai a történelem során, stat. adatok, községenként is.
156. BUDAY László: Népünk halandósági viszonyai. Bp., MTA, 1917. 75 p. /Ért. a Philos. és Társadtud. köréből, 2. köt., 1/ 8-14680

157. KOVÁCS Gábor: Vér és kenyér. Debrecen, Csáthy, 1918. 175, [1] p.
Bibliogr. láb. 97006
Demográfiai rendszerek. Elmélet és módszertan. A népszaporodás Mo.-on a XIX. sz. második felétől. Nemzetközi Összehasonlítás, stat. adatok és táblázatok.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 414.
158. SZTERÉNYI József: Népesedés-politika gazdasági szempontból. Bp., Pfeifer, 1918. 10 p. /Orsz. Stefánia-Szöv. az Anyák és Csecsemők Védelmére kiadv., 16/ 341350
Ea. a Népegészségi Orsz. Nagygyűlésen 1917. okt. A népesség csökkenésének gazdasági okai és kihatásai.

E g y k e

159. BARCZA Imre: Az egyke kérdésének irodalma. Bp., Pesti kvny., 1911. 16 p.
160. SZÉCHÉNYI Imre: Az egyke. Bp., (Bp.-i Hírlap ny.), 1906. 129 p.
Bibliogr. láb. 16700
A mo.-i egykerendszer általános jellemzői. Somogy megye népesedési helyzete, 54 faluban végzett felmérés alapján, stat. táblázatokkal.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 467.
161. BUDAY Dezső: Az egyke Baranya vármegyében. /Tanulmány./ Bp., (Taizs ny., Pécs), 1909. [8], 165 p.
Bibliogr.: p. [7] 10491
A népességcsökkenés adatainak elemzése és okainak feltárása községek szerint, szociográfiai, demográfiai vizsgálatok alapján.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 469.
162. HERMAN Antal: Néhány szó az egykéhez. A somogyvármegyei Egyke-bizottság megalakulása alkalmából. Kaposvár, Széchenyi ny., (1909). 15 p. 39928
A gazdasági-társadalmi okokról.

163. NÓGRÁDI László: Az egyke-gyermek. Bp., Hungária, 1913.
40 p. /A Magyar Gyermekek tanúim. Társ. füzetes váll., 8/
26282
Országos kérdőíves adatgyűjtés alapján.
Ism. 1.: MszIB 1. köt. 399., 4-00.
164. SZENTIVÁNYI Ferenc: Az egyke a Tisza-Maros szögében. Bp.,
Stephaneum ny., 1916. 46 p. 339817
Stat. adatokkal a születések csökkenéséről.

**C s e c s e m ő - és
g y e r m e k h a l a n d ó s á g
(L. még: Gyermekvédelem)**

165. THIRRING Gusztáv: Budapest gyermekhalandósága. Bp.,
Franklin ny., 1900. 12 p. /Klly.: Gyógyászat 1900. 17. sz./
B 312/11
Ea. a 2. Nemzetközi Gyermekvédő kongresszuson. Stat. adatok
elemzése különböző bontásban.
166. MÜLLER Vilmos: Gyermekhalandóság az Alföldön. Bp., Athe-
naeum, 1903. 7 p. /Klly.; Orvosi újság/
167. SZAKA Sándor: Az elhagyott csecsemők magyar állami
védelmének eredményei. Bp., Pápai ny., 1911. 48 p. /Klly.: Orvosi
Hetilap Tud. Közlem. 1911.7 342798
Falusi dajkaság és állami egészségügyi felügyelet. A menhely.
Csecsemőhalandósági stat.-k összehasonlítása.
168. SZAKA Sándor: Jelentés Temesvár thj. város csecsemő és
gyermekhalandóságának, valamint embertermelő erejének sta-
tistikailag értékelhető tényezőiről. Bp., Magy. Kir. Ál-
lami ny., 1917. 26 p. 8587
Területi összehasonlító termékenységi és halandósági stat. a családok
nemzetiségi, vallási, foglalkozási és műveltségi adatainak
értékelésével.
169. MADZSAR [József] Josef: Die Entwicklung der Geburtenziffer
und der Sauglingssterblichkeit in Budapest. Leipzig,
Barth, 1918. 129-224 p. /Ex: Zeitschrift f. Sauglingsfür-
sorge 1910./ B 312/35

A csecsemőhalandóság méretei, okai, csökkentésének eszközei.
Nemzetközi összehasonlítás.

b. MIGRÁCIÓ, KIVÁNDORLÁS

170. THIRRING Gusztáv: Vándorlások, vándormozgalom. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 672-692.
Bioliogr.: p. 691-692. 8120/3
... története, statisztikája. A mo.-i vándorlások.
171. A DÉLVIDÉKI kivándorlási kongresszus tervezete. A kongresszus helye és ideje: Temesvár, 1902. augusztus 10-11. Kiad. a kongresszus rendezőbizottsága. Temesvár, Csendes ny. 1902, 275 P.
172. A DUNÁNTÚLI kivándorlási kongresszus szervezete, tagjainak névsora, tárgyalásai és határozatai. Szerk. Szilassy Zoltán. Bp., Pátria, 1902. 157 p. 10933
A termelési, a birtok- és hitelpolitikai, a kivándorlási osztályok tárgyalásainak jegyzőkönyvei.
173. ÉBER Ernő: Munkabér és kivándorlás. A pozsonyi Gazdakongresszus alkalmából. [Bp.], Pesti ny., 1902. 58 p. 8-19962
Négy kivándorlási kongr. anyagának felhasználásával a földmunkásmozgalmak és a tömeges kivándorlás okairól - a birtokosok nézőpontjából. A mezőgazd. munkások bérének összehasonlítása kivándorlási gócként.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 504.
174. A FELVIDÉKI kivándorlási kongresszus tárgyalásai. Megtartott Miskolcon, 1902. évi május 31. és június 1. napjain. Szervezete, tagjainak névsora és határozatai. Szerk. és kiad. az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület. Bp., Pátria, 1902-35ZP. OSZK 286374
175. LÁNYI Mór: A bácskai kivándorlás. (Jelentés és egy javaslat.) A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara megbízásából. Szeged, Várnay L. ny. 1902. 24 p. 340964
A kivándorlás irányai: USA, Németország, Horvátország. Szociális indítékok, nemzetiségi összetétel.

176. MAILÁTH József: A kivándorlásról. - - grófnak 1901. március 5-én a Nemzeti Szövetség közgyűlésén tartott előadása. Bp., Kilián- [1902?] 32 p. /A Magyar. Gazdaszöv. kiadv., 42/
Bibliogr. láb3. 341012
A nagybirtokrendszer mentegetése a tömeges kivándorlás ódiumától. A szocialista propaganda felelőssé tétele.
177. DÉLVIDÉKI kivándorlási kongresszus tárgyalásai. Temesvár, 1902. augusztus hó 10-11. Tárgyalásai szervezete és tagjainak névsora. Szerk. de Pottère [Pottiers] Bruno. Bp., Pátria ny., 1903. 275, [1] p. 14349
A kivándorlási hullám rohamos növekedése, a gazdasági okok. A kormány szószólóinak, valamint a dolgozó parasztság módos és nincstelen képviselőinek vitája, konkrét esetek ism.
178. LEGENYÉY BODNÁR Péter: Bodrogköz a kivándorlás szempontjából. Bp., Pesti kvny., 1903. 32 p. /Klly.: Közgazdasági Szemle 1903. nov.-dec./ /Megyei monográfiák. Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota, [12] 34.8767
Kérdőíves adatgyűjtésre épülő tanulmány, bő stat. anyaggal.
179. THIRRING Gusztáv: A magyarországi kivándorlás és a külföldi magyarság. [Ill.] Bp., Kilián, 1904. X, 366 p. 2 térk. 69588
Bibliogr. láb3.
Az 1890-es években tömeges méreteket öltött magyarországi (magyar és nemzetiségi) kivándorlás statisztikákon alapuló feldolgozása. A kivándorlók Magyarországon belüli megoszlása különböző szempontokból. A külföldön élő magyarok. A problémakör egyik alapvető forrása.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 417., 2. köt. 510.
180. SIMON Péter: A székely kivándorlás, kivált vallási, nemzeti ségi és közgazdasági szempontból. Bp., Kellner ny., [1905.] XXIV, 181 p. 1 t. 10159
Bibliogr.: p. 175-178.
A nincstelen lett székelyek tömeges kivándorlása Romániába. Adalékok az erdélyi székelység életmódjáról, gazdasági viszonyairól, a Romániában letelepedett negyedmillió magyar sorsáról. Ferenc Ferdinánd trónörökös, József fhg, a magyar főrendek lehetséges szerepe a székelység védelmében.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 507.

181. A KIVÁNDORLÁS. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége által-tartott országos ankét tárgyalásai. Bp., Pesti Lloyd kvny., 1907. 416 p. /Magyar Gyáriparosok Országos Szövet sége. Közlemények, 33/ 33600/5
(Matlekovits Sándor, Pap Dávid, Gelléri Mór, Kenéz Béla, Leopold Lajos, Kacziány Géza, Vargha Gyula, Hegedűs Lóránt, Bernáth István Thirring Gusztáv, Hieronymi Károly, Rákosi Jenő és mások részvételével folytatott tanácskozás jegyzőkönyve. Referátumok és vita a kivándorlási törvényről, a kivándorlás okairól, ellensúlyozásáról adócsökkentés, iparfejlesztés, szociálpolitikai reformok, földreform útján.
182. LÉVAY Lajos: A kivándorlás és városaink pénzügyeinek ren dezése. Hivatalos adatok alapján. Bp., Pesti ny., 1907. 65 p. 6 tábl. 29933
A paraszti földigények kielégítése a városi, községi birtokok parcellázásával, mint a kivándorlás csökkentésének útja. Kimutatások a felhasználható földterületekről.
183. BALÁS Károly: Kivándorlásunk és visszavándorlásunk, te- kintettel Ausztriához való gazdasági viszonyainkra. Kassa, Vitéz ny., 1908. 52 p. 340576
Bibliogr. láb.
A tömeges kivándorlás demográfiai, gazdasági következményei. Közös vámterület, mint a kivándorlás eredendő oka .
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 522.
184. BUDAY Barna: Időszerű, kérdések. A mezőgazdasági munkabé- rek a munkáskereslet és a földbirtokmegosztási viszonyok vizsgálata a kivándorlás szempontjából. Bp., Pátria, 1909. 37 p. 343047
A kivándorlás okainak vizsgálata a birtokviszonyok, kereseti viszonyok statisztikai adatainak a nagybirtokosok javára történő tendenciózus értékelésével.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 530.
185. HEGEDŰS Lóránt: A kivándorlás nemzetközi szabályozása. = Közlemények. A MGyOSz hivatalos közlönye. 1909. 48. sz. p. 53-77. 33600/8
Előterjesztés a Középeurópai Közgazdasági Egyesületek 1909. évi értekezletére. A középeurópai országok kivándorlási folyamatainak törvényszerűségei.

186. BOLGÁR Elek: Das Auswanderungsproblem und die Arbeitslosigkeit in Ungarn. Jena, Fischer, 1913. p. 377-392./Ex: Sonderabdruck Weltwirtschaftliches Archiv. 2. Bd. No 2./
23557
187. A TÁRSADALOM közreműködése a kivándorlás ügyeinek intézésénél. Az 1914. évi március hó 5., 6. és 7. napjain e részben tartott szakértekezlet tanácskozásai és eredményei. Bp., Pátria, 1914. 106 p. /A Kivándorlási Tanács iratai, 1/
329743
Az ülések jegyzőkönyvei Buday László, Gaál Jenő, Hoffmann Géza, Teleki Pál és mások írásos szakértői véleményei, hozzászólásai.
188. VARGA Jenő: Warum, wir auswandern müssen! Bp., Verl. d. Volksstimme Buchhandlung, 1914. 15 p. /Sozialistische Werbeschriften, 1/
P 1378
A politikai elnyomás, a munkanélküliség, a mezőgazdasági struktúra elavultsága, a nincstelenség a magyarországi némettség körében is tömegessé lett kivándorlás fő előidézője. Statisztikai táblázatok.
189. LAKY Dezső: Tizenöt év kivándorlásunk történetéből. Bp., Pesti ny., 1918. 136 p. /Klny.: M. utat. Közl./
OSZK 234332
A kivándorlás méretei, a folyamat elemzése, statisztikai táblázatok.

K i v á n d o r l á s A m e r i k á b a

190. PAIKERT Alajos: Amerika és Magyarország. Bp., Pátria ny., 1904. 34 p.
39013
A tömeges amerikai kivándorlás pozitív értékelése, a visszavándorlások, illetve a visszavándorlók Amerikában szerzett tapasztalatainak, szakképzettségének, szervezői képességeinek hazai hasznosítása reményében. Stat. táblázatok amerikai források felhasználásával.
191. PERÉNYI Béla: A kivándorlás irányítása és hasznosítása. Bp., Kagel Kvk., 1904. 34 p.
340985
A kivándorlók helyzete amerikai szemmel. Szervezeti életük. Magyar telepek az USA-ban, Kanadában, Mexikóban,

Javaslat az "erősek", az önálló egzisztenciát teremtett kivándorlottak visszanyerésére, magyar színház felállítására az USA-ban.

192. BRAUN, Marcus: Immigration abuses. Glimpses of Hungary and Hungarians. A narrative of the experiences of an American inspector ... New York, Pearsons Advertising Co., 1906. 136 p. 57295
- A magyarországi kivándorlás méretei amerikai adatok tükrében. A magyar kormány és az amerikai kivándorlási hivatal, illetve hajótársaság vizzályával kapcsolatos dokumentumok egy a Mo. történetét és század eleji viszonyait vázoló kezdetleges áttekintés függelékeként.
193. FARKAS [WOLPNER] Pál: Az amerikai kivándorlás. Bp., Singer-Wolfner, 1907. 91 p.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 425.
194. AMERIKAI kivándorlás és visszavándorlás. Kiad. a Magyar Társadalomtudományi Egyesület. Bp., Singer-Wolfner, 1908. 112 p. /A Magyar Társadalomtud. Egy. közlem., 3/ 4620/3
- A MTE szakértekezetlén 1908. jan. 24-25.-én mondott beszédek, és az ott alakított bizottság emlékirata. Az ankét elnöke: Gaál Jenő. Beszámoló és zárzó.: Farkas Pál. Hozzászólók: Hieronymi Károly, Giesswein Sándor, Rubinek Gyula, Marczali Henrik, Beck Lajos, Edvi Illés Károly, Balás Károly és mások.
195. LŐHERER Andor: Az amerikai kivándorlás és a visszavándorlás. Bp., Pátria, 1908. 263 p.
Bibliogr.: p. 259-260. 14091
- A kivándorlók helyzete; konkrét esetek. Az amerikai magyarok élet- és munkakörülményeinek felszínes ism. a kivándorlástól elriasztó céllal. Statisztikák.
196. FERENCZI Lajos: Amerika. Az Egyesült Államokban élő magyarok: megélhetési viszonya, helyzete, munkája, keresete és a Carnegie vasművek ismertetése. Zombor, Kollár, 1909. 63, [I] p. 339741
- Adatok a magyar munkások életviszonyairól.

197. GYÖRGY János: Kivándorlóink az Egyesült-Államokban. Bp., Hornyánszky, 1909. 26, [2] p. /"Uránia". Magyar Tudományos Egyesület. Népszerű Tudományos Felolvasások, 104/ 8-2194
A beilleszkedés nehézségei, a kivándorlás okai.
198. KERTÉSZ Gyula: A kivándorlás szabályozása. Bp., Várnay, 1910. 363 p. 39840
Történeti adalékok. A kivándorlás jogi háttere, különös tekintettel az USA-ba irányuló kivándorlásra. 1904-1909-es stat. adatok, táblázatok, jogszabályok.
199. HOFFMANN Géza: Csonka munkásosztály. Az amerikai magyarság. Bp., Pesti kvny., 1911. V, 410 p. OSZK 46752
Bibliogr. láb. A kivándorolt magyarság gazdasági helyzetét, munkásmozgalmát, kulturális és vallási életét statisztikai táblázatokkal illusztráló mű., az USA-ban megjelent magyar nyelvű, illetve vonatkozású monográfiák és sajtótermékek bibliográfiájával.
200. KEMÉNYI Bertalan: A magyar nép állapota és az amerikai kivándorlás. Bp., Athenaeum, 1911. 156 p. /Modern kvrtár, 85-88/ 13817
Bibliogr. láb3. Telepítési javaslat, a kivándorlás okai, hatása, csökkentésének módja. Stat. adatok.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 437., 2. köt. 535.
201. HOFFMANN Géza: A bevándorlás és a munkanélküliség az Egyesült Államokban. = A munkanélküliség és a munkásvándorlások. Bp., Benkő, 1913. p. 68-84. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 2/ 348800
Bibliogr. láb. Az Amerikába vándorlók rétegei, területenkénti megoszlása, a bevándorlások szakaszai.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 3040.
202. SCHRÖDER Béla: Fehér rabszolgák. Bevándorlók sorsa Dél-Amerikában. Egy világcsavargó naplójából. Bp., Világosság ny., 1913. 102 p. 8-26072
Impresszionista riportsorozat az argentinai magyar bevándorlók embertelen sorsáról, a kivándorolni

szándékozók elriasztásának céljával. Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 587.

203. EPSTEIN László: A tengerentúli kivándorlás elmeorvosi szempontból. Bp., Pápai E., 1914. 49 p., 3 t. /Klny.: Orvosi Hetilap Tud. Közl.. 1914./
Bibliogr. lábja. 28447
A kivándorlókra ható pszichikai megterhelések, az előfordult elmebetegségek fajtái. Konkrét esetek. Stat. adatok.

c. TELEPÜLÉSSZOCIOLÓGIA

(L. még: Megyei, városi, falusi közigazgatás, Lakásügy)

204. NÉMETH József: Telepítés. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 493-501.
Bibliogr.: p. 500-501. 8120/3
Paraszt telepítés Poroszországban, Oroszországban, Angliában. Hazai telepítési akciók. A telepítés gazdasági jelentősége.
205. SEBESS Dénes: Emlékirat az erdélyrési telepítésről. Marosvásárhely, Adi ny., 1905. 110 p. 39946
Magyar, állami telepítési akció Erdélyben, a román és szász térhódítás ellensúlyozására.
206. BODOR Antal: Délmagyarországi telepítések és hatásuk a mai közállapotokra. Bp., Stephaneum, 1914. 65, [7] p. 6 t.
Bibliogr.: p. [71]. 28938
Történeti áttekintés stat. adatokkal.
207. ORMOS Ede: A tanyától a városig. Bp., Athenaeum, 1919. 38 p. /Modern kvrtár, 585-587/

V á r o s o k

208. BUDAPEST székesfőváros statisztikai hivatalának közleményei. Bp., Grill kiad. - Háziny., 1900-1916. 30. köt. - 51. köt.
Sorozat Kőrösy József, Thirring Gusztáv, Pikler J. Gyula szerkesztésében, elemzéseivel, ill. kommentáiraival a főv. demográfiai /születési, házassági, halandósági stb./, valamint oktatásügyi, szegényügyi, lakásügyi, járványügyi kurrens statisztikáival. A kötetek többsége megjelent német fordításban a berlini Puttkammer-Mühlbrecht kiadónál./A sorozat darabjai különböző raktári számok alatt megtalálhatók az FSZEK központi könyvtárában./
209. KOVÁCS János: Szeged és népe. Szeged ethnographiája. [Ill.] Szeged, Dugonics Társ. K. - Endrényi ny., 1901. IV, 516 p.
Bibliogr. láb. 27618
Történeti és földrajzi leírás, részletesen a lakosság életmódjáról, szokásairól, szórakozásairól, gazdag ikonográfiával.
210. KLETZ Gábor: Budapest és környéke telepesedési fejlődésének áttekintése. [A soproni Laehne-féle intézet 1901/02. értesítőjének programértekezése.] [H.ny., 1902?] 58 p.
Bibliogr.: p. 3-4. és láb. B 312/29
A várossá szerveződés tört. Stat. adatok a főv. területi és népesedési fejlődéséről a XVIII.-XIX. sz.-ban.
211. KENÉZ Béla: A városok fejlődése és jelentősége. Bp., Politzer, 1905. 132 p.
Bibliogr. láb. 16268
Népeség, szaporodás, migráció a magyar városokban, gazdasági tényezők. Jelentős statisztikai anyag, külföldi példák.
212. ÉHEN Gyula: Városaink közléte. Bp., Nagel, 1906. 137 p. 25743
A betűrendben felsorolt városok közigazdasági, kulturális, szociális állapotának lexikális tömörségű ismertetése, értékelése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 602.

213. FORBÁT Imre: Városok építése, különös tekintettel a szociális és gazdasági szempontokra. Bp., Pátria, 1906. 39 p. /Klny.: Építő Ipar 1906./ 18251
Tágas lakások, korszerű úthálózat, terek és zöldövezetek létesítésének igényéről.
214. BÁRCZY István - HARRER Ferenc: Tanulmány a szomszédos községeknek Budapesthez való kapcsolásáról. Bp., Szfv. háziig; 1908. 22, [45] p., 5 t., 1 ték. Bq 725/97
A főváros környéki 30 község és Budapest viszonya gazd.-i, társ.-i és közigazgatási téren. Az urbanizáció folyamata. Az agglomerációs övezet kialakulása.
215. A MAGYAR városok országos kongresszusának iratai. Bp., Szfv. háziig., 1909-1917. 1-6. köt.
1.) A magyar városok országos kongresszusának iratai.
I. Az 1. rendes egyetemes ülés naplója. Szerk.: Harrer Ferenc. 1909. 320 p.
2.) Magyar városok statisztikai évkönyve. Szerk.: Thirring Gusztáv. 1912. XII, 158, 686 p. 3.) A 2. rendes egyetemes ülés naplója. Szerk.: Harrer Ferenc. 1912. 320 p.
4.) Melly Béla: Az árvászek hivatása a gyermekvédelemben. 1913. VIII, 129 p. 5.) Lukács Ödön: A magyar városok hitelügye. 1913. 46 p. 6.) A 3. rendes, egyetemes ülés naplója. Szerk.: Várhidy Lajos. 1917. 128 p.
Az 1., 3., 6. köt.-ben az 1908-1917-es időszakban tartott három kongr. vitaanyaga. A 2. köt.-ben /p. 3-132./ 138 magyar város főbb stat. adatai. A 4. köt.-ben az árvászeknek a házasságon kívül született gyermekek védelmében és a prostitúció elleni küzdelemben betöltendő szerepére vonatkozó javaslat.
216. GEML József: Törvényhatósági joggal felruházott városaink közállapotairól. Temesvár, Csendes Jakab ny., 1909. 37 p. /Klny.: Városi Közlöny 1909. ápr./ 7458
A jelentősebb városok főbb statisztikai adatainak értékelése.
217. SZEREMLEI Samu: Hód-mező-vásárhely újabb kori lakossága eredetéről és szaporodásáról. Bp., MTA kiad., 1909. 30 p. /Ért. a történeti tudományok köréből, 22. köt., 6/ Bibliogr. láb. 27584
A XVIII. sz. közepétől levéltári források felhasználásával.

218. ÁGOSTON Péter: Városi program. Nagyvárad, Sonnenfeld ny., 1912. 29, [3] p. /László kir. páholy kvttára, 30/
OSZK276447
Ua. rövidítve: A modern városok feladatai. Nagyvárad, Sonnenfeld ny., 1912. 24 p. /Társtud. Kvtár nagyváradí fiók kiadv., 5/
OSZK 276A52
A városok kialakulása, szerepe az államszervezetben. A modern városok.
219. BASCH [Imre] Emerich: Die Gemeinde betriebe in Ungarn. Lpzg, Buncker und Humblot, 1912. VI, 176 p. 1 térk. /Schriften des Vereins f. Sozpol. Bd. 3. Teil 5/
3358/130/5
p. 5-143.: a bp.-i közüzemek kialakulása, hálózata 1911-ben. A közlekedés, élelmiszerellátás, egészségügyi gondozás, lakástügy stb. helyzete. p. 147-176.: a vidéki városok közüzemei.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 619, 1366.

M e g y e i , f a l u s i , t a n y a i t e l e p ü l é s e k

220. NYEGRE László: Máramaros megye. Bp., Pesti kvny., 1900. 50 p. /Klly.: Közgazdasági Szemle 1900. nov.-dec. /Me- gyei monográfiák. Magyarország közgazdasági és közműve lődési állapota, 1-8/
348763
A megye története, gazdasági, népességi, nemzetiségi, művelődési viszonyai a századfordulón.
221. STASSIK Ferenc: A volt határörvidéki házközösségek. Nagybecskerek, Pleitz, 1900. VI, 186. Bibliogr.: p. 185-187.
38149
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 443.
222. BARTALIS Ágost: Segítsünk a székelyeken. Csík-Menaság székelyei. Bp., Belvárosi ny., 1901. 24 p. 340673
A község fekvése, története, mezőgazdasága, birtokviszonyai, a lakosság műveltségi szintje, életmódja.

223. NAGY Imre, T.: Csikmegeye közigazdasági leírása; Bp., Pesti kvny., 1902. 43 p. /Klly.: Közgzd. Szle 1902. okt.-dec./
/Megyei monográfiák, Magyarország közigazdasági és közmű-
velődési állapota [10]/ 348.766
Helytörténet, földrajzi, művelődési, gazdasági helyzet és életmód a megyében.
224. LEOPOLD Lajos, ifj.: Gyárak nélkül. Egy pusztuló vármegye emlékirataiból. Szekszárd, Molnár ny., 1907. 43 p. 343336
Az ipartelepítés hiánya, mint Tolna vm. elnéptelenedésének fő oka. Dunántúli és nemzetközi összehasonlítás stat. adatokkal.
225. LOVAS Sándor: A legújabb állami telepítések Magyarországon. [Ill.] Bp., Pallas ny., 1908. 426, [1] p. 1 mell. 15783
/A m. kir. földművelésügyi miniszter kiadv., 2/
A kincstári és magánföldbirtokokon 1894-1906 között létrehozott "faluközösségek" élete és gazdálkodása, gazdasági csődje, statisztikai adatokkal.
226. GYÖRFFY István: A nagykun tanya. [Ill.] Bp., Hornyánszky ny., 1910. 22 p. /Klly.: Magy. Nemz. Múz. Néprajzi Oszt. Brt./ 7600
Bibliogr. láb.
A tanyai lakosság életmódja, szokásai.
227. RUBINEK Gyula: A falu. Bp., Pátria, 1912. 31 p. OSZK 288,692
Az O.M.G.E. 1912. máj. 3-i ülésén tartott ea. a falvak, különösen a nemzetiségi vidékek szociálpolitikai elhanyagoltságáról. Javaslat reformokra.
228. BUDAY László: Magyarország községeinek háztartása az 1908. évben. Bp., Pesti kvny., 1913. VI, 311 p. /Klly.: Magy. Stat. Közl. Új sor. 39. köt./ 70386
Kérdőíves adatgyűjtés eredményeinek táblázatos összesítése járasként, megyénként és országosan. A szöveges értékelésben a községek bevételi és kiadási mérlegéről, hivatali személyzetéről, közművelődési, közoktatási, egészség- és szegényügyi, gyermekvédelmi tevékenységéről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1685

229. GYÖRFFY István: A feketekőrös-völgyi magyarság települése. (Településföldrajzi tanulmány.) Az erdélyi magyarság eredete-. 1111.3 Bp., Kempfner, 1914. 102 p., 2 t.
/Klny.: Földrajzi Közl.. 1913. 10/
Bibliogr. láb. 27895
Filológiai alaposágú, levéltári, irattári és irodalomkutatásra, helyszíni adatgyűjtésekre épített úttörő tanulmány a térség településtörténetéről, lakosságának nemzetiségi összetételéről, életmódjáról, tulajdonviszonyairól.
230. GYÖRFFY István: Moldva. Bp., Fritz ny., 1916. 25 p.
/Klny.: Földrajzi Közl.. 1916. 9./
Bibliogr. láb. 8-37796
Moldva történelmi, népesedési, nemzetiségi, földrajzi, gazdasági viszonyai. A csángók helyzete.
231. GYÖRFFY István: Dél-Bihar falvai és építkezése.,[III.] Bp., Hornyánszky, 1917. 42 p. /Klny.: Képrajzi Ért. 17. évf./ 8599
A településrendszer szerkezete, a lakóházak beosztása, berendezése. A vidék magyar és román lakosságának foglalkozása, életmódja, szokásai.

**d. TÁRSADALMI RÉTEGEK, CSOPORTOK, OSZTÁLYOK.
TULAJDONVISZONYOK**

(L. még: Nőkérdés. Ifjúság problémái. Munkaszociológia. Mezőgazdaság. Munkásvédelem)

232. RÁTH Zoltán: Jövedelem és vagyongegoszlás. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 257-264.
Bibliogr.: p. 264. 8120/2
A vonatkozó elméletek ism. A nem termelő és termelő osztályok részesedéséről. A tulajdonviszonyok jogi megalapozásáról.
233. MILHOFFER Sándor: A birtokkategóriák hatása különös tekintettel a népesedésre. Bp., Politzer, 1902. 77 p. 16186
Birtokmegoszlás, gazdálkodás (kül- és belterjesség) és népsűrűség, népszaporodás, kivándorlás összefüggései.

234. FERDINANDY Gejza: A rendi elemek a magyar alkotmányban. Bp., MTA, 1907. 96, [23 p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 13. köt., 9. sz./ 8-97385
8-97363
- A rendi alkotmány kialakulása, változásai, a rendi tagoltság maradványai. A német és a magyar alkotmány összehasonlítása.
235. RÁCZ Gyula: Társadalmunk osztálytagozódása és a magyar demokrácia kialakulásának útjai. Bp., Népszava, 1909. 36 p. 14745
Bibliogr. lábji.
- Népeségi, vagyoni és nemzetiségi megoszlási, rétegződési, foglalkozási és jövedelmi statisztikák alapján.
236. KEMÉNY Gyula: "Éljen a jólét!" Szociológiai tanulmány. Bp., Wodianer ny., 1917. 48 p. 341588
- Életszínvonal, társadalmi rétegződés, gazdasági tényezők szerepe. Publicisztikus igényű körkép.

M u n k á s s á g , a g r á r p r o l e t á r i á t u s

(L. még: Nőkérdés. Gyermekmunka. Iparszociológia. Munkaszociológia. Munkásmozgalom. Munkásvédelem)

237. A BÁNYÁSZOK helyzete. Függelékül: Törvényjavaslat a bányatörvényről. A magyarországi bányamunkás-szövetség alapszabályai. Bp., Krammer-Erhardt kvny., [é. n.] 32 p. OSZK V Metall 229
238. ECSERI Lajos - SZÁNTÓ Menyhért - JESZENSZKY Ignác: Mezőgazdasági munkások. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 668-676. 8120/2
Bibliogr.: p. 676.
- Az agrárproletáriátus helyzete, szervezkedése Mo.-on. A vonatkozó (1898. 2. sz.) törvény értékelése. Kereseti viszonyok az Alföldön.

239. VADNAI Andor: A Tiszamellékről. Tanulmány az alföldi munkáskérdésről. Bp., Budapesti Hírlap ny., 1900. 159 p. 41676
- A Csongrád, Békés, Csanád megyei agrárnépesség élet- és munkakörülményei. A fokozódó nyomor és kivándorlás megszüntetésének terve a belterjes gazdálkodás, nagyszabású öntözés szervezésével.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1172.
240. WAHLNER Aladár: Munkásviszonyok. A bányamunkások helyzete Magyarországon. Selmecbánya, Joerges Ágost özv. és fia kvny., 1900. 99 p.
- A magyarországi bányák munkáslétszáma, baleseti statisztikája. Munkás jóléti intézmények, munkássegélyezés.
241. KUN, Emil: Sozialhistorische Beiträge zur Landarbeiterfrage in Ungarn. Jena, Fscher Verlag, 1903. VIII, 141 p. /Sammlung nationalökonomischer Abhandlungen ... 37/ Bibliogr. láb. 40672
- A mezőgazdasági dolgozók rétegződése korszakonként a honfoglalástól a XVIII. sz. végéig. A jobbágyság felszabadításának folyamata 1740-től. A dolgozó parasztság helyzete a századfordulón. A munkabérezés, reformok.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3002., 2. köt. 3560.
242. MAILÁTH József: Studien über die Landarbeiterfrage in Ungarn. Wien, Leutieke, 1905. XIII, 151 p. 1 térk. /Wiener Staatswissenschaftliche Studien. Heft 6. 2./ Bibliogr. láb. 20996
- Az agrármozgalmak keletkezéséről, a szocialista tendencia térhódításáról, részletesen a századvég agrármozgalmairól, azok egyes irányzatairól. Magyar nyelvű részlet a könyvből: I. MSzIB 2. köt. 782.
243. MOLNÁR Imre: A szőlőmunkáskérdésről. Nagyvárad, Láng József ny., 1906. 13 p. 339970
- A mezőgazdasági bérmunkások szervezkedése és követelései a szőlőtulajdonosok nézőpontjából.
244. PALÓCZ László: A munkásosztály kiváltságai. Szeged, Endrényi Imre ny., 1909. 199 p. Bibliogr. láb. 25087
- Szociálpolitikai, gazdasági javaslatok a "munkáskérdés

megoldására" a munkások országos nyilvántartásba vétele, a munkáltatók testületeinek összehangolt akciói, munkaközvetítő intézmények stb. útján. Statisztikai táblázatok és függelékben (p. 177-194.) különböző kollektív szerződések szövege.

245. SZALAY Sándor: Városi cselédkérdés. Bp., Toldi, 1909. 69, [2] p.
Bibliogr.: p. 69. 42295
B 331/553
Szociálpolitikai reformjavaslatok a háztartási alkalmazottak munka- és életkörülményeinek javítására.
246. WELTNER Jakab: A földalatti Magyarország. Bp., Népszava, 1909. 30 p. 1764
A magyarországi bányamunkások élet- és munkakörülményei.
247. CZETTLER Jenő: Landwirtschaftliches Gesinde in Ungarn. Die neueste Regelung der Rechtsverhältnisse. Berlin, Puttkammer, 1910. 144 p. 29898
248. PACH [Henrik] Heinrich: Die sociale Lage der ungarischen Grubenarbeiter. = Arbeiterschutz. 1911. H. 8.
249. MÉHELY Kálmán: A munkáskérdés lényege. Társadalompolitikai tanulmány. Bp., Pátria ny., 1916. 104 p. 25 t. Bibliogr. láb. és p. 97-104. 8272
Harminc bp.-i gépgyár munkásainak demográfiai és munkabérvizsgálatai 1914-ig terjedő stat. adatok alapján. A munkások életútja, képzettsége, fluktuációja, munkakörülményeik - munkáltatói szempontból. A háború hatása a munkásságra.
Ism. 1.: MSzLB 1. köt. 552., 2. köt. 775.
250. MÁDAY [Andor] André: Le question ouvrière en Hongrie. = Magyar közgazdaság és kultúra ... 17. ea. Bp., Hornyánszky kvny., [1913]. 23 p. 78197
A Bp.-i 7. nemzetközi közgazd. tanf.-on tartott ea. fr. változata.

251. KOVÁCS Alajos: A magyarországi munkások morbiditása és mortalitása. Bp., Kilián, 1914. 32 p. /Föv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 27/ 34.3752
 Ua. németül: Die Morbiditat und Mortalität der Arbeiter in Ungarn. Jena, Fischer Verlag, 1914. 30 p. Elemzés 1900-1912 közötti stat. felvételek alapján.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 776.

P a r a s z t s á g .

(L. még: Mezőgazdaság. Földreform)

252. L[EOPOLD Lajos] LÉOPOLD, Louis: La situation du paysan en Hongrie. Conférence. Bruxelles, Univ. Nouvelle, 1905. 25 p. 341514
253. SZEBERÉNYI Lajos Zs[igmond]: A parasztok helyzete Magyar országon. Szociális tanulmány, különös tekintettel az al földi munkásmozgalomra és kivándorlásra. Békéscsaba, - Bp., Kókai, 1907. 100 p. 14646
 Bibliogr. láb.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 570., 2. köt. 800.
254. SZEBERÉKYI Lajos Zs[igmond]: A parasztkérdés külföldön és hazánkban. Szociális tanulmány. Békéscsaba, Tevan, 1908. 208 p. 342215
 Bibliogr. láb.
 Az európai és a magyar parasztság helyzetének összehasonlító, történeti elemzése.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 802.
255. FARKAS Geiza: A kisgazda. Társadalomgazdasági tanulmány. Bp., Pátria, 1912. 104 p. 14897
 Bibliogr. láb.
 Szociológiai elemzés a kisparaszti réteg gazd.-i, társ.-i felemelkedésének lehetetlenné válásáról. A kisparasztság jövedelmének elemeiről, társ.-i presztízseről, demográfiai és művelődési viszonyairól, a kisgazdaság korszerűtlenségéről.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 580., 2. köt. 805.

256. SÁNDOR [Miklós] Nikolaus: Die Lage der ungarischen Landarbeiter. Lpzg, Thomas und Hubert Druckerei, 1912. 153 p. Bibliogr. láb. és p. 152-153. 11071
Gazdag forrásanyagra támaszkodó statisztikai táblázatokkal kiegészített tanulmány, a tulajdonos és nincstelen parasztság helyzetéről, munkafeltételeiről, a mezőgazdasági bérezésről, reformkísérletekről, az agrárproletár-mozgalmakról, szociálpolitikáról.
257. POGÁNY József: Dániába paraszteldorádó. Bp., Athenaeum, 1918. 127 p. 38702
Szociografikus beszámoló P. J. 1916-ban tett dániai útjáról. A háborús konjunktúra és a semlegesség összefüggései. A dán parasztgazdaság mint példakép.

K ö z é p r é t e g e k , é r t e l m i s é g

258. GYÖRGY Aladár: A kisiparos pusztulása. Bp., Lampel, 1901. 47 p. /Iparosok olvasótára, 717/ 17747
A nagyüzemek és a kereskedelem hatása a kisiparra.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 796.
259. BALOG Arnold: Az ügyvédség elleni támadások. Az ügyvédi munka díjazása. Bp., Franklin ny. 1903. 49, [1] p. 343542
Két ea. a Bp.-i Ügyvédi Körben az ügyvédség anyagi és erkölcsi helyzetéről.
260. MAILÁTH [József]: La classe moyenne en Hongrie. Paris, Larose, 1904. 16 p. /Ex: Revue d'Economie politique 1904/ Bibliogr. láb. 29656
A gazdasági válság hatása a magyarországi középrétegekre. Szociálpolitikai reformjavaslatok a gazdasági-társadalmi egyensúly védelme érdekében.
261. ÉHEN Gyula: A polgár. Szombathely, Seiler ny., 1905. 97 p. 22503
A polgár-fogalom tört. változatai. A szuverén nemzetállam gerince: az egységesülő "középosztály".

262. ADMETO Géza: Széjjegyzetek a modern ügyvédséghez és a magyar ügyvédi kérdéshez. Bp., Pallas ny., 1906. 139, [1] p.
15872
A magyar és külföldi ügyvédség társadalmi helyzete, problémái, ezek megoldásának útja.
263. TURÁN Bódog: Orvosi szervezkedési törekvések nálunk és a külföldön. Bp., Orsz. Közp. Községi ny., 1907. 93, [1] p.
/A Budapesti Orvosi Kaszinó orvostársadalmi kvttára, 3/
B 614/715
Statisztikákon alapuló összehasonlítás Nyugat-Európával.
264. CSERHÁTI Jenő: A magyar mérnök helyzete a közigazgatásban, gyárainkban és a társadalomban. Bp., Pátria, 1910. 52 p.
44998
Cikkek és a M.M.É.E. gyűlésein elmondott beszédek gyűjt. A mérnökök társ. helyzetéről.
265. POLLÁK Illés: Az ügyvédi reklám. Bp., Glóbus, 1911..22 p.
/Klny.: Ügyvédek Lapja 1911./
17703
Az ügyvédi pálya előzőnlése, az ügyvédi etika rohamos romlása, a kenyérharc kiéleződése. Az ügyvédek iránti bizalom megrendülése. A reklám tisztességtelen formái.
266. KREUTZER Lipót: A munkaviszony a kereskedelemben. Könyv a magántisztviselőkről. Bp., Magántisztv. Orsz. Szölv 1912. 216 p.
Bibliogr.: p. 212-216.
16439
A magántisztviselők és bolti alkalmazottak szociális, szociálpolitikai és kulturális mozgalmi, szervezeti. Külföldi viszonyok.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 84°.
267. RÁCZ Lajos: Kereskedelmi szociálpolitika. A kereskedelmi alkalmazottak jogi, gazdasági és társadalmi helyzete. Debrecen, Csáthy, 1913. 278 p.
Bibliogr.: p. [274]-278.
13859
Túlnyomórészt a ker. alk.-ak jogi helyzetéről, nemzetközi összehasonlításban, továbbá kereseti viszonyaikról, életmódjukról, szociálpol.-i helyzetükről, művelődésükről, társadalmi presztizsükről. Stat. adatok.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 862.

268. POLLÁK Illés: Die Ugarische Rechtsanwaltschaft. =
Festnummer des Jogállam. Bp., Jogállam, 1916. p. 101-
105. 36235
A 8500 főnyi magyar ügyvédség szakmai színvonala, társadalmi
rangja, megélhetési viszonyai.
269. BALKÁNYI Béla: Pénz, munka, állás. Bp., Kultúra, 1919.
48 p. /Károlyi kvttár, 3/ P 1/268
Munkanélküli fiatal értelmiségiek pályairányítása a mezőgazd., ipar,
keresk. és magánvállalkozás felé.
270. ILLÉS Béla: A szellemi munkások és a szocializmus. Bp.,
Táltos, 1919. 31 p. /Táltos kvttár, Időszerű kérdések, 2/
P 1/327
Az értelmiség gazd.-i, társ.-i helyzete a burzsoá és a szocialista társ.-
ban.
271. KUN Béla: A proletárdiktatúra és a tanítóság. Előadás a tanítók
előadóképző tanfolyamán. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919.
12 p. /Szociológiai munkáskvtár, 2/4/

**F ö l d b i r t o k o s o k , d z s e n t r i k ,
t ő k é s e k**

(L. még: Mezőgazdaság. Földreform)

272. BAROSS János: Idegenek birtokszerzése. Bp., Pátria,
1900. 84 p. 16360
Javaslat a birtokforgalom megszorítására a nem magyarokkal
szemben. A magyar középbirtokosság térvesztése. Stat. összeállítás a
külföldi kézen lévő közép- és nagybirtokokról.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 626.
273. FELLNER Frigyes: A járadékirtokok rendszere és alkalmazása
Magyarországon. Előszó: Hieronymi Károly. Bp., Frank
lin, 1900. VIII. 203 p. 25769
Bibliogr. lábja.
... külföldön és Magyarországon. A helyes földbirtokmegosztás
kialakítása, a birtokososztály nézőpontjából.

274. HENSCH Árpád: Kis- és nagybirtok. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 405-410.
Bibliogr.: p. 410. 8120/2
A nagybirtok hivatalos meghatározása Mo.-on (az 1000 holdon felüliek), közgazdasági szerepe, hátrányai. Az 1895-ös birtokmegoszlás adatai.
275. RÁCZ Gyula: A magyar földbirtokosság anyagi pusztulása. Bp., Deutsch, 1906. [2], 72 p.
Bibliogr. lábj. 70835
A magyar mezőgazdaság válságos helyzete az, osztrák m. vámunió miatt. Stat. táblázatok.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 628.
276. FARKAS Geiza: Az úri rend. Társadalmi tanulmány. Bp., Eggenberger, 1912. 59 p. 17696
Az "úri középosztály" létfeltételei, társ.-i szerepe, erkölcsi kódexe, presztrse, politikai magatartása. Mobilitás az "úri rend" és más társ.-i rétegek között.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 888.
277. GUTTMANN, B.: Oesterreich - Ungarn und der Völkerstreit. Frankfurt am Main, Societäts-Druckerei, 1918. 85, [I] p, 38662
A Frankfurter Zeitung 1917. dec. - 1918. jan.-i számaiban megjelent cikkek gyűjt. p. 31-48.: a dzsentri mint a magyar szupremácia megtestesítője az államhatalomban. A nagybirtokos és tőkés osztályok gazdasági megerősödése a háború éveiben. A szociális, az osztrák és német függőség ellen is irányuló forradalom lehetősége. - Magyarországi impressziók alapján.
278. LIPPAY Zoltán: A magyar birtokos középosztály és a közélet. [Bp.], Franklin, 1919. 158 p.
A dzsentri új helyzetéről.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 636.

e. HÁZASSÁG, SZEXUALITÁS

279. BUDAY Dezső: A házasságjog bölcselete. Tanulmány. Bp., Politzer, 1901. [4], 170 p.
Bibliogr. lábji. 86764
Történeti, filozófiai, szociológiai, erkölcsi, jogi és biológiai aspektusok. Elméletek ism.
280. BUDAY Dezső: A házasság társadalmi védelme. (Vezérlő-eszmék a házasság büntetőjogi, szociálpolitikai és etnikai védelmében.) Bp., Politzer, 1902, 42 p.
Bibliogr. lábji. 16754
281. [BÉDY]-SCHWIMMER [Rózsa] Rosa: Ehe-Ideale und Ideal-Ehen. Berlin, Continent, [1905] 80 p. /Broschüren-Folge Continent, 17/ OSZK 509.383
282. FÉNYES László: A társadalom és a nemi kérdés. Bp., Molnárak Lapja ny., 1907. 112. 8-3228
A nemi erkölcsök, és a prostitúció története publicisztikus összefoglalásban. A korabeli budapesti viszonyok - adatokkal és a prostituáltak életmódjának leírásával. A szexuális probléma megoldásának lehetősége a szocializmusban.
283. KEMÉNY Ferenc: A nemi probléma. (Szexuális pedagógia.) Bp., Lampel, 1907. 127 p. /Néptanítók (Népnevelők) kvtára, 33/
Bibliogr.: p. 124-125. 46379
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 925.
284. BUDAY Dezső: Das Recht des Liebe im vorehelichen Lében. Eine sozialetische Studie über die Frage des Veraismus. Berlini - Lpzg, Verl. der Frauen-Rundschau-Schweizer [1908?] 93, [Ill.] p. OSZK 70.489
A házasság előtti szerelmi, illetve szexuális életre vonatkozó korabeli irodalom ism. A házasságon kívüli szexuális élet bírálata, a belőle született gyermekek hátrányos helyzete címén.
285. FERENCZI Sándor: Sexuális pedagógia. Bp., Pesti Lloyd, 1908. 7 p. /Klny.: Orvosi Újság 1908./

286. KEMÉNY [Ferenc] Franz: Sexualpädagogische Enquête in Budapest. Lpzg, Barth, 1908. 307-330. p. /Ex: Zeitschrift f. Bekämpfung d. Geschlechts-Krankheiten. Bd. 8./
B 370/33
Az 1907. dec. 9.-1908. jan. 26. között lefolyt viták anyagának ism. K. F., Liebermam Leó, Havas Adolf, Mahn Dezső, Weltner Jakab, Schuschny Henrik, Glücklich Vilma, Deutsch Artúr, Bánóczy Dezső és mások felszólalásai. Táblázatos kimutatás onanisták között végzett ankét eredményeiről.
287. MÁDAY Andor: A család átalakulása és a feminizmus. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 571-598. 1420/6
288. TEGZE Gyula: A család és a házasság intézményének fejlődése. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 456-471. 1420/6
289. KÉRÉSZI Zoltán: A "ne temere" dekrétum, tekintettel a jogtörténeti előzményekre. Bp., Atheneum, 1909. 115 p. 35188
A kat. egyház változó álláspontja a vegyes házasságokkal szemben.
290. HOFFMANN Géza: Die Regelung der Ehe im rassenhygienischen Sinne in der Vereinigten Staaten von iMord-Amerika. Lpzg, Teubner, 1912. 730-761. p. /Ex: Archiv f. Rassen- und Gesellschaftsbiologie/ 20934
291. SCHERMAN Egyed: A házasság jogi és erkölcsi szempontból, Bp., Szt. István Társ., 1913. 94 p. 26691
Az egyházi álláspont tételes ismertetése, szembesítése a polgári házasságjoggal.
292. SZÁSZ Zoltán: A szerelem. Bp., Pallas, 1913. 298 p. 8-28402
Férfi és nő szexuális és társadalmi kapcsolatának elemzése. A szerelem, a házasság, a család és a nők helyzetének kérdéskörei. Ism. 1.:MSzIB 1. köt. 663. p.

f. NŐKÉRDÉS

(L. még: Feminista mozgalom. Anya- és csecsemővédelem)

293. WOMEN'S suffrage bibliography. [Kiad. a] Városi Kvtár,
Bp. Budapest Szföv. háziny., 1913. 14 p. /Aktuális
kérdések irodalma, 32/ 0171/207/32
294. [BÉDY-] SCHWIMMER Rózsa: Vélemények a nők választójogáról.
Bp., Feministák Egyesülete, 1901. 24 p.
295. MÁDAY Andor: Női munka. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt, Bp.,
Pallas, 1901. p. 106-117. /Klny. is/ Bibliogr.: p. 116-117. 8120/3
296. NAGY Sándor, K.: A nők törvénykönyve. A nők jogaira és
kötelességeire vonatkozó összes törvények és rendeletek
alapján. Bp., Franklin ny., 1902. 232 p.
Bibliogr. láb. 45850
Leánynevelés. Női foglalkozások. Házasságkötés és felbontás. Anyák,
elváltak, özvegyek, nyugdíjas nők helyzete.
297. BÉDY [-SCHWIMMER Rózsa]: Az országgyűlési választójognak a
nőkre való kiterjesztése. A Feministák Egyesületének a
képviselőházhoz intézett kérvénye. Bp., Márkus ny., 1905. 30 p.
P 1278
298. HARKÁNYI Ede: A holnap asszonyai. Tanulmány a
társadalomtudomány köréből. Bp., Politzer, 1905. 300 p. Bibliogr.: p.
289-293. és láb. OSZK 277.793
Férfi és nő eltérő fiziológiája, gondolatok a nők anyagi és szellemi
felszabadításáról és a házasságról.
299. MÁDAY Andor: Die Frauenarbeit in Ungarn. = Schweizerische
Blätter für Wirtschaft und Social-Politik. Jg. 13.
1905.

300. MÁDAY [Andor] André: Le droit des femmes au travail. Étude sociologique. Paris, Giard-Brilre-Geneve, Atar. [1905.]
260 p.
Bibliogr. lábji. 11584
A női munka a primitív társadalmakban, a rabszolgaság idején, a középkorban, az ipari forradalom után, egyes államokban (USA, Magyarország, Németország, Japán). A kereslet, a munkaerőkinálat, a bérezés. A munka a nő felszabadításában.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1003.
301. SZÉKÁCS Antal: A nők választójoga. Bp., Károlyi, 1908.
30 p. /Deák Ferenc páholy kvrtár, 15/ 342027
Ea. A nők politikai egyenjogúsításának indokai.
302. WILHELM Szidónia: Szerelem, házasság feminista tükrében.
Bp., Benkő, 1908. 61 p. 315948
Feminista propagandafüzet: a nő függő, kiszolgáltatott társadalmi helyzete "gyakorlati" példákön. - A Feministák Egyesülete programjának ism.
303. HOLLÓSNÉ DE GROBOIS Nándin: A kenyérkereső asszony. Bp.,
Budapesti Hírlap Újságáll. ny., 1910. 302 p. B 339/91
A nők által gyakorolható pályák kalauzának bevezetésében (p. 5-11.) utalások a nők hátrányos helyzetére az elhelyezkedés szempontjából.
304. HOLLÓSNÉ DE GROBOIS Nandin: A női munkás. Bp., Várnay,
1911. 40, [6] p. /Orsz. Ismeretterj. Társ. kiadv., 3/ 343403
A középrétegekhez tartozó nők pályaválasztásáról a szükséges szakképzettségről. A nők elhelyezkedésének, bérezésének ellentmondásai.
305. KUNFI [Zsigmond] Siegmund: Internationaler Kongress für Frauen Stimmrecht. The international Congress of the Woman Suffrage Union. (Bp., Világosság). 1913. 7 p. 39369
Cikk a Nőmunkás 1913. dec.-1 sz.-nak mellékletében: a nők társadalmi rétegződéséről, a feminista mozgalom polgári jellegéről, a nők választójogi harcáról.

306. MÁDAY Andor: A magyar nő jogai a múltban és jelenben. Bp., Athenaeum, 1913. 215 p.
Bibliogr.: p. 197-205. 11580
A nőemancipáció történeti gyökerei a magyar jogban és a feminizmus magyarországi történetének vázlata. (Függelékben a magyar nőkérdés válogatott bibliográfiája.)
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 936.
307. A HÁBORÚ és a nők kereseti viszonyai. Bp., Benkő, 1915.
72 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv.,
7/ 348811
Fejérváry Imréné [Szilassy Laura] ea.-a és vita. Hozzájárulók: Földes Béla, Giesswein Sándor, Ferenczi Imre, Glücklich Vilma stb.
308. MÁDAY [Andor] André: Les femmes et les tribunaux de prudhommes. [Zürich], [ny. n.], 1917. 22 p. /Ex: Revue Suisse d'utilité publique/ OSZK 020746
309. BUCHINGERNÉ LADÁNYI Szeréna: Munkásnőkről munkásnőknek. 1917. 1-2. kiad. Bp., Népszava, 1919. 16 p. /Szocialista agitációs iratok, 12/ P 1/212
A nők kettős elnyomásáról, alárendelt társadalmi, politikai, kulturális helyzetéről.
310. MÜLLER Ernőné: A nők és a politika. Bp., Világosság ny., 1919. 16 p. /Szocialista agitációs iratok, 22/ p 3/33
A nőmunkások gazd.-i és pol.-i szervezkedése. Az alapfogalmak tisztázása. A nők politikai aktivizálódásának szükségessége a polgári demokratikus; forradalom után.
311. DÉNES Zsófia: A nő a kommunista társadalomban. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 31 p. P 1/52
A nő helyzete a burzsoá társ.-ban. Utópisztikus rajz a nőkérdésnek a szocialista forradalom győzelme nyomán lehetséges rövidtávú megoldásáról.

g. AZ IFJÚSÁG PROBLÉMÁI

(L. még: Fiatalokorú bűnözők. Gyermekvédelem)

312. GYERMEKTANULMÁNYI könyvtár. Szerk. Nógrády László. Bp., Fritz, 1912-1917. 1-7. köt.
1. Nógrády László: A gyermek és a játék. 1912. 301 p,
  2. Ranschburg Pál: Pszichológiai tanulmányok. 1. köt, 1913. XIV, 236, [I] p.
  3. Grósz Gyula: Gyermekegészségtan. 1914. VIII, 307, [1] p.
  5. Nagy László: A háború és a gyermek lelke. 1. rész, 1915. 143 p.
  6. Binet, Alfréd: Az iskolásgyermek lélektana. Ford. Dienes Valéria. 1916. XV, [1], 336 p.
  7. Nógrády László: A mese. 1. rész. A gyermekmese. 1917. XI, [I] 232, XXXII p.

*

313. [SZABÓ Ervin]: A diákokhoz. Bp., Krausz - Kalmár ny., 1903. 31 p. /Szocialista diákok kvttára, 2/ p 3727
A szocialista diákok feladatairól.
314. A GYERMEKTANULMÁNYI Múzeum szervezete és az anyaggyűjtés szabályai. Szerk. Nagy László, Ballai Károly. Bp., Hungária kvny., 1910. 16 p. 44116
A M. Társadalmi Múzeum keretében szerveződő intézmény terve.
315. NÁDAI Pál: Könyv a gyermekről. Munka. Játék. Művészet. Ignótos [Hugó] előszavával. Bp., Franklin, 1911. 1-2. köt.
1.) XVI, 285 p.
2.) III, 235 p. 19309/1-2
A gyermekek lelki élete; erkölcsi, művészeti és munkára nevelése. A képeskönyvek, az ifjúsági irodalom, az iskolai tankönyvek bírálata. Az ideges gyermek.
316. NÓGRÁDY László: A gyermek és a játék. [1912.] 2. kiad. Kiadja a Magyar Gyermektanulm. Társ. Bp., Budapesti Nyomda és Lapkiadó Rt. 1913. 309 p. /Gyermektanulmányi Kvtár, 1/
Bibliogr. láb. 54738
Kant, Spencer, Wundt, Groos és mások játékelméletei-

nek ism. A játék meghatározása, szerepe a gyermek értelmi, érzelmi, testi fejlődésében, szocializálódásában.

317. NAGY László emlékkönyv, A Magyar Gyermektanulmányi Társaság tízéves fordulója alkalmából a Társaság megalapítójának tiszteletére kiadták munkatársai. Szerk. Nógrády László. [III.] Bp., Budapesti Nyomda és Lapkiadó Rt., 1913.
159 p. 6705
Bibliogr. lábja.
- Nógrády László: A Gyermektanulmányi Társaság megteremtői. /Előszó helyett/, /p. 3-15./ - Balla Károly: Vázlatok a Magyar Gyermektanulmányi Társaság történetéből, /p. 16-22./ - Emléksorok [Nagy Lászlóról], /p. 25-40./
- Ranschburg Pál: A kellemes és kellemetlen tényekre való visszaemlékezés képességéről, /p. 43-45./
  - Máday István: A pályaválasztás lélektana. 7p. 61-65./
  - Urhegyi Alajos: Művészi nevelés, /p. 70-73./ - Szász Irén: "Életem legjobb és legrosszabb cselekedete". /A gyermek erkölcsi fogalmainak kialakulása/, /p. 74-77./
  - Deutsch Jenő: A csavargó gyermekekről, /p. 78-80./
  - Grósz Gyula: Az orvos szerepe a gyermek nevelésében. /p. 81-84./
  - Nemes Lipót: A mi kis szülőtteink, /p. 98-100./
  - Gyulai Aladár: Reformiskolák, /p. 101-104./
  - Marton Ágostné: A gyermek értelmi fejlettsége, viszonyítva az iskolai előmenetelhez, /p. 105-108./
  - Vértes O. József: Egy ismeretlen gyógypedagógus. [Felbiger János/1724-1788.]. /p. 115-119./ - Fűrj Pál: Gyógypedagógia és gyermektanulmány, /p. 120-122./ - Répay Dániel: Nagy László a magyar kísérleti pedagógiai-lélektani laboratóriumok szervezője, /p. 123-125./ - Klug Péter: A siketnéma gyermekek lelkivilágáról, /p. 126-130./ - Büchler Hugó: A gyermek hazudozásának lélektanából, /p. 131-135./ - Domokos Lászlóné: Fogékonyság és átélés a nevelésben, /p. 136-139./ - Nógrády László: A gyermekirodalom, /p. 140-151./

H á t r á n y o s h e l y z e t ű f i a t a l o k , d i á k o k

318. BUDAY László: Törvénytelen születések. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 556-561.
Bibliogr.: p. 561. 8120/3
- A mo-i statisztika és tanulságai, a házasságon kívül született gyermekek helyzete.

319. SZANA Sándor: A két éven felüli gyermekek túlságos vagy hiányos táplálkozottságának okairól. Bp., Pesti Lloyd Társ. kvny., 1901. 12 p., 2 t. /Klny.: Orvosi Hetilap 1901. 39-40./ 339333
A jómódú és szegény családban élő gyermekek táplálkozására vonatkozó felmérés stat. elemzése.
320. BOSNYÁK Béla: A budapesti diáknymor. A Galilei-körnek 1909-ben felvett statisztikája. Előszó: Jászi Oszkár. Bp., [Kiad. a] Galilei-kör., 1912. 27 p. /Galilei kör kvtára, 9/
Bibliogr. láb. B 378/217
A bp.-i diákság életviszonyairól készített szociográfiai felvétel és elemzése. A diákok társ.-i rétegződése, kereseti lehetőségeik, életmódjuk.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1090.
321. NEMES Lipót: A kültelki gyermekek élete és jövője. Bp. VI. ker. Angyalföldön összegyűjtött adatai alapján írta: Bp., Hungária kvny., 1913. 36, [1] p. /Magy. Gyermek-tanulm. társ. füzetei, 7/ B 370/7
A Gyermek c. lap 1913. évi 1. sz.-ában megjelent úttörő, a gyermeki bűnözés szociális okait is vizsgáló szociográfia bővített kiadása Nagy László bevezetésével.
L. még: MSzIB 2. köt. 1039.
322. FÁBIÁN Sándor: A pesti diák háborús élete. Az egyetemtől a börtönig. Bp., Rényi K., [1915]. 32 p. B 371/71
Diáknymor és az enyhítésére szánt akciók.

T a n o n c o k . G y e r m e k m u n k a

323. SUGÁR Ignác: Tanoncügy. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 453-457.
Bibliogr.: p. 456-457. 8120/3
Mo.-i statisztikák vonatkozó adatai, jogszabályok ism. A tanoncok iskoláztatása. Reformmozgalmak.

324. CEYZER Béla: A gyermekmunka Magyarországon. Bp., Orsz. Gyermekvédő-Liga kiad., 1909. 120, [2] p. /Az Orsz. Gyermekvédő-Liga kvtára, 5/ 8-22265
A téma sokoldalú, szociografikus elemzése stat. adatokkal.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1060.
325. A GÉPGYÁRI tanoncnevelés. = A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének Évkönyve. 1912. Bp., Pátria, 1912. p. 56-72.
Az Egyesület 60 gépgyárra kiterjedő, a munkaerőutánpótlásra, a tanoncok szakmai képzésére és szociális helyzetére vonatkozó kérdőíves vizsgálata.
326. HELLER Farkas: A gyermekmunka szabályozása. [Bp., Pesti ny., 1912.] 36 p. 11956
A törvényes szabályozás külföldön, törvényelőkészítő munkálatok Mo.-on. Referátum a Törv. Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének szaktanácskozásán, 1912. máj. 21-én.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1062.
327. GYERMEKMUNKA és gyermekvédelem. A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete 1914. május havában tartott értekezletének tárgyalásai. Bp., ([Pesti ny.], 1918. 45, [1] p. /Törvényes Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 30/ 341374
Az Egyesület 1914. májusában tartott értekezletének anyaga. A gyermekmunkával kapcsolatos hivatalos álláspont. Gaál Jenő, Heller Farkas, Somogyi Manó, Szerényi József és mások felszólalásai.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1073.

h. ETNIKAI CSOPORTOK, NEMZETISÉGI KÉRDÉS

328. A MONARCHIA és a nemzetiségek. Szerk. Braun Róbert. [Kiad. a] Városi Nyilvános Kvtár. Bp., (Szföv. háziny.), 1918. 23 p. /Aktuális kérdések irodalma, 35/ 0171/207/35
Bibliográfia magyar és idegennyelvű forrásokból.

329. NEMZETISÉGI ismertető könyvtár. Szerk.: Szabó Oreszt. Bp., Franklin, 1913. 1-7. köt.
- 1.) Szabó Oreszt: A magyar oroszokról. /Ruthének./
300, [2] p., 10 t. 348604
- 2.) A magyarországi németek.
1. rész. Czirbusz Géza: A délmagyarországi németek,
207 p. - Hitsch Mátyás: A dunántúli németiség. 102 p., 5 t. 348841
2. rész. Neugeboren Etail: Az erdélyi szászok. 128 p.
Bruckner Győző: A szepesi szász nép. 172 p.t 8 t.
- 3.) Pechány Adolf: A magyarországi tótok. 282, [1] p., 8
- 4.) Juga Velimir: A magyar szent korona országaiban élő szerbek. 288 p., 11 t. 348605
- 5.)-[6.] Moldován Gergely: A magyarországi románok.
562 p., 11 t. 348606
- 7.) 1. rész. Czirbusz Géza: A temes- és torontálmegyei bolgárok. 109 p. 2. rész. üő: A krassószörényi krassovánok. p. 111-194., [2], 5 t. 348607
- A magyarországi nemzetiségek történetére, kultúrájára, demográfiai, gazdasági viszonyaira, társadalmi szerkezetére vonatkozó vázlatok, néprajzi jellemzések, szociografikus leírások bibliográfiai forrásadatokkal.
- A sorozat egészének ism. 1.: MSZIB 1. köt. 804. Juga V. könyvének ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1184.

*

330. BEKSICS Gusztáv: Magyarország jövője az újabb nemzeti elhelyezkedés alapján. Bp., Athenaeum, 1900, 60, [1] p. 25834
- Javaslat a nemzetiségi vidékeken létesítendő hitbizományokra a magyar szupremácia biztosításának érdekében.
331. PULSZKY Ágost: A nemzetiségről. Bp., Politzer, 1901. 8 p. 13810
- Ea. kivonata. - A nemzeti tudat kialakulása, az európai nemzeti államok keletkezése, a kultúra és tudomány internacionális jellege. A magyarországi nemzetiségek helyzetének optimista értékelése.

332. BALOGH Pál: A népfajok Magyarországon. Bp., V. K. M., 1902. VII, [1], 1113 p. 6 t. Mell.: A - - c. dolg. térk.-mellékletei. Terv. - -, rajzolta Proff-Kocsárd Sándor. Bp., Hornyánszky, 1902. 22 térk. 4. X 6702
A nemzetiségek megoszlása. Részletes stat. adatok az egyes megyék népességi, nyelvi, gazdasági, kulturális, vallási stb. viszonyairól.
333. [RENNER, Karl] Rudolf SPRINGER: Der Kampf, der Österreichischen Nationen um den Staat. 1. Teil: Das nationale Problem, des Verfassungs- und Verwaltungsfrage. Lpzg. - Wien, Fr. Deuticke, 1902. 192 p. Bibliogr. láb. 25953
A vizsgálat módszertani kérdéseiről. A nemzetiségek együttélési formáinak elméleteiről. Az állam, a társadalom, a nemzet és egyén viszonylatai. A centralizáció kérdése, a területi tagolás, öngazgatás - a Monarchia nemzeti-nemzetiségi problematikájának tanulságai alapján.
334. [SZABÓ Ervin]: Die ungarische Freiheit. Bp., Fried és Krakauer, 1902. 30 p. 340122
Anonim német nyelvű. röpirat az 1902. szept.-ben Budapestre tervezett (betiltott) 3. Nemzetközi Diákkongresszus résztvevőihez. A magyar osztálytársadalom nemzetiségi és osztályelnyomásának feltárása, a magyar és román diákság körében uralkodó kölcsönös nemzetiségi gyűlölet éles kritikája.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2203.
335. EÖTVÖS József: A nemzetiségi kérdés. (1865.) [2. kiad] Bp., Révai, 1903. 288 p. /Eötvös József összes munkái, 16/
A témára vonatkozó tanulmányok, hírlapi cikkek, röpiratok új kiadása.
336. MARCZALI Henrik: A nemzetiség történetbölcseleti szempontból. Bp., Franklin, 1905. 116 p. /Népszerű Főiskola kvttára, 1/ /u. a: Népszerű Főisk. tanf. kiadv., 16 syll./ Bibliogr.: p. 111-116. 14240
A népek, nemzetek eredete, az államok kialakulása. A magyarság eredete, a magyar nemzetállam kialakulása. Ea. a Népszerű Főiskolán (University Extension).
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1096.

337. MÁRKI Sándor: Eötvös és nemzeti feladataink. Felolvasás. Kolozsvár, Gombos ny., 19ü5. 20 p. /Klny.: Család és Iskola/ 337703
Eötvös nemzetiségi politikájának és népoktatási törvényének aktualitása.
338. POPOVICI, Aurél G.: Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich. L1905.J 2. kiad. Lpzg, Nachfolger Verlag, 1906. 424 p. 28600
Bibliogr. láb. A magyarországi nemzetiségek helyzete, mozgalmai 1867 után, a föderalizált monarchia perspektívája a Habsburg uralom fenntartásával.
339. BAUER, Ottó; Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie. Wien, Volksbuchhandlung, 1907. XXX, 576 p. 8-32997
Bibliogr. láb. A nemzetiségi kérdés átfogó elemzése szociáldemokrata nézőpontból. Részletesen a Monarchia nemzetiségeinek helyzetéről, fejlődési perspektíváikról. p. 405-440.; Ausztria és Magyarország kapcsolata, viszonya a nemzeti-nemzetiségi kérdés szempontjából.
340. BALOGHY Ernő: A magyar kultúra és a nemzetiségek. Bp., Deutsch, 1908. 254 p. 15687
A magyar faj eredendő kultúrfölényének, ennek megfelelően a nemzetiségekkel szembeni politikai előjogainak nacionalista tendenciájú bizonyítása. Vázlatok a nemzetiségek kultúrtörténetéből. A nemzetiségek képviselői 1895-ben tartott bp.-i gyűlésének ismertetése.
341. MÁDAY Andor: Lettre ouverte a Björnstjerne-Brønson au sujet de "l'oppression" magyare. Genève, [ny.n.] 1908. 8 p.
A Nobel-díjas író tollából a Courier Européen 1908. febr. 25. sz.-ában megjelent, a magyarországi nemzetiségek elnyomását elítélő cikk állításainak cáfolata.
342. MAILÁTH [József] Joseph: A vindication of Hungary: a reply to Scotus Viator, and other writers. London, Polsue, 1908. 38, [4] p. 20003
Bibliogr. láb. Röpirat a magyarországi nemzetiségek elnyomásával foglalkozó angol munkák, különösen R. W. Seton-Watson ellen. Ellenbizonyítékokként a magyar kormánypolitikát védelmező cikkek szövege angol lapokból.

343. [SETON-WATSON, Róbert William] SCOTUS Viator: La persécution politique en Hongrie. Appel á l'opinion. publique. Paris, Soc. Houvelle de Libr. et d'ed., 1908. 48 p.
OSZK 31643/1/3/1
344. [SETON-WATSON, Robert William] SCOTUS Viator: Racial problems in Hungary. London, Constable, 1908. XXVII, 540 p.
Bibliogr.: p. 513-528. 30633
345. CZIRBUSZ Géza: Nemzetek alakulása - anthro-po-geografiai szempontból. Nagybeckerek, Pleitz F. Pál, 1910. 36 p.
Bibliogr. szöveg között. 35940
"A nemzetek szociológiai fokozatai"-ról. A nemzetek vérségi azonosságának abszurdítása, osztályozásuk gazdasági, politikai, illetve kulturális kvalitásaik, szerint. A nemzet fogalmának eltérő volta az államétól. Földrajzi környezeti, gazdasági tényezők szerepe az államalakításban. Az emberiség buktatókon keresztül folytonos előrehaladásáról a föld birtokbavételében.
346. SAMASSA, Paul: Der Völkerstreit im Habsburgerstaat. Leipzig Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung, 1910. IV, 181, [3] p.
34886
p. 105-140.: a magyarság és a nemzetiségek viszonya történeti visszapillantással.
347. JÁSZI Oszkár: A nemzetiségi kérdés és Magyarország jövője. Bp., Galilei Kör kiad., 1911. 31. p. /Galilei kör kvtára, 5/
341074
Ua. szerb-horvát nyelven: Narodnosko pitanje i buducnost Ugarska. Növi Sad [Újvidék], Braniko, 1912. 50 [2] p.
OSZK FM7/117
(filmkópia)
A mo.-i nemzetiségekkel szembeni brutális elnyomó politika bírálata, következményeinek előrejelzése. A megbékélés lehetőségeiről.
348. HORVÁTH Jenő: Nemzetiségeink művelődéstörténete. = Dolgozatok Békefi Réimig egyetemi tanári működésének emlékére. (Szerk. Pintér Jenő.) Bp., Stephaneum, 1912. p. 38-43. 87066
Javaslat a mo.-i nemzetiségek művelődéstörténetére von. kutatómunka, kiadványsorozat megindítására.

349. BUDAY László: The economic unity of Hungary and the nationalities. [Bp.], Pesti kvny., [1918.] 10 p.
OSZK 113.696
A történelmi Magyarország egységének szükségszerűségét alátámasztó földrajzi, gazdasági, kulturális érvek.
350. JÁSZI Oszkár: Magyarország jövője és a Dunai Egyesült Államok. A monarchia jövője című munka második kiadása. (1918.) [2. kiad.] Bp., Új Magyarország kiad., 1918. 117, 111 p.
Bibliogr. láb. és szöveg között. 39807
A Duna mentén élő nemzetek-nemzetiségek föderaliztikus szövetségének koncepciója a monarchisztikus államrendszer fenntartása mellett. K. Renner szövetséges államtervének részletes kritikai elemzése.
351. BRAUN Róbert: Magyarország feldarabolása és a nemzetiségi kérdés. [Bp.], Táltos, 1919. 77 p. /Táltos kvrtár, Időszerű kérdések, 3-4/ 8-23781
Ua. franciául: le démembrement de la Hongrie et la question des nationalités. Bp., Hornyánszky, 1919. 87 p. 40971
Ua. angolul: The dismemberment of Hungary and the nationalities. Bp., Hornyánszky, 1919. 87 p. 4.0972
A győztes antant hatalmak terveinek bírálata, tények és adatok felhasználásával.
352. A NEMZETISÉGI kérdés a társadalmi és egyéni fejlődés szempontjából. A Huszadik Század körkérdése. Ágoston Péter, Concha Győző, Czirbusz Géza, Felszeghy Béla, Giesswein Sándor, György János, Jászi Oszkár, Lázár Aurél, Lukács György, Lupas János, Rákosi Jenő, Réz Mihály, Steier La jos, Zoch Sámuel kózzásólásai. Bp., Új Magyarország rt., 1919. 102, [1] p. 56230
Réz M.: "A nemzetiségi kérdés a politikai tudomány szempontjából" c. a H. Sz. 1918. aug.-szept.-i sz.-ában közölt cikk nyomán kialakult vita anyaga/ J. O.-nak a polg. dem. forr. időszakában írt összefoglaló értékelésével. A hozzásólások közül Réz M.-ét 1. még: MSZIB 1. köt. 748., Jászi O. hozzásólását 1. még: uo. 749. Az ankté anyagának függelékében a letúnt rezsím egy inkognitóban maradt politikusanak hozzásólása.

A s s z i m i l á c i ó é s m a g y a r o s í t á s

353. KÁROLYI Sándor: A telepítés kérdéseihöz. Bp., Stephaneum, 1900. 34 p. Klny.: Hazánk/ 341106
 A magyarok telepítése a nemzetiségi területekre. Ideológiai, politikai és gazd. vonatkozások. A deklasszálódó dzsentri regenerálása a helyi vezető szerepkörében.
354. BALOGH Pál: A magyar faj uralma. Bp., Lampel-Wodianer, [1903]. 72 p. /Magyar kvtár, 364/ 42432
 A magyarság asszimiláló erejéről, a hegemoniához való jogának bizonyítgatása. Tört. visszapillantás.
355. BÁNFFY Dezső: Magyar nemzetiségi politika. [Bevezetést írta: Eötvös Károly.] Bp., Légrédy ny., 1903. XIII, 216 p. 25380
 Javaslatok az "egységes nemzeti magyar állam" megteremtésére.
356. AJTAY József: A magyarság fejlődése az utolsó kétszáz év alatt. [1904] 3. bőv. kiad. Bp., Singer-Wolfner, 1905. 72, [1] p. /Orsz. Magy. Szöv. kvtára, 1/ Bibliogr. láb. 29923
 A nemzetiségek elmagyarosodásának folyamata, stat. adatokkal. A magyarosítás eszközei, programjának vázlata.
357. HALÁSZ Ferenc: Nemzeti állam és népoktatás. Bp., Franklin ny., 1906. 25 p. 340620
 Nacionalista nézőpontú javaslat a népoktatás egész rendszerének állanosításáról, ill. állami felügyeletének erősítésére a felekezeti jellegű nemzetiségi népoktatás visszaszorítása érdekében.
358. A MAGYARORSZÁGI nemzetiségi kérdés. (A "Demokratia" páholyban tartott előadások.) Bp., (Márkus ny.), 1911. 131 p. /"Demokrati" páholy kvtára, 83/ Bibliogr. láb. 348480
 Diner Dénes József, Szilágyi Károly, Pikler J. Gyula, Tihanyi Mór, Varsányi Emil ea.-ai a nemzetiségi kérdés megoldásának lehetőségeiről, az asszimilálódásról.

C s á n g ó k , r o m á n o k , s z é k e l y e k

359. SEBESS Dénes: A székelység pusztulása. Marosvásárhely, Adi Á. ny., 1902. 93, [2] p. 17712

Az erdélyi románság térhódításának történeti szakaszai. Mentési akció a székelyek gazd.-i társadalmi felemeléséért, elvándorlásuk megakadályozására.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1108.

360. ALEXICS György: Románok. (Oláhok.) Bp. Hornyánszky ny., 1905. 24 p. /Uránia. M. Tud. Egyesület. Népszerű tud. fel-olv., 25/ OSZK 200.739

A Kelet-Európában elhelyezkedő 10 milliónyi románság néprajza. A nemzetállam kialakulása, kultúrája, irodalma. Vázlatos körkép. Röviden az erdélyi románságról.

361. ÉBER Ernő: Fajok harca. Adatok az erdélyi nemzetiségi kérdéshez. Bp., Kilián, 1905. 175 p. 55866
16412

Összehasonlító elemzés az erdélyi nemzetiségek birtokviszonyairól, mezőgazdasági tevékenységéről és életmódjáról. Részletes stat.-k területenként.

362. [IORGA] JORGA, N[icolaia]: Geschichte des rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildungen. Gotha, Fr. A.-Perthes H. G., 1905. 1-2. köt. /Geschichte der Europäischen Staaten, 34/ Bibliogr. láb. Bd. 1.: XIV, 402 p. Bibliographische Einleitung: p. 1-7. Bd. 2.: XIII, 541 p. 8-37760/1-2

A románság őseinek az időszámítás kezdete körüli letelepedése, a román birodalomba való integrálása, fejlődése a középkortól a 20. sz.-ig, gazdasági-kulturális előrenyomulása Erdélyben, a magyarság rovására. Igen bő forrásanyagra hivatkozó, a feldolgozás szigorú tudományos tárgyilagosságát hangsúlyozó munka, a "dákó-román elmélet" jegyében.

363. KARÁCSONYI János: A székelyek eredete és Erdélybe való települése. Bp., MTA 1905. 74 p. /Ért. a történeti tudományok köréből, 20. köt., 3.sz./ Bibliogr. láb. 348707

Összehasonlító módszerrel, bő forrásanyagra hivatkozva revízió alá veszi a székelyek eredetére, betelepülésére, foglalkozására, életmódjára von. elméleteket.

364. BARNÁ Endre, középajtai: Magyar tanulságok a bukaresti kiállításról. Apáthy István előszavával. Kolozsvár, Stief és tsa ny., 1906. 74 p. 340556
Az erdélyi román aspirációk tükröződése a kiállítás anyagában. Pamflet a románság gazdasági, kulturális térhódítása ellen.
365. RUBINYI Mózes: Tanulmányok a romániai csángókról. Bp., Markovits-Garai ny., 1906. 96 p. 8-37691
Történeti múltjuk, helyzetük, népszokásaik, nyelvük.
366. [BABES, Emil] ÁRGUS: Nemzetiségi politikánk hibái és bünei. Bp., (Deutsch ny.), I908. 148 p. 39211
A románokkal, horvátokkal szembeni elnyomás bírálata a nemzetiségi megbékélés érdekében - bő idézetekkel kortársi megnyilatkozásokból és a szerző cikkeiből, leveleiből.
367. BARIBA Endre, középajtai: Románia nemzetiségi politikája és az oláhajkú magyar polgárok. Kolozsvár, Ellenzék kvny., 1908. XI, 186 p., 1 t. 10431
A romániai csángó, valamint egyéb szórvány, magyar nemzetiségi kultúráról. A románosítási törekvések helyzete. Mo.-i román nemzetiségiek "méltányosabb" helyzete.
368. VERITAS: A magyarországi románok, egyházi, iskolai, közművelődési, közgazdasági intézményeinek és mozgalmainak is mertetése. Bp., Uránia, 1909. 404 p. OSZK 277.256
Bibliogr.: p. 4.
A címben jelölt intézmények és mozgalmak adatai és a feladataikat, törekvéseiket jellemző dokumentumok.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 856.
369. BABEŞ, Emil: Diañoza. Studiu asupra situaţiunii politice a Romanilor din Ungaria. Bp., Tipográfia "Poporul Român", 1910. 230, [1] p. 11064
Válogatás a magyarországi románság nemzetiségi sérelmeivel, problémáival fogl. 1907-1909 között, főként a román Telegrafulban megjelent cikkekből, vitairatokból.

370. BÉLTEKY Kálmán.: A magyar szórványság. Az 1900-ik évi népszámlálás alapján. Nagyvárad, [ny. n.] , 1910. 289 p.
371. MALLÁSZ József: Erdély szomorú ügye. Nyílt levél Babeş Emilhez. Déva, Laufer ny., 1910. 38 p.
P 1649
Erdély ügyét rendező "békeakció" kezdeményezése - a nemzetiségek egyenjogúságának figyelembevételével. A Babes-féle "mérsékelt nemzetiségi politika" kritikája.
372. 372. MOLNÁR Imre: A magyar faj helyzete nemzetiségi vidéken. [H. n., Gépírat, 1910?] 49 p.
X 7325
A szerző beszercei ügyvéd helyzetképe az erdélyi magyar szórványtelepülések (Sorvadásáról, a hivatalos magyar nemzetiségi politika hibáiról, az erdélyi szászok magyarellenességéről, a szász és magyar települések román előzönléséről. A magyar szupremácia megmentését szolgáló javaslatok.
373. BIZONY László: A keleti határról. A magyar szupremácia védelme Erdélyben. Státusférfiak, politikusok stb. nyi latkozatai. Bp., Budapesti Hírlap ny., 1912.J 161.,[15] p.
16352
Az erdélyi magyar és román pénzüzetek, az utóbbiak szerepe a magyar kézen volt birtokok felvásárlásában.
374. ARADI [Viktor] Victor: Catarina doamna noastra. Bp., Világosság ny., 1913. 134 p.
Bibliogr. láb.
11641
Az erdélyi románság szociális és nemzetiségi mozgalmái a XVIII-XIX. sz.-ban, részletesen Varga Katalinról /1802-1852/.
375. DÉNES I[stván]: Román kérdés - magyar politika. Torda, Füssy ny., 1918. 88 p.
Bibliogr. láb.
11641
A magyar kormányoknak a románokkal szemben folytatott elnyomó politikájáról, különös tekintettel az oktatásügyre.
376. JANCsó Benedek: Erdély és a nagyromán aspirációk. Bp., Szabad Lyceum, 1918. 163 p.
343744
A dáko-román elméletről. Az erdélyi románság elszaka-

dási törekvései a világháborús évekig. Bő forrásanyagra való hivatkozások. A román nacionalizmus bírálata magyar nacionalista, hegemonisztikus nézőpontból.

377. POPOVICI, Aurele G. : La question roumaine en Transsylvanie et en Hongrie. Préface de U. D. Comméne. Lausanne - Paris, Payot, 1918. 230 p. 1 térk.
Bibliogr.: p. 223-227. és láb. 8-34834
Kisebb tanulmányok és cikkek gyűjteménye: a románság erdélyi megtelepedéséről, függetlenségi törekvéseiről a közép- és újkorban Habsburg-párti szerepéről 1848-1849-ben, nemzetiségi sérelmeiről a századvég-századelő időszakában, irredenta megvilágításban.

K á r p á t u k r á n o k

378. BARTHA Miklós: Kazár földön. Kolozsvár, Ellenzék kvny., 1901. 328 p. 8-11209
.A kárpátaljai ukrán nép nyomoráról, bővebben a cári Oroszországból menekült zsidóságról. A közülük kikerült spekulánsok gazdasági kártevése alapján a zsidóság mint "nemzeti veszedelem" jellemzése.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 503.
379. PÁRIS frigyos: Tájékoztató a rutén akciónál való működés felől. Bp., Márkus ny., 1904. 54, [1] p. 21123
A kárpátaljai ukránok tömeges kivándorlásáról egy a kivándorlás megelőzését célzó és a kárpátaljai nincstelen zsidóságra is kiterjeszteni kívánt, kudarcot vallott parasztszövetkezeti akció ismertetése kapcsán.
380. ARADI [Viktor] Victor: Magyar kultúrképek. Bp., Ált. Egyenlő Titkos Válgaz. Szöv., 1913. 31 p. 24314
A skizma-pör, a Máramaros-megyei román és kárpátukrán nemzetiségek gazd.-i - pol.-i elnyomatása - helyszíni információgyűjtés alapján. A H. Sz. 1913. évf. 2. kötetében megjelent cikkek gyűjteménye.

381. ARADI [Viktor] Victor: A rutén skizmapör. Bp., Világosság, 1914. 80 p. /Nemzetiségi aktualitások kvrtára, 1/ 28005
Az 1913-ban lefolytatott per részletes ism., előzményei, lefolyása. A kárpátaljai ukránok magyarosítását célzó terrorhullámról dokumentumokkal.
382. UKRAINE'S claim to freedom. An appeal for justice on behalf of thirty-five millions. [Cikkgyűjtemény.] New lork, Ukrainian National Association - Ruthenian National Association, 1915. 125, IV. p. 2 térk. 8-32233
Bibliogr.: p. I-IV.
E. Björkman, S. O. Pollock, M. Hrushevsky, O. Hoetzsch és mások cikkei a Monarchiában élő , ezeken belül a kárpátaljai ukránokról.
383. DOMOKOS László: Ruszka-Krajna a népek ítélőszéke előtt. Bp., Ráth, 1919. 47, [1] p. 340570
A kárpátaljai ukránság nemzetiségi elnyomása a dualizmus időszakában. Ruszka-Krajnának a magyar államon belüli autonómiáját kimondó 1918. évi X. néptörvény értelmezése, a Jászi O.-féle "Keleti-Svájc" elmélet értékelése.
384. KRÚDY Gyula: Havasi kürt. Ruszka-Krajna kistükre. Bp., Garai, 1919. 86 p. /Ruszin-Krajnai kvrtár, 1/ Riportkönyv a kárpátaljai ukrán vidékről.
385. RUSZKA-Krajna politikai jelentősége. Az Országos Néptanulmányi Egyesület vitaülése 1919. febr. 23.-án. Domokos László, György Endre [stb.] nyilatkozatai. Bp., Táltos, 1919. 33 p. /Orsz. Néptanulmányi Egy. kiadv., 2/ P 62

**S z l á v o k . - B o l g á r o k , h o r v á t o k ,
s z e r b e k , s z l o v é n e k , v e n d e k**

386. ESTERHÁZY János: A szláv áramlatok és hazánk. Bp., Hornyánszky, 1902. 126 p. /Nemzetiségi tanulmányok, 1/ 38733
A pánszlávizmus kialakulásáról. Részletesen a szlovákság nemzetiségi szervezkedéseiről, mozgalmairól. Szemelvények az erre vonatkozó magyar és szlovák sajtóközleményekből. A felvidéki pénzügyintézetek forgalmának adatai 1900-1901-ben.
387. CZIRBUSZ Géza: Délmagyarországi bolgárok. Bp., Fritz ny., 1903. 45 p. /Kiny.: földrajzi Közl.. 1903./ Bibliogr. láb. 35937
Temés, Torontál és Krassó megyei bolgárokról, a "krassovánok"-ról, letelepedésük a XI-XII. sz.-ban, történetük, életmódjuk, szokásaik.
388. MAILÁTH József: Hungariae Res. Berlin, Herman Walter, 1908. XII, 95 p. 16441
A magyarországi nemzetiségek helyzetéről, a magyar-horvát viszonyról, a dualista rendszerről a hivatalos állampolitika védelmében és népszerűsítésére a tájékozatlan, vagy rosszul informált német közönség számára.
389. SETON-WATSON, Robert William: The southern slav question, and the Habsburg Monarchy. London, Constable, 1911. XII, 463 p. 1 térk. Bibliogr.: p. 445-452. és láb. 327704
Ua. németül: Die südslavische Prage im Habsburger Reiche. Berlin, Meyer-Jessen, 1913. XII, 651 p. Bibliogr.: p. 633-639. és láb. 12211
A magyarországi horvátok, szerbek letelepedése, történetük. Az 1868-as kiegyezés. Részletesen a századvég-századelő nemzetiségi politikájáról, horvát és szerb mozgalmakról, az 1908-as annexió válság utáni helyzetről, a magyar állam balkáni vasútpolitikájáról, a szerbek és horvátok egyesülési törekvéseiről. Függelékben (p. 347-444.) az 1527-1910. közötti időszakra vonatkozó főbb történelmi dokumentumok szövege angol ford.-ban.

390. SETON-WATSON,-R[obert] W[illiam]: Absolutism in Croatia.
London, Constable, 1912. 71, [1] p.
Bibliogr. láb3. 11553
Az 1911 végén, 1912 elején Horvátországban bevezetett rendkívüli állapotok, a horvát függetlenségi törekvések és a jövő fejlődés perspektívája.
391. SOSNOSKY, Theodor von: Die Politik im Habsburgerreiche.
Bp., 2. Auflage. Berlin, Paetel Verl., 1912-13. Bd. 1-2.
Bibliogr. láb3.
Bd. 1. 322 p.
Bd. 2. 405 p. 10427/1-2
Az 1. köt. a Monarchia politikájáról ált.-ban, részletesen Ausztriáról. A 2. köt. Magyarországnak a dualizmus idején betöltött szerepéről, önálló fejezetekben a magyarosító törekvésekről, illetve az egyes érintett nemzetiségek, valamint Horvátország helyzetéről. Javaslat a monarchia trialista átszervezésére.
392. GÖNCZI Ferencz: A zalamegyei vendek. [Ill.] Kaposvár, Szabó Lipót kvny., 1914. 70 p. OSZK 195631
Munka- és életkörülményeik, életmódjuk, szokásaik.
393. BONKÁLÓ Sándor: A szlávok. A szláv népek és a szláv kérdés ismertetése. Bp., Athenaeum, [1915.] 155, [3] p.
8-31975
Tört. áttekintés, a pánszláv, szlavofil és neoszláv eszmék ism. A mo.-i szláv nemzetiségek elhelyezkedése és leírása.
394. DENIS. E[rnest]: La grandé Serbie. Paris, Lelagrave,
(1915). XIII, 336 p. 8-34496
Történeti visszapillantás. Részletesen több fejezetben a szerbek és horvátok helyzetéről a kiegyezés utáni Magyarországon.
395. MILČINOVIČ, Andreas - Johann KREK: Kroaten und Slowenen.
Mit Vorwort herausgegeben von K. Nötzel. Jena, Diederichs,
1916., 107, [4] p. 1 térk. 34285
A két nemzetiség helyzete német-osztrák birodalmi nézőpontból.
Tört.-i áttekintés.

396. SETON-WATSON, R[obert] W[illiam]: The rise of nationality in the Balkans. London, Constable, 1917. VIII, 308, [4] p.
4 térk.
Bibliogr.: p. 285-295. és láb. 8-34545
Általános kép a balkáni népek, görögök, szerbek, bulgárok, horvátok, románok nemzetiségi mozgalmainak kialakulásáról a török megszállás alatt, majd függetlenségük elnyerése után. A Monarchia törekvései, Magyarország szerepe.

S z l o v á k o k

397. DUGOVICH Titusz: A tót nemzetiségi mozgalmak története. Túrócszentmárton, Moskóczi ny., 1903. 105 p.
Bibliogr. láb. 340650
Korabeli dokumentumok - röpiratok, levelek, programnyilatkozatok, folyóiratcikkek felhasználásával, a magyar szupremácia nézőpontjából.
398. DIE UNTERDRÜCKUNG der Slovaken durch die Magyaren. Prag, Druck Politik, 1903. 76 p. 340655
A szlovákság sérelmeit felsoroló nacionalista röpirat.
399. ČAPEK, Thomas: The Slovaks of Hungary. Slavs and panslavism. New York, The Knickerbocker Press, 1906. XVI, 209 p. 8 t. 2 térk.
Bibliogr. láb. 8-34043
A szlovákság története, gazd.-i, politikai, kulturális helyzete a századelőn, viszonya a többi szláv nemzethez, nemzetiséghez, helyzete a magyar államon belül, függetlenségi törekvései és ezek főbb képviselői - nacionalista nézőpontból.
400. STEIER Lajos: A tót kérdés. Liptószentmiklós. Steier ny., 1912. 1. köt.
Bibliogr. láb.
1.) A tót nemzetiségi mozgalom fejlődésének története, [8], 354 p. 10919
Gazdag forrásanyagra támaszkodó feldolgozás a szlovák nemzetiségi mozgalmakról, 1718-1910.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1171.
401. MUNKÁCSY Mihály: Tót nyelvű rusznákok Bács- és Szerémmegyében. Bp., (Budapesti Hírlap ny.,) 1913. 39, [1] p. X7629
Néprajzi és nyelvi leírásuk. A tót nyelvűséggel ellentétben "kisorosz" nemzetiségi öntudat kialakulása.

402. TOURTZER, H.; Louis Stúr et l'idée de l'indépendance slovaque (1815-1856). These pour le doctorat de l'Université de Paris. Paris, E. Guilmoto Ed., [1913.] XXIV, 244 p. Bibliogr.: p. VII-XXIV. 15802
Igen gazdag kéziratos és publikált forrásanyagra támaszkodó tanulm. Az életrajz keretében széles körkép a tárgyalt időszak szlovák függetlenségi mozgalmairól, a forradalmak éveiben betöltött retrográd, Habsburg-támogató törekvésekről is.
403. A FELVIDÉKI Magyar Közművelődési Egyesület [felirata a miniszterelnökhöz a felvidéki tótok gazdasági támogatásáról.] Nyitra, EMKE, 1914. 13 p. 7659
A szlovákokat sújtó munkanélküliség, nincstelenség, mint a nemzetiségi elégedetlenség forrása. Javaslat a magyarelles nemzetiségi szövetkezetek és ipariskolák befolyásának ellensúlyozására, állami szövetkezetek és iskolák felállítása, a helyi háziipar támogatása útján.
404. BOHEMIA under Hapsburg Misrule. Ed. by Thomas Capek. New York - Chicago - Toronto - London - Edinburgh, Eleming H. Revell Company, 1915. 187, [3] p. 32865
Cikkgyűjt. - p. 113-122.: Th. Čapek: The Slovaks of Hungary címen a szlovákság nemzeti elnyomásáról az 1867-es kiegyezést követő évtizedekben.
405. LEGER, Louis: La liquidation de l'Autriche-Hongrie. Paris, Alcan libr. 1915. 86 p. 34060
Bibliogr. láb.
A monarchia szláv nemzetiségeinek elnyomatásáról, önálló cseh és szlovák állam alakításáról, részint hamis, pontatlan stat. és történeti hivatkozásokkal - pamflet szinten.
406. BENEŠ, Edvard: Détruisez l'Autriche-Hongrie. Le martyre des Tcheco-Slovaques a travers l'histoire. Paris, Delagrave, (1916.) 71 p. 35984
A csehek és szlovákok VI-XX. sz.-i történetéből több pontatlan adattal. - p. 38-45.: a magyarországi szlovákság elnyomott helyzetéről. A prágai egyetem szociológiai professzoraként jelzett politikus pamflet jellegű munkája.

407. DENIS, Ernest: La question d'Autriche - les slovaques.
[III.] Paris, Delagrave, 1917. 283 p. 37227
A szlovákság tört.-e, nemzeti öntudatra ébredésük a 18-19. sz.
folyamán, helyzetük az 1867-es kiegyezés után. Politikai, gazdasági és
kulturális vonatkozások.
408. STEIER Lajos: Csehek és tótok. Bp., Táltos kiad., 1919.
95 p. /Táltos kvttár. Időszerű, kérdések, 8-9/
Bibliogr. láb. 340714
Nyelvi, történeti, etnikai adalékok a szlovákságnak a csehekhez való
csatlakozása ellen, érvek a magyar államegység fenntartása mellett.

N é m e t e k

409. HANGAY Oktáv: A nagynémet vagy pángermán egyesületek és
működésük. 2. kiad. Kolozsvár, Gámán ny., 1901.,64 p. 56930
Bibliogr. láb.
A Mo. beolvasztását is programjára tűző mozgalom tört.-e 1871-től,
szervezetei..- p. 46-48.: 43 uszító pángermán kiadv. címe.
410. RADÓ Sándor: Das Deutscht um in Ungarn. Berlin, Puttkammer-
Mühlbrecht, 1903. 95 p.
411. KAINDL, Raimund Friedrich: Geschichte der Deutschen in Ungarn.
Gotha, Perthes, 1912. [2], 104 p. 13380
"Népkönyvnek" ("Volksbuch") szánt pángermán szellemű történeti
vázlat.
412. RUHMESHALLE deutscher Arbeit in der österreichisch-unga-
rischen Monarchie. Hrsg. v. Adam Müller - Guttenbrunn. [III.]
Berlin - Stuttgart, Deutsche Verl.-Anstalt, 1916. [3],
524 p. 22 t. 8402
Cikkgyűjt. - p. 22-30.: R. Kralik: Deutsche Staats-
ründungen in Ungarn u. Böhmen. - p. 101-120.: R. F. Kaindl:
Deutsche Ansiedelung und deutsche Kulturarbeit in Ungarn. - p. 149-
157.: Fr. Teutsch: Die Siebenbürger Sachsen. - p. 242-253.: A. Müller
- Guttenbrunn: Die Schwaben in Südungarn.

413. TEUTSCH, Fr.: Die Siebenbürger Sachsen in Vergangenheit und Gegenwart. Lpzg., Koehler Verl. 1916. XIII, 350 p.
1 térk. /Schriften zur Erforschung des Deutschtums im Ausland, 1/
Bibliogr.: p. 346-349. 36631
A szászok betelepülése (1141-1526) Erdélybe. A protestantizmus térhódítása. Rendi egyenjogúság. Küzdelem az asszimiláció ellen 1830-1914. A szászok államhűsége valamint, a magyarság és a politikailag üldözött románság közti békéltető szerepe.
414. RÉVAI Mór: A magyarság ügye a külföldön. Bp., Révai, 1917, 224 p. 75638
A Németo.-ban elterjedt magyarellenesség. A mo.-i németiség állítólagos elnyomása.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1406., 2. köt. 1191.
415. MÜLLER - GÜTENBRUM, A.: Deutsche Sorgen in Ungarn. Wien - Warnsdorf, Strache, 1918. [2], 179, [2] p. 8-3247
A magyarországi német települések helyzetéről, német nemzeti sérelmekről, helyszíni riportok alapján publicisztikus formában.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1192.

i. RASSZIZMUS, ZSIDÓKÉRDÉS, CIGÁNYKÉRDÉS

416. BÜCHLER Sándor: A zsidók története Budapesten a legrégebb időktől 1867-ig. Bp., Franklin, 1901. [4]Ú, 523 p. /Izr.
Magyar Irod. Társ. kiadv., 14/
Bibliogr. láb. 31510
B 303/1
Bő levéltári- és sajtóforrások felhasználásával, kitekintéssel az egész magyar zsidóság történetére. Részletesen a zsidókat sújtó jogi és társad, megkülömböztetések alakulásáról.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1196.
417. EÖTVÖS József: A zsidók emancipációja. = Eötvös J.: Tanulmányok. Bp., Révai, 1902. p. 109-158. /Eö. J. összes munkái, 12/ 22775
Az 1840-ben megjelent tanulm. újraközlése.

418. ČAPEK, Thomas: Racial problems in Hungary. London, Constatale, 1908.
419. EÖTVÖS Károly: A nagy per, mely ezer éve folyik s még sincs vége. [1904.] 5. kiad. Bp., Révai kvny., 1909. 1-3. köt. /Eötvös K. munkái, 1012/
 1.) 333 P.
 2.) 332 p.
 3.) 323 p. 322514
 A tiszsaeszlári per részletes ismertetése. A politikai antiszemitizmus gyökerei tömeghatása.
- 420/a. A MAGYARORSZÁGI Cionisták Országos Bizottságának emlékirata a magyar királyi kormányhoz és az országgyűlés tagjaihoz. Bp., (Athenaeum ny.), 1909. 16 p. P 919
- 420/b. DÉRY Gyula: A cigányok Európában. Bp., Légrády, 1908. 64 p.
421. BARABÁS Péter: A cigányügy rendezése emberséges szigorral. Bp., Pátria ny., 1911. 31 p. 28634
 Javaslat prefasiszta szellemben a cigányok "megrendszabályozására".
422. SAMASSA János: Projet de loi sur la réglementation des tziganes vagabonds par les législations. - Gesetzentwurf über die Massregelung der Wanderzigeuner auf legislatiorischem Wege. - Törvényjavaslat a vándorcigányoknak törvényhozási úton való megrendszabályozásáról. Bp., Benkő, 1911. 107 p. 22292
 Ua. csak magyar szöveggel (1911.) 2. kiad. 1917. 60 p. 37541
 A cigánykérdés rendezésének terve a statárium és kényszerletelepítés eszközeivel. Az 1917-es kiad.-ban az 1916-os belügymin. rend. szövege.
423. HORVÁTH Rudolf: A magyarországi kóbor cigányok eredete, életmódja, szokásai és nyelvtana. - Kézirat. M. Kir. Belügym. 7831. 1912. /Hermann hagyaték. Egyetemi Kvtár, Szeged/
424. MIKLÓSSY István: Keresztény magyar népünk gazdasági romlása. Szociálpolitikai tanulmány. Bp., Stephaneum, 1913. 150 p. 14090

- Tudományos színezetű antiszemita pamflet. A Gazdacímtárból kiragadott adalékok útján annak bizonyítása, hogy a merkantilista zsidóság földvásárlásai, nagybirtokok zsidó bérlőknek való kiadása okozza a "magyar fajú" főnemesség (Habsburg főhercegek, Schaumburg-Lippe, Königsberg, Wimpfen, Pejacevich grófi családok stb.), dzsenti elszegényedését, egyszersemind a magyar és nemzetiségi parasztság tömeges kivándorlását, a népnymort. A szabadkőművesek éles bírálata. Javaslat zsidótörvényre.
425. GUTTMANN Henrik: A haldokló falu. Bp., Politzer, 1916. 55,[1]. /Zsidó problémák, 1/ Bibliogr. láb. 8-87175
A falu konzerváló hatása az ott élő zsidóságra, ennek tömeges áttelepülése a városokba, asszimilálódása a munkásmozgalom, illetve az elpolgáriasulás útján. p. 50-54.: stat. táblázatok a zsidók városba vándorlásáról.
426. KÁLMÁN Ödön: A zsidók letelepülése a Jászságban. Bp., Múlt és Jövő. 1916. 151 p. /M. zsidó monográfiák/ Bibliogr.: p. 131. 37034
Tört. áttekintés 1750-től és társad, rajz oklevelek feldolgozásával.
427. ÁGOSTON Péter: A zsidók útja. Nagyvárad, Nagyvárad Tud. Társ., 1917. 323, ÚJ p. /Jövő kérdései, 2/ 36531
A zsidóság mint homogén, osztálytagozódástól független tömeg jellemzése, felosztása asszimilált és asszimilálatlan kategóriákra. Bő irodalmi hivatkozások.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 919., 2. köt. 1217., 1218.
428. ANTAL Sándor: A magyar zsidóság jövődjéje. Peleiet Ágoston Péter nagyváradai jogtanárnak. Nagyvárad, [szerző], Sonnenfeld ny., 1917. 48, [2] p. 42288
Á. P.: A zsidók útja c. könyvének bírálata.
429. MI az igazság? Válasz Ágoston Péter A zsidók útja című munkájára. [írták]: Baltházár Dezső - Blau Lajos - Venetianer Lajos - Bernstein Béla - Székely Ferenc - Komáromi Sándor - Szabolcsi Lajos. Bp., Egyenlőség, 1917. 107 p. 37208
Á. P. könyvének éles kritikái. Az Egyenlőség c. hetilapban megjelent cikkek gyűjt.

430. GROSZMANN Zsigmond: A magyar zsidók a 19. sz. közepén. 1849-70. Történelmi tanulmány. Bp., Egyenlőség, 1917. 136n
Bibliogr. láb. 37794
A zsidók társadalmi-politikai helyzete, az emancipáció, az asszimiláció. Irányzatok, pártok a zsidó egyházon "belül". Részletesen az 1868. decemberi zsidó kongresszus tárgyalásairól.
431. FORBÁT Alfréd: A zsidókérdés. Jegyzetek Martinovich Sándor S. J. könyvéhez. Pécs, Pécsi Irodalmi és Knyv.-i Rt., 1918. 32 p. P 272
Reflexió M. S.-nek az 1918-ban Pécssett a jezsuita Pius-Kollégium kiadásában indított Vallásosság és műveltség c. röpiratsorozat szerzőjének állásfoglalásaira. A zsidóellenes demagógia történeti és osztályszempontú kritikája.
432. LUKÁCS Zoltán: A szocializmus és a zsidó nemzeti mozgalom. Nagyvárad, Sonnenfeld ny., 1918. 30 p. /Zsidó renaissance kvtár, 2/
433. ADY Endre: A zsidóságról. Fehér Dezső előszavával. Nagyvárad, Sonnenfeld ny., 1919. 46, [1] p. /Zsidó renaissance kvtár, 10/ 80734
F. D. Adynak a faji előítélettel szembeni álláspontjáról. - Válogatás A. E.-nek a Nagyváradai Naplóban megjelent, a politikai-vallási antiszemitizmust támadó cikkeiből.

j. GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA

G a z d a s á g t u d o m á n y i s o r o z a t o k

434. TÁRSADALOM és gazdaságtörténeti kutatások. Szerk. Mandelló Gyula. Bp., Politzer, 1902-1904. 1-3. köt. - Debrecen, Hegedűs és Sándor ny., 1908. 4. köt.
1.) Kováts Ferenc: Nyugatmagyarország áruforgalma a XV. században a pozsonyi Harmincadkönyv alapján. Történet-statisztikai tanulmány. 1902. VII, 234 p.
2.) Mandelló Gyula: Adalék a középkori munkabérek történetéhez. 1903. [4], 340 p.
3.) Heller Farkas: A határhaszon elmélete. 1904. VI, 178, [1] p.

- 4.) Kovács Gábor: A népesedés elmélete. 1908. VIII, 328 p.
435. TANULMÁNYOK az Alföld gazdasági viszonyairól. Az OMGE megbízásából a helyszínen gyűjtött adatok alapján. Bp., OMGE-Pátria, 1907. 1-4. köt.
- 1.) Jankó Miksa: Hódmezővásárhely gazdálkodási viszonyai. 75 p.
  - 2.) Szalay János: Mezőtúr város gazdálkodási viszonyai. 56 p.
  - 3.) Marton Andor: Torontál vármegye gazdasági viszonyai és gazdálkodási rendszerei. 140 p.
  - 4.) Berger Károly Lajos: Temes vármegye gazdasági viszonyai és gazdálkodási rendszerei. 81 p.
436. AZ ÁTMENET GAZDASÁGI minisztérium és tanács [kiadványai]. Bp., Pátria, 1918. 1-4. [köt].
- 1.) Földes Béla: Az átmenetgazdaság főbb problémái. 21 p.
  - 2.) Földes Béla: A személyi leszerelés néhány általános közgazdasági irányelve. 26 p.
  - 3.) Navratil Ákos: Valutáink helyre állítása. 9, 165 p.
  - 4.) Roller Benő: Az energiák gazdaságos kihasználása, tekintettel a magyar szénkrízis megoldására. 190 p.
- *
437. MATLEKOVITS Sándor: Kereskedelem, kereskedés. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 308-326.
Bibliogr.: p. 318-326. 8120/2
... fogalma, társadalmi szerepe, jelentősége.
438. VÁGÓ József: Kiskereskedés. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 415-422.
Bibliogr.: p. 422. 8120/2
... fogalma, közgazdasági szerepe, helyzete a tőkekoncentráció előrehaladása idején, jövője.
439. ENGEL Zsigmond: A pénz keletkezése és fejlődése. Szociológiai tanulmányok. Bp., Politzer, 1902. 1-3. köt.
Bibliogr. láb.
1.) VIII, 96 p.
2-3.) [4], 143 p. 11832
A pénz és a társadalmi intézmények összefüggései. Pénzelméletek ism. és kritikája.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1266.

440. ÜNNEPI dolgozatok a társadalomtudományok köréből Földes Béla kir. magy. tudományegyetemi tanárnak ... Bp., Pallas, 1905. II, 249 P. 1 t. 21134
Kenéz Béla, Márki Hugó, Navratil Ákos, Somogyi Manó és mások dolgozatai. A fontosabbakat 1. a megfelelő szakfejezetekben.
441. NAVRATIL Ákos: Közgazdaságtani és pénzügytani jegyzetek. Bp., Politzer, 1906. 797 p. 17595
A társadalmi gazdaságtan története, általános elmélete, Magyarország gazdasági rendszere.
442. DOMANOVSKY Sándor: A kereskedelem általános története. - A magyar kereskedő könyve. 1. köt. Kereskedelmi alapismeretek. Szerk. Schack Béla. Bp., Révay ny., 1907. p. 149-203. Bibliogr.: p. 203. 85278
443. KOVÁCS Gyula: A közgazdaságtan irodalma. = A magyar kereskedő könyve. 1. köt. Kereskedelmi alapismeretek. Szerk. Schack Béla. Bp., Révai ny., 1907. p. 109-II4. Bibliogr. láb. 85278
... Platónától a XIX. sz. második feléig.
444. NAVRATIL Ákos: A társadalmi gazdaságtan és a közháztartás tan vázlat. Bp., Grill, 1908. XII, 360 p. 17594
Egyetemi előadások szövege alapján Közgazdaságtani és pénzügytani jegyzetek címen 1906-ban kiadott művének változata.
445. VÁMOS Jenő: Városélelmélet és földreform. Bp., Athenaeum, 1915. 165 p. /Szociológiai kvtár, [10] Bibliogr. láb. 30715
A nagyvárosok élelmiszerellátásának problémái. A legalapvetőbb élelmiszerek előállításának és forgalmazása.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 977.
446. VARGA Jenő: Hogyan lehet munka nélkül megélni? A munkanélküli jövedelem eredete. Bp., Népszava, 1917. 16 p. /Szocia lista agitációs iratok, 10/ P 1253
A tőkés kizsákmányolás lényege és mechanizmusa. A munkanélküli jövedelem formái Magyarországon. Tudománynépszerűsítő-füzet.

447. VARGA Jenő: A pénz uralma a békében, bukása a háborúban.
Bp., Népszava, 1918. 125 p. /Munkás kvrtár, 8/
Bibliogr. 38491
A pénz gazdaságtörténeti szerepe. Funkciói. Változások a háborúban.
Áruhiány és drágulás.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1011.

M a g y a r k ö z g a z d a s á g i p r o b l é m á k
(L. még: "Közép-Európa")

448. BUNZEL, Julius: Studien zur Sozial- und Wirtschaftspolitik
Ungarns. Beiträge zu dem Ausgleichs - und Zolltarifverhand-
lungen zwischen Österreich und Ungarn. Lpzg, Duncker und
Humblot, 1902. VI, 231 p. 40606
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1237.
449. MILHOFFER Sándor: Magyarország közgazdasága. Bp., Franklin,
1904. 1-3. köt.
1.) VIII. 579. p. [1] p.
2.) [2] 470. [1] p.
3.) [2] 562. [1] p. 15239/1-3
Gazdaságtörténeti tanulmánykísérlet 1900-ig. Átfogó, polgári
szempontú, különböző forrásmunkák anyagainak egységes
szerkesztési koncepció nélküli egybeszövésével.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 967.
450. PAP Dávid: Magyar vámterület. Bp., Grill, 1904. VII, 443 p. 16479
Az Orsz. Magy. Keresk. Egyesülés megbízása alapján: az osztrák-
magyar.közös vámterület történetéről, gazd.-i kihatásairól, önálló
magyar vámterület tervezete.
451. MATLEKOVITS Sándor: Közös vámterület és a gazdasági elválás
Ausztriától. Bp., Pallas ny., 1905. 224 p. 14944
A századvég - századforduló ipari- és mezőgazdasági termelésének
eredményeire, az import és export méreteire s hazai és nemzetközi
gazdaságstatisztikai táblázatokra épített védírat az Ausztriával közös
vámterület fenntartása mellett.

452. RÁCZ Gyula: Gazdasági önállóság alkotja meg nemzeti és világgazdasági függetlenségünket. Bp., Politzer, 1905. 126, [2] p. 14744
Cikkgyűjt. részben megjelent a H. Sz. 1904. júl. sz.-ában. A közös vámhatár megszüntetésének szükségességéről. A gazdasági önállóság, mint a nemzetiségek és a balkán népei feletti magyar hegemonia eszköze. A szocialista átalakulás mint az elavult társadalmi rendszer felszámolásának, egyszersmind a nemzeti megújulásnak előfeltétele.
453. SOMOGYI Manó: A hazai vándoripar és vándorkereskedelem. = Ünnepi dolgozatok a társadalomtudományok köréből Földes Béla ... tanárnak ... Bp., Pallas, 1905. p. 191-249. Bibliogr. lábj. 21134
454. GAÁL Jenő: Magyarország közgazdasági- és társadalmi politikája a második ezredév küszöbén. Nemzetgazdasági és társadalompolitikai tanulmányok és beszédek rendszeres csoportosításban. Bp., Kilián P. utóda, 1907.1-2. köt.
1.) IX. 541 p.
2.) [3], 560 p. 15233
Elemzések az ipar, a kereskedelem és a mezőgazdaság helyzetéről, fejlesztéséről, munkásügyekről, kereskedelmi- és pénzügyekről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1242.
455. KERÉKES György: Magyarország kereskedelmének fejlődése. = A magyar kereskedő könyve. 1. köt; Kereskedelmi alap ismeretek. Szerk. Schack Béla. Bp., Révai, 1907. p. 207-248.
Bibliogr.: p. 248. 85278
... az Árpádoktól a kiegyezés koráig.
456. SZENDE Pál: A magyar adórendszer igazságtalanságai. Bp., Deutsch, 1908. 64 p. /Természet és társadalom, 4/ 8-59840
A birtokos osztályok érdekeinek érvényesülése az adórendszerben, a terhek elosztásának fordított progresszivitása. Konkrét példák, adatok.
457. MAILÁTH [József] Josef: Die Kreditverhältnisse des landwirtschaftlichen und gewerblichen Mittelstandes. = Schriften des 2. Internationalen Mittelstandskongresses Wien 1908. Das landwirtschaftliche Genossenschaftswesen. Wien, Im Selbstverl. des Redaktionsausschusses, 1909. p. 297-307. 682/4

A szövetkezeti mozg. története a kisiparban és mezőgazdaságban a kiegyezéstől a századforduló időszakáig.

458. KATÓKA Béla: Közgazdaságunk az 1910-dik évben. Klny. a Pesti Hírlap 1911 évi január hó 1-ei számából. - Közgazdaságunk 1912. évben. Bp., Légrády testvérek, 1911., 1913. 214-223 p.
 Utóbb: Magyarország közgazdasága. Pénzügyi és közgazdasági évkönyv 1913-1917. évről. Bp., Légrády testvérek - Benkő Gy., 1914- [1918].
 3.) 274 p.
 4.) 1915. 336 p.
 5.) 1916. 462 p.
 6.) 1917. 581 p.
 7.) 1918. 1. köt. 351 p.
           2. köt. 324 p. 3258/1-2
3258/3-7

Az állami és magángazdaság helyzetéről, az ipar egyes ágazatairól, a mezőgazdaság fejlődéséről, a közlekedésről, szociálpolitikáról - publicisztikus formában adatokkal, táblázatokkal kiegészítve.

459. MAGYAR közgazdaság és kultúra. A Budapesten, 1913. augusztus 11-30. megtartott VII. Nemzetközi Közgazdasági Tanfolyam előadásai. - La Hongrie économique et intellectuelle. Conférences faites au VII. Cours International d'Expansion Commerciale... - Wirtschaftliches und Kulturelles aus Ungarn. Vorträge des VII. Internationalen Wirtschaftskurses... [Ill.] Bp., Hornyánszky ny., 1913. [Ism. lapsz.] [669] p. 78197
 47 t. térk.

Az 1901-ben Zürichben alakult Kereskedelmi Oktatásügyi Nemzetközi Egyesület által Budapesten tartott tanfolyamáról. Német és francia szövegfordítások. Hozzákötvve az előadás-sorozat anyaga. A fontosabb előadásokat a megfelelő szakokban idézzük.

460. DOMANOVSKY [Sándor] Alexander: Die historische Entwicklung Ungarns mit Rücksicht auf seine V.irtschaftsgeschichte. = Magyar közgazdaság és kultúra ... 4. ea. Bp., Hornyánszky kvny., (1913). 24 p. 78197

Ea. a Bp.-en tartott 7. nemzetközi közgazd. tanf.-on.

461. KOVÁCS [Gyula] Július: Das Königliche Ungarische Handelsmuseum. = Magyar közgazdaság és kultúra ... 27. ea. Bp., Hornyánszky ny., (1913). 19 p. 78197

Ea. a Bp.-en 1913-ban tartott nemzetközi közgazd.tanf.-on.

462. MITTELEUROPÄISCHE Wirtschaftsvereine in Deutschland, Österreich und Ungarn. Verhandlungen der Mitteleuropäischen Wirtschaftskonferenz in Budapest 1914. Bp., Hornyánszky ny., 1914. XVII, 528 p. /Veröffentlichungen der Mitteleuropäischen Wirtschaftsvereine/ OSZK Cam 3927
 Az 1914. jan. 5-6-án tartott konferencia anyaga-német, osztrák, belga stb. résztvevők mellett? Wekerle Sándor, Ullmann Gyula és mások referátumaival illetve hozzászólásaival az európai külkereskedelem, közlekedés, áruszállítás stb. kérdéseiről, Fodor Ármin és Wahlner Aladár referátuma a magyar szakszervezeti jogreformról.
463. SZTERÉNYI [József] Josef: Wirtschaftliche Verbindung mit Deutschland. Warnsdorf in Br., Ed. Strache, 1915. 47 p. /Flugschriften Österreich - Ungaras Erwachen/ OSZK 229715
 A német túlsúllyal megteremtendő közép-európai vámközösség szükségessége melletti érvek felsorakoztatása.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1261.
464. FELLNER Frigyes: Ausztria és Magyarország nemzeti jövedelme. Bp., MTA, 1916. 152 p. 7 t. /Ért. a philosophiai és társadalmi tudományok köréből, 1. köt. 8/ Bibliogr. láb. 3126/1 348423
 Az őstermelés, ipari termelés, a kereskedelem és egyéb jövedelmi források a Monarchia két államában.
465. LEOPOLD Lajos, ifj.: Elmélet nélkül. Bp. - (Szekszárd), Benkő - (Molnár ny.), 1917. 222, [1] p. Bibliogr. láb. 37755
 Tanulmányok a magyar gazdaság egyes területeiről /mezőgazdaság, ipar, munkaerő, kivándorlás/.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2244.
466. A MAGYAR szent korona országai Kereskedelmi és Iparkamráinak országos értekezlete a katonai leszerelés gazdasági kérdéseiben. Bp., (Pesti ny.), [1917]. [262 p. ism. lapsz] 37052
 A háborús gazdaság békeidőre való átállításának kérdéskörei. Krejcsi Rezső, Tonelli Sándor, Vágó József, Móricz Miklós, Varjassy Lajos, Varró István és mások ea.-ai a leszerelés és a kisipar, a kereskedelem, a munkaerőellátás, a lakásügy, a békegazdaságra való áttérés és a háborús kártérítés kapcsolatáról.

467. SZENDE Pál: Magyar háborús adópolitika. Bp., Világ, 1917.
138 p.
Bibliogr.: p. [1]. 36721
Az osztálytagozódás, a pol.-i szervezet és az adórendszer között
fennálló törvényszerűségek érvényesülése, módosulása a háború
idején. A Világ c. folyóiratban megjelent cikkek gyűjteménye.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1039., 2. köt. 1297.

S z ö v e t k e z e t e k

468. SZÁNTÓ Menyhért: Szövetkezetek. = Közgazdasági Lexikon. 3.
köt. Bp., Pallas, 1901. p. 423-434.
Bibliogr.: p. 431-434. 8120/3
Tört. visszapillantás. Szövetkezetek Mo.-on.
469. MAILÁTH József: A szövetkezeti ügy Magyarországon. Bp.,
Pátria ny., 1904. 29 p.
Ua. németül: Die Entwicklung des Genossenschaftswesenkin Ungarn.
Wien, Verl..d. Alig. Verband landwirtschaftlicher Genossennhaften in
Österreich. 1904. 40 p. 341712
A szövetkezeti mozgalom kezdetei az 1850-es években, fejlődése a
századfordulóig, agrárius megvilágításban.
470. NAVRATIL Ákos: A szövetkezetekről szóló törvénytervezet.
Bp., Franlin ny., 1905. 39 p. /Magyar Jogászegyleti Ért.,
31. köt. 1. füz./ 3804/3
A szövetkezeti mozg. fejlődése az 1850-es évektől Mo.-on. A
szövetkezetek ügye külföldön. A törvénytervezetről.
471. SCHANDL Károly: Károlyi Sándor gróf és a magyar föld. Bp.,
Stephanum, 1908. 71 p. 25914
K. S. életútja, gazdaságpolitikai elképzelései. Gyakorlati munkássága
a szövetkezeti mozgalom fellendítéséért.
472. GALOVITS Zoltán: A szövetkezetek alapelvei, Bp., MTA, 1913.
15 p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 14. köt., 7.
sz /
Bibliogr. lábja. 8-97368
A szövetkezeti eszme előretörése az iparilag fejlett
nyugati államokban és Mo.-on a XIX. sz. végén. A szö-
vetkezés mint a tőkés monopóliumok elleni "védekezés
eszköze".

473. HORVÁTH János: Gróf Károlyi Sándor és vezérkara. A magyar szövetkezeti intézmény megalapozásának története. Bp., Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége, 1916. 134 p. /Klny.: Magyar Gazdák Szemléje/
Bibliogr. láb. 34650
A szövetkezeti mozgalom 1886-1894. Események és értékelés.

D r á g a s á g . B i b l i o g r á f i á k

474. A DRÁGASÁG. [Kiad. a] Föv. Kvtár. (Bp., Szföv. háziny., 1910.) 4 p. /Aktuális kérdések irodalma, I/ Bibliográfia 0171/207/1
475. DRÁGASÁGRA vonatkozó tanulmányok. = A drágaság. Bp., Rózsavölgyi, 1912. p. 416-432. 12452
Külföldi és magyar könyvek, folyóiratcikkek rövid tartalmi ism.
476. TONELLI Sándor - VARRÓ István: A drágaság bibliográphiája. = A drágaság. Bp., Rózsavölgyi, 1912. p. 433-449. 12452
477. [DRÁGASÁGI ankét]. Krejcsi Rezső: Előterjesztés az élelmiszerek drágasága tárgyában. Bp., Állami ny., 1908. 34 p. 7940
Bő adattár a bp.-i és vidéki árak alakulásáról, a drágaság okainak sokoldalú elemzése.
478. BIHARI Károly: Az élelmiszerek drágasága. Kiad. az Országos Iparegyesület., Bp., (Franklin ny.), 1910. 111 p., 9 t. 22187
/Az Orsz. Iparegy. báró Kornfeld Zsigmond kvtára, 2/ 28224
Bibliogr.: p. 9.
A bérek és az élelmiszerárak viszonya. Az élelmiszerfogyasztás. A drágaság okainak és következményeinek vizsgálata, statisztikák.
Élelmiszertörvény-javaslat.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 994., 2. köt. 1280.

479. ÉRTEKEZLET a drágaság ügyében. = Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége. Közlemények. 55. 1910. dec. Bp., Pallas, 1911. p. 3-181. 33600/10
Fenyő Miksa referátuma Matlekovits Sándor, Leopold Lajos, Chorin Ferenc, Tonelli Sándor, Szende Pál, Balkányi Kálmán, Kreutzer Lipót és mások felszólalásai.
480. KOMÁROMI Sándor: A drágaság. Matlekovits Sándor előszavával és a pályázatról szóló jelentéssel. Bp., (Franklin ny.), 1910. 198 p. /Az Orsz. Iparegy. báró Kornfeld Zsigmond kvtára, I/ Bibliogr. lábja. 22187
A bérek, élelmiszerárak, fogyasztás alakulására von. táblázatos adatokkal.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 994., 2. köt. 1280.
481. ZACHÁR Gyula - BÁLINT Béla: A drágaság okai Budapesten és elhárításuknak módjai. Kiad. az Országos Iparegyesület. Bp., (Franklin ny.), 1910. 93 p. /Az Orsz. Iparegy. báró Kornfeld Zsigmond kvtára, 3/ 22187
B 381/8
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 994., 2. köt. 1280.
482. ZIEGLER Nándor: A drágaságról. Az élelmiszer-drágaság okainak fejtegetése, kapcsolatban közéletelmzési viszonya inkkal. Bp., Szföv. házi ny., 1910. 41 p. B 381/5
A fővárosi lakosság élelmiszerfogyasztásának szerkezete. Javaslat ésszerű átalakítására.
483. RUBINEK Gyula: A drágulás kérdése. Bp., Pátria, 1911. 74 p. 25520
A drágaság főokainak a munkabéremelést és a vámközösséget minősíti.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1000..
484. A DRÁGASÁG. Kiad. Magyar Közgazd. Társaság. Bp., Rózsavölgyi, 1912. 454 p. 12452
Bibliogr.: p. 416-449.
Fejezetei: Heller Farkas: A drágaság kérdése elméleti világításban. - Tonelli Sándor: A drágaság a világpiacon és nálunk. - Varga Jenő: A drágaság. - Katona Sándor: A világpiacon és hazai drágaság okairól. - Vágó József: Kiskereskedelem és áralakulás. - Tonelli Sán-

dor: A drágaság kérdése Magyarországon 1901-1910-ben és más tanulmányok a drágaság szociálpolitikai következményeiről, hatásáról a munkásoszt. helyzetére. Stat. adatok, nemzetk. összehasonlítás.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1285.

485. VARGA Jenő: A drágaság. Bp., Világosság ny., 1912. 56 p.

343102

A probléma marxista megvilágítása. Az állami és a nagyvállalatok drágulást előidéző lépései. Lakásinség és drágaság.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1001-1002., 2. köt. 1284.

k. IPARSZOCIOLÓGIA

486. HALÁSZ Sándor: Kis- és nagyüzem. = Közgazdasági Lexikon.

2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 410-413.

Bibliogr.: p. 413.

8120/2

A nagyüzem világméretű előrenyomulása. Kis- és nagyüzemek Mo.-on, 1857-1890.

487. MANDELLÓ Gyula: Ipari forradalom. = Közgazdasági Lexikon.

2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 82-97.

Bibliogr.: p. 97. és klny.

8120/2

... története, hatása a mezőgazdasági termelésre. A munkásság kialakulása és forradalmi törekvései. Az osztálybéke perspektívájának utópikus elképzelése.

488. A MAGYAR Korona országainak gyáripara az 1898. évben.

Hegedűs Sándor ... rendeletéből az 1898. évben végrehajtott

iparstatisztikai fölvételek adatai alapján Hegyeshalmy La-

jos és Farkas Ferenc közreműködésével szerk. Szterényi Jó

zsef. Kiad. a Kereskedelemügyi Min. Bp., [Franklin ny.],

1901. 1-20. füz.

29917/1-20

A hazai vas- és fémipar, a gépgyártás, villamossági ipar, agyagárúgyártás, üvegyártás, faipar, bőripar, fonó- és szövőipar, papírgyártás, élelmezési és malomipar, vegyipar, és a ruházati ipar rövid története, a gyárak és tulajdonosaik felsorolása, az egyes gyárak személyzeti viszonyai és munkásjóléti intézményei, füzetenként átlag 100-300 old, terjedelemben.

489. SZTERÉNYI József: Iparfejlesztés. Bp., Franklin ny., 1902, 111 p. 28237
Az ipari és a mezőgazdasági termelés viszonya Mo.-on, az ipar fokozatos fejlesztéséről. A házi- és a kisipar helyzete, jövője. Egyes iparágak jellemzése a fejlődés adataival.
490. GELLÉRI Mór: Ipartörténeti vázlatok. Bp., Singer és Wolfner, 1906. 767 p. 16070
Cikkek, riportok, útibeszámolók, portrévázlatok a külföldi és hazai ipar történetéből, az ipari és kereskedelmi élet vezéralakjairól. Tanulmányok a háziipar, a kisipar helyzetéről, jövőjéről.
491. KELLER, Rudolf: Die Industrieförderung in Ungarn. Studien über die Entwicklung und die Ergebnisse der Industrieförderung in Ungarn. Prag, Calve, 1906. 129 p. 17007
Az állami szubvencionálás kialakulása, méretei az iparban s annak egyes ágazataiban. A munkaerőpiac, a kivándorlás helyzete. A munkásmozgalom szerepe. Iparoktatás. A külkereskedelem.
492. LEOPOLD Lajos, ifj. felolvasása. = Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége. Közlemények. 34. 1907. Bp., Pesti Lloyd kvny., 1907. p. 136-137. 33600/5
Közlemény a szerzőnek "Baranya és Tolna vármegyék ipari kívánságai" címmel tartott előadásáról.
493. JÁSZAI Samu: Die neue Gewerbegesetzesvorlage in Ungarn. - Korrespondenzblatt der Gewerkschaften Deutsehlands, 1908. H. 12.
494. SUGÁR Ottó: Die Industrialisierung Ungarns unter Beihilfe des Staates und Kommunen. Auf Grund urkundlichen Materials. Mit einem Vorwort von Josef Sztérényi. Lpzg, Duncker-Humblot, 1908. 134, [2] p. 30059
Az ipar állami pártolásának kezdetei, fejlődése. Az ipar helyzete 1906-ban. A helyi hatóságok által nyújtott kedvezmények: általános és városenkénti kép. A kormány tíz éves iparfejlesztő programja ágazatonként.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1359.

495. EMLÉKIRAT a hazai kis- és gyáripár fejlesztéséről. [Kiad. a] Keresk. M. K. Min. Bp., Athenaeum. 1909. 451 p.
OSZK 254P36
Az állami és magánipar helyzete, problémái, fejlesztése. Az egyes ágazatok. Statisztikai táblázatok.
496. GELLÉRI Mór: Hetven év a magyar ipar történetéből. Az Országos Iparegyesület működése. 1842-1912. Bp., Pesti ny., 1912. 958 p.
14289
Bq 384/295
Tanulmányok az iparoktatásról, a hazai és a világkiállítások szerepéről, az ipartörvényről. Budapestnek mint ipari centrumnak a helyzetéről, a munkások szociális körülményeiről, egyes ipari ágazatokról.
497. MALY [Ferenc] Franz: Allgemeine Charakteristik der ungarischen Industrie. » Magyar közgazdaság és kultúra ... 12. ea. Bp., Hornyánszky ny., (1913). 17 p. 78197
Ea. a Bp.-en tartott 7. nemzetközi közgazdasági tanfolyamon,
498. OFFERGELD, Wilhelm: Grundlagen und Ursachen, der industriellen Entwicklung Ungarns. Nebst einem Anhang über die wirtschaftswissenschaftliche Literatur Ungarns. [III.] Jena, Eischer Verlag, 1914. 286 p.
Bibliogr.: p. 262-286. 519/12
A magyar mezőgazd. és ipari fejlődés általában és a főbb iparágakban. Munkásviszonyok. A közlekedés ágazatonként. Az ipari fejlődés politikai, demográfiai, kereskedelmi, iparpolitikai, bankügyi feltételeinek jellemzése. A 25 oldalas bibliográfiai mellékletben az idegen -, főként német nyelvű, magyar vonatkozású közgazd. irodalom igen gazdag címanyaga.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1258.
499. PÓR [Ödön]: Le nuove funzioni dello stato nella produzione. L'imperialismo sociale. Milano, Avanti, 1917. 48 p.
/Klny.: Critica Sociale 1916./ 39223
Az állam növekvő szerepe az ipari termelésben.
500. EDVI ILLÉS Aladár: A Magyar Birodalom ipara. [Bp., Pátria, 1918.] 48 p. OSZK 491754
- - műegyetemi előadásai a magyar ipar kialakulásáról és fejlődésének ezer évéről. Statisztikákkal, a céhek és alapítási évük felsorolásával.

501. A MAGYAR Vasművek és Gépgyárak Országos egyesületének Évkönyve. 1-8. évf. Szerk. Méhely Kálmán. Bp., Pátria, 1911-1918. 1-8. köt. B 621/156
B 621/158
- A nehézipar fejlődését regisztráló évi jelentések, valamint a termelés, a munkáskérdés, munkaszervezés, kivándorlás, árpolitika, a kartellek hatáskörét tárgyaló dolgozatok.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1075.

K i s i p a r , h á z i i p a r

502. EDVI-ILLÉS László: A magyar kisipar jövője. Arad, Réthy, 1901. 90 p. 13722
- A kisipar egyes ágainak sorvadásáról, a fejlesztés lehetőségeiről. A munkaerőképzés, utánpótlás reformjáról.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1055.
503. GERSTER Miklós: A kézművesség jövő alakulása. A kisipar jövője. Előszó: Szterényi József. Bp., Magyar keresk. és iparkamara, 1901. XV, 194 p. 15868
- Tört. visszaillesztés az ókori kézművesiparra, a céhrendszerre, a manchesteri iskolára, a XVIII-XIX. sz.-i magyar iparfejl.-re. A kisipar válságáról. Az egyes szakmák helyzetéről. Javaslatok a kisipar fejlesztésére.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1057.
504. SOMOGYI Béla: Az ipari szövetkezetek. Bp., Lampel, 1905. 55 p. (Iparosok olvasótára, 11. évf., 1/ 17093
- A pusztuló kisipar megmentése szövetkezéssel. Az ipari és fogyasztási szövetkezetek rövid tört.
505. FERENCZI Imre: A magyarországi háziipar és a budapesti otthoni munka. Bp., Pesti kvny., 1908. 86 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 8/ B 331/450
- Bibliogr. láb.
- Ua. németül: Die Hausindustrie in Ungarn und die Budapester Heimarbeit. Jena, Fischer, 1908. 94. Í-Ü p. B 384/33
- Bibliogr. láb.
- A háziipari munka betegebiztosításának, munkaidőszabályo-

zásának stb. hiánya Mo.-on. A gyermek-és éjjeli munka ügye.
Javaslatok az adatfelvétel rendszeresítésére, a törvényes
szabályozásra.

506. MÁDAY [Andor] André - Marthe de MÁDAY - HENTZELT: Enquête sur travail a domicile chez les bijoutiers du canton de Genève. Geneve, Impr. Atar, C1910]. 173 p.
Bibliogr. láb. 57728
Külföldi, német, francia, olasz, orosz stb., valamint magyar munkatársak (Koritsánszky Ottó gyógyszerész, Magurányi Jenő jogász) közreműködésével készült felmérés a genfi kanton ékszeripari otthondolgozóiról. Kérdőívminták.
507. MATLEKOYITS Sándor: Az ipar alakulása a kapitalizmus kor-szakában. Bp., Ranschburg, 1911. 110 p. /Az Orsz. Iparegy. báró Kornfeld Zsigmond kvttára, 4/
Bibliogr. láb. és p. 105-108. 17405
Különös tekintettel a kis- és a háziipar lehetőségeire, történeti visszapillantással, iparágankénti stat. adatokkal.
508. PAP Dezső: Az otthonmunka törvényi szabályozása. Bp., Kilián, 1912. 36 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 22/ 348749
Az otthonmunka kialakulása, az otthon dolgozó bér munkások speciális helyzete a munkásvédelem szempontjából,
509. GAUL Károly: A nők ipari munkaköréből. Bp., Korvin, 1917. 45 p. OSZK V.Tech. 259 j.
Házimunkára javasolt textil- és ruhaipari foglalkozások ismertetése.

K a r t e l l e k é s t r ö s z t ö k

510. HELLER Farkas Henrik: Kartellek. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 284-294.
Bibliogr.: p. 293-294. 8120/2
... kialakulása, szervezete, gazdasági szerepe.

511. RÁTH Zoltán: Emlékirat a kartellekről. Bp., Pátria, 1900.
100 p.
Bibliogr. láb. 6148
A kartellek és trösztök szerepe, egymáshoz való viszonyuk. A magyarországi kartellek működését jellemző statisztikai adatok, a kartellekre vonatkozó jogszabályok.
512. GELLÉRI Mór: Egy amerikai világkiállítás körül. Bp. Singer és Wolfner, [1965]. 172 p. 12607
8-11743
Az 1904-es St. Louis-i világkiállításról, az amerikai gigantomániáról, gazd. fellendülésről, a munkások szervezkedéséről, munkakörülményeiről, a trösztök gazdasági szerepéről.
513. NÁDAS László: A kartellek és a trustok kérdése. Bp., Grill, 1905. XIV, [2], 464 p.
Bibliogr.: p. 461-464. 21689
Kialakulásuk, szervezeti felépítésük, gazdasági, jogi szerepük, a munkások helyzetére való hatásuk. A magyar, az osztrák, az európai és az amerikai trösztökről, kartellekről.
514. RÁ CZ Lajos: A kartellek és szabályozásuk. Bp., Politzer, 1905. 122 p.
Bibliogr. láb. 21726
A kartellek kialakulásának gazd.-i okai, fejlődésük, hatásuk a kistermelőkre. Külföldi példák bő forrásidézetekkel. - p. 9.: a kartellek magyar irodalmáról.
515. BAUMGARTEN Nándor - MESZLÉNY Artúr: Kartellek és trustok. Keletkezéstük, fejlődésük, helyzetük a gazdasági és jogrendben. Bp., Grill, 1906. 508 p.
516. VARGA Jenő: A magyar kartellek. Közgazdasági, szociális és politikai szerepük vázlata. Bp., Világosság ny., 1912. 94 p.
Az ipari és banktőke szerepe, befolyása a parlamentre, az államhatalomra. A legfontosabb magyar kartellek. Az ország közeletét uraló családok gazdasági súlyának és

politikai befolyásának adatszerű jellemzése. Az ipari és banktőke koncentrációjának hatása az életszínvonalra. Széles dokumentációra támaszkodó, úttörő tanulmány.

Ü z e m s z e r v e z é s , v e z e t é s

517. KOVÁCS Jenő: A Taylor rendszer a vasutak szolgálatában. Bp., Radó ny., 1915. 11 p. /Klny.: Közlekedés 1915./ 8225
518. SZÖNYEY Lóránt: Műhelyszervezet és tudományos üzemvezetés. Bp., Eranklin ny., 1915. 58 p. 34460
A Taylor-rendszeréről.
519. SZIRTES Artúr: Termelő existenciák szervezése. Előadás. Bp. Eggenberger, 1917. 20 p. /Magyar Iparosok Orsz. Szerv, kvttára, 2/
520. KOVÁCS Jenő: Tudományos üzemvezetés és bérfizetési rendszerek. Bp., Dick Manó, [1918.3. 125 p. /Klny.: Közlekedés 1918./ Bibliogr.: p. 123-125. 39705
A Taylor-rendszer alkalmazásáról.
521. HEVESI Gyula: A kommunista világforradalom műszaki és gazdasági szükségszerűsége. A termelés azonnali kommunizálásának műszaki és gazdasági feltételei. Bp., Közoktatásügyi Képbiztosság, 1919. 16 p. P 1-242
Ua. németül: Die technische und wirtschaftliche Notwendigkeit der kommunistischen Revolution. ... Bp., Verlag d. Volkskom. f. Unterrichtswesen, 1919. 27 p. p 1/24?
Az Internationaléban megjelent cikkek gyűjteménye.
522. VARGA Jenő: Munkásigazgatás. A termelésbiztos, a munkástanács és a szakszervezet feladatairól. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 16 p. P 1-181

1. MUNKASZOCIOLÓGIA

(L. még: Munkásság. Nőkérdés. Gyermekmunka. Munkásmozgalom.
Munkásbiztosítás)

523. NAVRATIL Ákos: Munkaegyesítés és megosztás. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 742-746.
Bibliogr.: p. 746. 8120/2
Tört. visszapillantás. A munkamegosztás fejlődése, előnyei. Az ember viszonya az uniformizálódó részmunkához.
524. SOMOGYI Manó: Szociálpolitikai tanulmányok. Bp., Kilián, 1900. 317, [2] p.
Bibliogr. fejezetenként 22418
8-19319
Önállóan, illetve a napisajtóban s a Közgazdasági Lexikonban publikált cikkek gyűjteménye, túlnyomórészt a magyar gyári munkásság szociális helyzetét, munkakörülményeit vizsgáló tanulmányok.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1080.
525. KUNZ Jenő: A munka. Tanulmány. Bp., Kilián, 1901. XI, 382p. 51469
A munka fogalmáról, tört. fejlődéséről, szerepéről a társ.-ban.
Ism, 1.: MSzIB 2. köt. 1404.
526. JELENTÉS a Nemzetközi Törvényes Munkásvédelmi Egyesület nagygyűléséről, 1906-1912. 1.4-7.] ... Beterjesztette Gaál Jenő. Bp., Révai- Salamon ny., 1907-1912. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i kiadv., 2, 10, 16, 21/
1906. Genf, [4]. 27 p.
1908. Luzern, [5]. 24 p.
1910. Lugano, [6]. 26 p.
1912. Zürich, [7]. 62 p. 4055/2, 10, 16, 21
527. RÁCZ Lajos: Az ipari béke megvalósítása kollektív munka-egyezmények által. Debrecen, Hoffmann és Kronovitz ny., 1907. 134, [1] p.
Bibliogr.: p. L133J-134. és láb. 17303
A gazdasági harc . A munkaegyezmények rendszere, munkabér, munkaidő, munkafeltételek, teljesítmény szabályozása az ipari "béke" megteremtése érdekében. Bevezetésük a jogrendszerbe.

528. ÁGOSTON Péter: A munka rabsága. Bp., Deutsch K., 1909. 162 p. 8-3315
A munka és munkás jogi helyzete az osztálytársadalomban -, történeti visszapillantással a vonatkozó magyar jogszabályozás alakulására.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1099.
529. GÉPGYÁRTÁSUNK fejlődési viszonyai, különös tekintettel a munkáskérdésre. = A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének Évkönyve, 1912. Bp., Pátria, 1912. p. 97-134. 4457/2
A magyar gépgyártás gazdasági és munkaerőviszonyai. A munkások bér-, sztrájk- és egyéb mozgalmainak, valamint a szocialisztikus elméleteknek vadul munkásellenes, munkaadói szempontú bírálata.

**M u n k a i d ő , m u n k a b é r ,
m u n k a v i s z o n y o k , k o l l e k t í v s z e r z ő d é s**

530. KÖZSÉGI szocializmus. Függelékül: Munkaviszonyok községi vállalatokban. Szakkatalógus 3. f. Szerk. Szabó Ervin. Bp., Szfőv. háziny., 1909. VII, 210, 13 p. /A Föv. Kvtár Közleményei, 4/0171/209
531. A MUNKABÉR törvényes védelme. [Kiad. a3 Föv. Kvtár. (Bp., Szfőv. háziny., 1911.) 3, ŰJ p. /Aktuális kérdések irodalma, 11/ Bibliográfia. 0171/207/11
532. MÁDAY [Andor] André: La réglementation du travail de nuit des femmes. (Rapport adressé a l'Association Internationale pour la Protection Légale des Travailleurs.) Bp., Politzer, 1903. 32 p.
533. FENYVESSY József: A normálmunkanap és a munkaközi szünetek. Jelentés a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete számára. - Der Normalarbeitstag und die Arbeits-pausen. Bericht erstattet der Internationalen Vereinigung für Gesetzlichen Arbeiterschutz. Bp., (Révai és Sa-

lamon ny.), 1906. 51 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 1/
16781
348742

Áttekintés a külföldi ipartörvények vonatkozó intézkedéseiről.
Javaslat a 11-12 órás munkanap és 1 órás munkaközi szünet
törvénybeiktatására. Párhuzamos magy. és német nyelvű szöveg. A
magyar variáns változata: H. Sz. 1902. [1]. p. 520-541.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1083.

534. KOISS Géza: A vaskohók, hengerművek és üvegyárak munkaide-
jének szabályozásáról. Bp., Pesti kvny., 1910. 10 p. /Törv,
Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 14/ 34.874.7

A munkaidő a jelzett iparágakban az 1884-es ipartörvény szerint,
illetve a gyakorlatban. A gyermek- és éjjeli munka kérdése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1498.

535. SZÁNTÓ Béla: A munkaviszony szabályozása a városi
köz munkákban és a közszállításoknál. Bp., Kilián, 1911. 79 p.
OSZK 274.795

A köz munkák és szállítások formái Mo.-on, Ny.-Európában és a
tengerentúl. A dolgozók munkafeltételei.

536. VARRÓ [István] Stefan: Die Regelung der Maximal-Arbeits-
zeit der Prauen und der Jugendlichen in Betrieben mit zehn
oder mehr Arbeitern. Jena, Eischer Verlag, 1911. 10 p.
/Schriften der ungarischen Vereinigung für gesetzlichen
Arbeiterschutz, Heft 8/ 341268

Statisztikai részletezés, értékelés a munkanap hosszúsága (8-14 óra) s
a gyermek és felnőtt nőmunkások megoszlása, valamint a szakmák
szerint.

537. GAÁL Jenő: Jelentés a folytonos üzemek munkabeosztásával
foglalkozott londoni nemzetközi értekezletről. Bp., (Pesti kvny.),
1912. 23 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 20/ 348756

538. A MUNKABÉRSTATISZTIKA. = A Magyar Vasművek és
Gépgyárak Országos Egyesületének Évkönyve. 1912. Bp., Pátia,
1912. p. 73-86. 4437/2

A munkabérstat. szerepe a gyárak közötti verseny csökkentésében és a
munkások bérharcainak leszerelésében.

539. GIESSWEIN Sándor: A bérminimum törvényes szabályozása. Bp., Benkő, 1917. 25 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 14/ Bibliogr. láb. 348803
A munkaviszonyok felmérésének szükségessége, szociálpolitikai javaslatok, külföldi példák.
540. STERN Sándor, ifj.: Alkalmazottak és munkások megélhetésének kilátásai. Bp., Kállai A. kvny., 1918. 16 p. Ea. 341447
A munkások nyereséményrészesedésének elve, a német Zeiss művek jóléti és munkás jogi viszonyai.

**M u n k a p i a c , m u n k a k ö z v e t í t é s ,
f l u k t u á c i ó , m u n k a n é l k ü l i s é g**

541. DIE TÄTIGKEIT der Budapester Arbeitervermittlungsanstalten im Jahre 1908. = Volkswirtschaftliche Mitteilungen aus Ungarn, 1909. No. 7.
542. FERENCZI I[mre]: Rapport sur le chômage et les migrations internationales des travailleurs. Gand, Volksdr., 1912. 70 p. /Association Internationale pour la lutte contre le chômage/ 11337
543. SZABÓ Ervin - Louis VARLEZ: Rapport sur la matière de la bibliographie du chômage. Grand, Volksdr., 1912. 16 p. /Association Internationale pour la lutte contre le chômage/ 01633/48
Egy nemzetközi munkanélküliségi bibliográfia tervéhez.
544. FERENCZI I[mre]: Le premier essai d'assistance aux chômeurs á Budapest. [...?] [Trad. par.?] [H., ny. n.], 1913. 16 p. /Association Internationale pour la lutte contre le chômage/ B 331/36
545. HAVASS Rezső: A munkanélküliség kérdéséhez. Bp., Műszaki ny., 1913. 21, [1] p. B 331/3
Interpelláció a fõv. törvényhatósági bizottságának közgyûlésén. Wildner Ödön válaszána ism.

546. ILLÉS Imre: A munkásvándorlás Magyarországon..= A munkanélküliség és a munkásvándorlások. Bp., Benkő, 1913. p. 85-91. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 2/ Bibliogr. láb. 348800
Az országos - főleg mezőgazdasági - munkapiac vidékenkénti és idényjellegű megosztottságáról, statisztikai adatokkal. (A nemzetiségi munkások vándorlásáról is.)
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3040.
547. SZABÓ Ervin: Az ipari munkásság hullámzása. A munkahely és foglalkozás változtatása a magyar iparban. Adatok a válasz tőjog kérdéséhez. Bp., Világosság ny., 1913. 32 p. /Husza dik Század kvtára, 44/ Bibliogr. láb. 332020
Szociológiai elemzés táblázatokkal.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1536
548. FERENCZI Imre: A munkanélküliek első összeírása Budapesten és 24 szomszédos községben 1914. március 22-én. Hetven statisztikai táblával. Bp., Háziny., 1914. 234 p. B 331/46
Ua. németül: Die erste Arbeitslosenzählung in Budapest ... 1914. Jena, G. Fischer, 1915. 158 p. B 331/40
Az összeírás módszertani kérdései, előkészítése, lefolyása, a demográfiai adatok értékelése (honosság, lakhely kerületenként, családi állapot stb.). A munkanélküliség közvetlen okai és következményei. Tervek a károk ellensúlyozására.
549. A MUNKAKÖZVETÍTÉS hazai állapota Ferenczi Imre - Böhm Vilmos - Farkas Elek tanulmányaival és a Kossuth-Szterényi-féle ipartörvénytervezetnek (1908) a munkaközvetítésre vonatkozó részével. Bp., Benkő, 1914. 144 p.
550. BALKÁNYI Béla: A munkáshiány és az idej természet biztosítása. Bp., Benkő, 1915. 43 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 6/ 348809
Az egyesület 1915. febr. 28.-án tartott értekezletének jegyzőkönyve. Hozzászólók: Földes Béla, Polonyi Géza, Farkas Geyza, Ferenczi Imre, György Endre, Koppély Géza.
551. FERENCZI [Imre] Emerich: Die behördliche Organisation des Arbeitsnachweises in Ungarn. Wien, Maur, [1916?] p. 160.

203. /Ex: Zeitschrift für Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung Bd. 26./ 38247
 A magyarországi munkaközvetítő hivatalok szervezeti felépítése, különös tekintettel a katonai leszerelés perspektíváira. Történeti visszapillantás, elvi és gyakorlati kérdések. A munkanélküliség problematikája.
552. SOMOGYI Manó: A munkapiac a háború után. Bp., Kilián, 1916. 44, [1] p. 341373
 Ua. németül: Der Arbeitermarkt nach dem Kriege. Wien, Perles, 1916. 51 p. 341423
 Kísérlet a háború utáni munkaerőviszonyok előrejelzésére, a munkaközvetítés megszervezése külföldi példák alapján. A munkával kapcsolatos szociálpolitikai intézkedések reformja.
553. FERENCZI Imre: Az ipari és mezőgazdasági hatósági munkaközvetítés viszonya. Bp., Benkő, 1918. 75 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 16/ 348805
 Ea. Rubinek Gyula. Gaál Jenő, Miákits Ferenc és mások hozzászólásával. A munkaközvetítés hatása a munkabérek alakulására, a munkások vándorlásaira. Az állami beavatkozás szükségességéről.
554. PETŐ Pál: A munkaközvetítés és a népjóléti hivatalok szervezése a vidéki városokban. Bp., Benkő, 1918. 13 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 15/ 348804
 ... Debrecen példáján.

m. MEZŐGAZDASÁG

(L. még: Parasztság. Földbirtokosok, dzsentrik. Földreform)

555. SZÁNTÓ [Menyhért] Melchior: Landwirtschaftliche Arbeitsvermittlung. = Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft Jg. 24. 1900. H. 3.

556. ÁRKÖVY Richárd: Az agrárpolitika alapvonalai. Bp. Athenaeum, 1902. VIII, 343 p.
Bibliogr.: p. 337-343 és láb;). 15935
Külföldi forrásirodalomra épülő, főként Lujo Brentano elméletére támaszkodó kísérlet alapvető elméleti mű közreadására. Részben a nyugat-európai (német-angol) viszonyok ismertetése. Magyar vonatkozású fejezetei közül "A mezőgazdaság munkásai" című a legsikerültebb.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1116.
557. NÉMETH József: Az agrárkérdések és mozgalmak. Bp., Franklin ny., 1902. 66, [1] p.
Bibliogr. láb;). 39962
Összehasonlító tanulmány az agrárkérdés és agrármozgalmak alakulásáról a XIX. sz. közepe óta Angliában, az USA-ban, Francia- és Németországban, Ausztriában, Mo.-on.
558. BERNÁT István: Agrárpolitika. Bp., Budapesti Hírlap ny., 1903. 134, [2] p.
Bibliogr. 13486
Az agrárius mozg. elméleti alátámasztása rapszodikus tört.-i, társadalmi eszme-futtatásokkal.
559. HIRSCH Alfréd: Somogy vármegye gazdasági monographiája. Agrárstatisztikai tanulmány. Bp., Grill, 1903. 107 p.
Bibliogr. láb;). 70839
Latifundiumok megoszlása családok, tulajdonosok nevével, termelési adatok.
560. VÁSÁRHELYI Zoltán: A mezőgazdasági érdekképviselő fejlődése. Bp., Eggenberger, 1903. 214 p.
Bibliogr. láb;). 15871
... a főbb nyugat-európai államokban, az USA-ban és Magyarországon. A mezőgazdasági kamara, szindikátus, kartell szükségessége.
561. BERNÁT István: A magyar földbirtok tehermentesítése. 2. kiad. Bp., Kilián, 1905. 206 p.
Bibliogr.: p. X-XI. 13487-1
A magyarországi agrárválság okai agrárius megvilágításban. Külföldi párhuzamok. A hitel szerepe.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1174.

562. MAILÁTH József: Legyen Magyarország iparállam, vagy maradjon agrárállam? Bp., Stephaneum, 1905. 21 p. OSZK 274821
A munkaerő városi koncentrációjának "bírálata, az agrárius érdekek érvényesítésének indokolása.
563. GALOVITS Zoltán: Magyar agrárpolitika. A mezőgazdasági termények áralakulásai és a jövedelem fokozása. Bp., Pátria, 1906. VI, 74 p.
Bibliogr.: p. 74. 25911
A mezőgazdasági szövetkezetek szervezéséről.
564. PAUR Ödön: Mezőgazdasági problémák. A mezőgazdasági érdekképviselő kérdéséhez. Bp., Pátria, 1906. 82 p. 29928
565. GONNARD, René: La Hongrie au XX-e siècle. Étude économique et sociale. Paris, A. Colin, .1908. XII, 400 p. 20949
Az ország mezőgazdasági viszonyai, intézményei, a nagybirtokrendszer. A közép- és kisbirtokok, az agrárproletariatus jellemzése. A kivándorlás, agrárszocialista mozgalmak. A mezőgazdasági termelés főbb adatai. Főként helyszíni tapasztalatok, emellett hivatalos források felhasználásával.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1569
566. VÁRADY Zsigmond: A szekularizáció. Nagyvárad, Sonnenfeld ny., 1908. 30 p. /Nagyvárad Társadalomtudományi Társ. kiadv., 2/ P 530
A mo.-i egyházi birtokok kialakulása, a szekularizáció indokai.
567. KÁROLI Rezső: Mezőgazdasági üzemviszonyok és eredmények, üzemstatistikai tanulmány. Bp., Pátria, 1909. 357 p.
Bibliogr. láb. 28650
Különböző nagyságrendű, üzemek termelési adatai, foglalkoztatási létszámuk - megyénként, tájegységenként.
568. MAILÁTH [József] Joseph: La Hongrie rurale, sociale et politique. Préface de René Henry. Paris, Alcan, 1909. VIII, 362 p.
Bibliogr. láb. és p. 353-354. 16443
A magyar mezőgazdaság agrárius nézőpontból. A kistulajdonosok. Agrárproletár mozgalmak. Az iparosodás hatása,

a kivándorlás. Szociálpolitika a mezőgazdaságban. Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3378.

568. POTTERE, Bruno de: Magyar szociális agrárpolitika. Bp., Pátria ny., 1909. 223 p. 25902

A nagybirtokrendszer konzerválását célzó reformprogram Bernát István előszavával.

569. DÁNIEL Arnold: Föld és társadalom. Bp., Athenaeum, 1911. 322 p. /Szociológiai kvrtár, 7/ Bibliogr. láb. 21716

A mezőgazdasági termelés viszonyainak átalakulása, perspektívái. A mezőg. mint a társ.-i berendezkedést meghatározó termelési ág. A kisbirtokokon és szövetkezeteken alapuló "agrárszocializmus" elmélete.

Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1135., 2. köt. 1555.

570. SZENDE Pál: A nagybirtok és -Magyarország jövője. Előad. Bp., Galilei kör, 1911. 31 p. /Galilei kör kvrtára, 3/

OSZK 279L911

A földreform történelmi szükségessége, gazdasági indokolása.

571. A MAGYAR Társadalomtudományi Egyesület által az 1910-11. években tartott birtokpolitikai szaktanácskozmány előzményei, lefolyása és eredményei. Szerk. Gaál Jenő. Bp., M. Kir. Tudományegyetemi ny., 1912. V, 679 p., 1 t.

36610

1. rész: Heller Farkas, Jancsó Benedek, Czettler Jenő, Bálint Imre, Gaál Jenő, Németh József, Gárdonyi Albert, Szeberényi Lajos Zsigmond és mások előtanulmányai a külföldi birtokviszonyokról.

2. rész: A konferencia 8. ülésének ea.-a, és a hozzászólások a magyarországi földbirtokrendszer kialakulásáról és korabeli állapotáról.

3. rész: A konferencia javaslatai a földbirtokpolitikai irányításra.

Mellékletben: megyei beszámolók és az összefoglaló stat. táblázatok.

Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1579.

573. FARKAS Geiza: A legtöbbet termelő mezőgazdasági üzem. Bp. Pesti kvny., 1913. 28 p. 49384
 A mezőgazdasági kisüzem, az "egycsaládbirtok" mint a "legtökéletesebb" mezőgazdasági termelési egység bemutatása elvont, elméleti példán, "deduktív" módszerrel.
574. KENÉZ Béla: Az emberi munkaerő intenzitása az őstermelés ben. = Emlékkönyv Farkas Lajos tanárságának negyvenötödik éve alkalmából. Kolozsvár, Stein, 1914. p. 105-125. 7851
 Bibliogr. lábja.
 Az agrárnépesség népsűrűségét meghatározó tényezők, különös tekintettel a birtokmegoszlásra. Külf.-i és magy. statisztikai adatok alapján.
575. BALKÁNYI Béla: A munkanélküliség és munkatorlódás a magyar mezőgazdaságban. Különös tekintettel a Nagy Alföld viszonyaira. Bp., Benkő, 1915. 124, [1] p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 8/ 348799
 Bibliogr. lábja.
 A mezőgazd.-i bérmunkások helyzete. A munkanélküliség, javaslatok a foglalkoztatás egyenletessé tételére.
 Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1200.
576. KENÉZ Béla: Nép és föld. Bp., Grill, 1917. XXIV, 476 p. 35957
 Bibliogr. lábja. 85208
 A mezőgazdasági termelési és birtokviszonyok, munkaviszonyok területenként. Széles körű adatgyűjtésre és szakirodalomra hivatkozó munka, nemzetközi összehasonlítások.
577. BECK Lajos: A magyar földbirtok megoszlása. Agrár-statisztikai tanulmány. Bp., Pallas, 1918. 93 p. 37709
 Bibliogr. lábja.
 Az egészségtelen földbirtokmegoszlás káros termelési, társadalmi következményeiről stat. adatokkal. A földreform szükségességéről.
578. VADNAY Tibor: A magyar jövő. Közgazdasági és szociálpolitikai tanulmány. Bp., Athenaeum, 1918. 271 p. 94707
 A nyugat-európai, főként a dániai belterjes mezőgazdaságról. A tízezer holdon felüli földbirtokok felosztásának szükségessége.
 Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1203. 116

579. HAJDÚ Árpád: A földkérdés. Ea. a tanítók előadóképző tanfolyamán. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 22 p.
A földkérdés szocialista megoldása. A termelőség-övezeti mozgalom.
580. [KRÚDY Gyula]: Fehérvári könyv. Bp., Közoktatási Népbiztosság, 1919. 24 p. P 1/213
A köztulajdonba vett mammutbirtokokról, a termelés átszervezéséről, a Fejér megyei termelőség-övezetekről.
581. [MÓRICZ Zsigmond]: A somogy megyei termelőség-övezetek. Bp., Pesti kny., 1919. 16 p. P 1/186
349236
Szociografikus körkép a szövetkezeti tulajdonba vett latifundiumokon megindult szervezőmunkáról, az első eredményekről, a fejlesztés terveiről.

TÁRSADALMI ELLENŐRZÉS, ÉRINTKEZÉS

a. ÁLLAM, KÖZIGAZGATÁS, DEMOKRÁCIA, PARLAMENT

Á l l a m ,   a l k o t m á n y ,   h a t a l o m

582. BALOGH Arthur: A magyar államjog alaptanai. Bp., Franklin ny., 1901. 390 p.
Bibliogr. láb. OSZK 272.759
A magyar alkotmány, közjogi intézmények, részletes ism., a sajátosságok kiemelése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1592.
583. TELEKI Pál: Az elsődleges államkeletkezés kérdéséhez. Államtudori értekezés. Bp., (Franklin ny.), 1903. 84, [1] p.
Bibliogr. láb3. 49680
Az első emberi közösségek: kezdetleges vérrokonsági kapcsolatok. Az államalakulás első csírái a törzsfőnöki hatalom megszilárdulásában. A kérdés biztos megoldására a szaktudomány még nem képes.
Ism. 1.: MSzIB. 1. köt. 1208.
T. P. dolgozatának kézírata Pikler Gyula bíráló soraival a 09/4128 számon megtalálható a Föv. Szabó Ervin könyvtárban.

584. CONCHA Győző: Politika. Bp., Grill, 1905-1907. 1-2. köt.
 1.) Alkotmánytan. [1895]. 2. kiad. 1907. XIII, 673 p.
 2.) Közigazgatás. 1905. VIII, 447 p. 22722
 38139

A korszak konzervatív társadalomfilozófiája egyik alapkatatásaként használt, idézett átfogó munka, Lorenz von Stein elméletének elemei felhasználásával széleskörű forrásanyagra hivatkozó bizonyítása az állam "osztály-felettségének" .

585. PIKLER Gyula: Az emberi egyesületek és különösen az állam keletkezése és fejlődése. Első folytatás. A jog keletkezéséről és fejlődéséről című könyvhöz. 1.1897.] 5. jav., bőv. kiad. Bp., Politzer, 1905. U3, 100 p.
 Bibliogr. a szövegben. 14775

Egyetemi előadások szövege. A belátásos elmélet alkalmazása a társ.-i alakulatok keletkezésének, fejlődésének magyarázatára. Etnográfiai és történeti bizonyítás. Függelékben: Bíró Lajos a pápuákról írt cikkének (Term.-tud. Közöny, 1903. dec.) ism.

586. FERENCZY Árpád: A modern állam politikai élete. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 641-657. 1420/6
 Tudománynépszerűsítő tanulmány.

587. TEGZE Gyula: A politikai hatalom kifejlődése. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 514-524. 1420/6

588. BALOGH Arthur: Az állam tudománya /politika/. Bp., Grill, 1909.
 1.) Alkotmánytan. LVI, 2J, 548 p. OSZK 46/77
 Politikatudomány, államtan joghallgatók számára. A társ. pol.-i szervezete, fejlődéstörvényei polgári megvilágításban.

589. HARRER Ferenc: Az állami szervezet alapjai különös tekintettel a végrehajtó hatalomra. Bp., Grill, 1910. 108, [1] p.
 Bibliogr. láb. 14536
 Különböző, főleg a korabeli magyar államelméletek: ism. a társ.-i tagozódás és államszervezet. Az állam és a helyi önkormányzat viszonya. Állam és egyén. Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1613.

590. BALOGH Artúr: Politika. [1905] 2. átdolg. kiad. Bp., Grill, 1911. 537 p. 10809
591. MARCZALI [Henrik] Heinrichs: Ungarisches Verfassungsrecht. Tübingen, Mohr, 1911. XI, 234 p. /Das öffentliche Recht der Gegenwart, Bd. 15/
Bibliogr.: p. VII-IX. és láb. 8-31581/15
A szentkorona tan, a királyi hatalom, az államszervezet, parlamenti, igazgatási rendszer ismertetése. Az Ausztriához és Horvátországhoz való viszony.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1614.
592. KRISZTICS Sándor: Nemzet és állam a keletkezés, fejlődés, viszony szempontjából. Bp., Grill, 1914. X, 344 p. 19359
Bibliogr. láb.
A nemzet és állam "személyiségelmélete", - Concha Gy. koncepciójának széles történeti-irodalmi példatárra támaszkodó "igazolása". A nemzetiségekkel szembeni erőszakos beolvasztó politika "elméletének" alátámasztása.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1213., 2. köt. 1622.
593. BALOGH Arthur: Constant Benjámín és az alkotmányos állam tana. Bp., MTA, 1915. 33 p. /Ért. a philosophiai és társadalmi tudományok köréből, 1. köt. 4/
Bibliogr. láb. 3126/1
348423
594. SZEKFŰ Gyula: A magyar állam életrajza. Történelmi tanulmány. Bp., DickM., 1917. 240 p. 38492
Ua. németül: Der Staat Ungarn. Stuttgart - Berlin, Deutsche Verlags-Anstalt, 1918. 224 p. 38101
A honfoglaló magyarság nomád államformája, a királyság, a középkori államforma az Árpád-házi uralkodók alatt. A rendi állam. Állam és nemzet az ország három részre szakadása idején. Az erdélyi fejedelemség. A Habsburg abszolutizmus. A modern alkotmányos állam. Függelékben a témára vonatkozó fontosabb úttörő és összefoglaló munkák értékelése.
595. FOGARASI Béla: A Tanácsköztársaság. A Közoktatásügyi Népbiztosság Tudományos és Képzési Propaganda-Osztályának Agitátorképző Iskolájában előadta: - - . Bp., Közoktatásügyi Képbiztosság, 1919. 16 p. P 1/79
A parlamentarizmus és a tanácsrendszer összehasonlítása.

Vita a tanácsok, az új közigazgatási rendszer működéséről, a bürokrácia továbbéléséről.

596. MI A Tanácsköztársaság? L1918.J (4. kiad.) Bp., KMP kiad. 1919- 8 p. P 1/220
Az állam, a polgári parlament osztályjellegéről, a tanácsrendszerrel, mint munkásság és a vele szövetséges dolgozó osztályok hatalmi szervéről.
597. A TANÁCSOK Országos Gyűlése naplója. 1919. jún. 14.-23 Bp. Athenaeum, 1919. 280 p. 1579
A szocialista állam első nyolc hetes tapasztalatainak értékelése. A proletárhatalom fenntartásának, vagy feladásának dilemmája a volt szociáldemokrata és a kommunista küldöttek referátumaiban, hozzászólásaiban.

O s z t r á k - M a g y a r M o n a r c h i a
(L. még: Nemzetiségi kérdés)

598. BEKSICS Gusztáv: Közjogunk és nemzeti törekvésünk. Bp., Athenaeum, 1903. 142 p. 20223
Az 1867 utáni parlamenti élet, a közjogi harc, függetlenségi nézőpontból.
599. FERDINÁNDY Gejza: Korona és monarchia. Bp., Franklin, 1903. 24 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., 4/ 3804/28
Mo. helye a Monarchiában, önállóságának kérdése.
600. APPONYI Albert: The juridical nature of the relations between Austria and Hungary. (London, Boyle Son and Watcharst), 1904. 24 p. 11857
1904-ben St. Louis-ban az Arts and Science Congress-en tartott ea.
601. [RENNER, Karl] Rudolf SPRINGER: Die Krise des Dualismus und das Ende der deákischen Episode in der Geschichte der Habsburger Monarchie. Eine politische Skizze. Wien - Lpzg, Er. Deuticke, 1904. 69 p. 22507
A 67-es rendszer avultságáról, rámutatva a m. asszimilációs politikának a Monarchia egységét veszélyeztető következményeire, a mo.-i parlamenti válságra.

602. AJTAY József: *Harc a hegemoniáért. A magyar-osztrák Monarchia válsága történeti, fajnépességi és gazdasági szempontból.* Bp., Márkus, 1906. 99 p. 29922
Bibliogr. láb.
Angol változata: *The Hungarian question.* Translated by Ilo-
na Ginever - Arthur Ginever. London, Kegan [etc.], 1908.
95 p. 27292
A magyarság hegemoniájának érvényrejuttatása a Monarchián belül a
németek és nemzetiségek rovására a katonai, gazdasági, politikai
túlsúly biztosításával. - Az angol változaton csak a fordítók neve
szerepel.
603. [RESKER, Karl] Rudolf SPRINGER: *Grundlagen und Entwick-
lungsziele der Österreichisch-Ungarischen Monarchie. Poli-
tische Studien über den Zusammenbruch der Privilegienparla-
mente und die Wahlreform in beider Staaten, über die Reichs-
idee und ihre Zukunft.* Wien - Lpzg, E. Leuticke, 1906. V,
248 p. 8-2748
Az összmonarchia eszméjéről. A magyar osztályviszonyokról, a
parlamentariizmusról és annak válságáról, a választójogi reformról.
A Monarchia jövőjéről.
Részletet l.: MSzIB. I. köt. 1220.
604. [SETON-WATSON, Robert William] SCOTUS Viator: *The future
of Austria-Hungary and the attitude of great powers.* Lon-
don, Constable. 1907. VII, 78 p. 11557
Ua. németül: *Die Zukunft Österreich-Ungarns und die Haltung der
Grossmächte.* Lpzg, Deuticke, 1908. VI, 88 p.
A Spectatorban megjelent cikkek gyűjteménye. A Monarchia általános
válságának jellemzése. A nemzetiségek önállósulási törekvéseinek
erősödéséről. A magyar nemzetiségi állam önálló életre való
képességének tagadása.
605. LOWELL, A. Lawrence: *Governments and parties in continental
Europe.* London, Longmans' Green and Co., 1908. Vol. 1-2.
12274 2.) p. 124-179. A mo.-i népfajok. - Románok, szlávok,
németek. Az 1343-as forradalom, majd a kiegyezés utáni helyzet; a
dinastiához való viszony, Horvátország és az erdélyi nemzetiségek.
606. HERTZKA [Tivadar] iheodor: *österreichisch-ungarische Streit-
fragen.* Wien, Manz, 1912. X, 100 p. 11228
Az osztrák-magyar államközi kapcsolatok neuralgikus pont-

jai: a fegyverkezés, katonai kvóta megosztása. A bank-és vámegység hátrányai mindkét állam részére.

607. STEED, Henry Wickham: La monarchie des Habsburg. Paris, A. Colin, 1914. VIII, 444 p.
Bibliogr. láb. 29020
Az eredetileg angolul (The Habsburg Monarchy, London, Constable, 1913.) megjelent mű francia fordítása. Tíz esztendő helyszíni tapasztalatok, megfigyelések felhasználásával készült elemzés a dualista rendszernek az 1908-as annexió nyomán kiéleződött társadalmi-politikai válságáról.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1636.

K ö z i g a z g a t á s , ö n k o r m á n y z a t

608. KÖZIGAZGATÁSI tisztviselők képzése. [Kiad. a] Föv. Kvtár, (Bp., Szföv. háziny., 1911.) 5, 1-XJ p. /Aktuális kérdések irodalma, 10/ 0171/207/10
Bibliográfia.
609. VITÉZ Géza, illyefalvi: Társadalmi fejlődés és a rendőrség mint önálló állami szerv. Közigazgatásjogi értekezés az is meretelmélet és a szerves társadalmi fejlődéstan alapján. Bp., Révai és Salamon Kvny., 1903. 67 p.
Bibliogr. láb. OSZK 287.783
A közigazgatástól elkülönített állami szervezésű rendőrség kialakításának koncepciója.
610. ÉHEN Gyula: Közigazgatásunk általános reformja egyúttal közgazdasági vonatkozásaiban. Szombathely, Seiler ny., 1905. 107, L43 p. 22505
A decentralizált, önkormányzaton alapuló közig. kialakítása, szervezetének ism.
611. DETRE László: Közigazgatásunk fő bajai. /Tanulmányok és ösztönzések./ Bp., Heisler, 1906. 201 p. 42430
A közig. rendszernek a dualizmusból és a parlamentarizmusból származó belső ellentmondásai. A protekcionizmus és bürokrácia. A köztisztviselők helyzete.

612. HARRER Ferenc: Az önkormányzat meghatározása s ennek jelentősége. = ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 316-321. 10906
613. KUN József, barabási: Báró Eötvös József és a francia liberálisok. = Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 8-46. 10906
A központosítás és a helyi önkormányzat kérdése Eötvös műveiben.
614. EREKY István: Jogtörténelmi és közigazgatási jogi tanulmányok. Eperjes, Sziklai, 1914-18. 1-2. kötet. Bibliogr. lábja.
1.) VII, 402 p.
2.) 686 p. 28634/1
Fejezetek az angol centralizáció köréből. - A vármegyei közigazgatás reformjának alapelvei. - A közigazgatási jog kútfeiről.

M e g y e i , v á r o s i , f a l u s i k ö z i g a z g a t á s

(L. még: Településszociológia. Mezőgazdaság)

615. ÉHEN Gyula: A városok. Szombathely, Seiler ny., 1903. 1-2. kötet.
1.) 367, [I] p.
2.) 372-776 p. 28118/1-2
Tört. áttekintés a magyar és más európai városok igazgatási rendszeréről, a magyar városok gazd., kulturális, hadászati jelentőségéről, szervezeti felépítéséről. A rájuk von. törvények, 1843-1901. A városok fejlődésének perspektívái a közszolgáltatások, kultúra és községpolitika terén.
616. BIBÓ István: A magyar helyhatósági Önkormányzat. Vármegyék és községek. Bp., Grill, 1908. 1-2. kötet.
1.) VII, 359 p. 37758
Bibliogr.: p. 349-351.
2.) VIII, 385 p. 37759
Bibliogr.: p. VII-VIII.
1.) 2. jav. bőv. kiad. Bp., Grill, 1910. XI, 429 p.
Közig. és jogtörténeti tanulmány. A közigazgatási rendszer szervezeti felépítésének, szervei hatáskörének,

(területbeosztásának) korszerűtlenné válása. Kapcsolata az államszervezettel és az egyházzal. A rendszerben bekövetkezett változások társ.-i, gazd.-i okai, tört.-i stat.-k alapján.

Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1243., 2. köt. 1661.

617. EREKY István: Tanulmányok a vármegyei önkormányzat köréből. Bp., Grill, 1908. VIII, 332 p.
Bibliogr. láb. 38330
Két tanulmány a közigazg.- és jogtörténet köréből. A nemesi vármegye kialakulása. A főispán ellenőrző hatásköréről, országgyűlési naplók, jegyzőkönyvek, tört. stat.-k felhasználásával. Függelékben egyesített tárgy-, név-, irat- és forrásmutató a szerzőnek fenti és A magyar helyhatósági önkormányzat c. kétkötetes művéhez.
618. RÁBEL István: A vármegyék múltja és jövő hivatása. Sopron, Romwalter, 1911. 352 p.
Bibliogr. láb. 42407
A megyei közigazgatási rendszer története, szerepe a magyar szupremácia biztosításában, reformjavaslatok.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1664.
619. ÁGOSTON Péter: A vármegye. Bp., Galilei kör K., 1912. 20 p.
/Galilei kör kvtára, 8/ 343715
A megyei rendszer elavultsága, retrográd jellegének jellemzése. Az osztályérdekek, napotizmus korlátlan érvényesítése a közigazgatásban.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1245.
620. ILLÉS József: A jogtörténeti kutatás módszertani követelése és a vármegyék eredete. = Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 134-154. 10906
Hozzászólás e tanulmányhoz: 1.: MSZIB 2. köt. 3535.
621. NAGY Ferenc: A magyar városi jog. Bp., Franklin ny., 1912. 397 p.
Bibliogr. láb. 28051
A modern városi közigazgatás kialakulása, érvényes jogrendszere, a város és állam viszonya. Kézikönyv az érvényes törvények, rendeletek kritikus elemzésével.

622. WEIS István: A falusi községek közigazgatása. Bp., Orsz. Közp. Községi ny., 1914. 108 p.
Bibliogr. láb j. 30467
Néhány nyugat-európai ország helyi közigazgatásának felépítése és működése. A Magyarországra érvényes tanulságok.

**D e m o k r á c i a , p a r l a m e n t a r i z m u s ,
v á l a s z t ó j o g**

(L. még: Nőkérdés)

623. A VÁLASZTÓREFORM. Válogatott jegyzék a parlamenti és községi választójog, a parlamentarizmus, a demokrácia és a pol. pártok irodalmából. Összeáll.: Szabó Ervin. Bp., Kilián., 1909. V, 34 h. 4 p. /Föv. Kvtár Közleményei, 3/ 0171/209/3
624. VÁLASZTÁSI bíraskodás. [Kiad. a] Föv. Kvtár. (Bp., Szföv. házi ny., 1911.) 4 p. /Aktuális kérdések irodalma, 12/ 0171/207/12
Bibliográfia.
625. BARCZA Imre: A magyar parlamenti választói jog legújabb irodalma. (Bibliographia iuris electionis Hungaricae.) Bp., Franklin ny., 1912. 51 p. 34983
Bő annotációkkal ellátott vál. bibliogr. 1896-tól.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1739.
626. RÉNYI József: A gyülekezeti jog. Tanulmány a rendőri közigazgatás köréből. Bp., Lampel, 1900. 371, [2] p. 22515
Bibliogr. láb j.
"A gyülekezetekre vonatkozó államrendészeti szabályok rendszere". A gyűlések szerepe a demokrácia érvényesítése szempontjából. Európai országok törvényhozása.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1264.
627. EDVI ILLÉS Károly: Parlamenti szólásszabadság. [Kiad. a] MTA; Bp., (Athenaeum ny.), 1903. 20 p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 13. köt. 1. sz./ 8-97385
Az angol, francia, német közjogi gyakorlatról is. A mentelmi jog, az obstrukció kérdése.

628. [BRESZTOVSZKY] BRESZTÓCZY Ernő: Alkotmányt Magyarországnak!
- Minő az igazi népképviselő? - Bp., Népszava, [1905].
57 p. 341963
Röpirat az általános választójogért, adatokkal a dolgozó tömegek politikai jogfosztottságáról.
629. CONCHA Győző: A választójog reformja. Bp., Grill kvk., 1907.
43 p. /Klly.: Jogállam 1906. IX. füz./ 42446
Jogi, politikai érvelés a választójog kiterjesztésének, általánosságá tételének terve ellen.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1329., 2. köt. 1720.
630. AJTAY József: A választási reform. Bp., Kilián, 1908. 136 p.
Bibliogr. láb. 29927
A koalíciós kormány választójogi reformtervezetéhez. Javaslat cenzusokra, nemzetiségek elleni intézkedésekre, a vármegyék új beosztására. Külföldi példákra való hivatkozások.
631. BOLGÁR Elek: Választójog és választórendszerek. Bp., Deutsch, 1908. 61, [33 p. /Természet és társadalom, 7/ 343896
A H. Sz.-ban és a Népszavában megjelent cikkek gyűjteménye. A szociáldemokrata választójogi program ism. A választójog jelentősége. Választójog egyes európai államokban.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1310.
632. JÁSZI Oszkár - RÁCZ Gyula - ZIGÁNY Zoltán: A választójog reformja és a magyarság jövője. Bp., Deutsch, 1908. 82 p.
10974
Az egyes társadalmi osztályok, a nemzetiségek érdekei a választójog reformjában. A plurális választási rendszer kritikai adatokkal. A nemzetiségek jogfosztottságának tartósítása mint az állami egység legfőbb veszedelme.
633. [SZENDE Pál]: A választójogi reform küszöbén. Bp., Márkus S. ny., 1908. 16 p. 12797
Az egyes osztályok, a klérus és a nemzetiségek magatartása a választójog kiterjesztésével kapcsolatban. A demokrácia szűkítése és a plurális választójog mint a magyar állam egységének veszélyeztetői.

634. SETON-WATSON, R [obert] W[illiam] : Corruption and reform in Hungary. A study of electoral practice. London, Constable, 1911. XI, 197, [3] p. 39450
 Az 1910. jún.-ban lefolytatott parlamenti választások, mint az ilyeneken alkalmazott korrupció, terror eklatáns példái, különös tekintettel a nemzetiségek súlyos sérelmeire. Magyar hivatalos és sajtóforrások, valamint a helyszínen szerzett közvetlen impressziók, tapasztalatok ismertetése. Következtetések a rendszer, az állami egység tarthatatlanságára.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1258., 2. köt. 1635.
635. VÁRADY Zsigmond: Adalékok a választójog reformjához. Bp., Politzer, 1911. 160 p. 18987
 Parlament és választási rendszer Európa, Ázsia, Afrika és Amerika országaiban. A magyar választási rendszer bírálata. Statisztikák.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1355.
636. [BABEŞ Emil] ÁRGUS: A választójogi reform és a nemzetiségek. Bp., Pfeifer, 1912. 101 p. OSZK 232335
 A nemzetiségek választójogi sérelmei. Reformjavaslatok.
637. CHRISTIAN Géza: Előtanulmányok a politikai pártok elméle téhez. = Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 47-74. Bibliogr. láb. 10906
 A választójogi rendszerek kialakulása, formái a különböző államokban, a többes szavazat kérdése.
638. HIERONYMI Károly: A választói jogról. Bp., Athenaeum, 1912, 254, [1] p. 16762
 1905 és 1910 között írt tanulmányok a választójog külföldi és hazai fejlődéstörténetéről Tisza István előszavával. A választójogi reform konzervatív megközelítése.
639. KUNFI Zsigmond: Az általános választójog. Bp., Népszava, 1912. 96 p. 56419
 A meglévő választási rendszer antidemokratikus jellegéről. Az osztályparlament törvényhozása által támogatott földbirtok-, adó-, kultúr- és szociálpolitika ha-

tása az egyes osztályok, rétegek életszínvonalára, életmódjára. A választójog kiterjesztésének indokai. Statisztikai táblázatok.

640. A VÁLASZTÓI jog reformja. A M. kir. miniszterelnök felhívása folytán megtartott előadás-sorozat. Bp., Pfeifer, 1912. 208 p. /Magyar Jogászegyleti Ért. Ú. F., 31. füz./ 384/44
Concha Győző, Várady Zsigmond, Réz Mihály, Harrer Ferenc, Kenedi Géza, Rónai Zoltán, Szende Pál stb. előadásai.
641. RÁCZ Gyula: A választójog és a magyarság erőviszonyai. Bp., Szfv. házin., 1913. 96 p. /Klny.: Városi Szle/ Bibliogr. láb. 14747
Az 1913-as törvényjav. bírálata kapcsán a lakosság, a nemzetiségek, az egyes osztályok, rétegek műveltségi szintjéről bő statisztikai hivatkozásokkal.
642. RÉDEI József: Új parlamentarizmus. Bp., Politzer, 1913. 165, [1] p. Bibliogr. láb. 40108
Különböző választójogi rendszerek ism. A többségi elv érvényesítésének antidemokratikus gyakorlata a nyugateurópai államokban. Az arányos választójogi rendszerek és védelmük.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1367.
643. ZÁGONI István: A választójog Erdélyben. Kenéz Béla egyet. prof. nyilatkozatával. Kolozsvár, Gombos, 1913. 55 p. 11450
Lukács László cenzusos választójogi tervezetének kritikája, hátrányos következményei az erdélyi magyarságra. Az ált. választójog, mint az erdélyi magyarok szupremáciájának "biztosítéka". Az erdélyi magyarság magatartása.
644. MIKSZÁTH Kálmán, ifj.: Az általános szavazati jog. Politikai tanulmány. Bp., Révai, 1917. 244 p. Bibliogr. láb. 336120
A választójogra vonatkozó elméletek és gyakorlati megvalósulásuk Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban. A választójog Mo.-on.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1757.

645. RÉVAI Mór: Magyar demokrácia, magyar választójog. Bp., Révai, 1917. 304 p. 37590
Az elnyomott osztályok, nemzetiségek választójoga megszorításának indokai, módja. A nyugati demokráciák választási rendszereinek bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1375., 2. köt. 1711.
646. JORDÁN Károly: Az arányos választórendszerek bírálata. Bp., Táltos, 1919. 56 p. /Táltos kv., 12-13/
Bibliogr.: p. 56. 342026
A többségi és az arányos választórendszerek ismertetése, értékelése. Az 1919-es választási néptörvényről.

b. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK. HÁBORÚ ÉS BÉKE
(L. még: Gazdaságszociológia)

N e m z e t k ö z i k a p c s o l a t o k ,
" K ö z é p - E u r ó p a "
(L. még: Magyar közgazdasági problémák)

647. BARCZA Imre: A középeurópai vámunió kérdésének irodalma. Bev. ellátta Matlekovits Sándor. Bp., Pesti Lloyd társ. ny., 1917. 71 p. /Magyar vámpolitikai közp. kiadv., 27/ 01638/31
648. GYÖRGY János: A dunai és balkáni államok szövetsége. Tanulmány a dunai és balkáni országok szövetkezésének földrajzi, gazdasági, néprajzi, történeti, gazdaságpolitikai és állampolitikai föltételeiről. Kolozsvár, Előre ny., 1910. 300.
Bibliogr.: p. [297]-298. 15781
A föderáció lehetőségei és akadályai.
649. MÁDAY Andor: Versuch einer neuen Theorie von den Staatenverbindungen mit besonderer Berücksichtigung der Schweiz und österreich-Ungarns. Bern, Stämpfli, 1912. 64 p. 14281
Bibliogr. láb.
Az államközi kapcsolatok osztályozásának kérdéséről. Az osztrák-magyar államkapcsolat, annak jogi tartalma, in-

tézményrendszere.. Az elmélet es gyakorlat közötti ellentmondások.
Magyarország és Horvátország kapcsolata.

Ism. 1.: MSzLB 2. köt. 1765.

650. WITTMANN Ernő: A nemzetközi viszályok békés elintézésének eszközei. Bp., Franklin ny., 1912. 306 p. 14348
A nemzetek közötti békét, a fegyverkezés csökkentését célzó hágai békekonferencia előzményeinek ism., a hágai egyezmény elemzése.
651. CHÉLARD, Raoul: Autriche-Hongrie et la France. Paris, Libr. H. Le Soudier, 1914. 96 p. 1 térk. 24235
A Monarchia szláv nemzeteinek széthúzásáról, a magyarságról, mint a franciák lehetséges megbízható politikai, gazdasági partneréről és a Monarchia perspektivikusan vezető eleméről. Adalékok a magyar-francia kapcsolatok történetéhez.
652. BERICHT über die vertraulichen Verhandlungen des industriellen Körperschaften österreichts und Ungarns ... in der Angelegenheit des wirtschaftspolitischen Beziehungen der Zentralmächte. Bp., Pallas, 1915. 74 p. /Magyar G-yáripárosok Orsz. Szöv. kiadv./ 33209
A Hegedűs Lóránt, Weiss Manfréd, Szterényi József és az osztrák nagyipar képviselőinek részvételével lefolyt bizalmas ülés vitaanyaga a német vezetéssel tervezett közép-európai vámközösség tervéről.
653. FENYŐ Miksa: A vámszövetség formái. A német-magyar-osztrák gazdasági közeledés terve alkalmából. Bp., Magyar gyári par, [1915] . 32 p. 31859
A gazdasági közeledés lehetséges formáinak, elsősorban a vámunió szervezetének ism.
Ism. 1.: MSzLB 1. köt. 2496.
654. SETON-WATSON R[obert]W[illiam]: German, Slav and Magyar. A study in origins of great war. London, Williams and Norgate, 1916. 198, [2] p. OSZK 235596
Bibliogr.: p. 189-192.
A német hegemonista törekvések, a "Mitteleuropa" terv, a szláv (cseh, szlovák, szerb) függetlenségi törekvések, a cseh, délszláv, nagyromán államok megteremtését célzó mozgalmak ism. A mo.-i "szupremácia" elmélet, faji politika bírálata. A nemzetiségi ellentéteknek, mint a háború fő kiváltó okainak jellemzése.
Ism. 1.: MSzLB 1. köt. 851., 2. köt. 1146. 132

655. SZTERÉNYI [József] Joseph: Ungarn und Deutschland. Bp. [Pesti ny.], 1917. 170 p. 37371
 A magyar-német-osztrák gazdasági kapcsolatok fejlődése, a vámunió, a "Mitteleuropa"-terv magyar szempontból.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1796.
656. VERHANDLUNGEN der Mitteleuropaischen Wirtschaftskonferenz in Budapest 1916. Veröffentlichungen der Mitteleuropaischen Wirtschaftsvereine in Deutschland, Osterreich und Ungarn. Bp., Hornyánszky, 1917. 237 p.
 Magyar, német és osztrák tárgyalások a háború utáni politikai és nemzeti kérdések kapcsolatáról.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1797.
657. BUNZEL, Július: Ungarn und wir. Graz - Berlin, Beuschner - Bubensky - Schwetke, 1918. [4], 185 p. 39531
 A magyar-német kapcsolatok történetéből. Részletesen: a magyarság állásfoglalása az első világháború kitörése után kritikai megvilágításban.
658. MÁDAY [Andor] André: Le contrat social des nations. = organisation Centrale pour une Paix durable. Recueil des Rapports sur les différents points du programme - minimum, 4-ème partie. La Haye, M. Nijhoff 1918. p. 147-167. 35623/4
 Bibliogr. láb.

I m p e r i a l i z m u s , g y a r m a t o s í t á s

659. A BALKÁN kérdés. [kiad. a] Föv. Kvtár. (1912.) 2. bőv. kiad. (Bp., Szföv. háziny.), 1912. 6 p. /Aktuális kérdések irodalma, 27/ 0171/207/27
 Bibliográfia.

*

660. HAVASS Rezső: Dalmácia és a magyar ipar, kereskedelem. Bp., (Franklin ny.), 1903. 31 p. /klny.: Budapesti Szle 1903. júl./ P89 8-35116
 Dalmácia gazdasági meghódításának és annektálásának szükségességéről.

661. BEKSICS Gusztáv: Mátyás király birodalma és Magyarország jövője. Bp., Franklin, 1905. 256 p. 53607
Az imperialista nemzetállam - eszmetörténeti megalapozása.
662. SZEGH Dezső: Magyarország a Balkánon. Gazdaságpolitikai tanulmány. Bp., Stephaneum, 1908. 79 p. 15639
A magyar tökekivitel és telepítés lehetőségeiről.
663. DOMOKOS László: A magyar imperializmus. Bp., Deutsch, 1910. 130, [1.] p. 58850
Magyarország alapvető gazd.-i, társ.-i ellentmondásainak - a tört. materializmus szempontjait is érvényesítő - szociológiai elemzése. A magyar expanzív, imperialista eszme kör osztálygyökerei.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1615.
664. CSÉCSY Imre: A Balkán-probléma. [Bp.], Grünhut és Steiner ny., (1912). 16 p.
Bibliogr. láb. OSZK 294554
Orosz és osztrák-magyar érdekellentétek a Balkánon.
665. HAVASS Rezső: Magyar gazdasági és hatalmi törekvések a tengeren. Bp., Fritz ny., 1912. [2], 9 p. /Klny.: Földrajzi Közl. 1911./ 340608
666. A BALKÁNSZÖVETSÉG és Magyarország. Írták: Gárdonyi Albert, Szemenyei Kornél, Schneider Sándor, Csetényi József, Gerster Béla. Bp., Singer és Wolfner, 1913. 71 p. 14188
A magyar gazdasági-politikai expanzió és hegemonia programjának indokolása.
667. HAVASS Rezső: Magyarország és a Balkán. (Szerbia, Bulgária, Románia.) Gazdaságpolitikai tanulmány. Bp., Benkő, 1913. [2], 64 p. /Klny.: Földrajzi Közl./
668. MÁRKI Sándor: Magyar uralom az Adrián. Történelmi vázlat. Bp., M. Adria Egyesület, 1915. 47, [1] p. /Magyar Adria kv. 1. sor. 6/ Bibliogr. láb. és p. 44-47. 8-88027
A Balkánnal kapcsolatos expanziós tervek történelmi alátámasztása.

669. MAGYARY Géza: Jogi feladataink Keleten. Bp., Franklin, 1916. 32 p. /Magyar-Bosnyák és Keleti Gazdasági Központ Kiadó. Új s. 4/ 8-55366
Magyarországnak Bosznia-Hercegovinával, a megszállt Szerbiával, a szövetséges és többi ellenséges balkáni államokkal kialakult jogi kapcsolatai és azok továbbfejlesztése a világháború győzelmes befejezésének reményében.
670. SZABÓ Ervin: Imperializmus és tartós béke. Bőv., stat. és könyvészeti függ. kiég. előad. Bp., Pallas, 1917. 95 p. Bibliogr.: p. 88-95. 37698
Ua. németül: Preihandel und Imperialismus. Graz - Lpzg, Leuschner-Lubensky, 1918. 27 p. 8-79361
Ua. ido nyelven: Imperialismo e paco permananta. Irad. de Stefano Bakonyi. Bp., Ido ed., 1919. 47 p. 62572
A vámrendszerek szerepe az imp. fejlődésében. Az imp. polit. és gazd.-i hatása. A szabadkereskedelem visszaállítása, mint a háborús konfliktusok "elhárításának" eszköze.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2526., 2. köt. 1807., 1808.
671. PÁRTOS Szilárd: Gazdasági és kultúrmunkánk a meghódított Szerbiában. Láczy Leó előszavával. Bp., Bíró, 1918. 107 p. /Magyar-Bosnyák és Keleti Gazdasági Központ kiadv., 10/ 8-35346
A megszállt területek gazdasági, demográfiai, kulturális viszonyaira vonatkozó adatok, táblázatok, a megszálló közös hadsereg szervező-irányító munkája.
672. ALPÁRI Gyula: Az imperializmus. Előad. 1919. jún. 20. Bp., Mo.-i Szocialista Párt kiadj Könyvomat, 1919. 20 p. Pq. 1/204
... és a szabadversenyos kapit. közti különbségek, az imperializmus jellemzői.
673. POGÁHY József: Szocialista külpolitika. Bp., Mo.-i Szocialista Párt kiad., 1919. 127, Tíj p. P1-199
Az 1912-ben kiadott "A balkánháború és az osztrák-magyar imperializmus", az 1913-ban írt "Küzdelem a balkáni hegemoniáért" c. helyzetelemzések, valamint a Népszava 1914. jún. 27-júl. 26. közötti számaiban megjelent cikkek foglalata: a szocdem pártnak az 1914-es hadüzenetig a Monarchia expanzív, hódító céljait, mi-

litarista készülődését, sovinszta hangulatot szító propagandáját még egyértelműen elítélő, az osztrák-magyar birodalom széthullását előre vetítő, szavakban még internacionalista külpolitikai állásfoglalásait tükrözi.

**A h á b o r ú s z o c i o l ó g i á j a .
M i l i t a r i z m u s . H a d s e r e g**

674. KÉTÉVES katonai szolgálat. [Kiad. a] Föv. Kvtár. (Bp., Szföv. házinyn., 1911.) 4 p. /Aktuális kérdések irodalma, 9/ 0171/207/9
Bibliográfia.
675. A HÁBORÚ. Különös tekintettel közgazdasági és társadalmi vonatkozásaira. [Kiad. a] Föv. Kvtár. [Bp.], Városi Kvtár [soksz], 1914. [4], 30 p. /Aktuális kérdések irodalma, 53/ 0171/206/33
Bibliográfia.
676. A VILÁGHÁBORÚ újabb irodalma a városi könyvtárban. Bp., Szföv. házinyn., 1915-18. 1-10. sor. [füz.] 01635/25
Bibliográfiai sorozat.
677. MIKOSS [Aladár]: Der Sozialismus und das Heer. Kőszeg, Roth's Buchhandlung, 1907. 31, ÜJ p. P 3534
A szocialistaellenes propaganda szükségessége és módszerei a hadseregben. A vallásos szellem terjesztéséről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1722.
678. MÁDAY Andor: A háború és a béke szociológiája. Bp., Athenaeum, 1913. 96 p. /Modern kvtár, 423-425/ 12743
Bibliogr. lábja.
Ua. franciául: Sociologie de la paix. Introduction a la philosophie du droit International. Paris, Giard-Brière, 1913. VIII, 136 p. 13650
A háború és a béke mint társad, jelenség "objektív vizsgálata", az emberi civilizáció történetében. A Pikler-féle belátásos elmélet alkalmazása.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1822., 1899.

679. ANGYAL Dávid: A világháború okai. Bp., Franklin, 1914. 59 p. /Olcso kvtár, 1763-64/ 30108
Történelmi visszapillantás. A területhódító célok elkendőzése. A felelősség áthárítása az antantra. Mo. szerepe a világháborúban.
680. ANDRÁSSY Gyula: Kinek bűne a háború? Bp., Franklin ny., 1915. 109, [1] p. 30550
Németo. és különösen a Monarchia imperialista céljainak leplezése, háborús felelősségének mentegetése ill. áthárítása az antant-hatalmakra. Tört. visszapillantással.
Ism. l.: MSZIB 1. köt. 1564.
681. GIESSWEIN Sándor: A háború és a társadalomtudomány. Bp., Stephaneum, 1915. 61 p. 30680
Bibliogr. lábja.
1914-15-ben tartott előadások. A darwini elméletet meghamisító szociáldarwinizmus és a háborút igazolni akaró egyéb elméletek bírálata. A hódító háború "szükségyszerűségének" szociológiai érvekkel való cáfolata.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1843.
682. HÁBORÚS előadások a Budapesti K[irályi] M[agyar] Tudományegyetemen. Bp., Franklin ny., 1915. 77, [2] p. 30388
B 378/492
Lenhossék Mihály: A háború és az egyetem, Grosz Emil: Az orvosi tudomány a háborúban, Mihályfi Ákos: A háború és a teológia, Magyary Géza: A békemozgalmak és a világháború, Alexander Bernát: A háború mint nemzetnevelő, Beöthy Zsolt: Angol és orosz szövetségeseink c. tanulmányok.
683. HADI beszédek. Bp., Pallas ny., 1915. 1-21. füzet. 31528
Apponyi Albert, Csernoch János, Hazai Samu, Tisza István, Prohászka Ottokár, Lukács György (v. miniszter), Szász-Schwarz Gusztáv, Beöthy Zsolt, Magyary Géza, Lenhossék Mihály, Grósz Ejhil, Alexander Bernát, Hantos Elemér, Cholnoky Jenő, Raffay Sándor és mások 1914. dec. 5.-1915. febr. 26. között tartott előadásainak 10-20 lapos szövege. A háború politikai, nemzeti, kulturális, egyházi, filozófiai stb. nézőpontból való ideológiai igazolása, népszerűsítése.

684. INTER arma. A Szabad Lyceum, az Erzsébet Népakadémia és az Országos Közegészség. Egyesület által 1914/15-ben Budapesten rendezett háborús tárgyú előadások gyűjteménye. Sajtó alá rend. Vörösváry Ferenc. Bp., (Franklin ny.), 1915. 253, [2]. 32105
Concha Győző, Hantos Elemér, Marczali Henrik, Ranschburg Pál, Berzeviczy Albert, Beöthy Zsolt, Kacsóh Pongrác és mások előadásai a háború politikai, gazdasági okairól, szellemi egészségügyéről, hatásáról a képzőművészetre, irodalomra.
685. PROHÁSZKA Ottokár: A háború lelke. Bp., Élet k, 1915. 206, [1] p. 39964
A háború mint a néplélek "felemelője", a bűnös emberiségre küldött "tisztítótűz", a vallásos érzések újraélesztője.
686. TURNOWSKY Sándor: Három tanulmány a háborúról. 1. A háború filozófiája. 2. A háborús idők tömeglélektana. 3. A háború és a jövő állama. Bp., Franklin ny., 1915. 52 p., Bibliogr. láb./ 31037
Hegel, Nietzsche, egyes "darwinistákra háború "elkerülhetetlenségéről". A kantianus cáfolat. Le Bon nézetei. Bernstein a jövő államáról. Fokozódó állami beavatkozás a gazdasági életben.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1481., 2. köt. 1845.
687. ANDRÁSSY Gyula: A világháború problémái. Bp., Élet, [1916]. 332 p. 35769
A háború okairól és a magyar társ.-ra tett hatásáról, a háborús felelősségről. A békefeltételekről. A nemzetközi politikai kapcsolatokról. A "Közép-Európa" eszme és a gyarmatosítás védelme.
688. BARTHA József: A hadifogolyügy. Bp., Benkő, 1916. 30 p. /Munkanélkülség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 12/ 348813
Ea. a hadifogolytáborok igazgatási, egészségügyi, élelmezési kérdéseiről, a hadifogoly munkáról stat. adatokkal.

689. BARTÓK György: Háború, közmívelődés, nemzetnevelés. Kolozsvár, Szerző kiad.-Stief Jenő ny., 1916. [90], 1 p.
Bibliogr. lábj. 32256
A kolozsvári egyetem bölcsészeti karán 1915-1916-ban tartott ea.-ok: a hódító háború céljainak leplezése, az erkölcsre és kultúrára való "pozitív" hatásának bizonyítása Grotius, Kant és a korabeli magyar társadalomtudósok: Schneller István, Imre Sándor stb. műveire való hivatkozások.
690. KOVÁCS Gábor: A világháború közgazdasági okai. Debrecen, Hoffmann - Kronovitz, 1916. 50 p. /Debreceni M. Kir. Tud-egy. népszerű főisk. tanfolyamán tartott ea-ok, 3/
691. TEGHZE Gyula: A háború és a nemzetközi jog. Debrecen, Hoffmann - Kronovitz ny., 1916. 36 p.
Bibliogr.: p. 36. 35945
A háborús jogalkotás a 19. sz. végéig. Az 1899. és 1907-es hágai egyezményekben foglaltak. Alkalmazásuk lehetőségei a modern háborúban.
692. DÉRI Béla: A háború belülről nézve. Bp., Élet, 1916. 290, [33 p. 33211
1914. július-1915. vége közt írott cikkek: a háború megítélése a kat. egyház szempontjából, erkölcsi "nevelő" szerepe. A háború mint a kultúra "emelyűje". Werner Sombart, Wilhelm Wundt a hódító háborúk ideológiai igazolását szolgáló műveinek méltatása.
693. WLASSICS [Gyula] Július: Die Kriegsgefangenen und das internationale Recht. = Festnummer des Jogállam (Rechtsstaat), 1916. p. 22-27. 36235
Az első világháború alatti új vonások a hadifoglyokkal való bánásmódban. Általános erkölcsi és nemzetközi jogi problémák, azok rendezése.
694. ALEXANDER Bernát: A háború után. Négy előadás. Bp., Lampel, [1918]. 80 p. /Magyar kvár, 905-907/ 40161
A háború mint nemzetnevelő (1914. dec. 18-i), A háború filozófiájáról (1915. jan. 6-i), Iskola és háború (1916. márc. 17-i) és Művészet és háború (1917. májusi) című, előzőleg önálló füzetekben is publikált előadásainak gyűjt.-e. Az imperialista háború szükségességének "igazolása" "tudományos" köntösben.

695. MADZSAR József: Szociálhigiénés békekészülődés. Bp., (Franklin ny., 1918.) 7 p. /Klny.: Gyógyászat 1918. 3/ 42838
Ea. a háborús emberveszteség gazd.-i és társadalmegészségügyi következményeiről.
696. ÁGOSTON Péter: A háború okozói. [1919] 2. kiad. Bp., Mo.-i Szocialista Párt, 1919. 238 p. /Munkáskvtár, 26/ P 1/304
A nagyhatalmak imperialista törekvései, a szövetségek kialakulása, a háborús készülődés. A magyar uralkodó osztályok háborús felelőssége.
697. BŐHM Vilmos: A háborús korszak bűnei. A nyomorúság Magyar országon. Bp., Népszava, 1919. 30 p. /Szocialista agitációs iratok, 25/ P1/15
A Bp.-i Munkástanács 1919. febr. 24-i ülésén tartott referátum. A hadügyminisztérium irattárában talált források, statisztikák, jelentések alapján a háborús részvételnek, az emberveszteségnek, a termelési kiesésnek, népbetegségek terjedésének és az életszínvonal hanyatlásának valódi méreteiről.

P a c i f i z m u s , a n t i m i l i t a r i z m u s .
A z i m p e r i a l i s t a h á b o r ú k k r i t i k á j a

698. KEMÉNY Ferenc: A béke-probléma megoldásának egyik módja. Bp., Lampel, 1900. [4], 90, [1]J p. /Klny.: Athenaeum/ Bibliogr. láb. és fejezetenként. 19063
Az "örök béke"-hez vezető kulturális, morális, tudományos eszközök. Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2052.
699. KÁPLÁNY Géza: A "ma" militarizmusa. Tanulmány. Bp., Orsz. Közp. Községi ny. részvénytárs., 1908. 174 p. 62228
A K. u. K. hadsereg katonai kiképzés lélektelen, a "drill" eszközeivel dolgozó szellemének, módszereinek egyéni impressziókra, megfigyelésekre alapozott szubjektív kritikája. Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1454.

700. A MAGYAR Szent Korona Országai Békeegyesületének Évkönyve 1906. és 1907. évre. Szerk. Gergely Ede. Bp., Az Egyesület kiad., 1908. 121, [I] p. X 2855
Bédy-Schwimmer Róza, Zipernovszky Károly és Károlyné, Kemény Ferenc és mások cikkei a nemzetközi és magyar békemozgalomról.
701. KEMÉNY Ferenc: A világbéke. Bp., Lampel, 1911. 58, [I] p. /Magyar kvttár, 620/ 341123
Első áttekintő magyar vezérfonal a békemozgalom keletkezéséről, szervezeteiről.
702. GIESSWEIN Sándor: Kereszténység és békemozgalom. Bp., Stephaneum ny., 1913. 25 p. /Szt. István Társ. Tud. és Irod. osztályának felolvasó üléséből, 82/ 21247
Történeti áttekintés a hágai békekonferenciák kapcsán. Nemzetközi jog és békemozgalom.
703. KEMÉNY Ferenc: A békemozgalom jelene és jövője. Bp., Vár-
nay, 1914. 25 p. /Orsz. Ismeretterj. Társulat kiadvai/
Bibliogr. láb. 28079
Pacifista szervezetek ism. A pacifizmus csődjének kérdéséről.
704. ÁGOSTON Péter: A mi útjaink. /Magyarország jövője./ Nagyvá-
rad, Nagyvárad Társtud. Társ., 1916. [4], 176 p. /A jövő
kérdései, 1/ 8-3315
34459
Gondolatok a háborúk okairól, céljairól, Magyarország sorsáról.
Ellenérvek a "Középeurópa-tervvel" szemben.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2509.
705. GIESSWEIN Sándor: Igazságosság és béke. Bp., Szent István
Társ., 1917. 40 p. /Keresztény kiskvtár/ 341121
A háború befejezésének lehetősége.
706. BABITS Mihály: Bevezetés. = Immanuel Kant: Az örök béke.
Bp., új Magyarország Rt., 1918. p. 3-18. /Természet és
társadalom, 1/ 8-48476
A mű fordításának időszerűségéről. A béke kérdésének racionális megközelítése I. K. munkájában.

707. JÁSZI Oszkár: Múlt és jövő határán. Bp., Pallas, 1918.
246 p. 39307
Válogatás a szerzőnek 1914. jún. 2V1917. szept. 16. között írt
cikkeiből és tanulmányaiból.
708. KELL-e katona? Linder Béla volt hadügyminiszter hason címmel
megjelent könyvének kritikája, tanulságul és felvilágosításul. Szeged,
[ny. n.], 1919. 21 p. P 1/100
709. KUN Béla: Ki fizet a háborúért? [1918.] 4. kiad. Bp., KMP kiad.,
1919. 8 p. /Kommunista Kvtár/ P 1/6
P 1/222
A mindkét hadviselő államcsoport részéről imperialista céllal
lefolytatott háború osztályjellegéről, a proletariátus feladatairól. A
röpirat 1. kiadása a Moszkvában indított Kommunista Könyvtár 4. sz.-
aként jelent meg.
710. LINDER Béla: Kell-e katona? A militarizmus csődje. Tanul-
mány a leszerelésről. Bp., Bíró ny., 1919. 111 p. P 1/103

c. JOG. TÖRVÉNYHOZÁS ÉS IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

J o g t u d o m á n y , j o g b ö l c s e l e t

711. SOMLÓ Bódog: Jogbölcselet. Pozsony - Bp., Stampfel, 1901.
62 p. /Stampfel-féle tud. zseb-ktár, 75/
Bibliogr.: láb. és szöveg között 345511
Rudolf Stammler nyomán a különböző (Marx, Spencer stb.)
elméletek, az olasz kriminológusok, valamint Pikler Gy.
jogbölcseletének ism.
712. PIKLER Gyula: A jog keletkezéséről és fejlődéséről. [1897.]
2. jav. bőv. kiad. Bp., Politzer, 1902 VIII, [6], 254 p.
Bibliogr. láb. 14773
A belátáson alapuló jogfejlődés elméletének kifejtése, a történeti
iskola kritikája. A belátásos elmélet alkalmazása jogi jelenségek
okainak és a korabeli társ. jogrendszerének vizsgálatában.
Függelékben: Az államalakulás törvénye c. mű vázlata.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1903.

713. POLLÁK Illés: Erősek és gyengék. A jogrend fizikája. Társadalombölcseleti tanulmány. Bp., Franklin, 1902. 298 p.
16304
Jogelméleti tanulmány az uralkodó osztályok és az elnyomottak között levő hatalmi viszony "természetjogi" szabályozásáról.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 1902.
714. FINKEY Ferenc: A motívumok tana a büntető jogban. Bp., Pfeifer, 1903. 101 p. /Magyar Jogászegylet! Ért., 222/
Bibliogr. lábja. 3804/27
Szociológiai forrásanyagok. (Liliental, Kovalievszkij stb.) felhasználásával.
715. KUNZ Jenő: Az igazságos jog. Székfoglaló értekezés. Bp., Athenaeum, 1904. 44 p. 8-97385
A fogalom történelmi és polit. elemzése.
716. SOMLÓ Bódog: Jobbölcseleti előadásai. Kolozsvár, [Kézirat gyanánt] 1905-1906. 1-2. füz.
1.) Általános rész (Sonnenfeld ny., Nagyvárad) 1905. 134 p.
2.) A büntetőjog bölcselete. Lny. n.] 1906. 156 p.
17719/1-2
A jobbölcselet mint a szociológia része. A jog kialakulása, fejlődése, összefüggése a gazd. és társ. más jelenségeivel. A jogra vonatkozó szociológiai elméletek ism. A büntett durkheimi fogalmáról, a kriminálanthropológiai iskoláról, a prevencióról.
717. NYULÁSZI János: A falusi jogközösségek. Bp., (Franklin ny.), 1906. p. 177-193. /Magyar Jogászegyleti Ért., 255/
3804/32
Szokásjogi megnyilvánulások a falusi gazdálkodási és tulajdonközösségekben.
718. KUNZ Jenő: A jog. Bp., Athenaeum, 1908. 74 p. /Magyar Jogászegylet Kvk. Váll., 1. évf. 1. köt./
Bibliogr. lábja. 348781
A jognak mint cselekvési parancsnak komplex elemzése.

719. TEGZE Gyula: A jog fejlődése. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 494-514. 1420/6
720. MÁDAY Andor: Essai d'une explication sociologique de l'origine du droit. (Théorie de la valeur des droits). Paris, Giard - Brière, 1911. 36 p.
721. MOÓR Gyula: Stammler "helyes jogról szóló tana". Bp., Pfeifer, 1911. 87 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., Ú. f. 3. köt. 25. füz./ 3804/43
Rudolf Stammler jogfilozófiájának ismertetése.
722. HÉBELT Ede: Tanulmányok a jogügyletről. 1. Módszertani bevezetés. Bp., Franklin, 1912. VI, 319 p. 11600
Bibliogr.: p. 310-317.
A szociológiai /illetve "kritikai"/ módszer alkalmazhatósága a dogmatikus és a normakereső jogtudományban.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1907.
723. POLLÁK Illés: A jog és az egyén küzdelme. Bp., Pfeifer, 1912. 36 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., 1912. ü. f. 4. köt. 30. füz. 3804/44
A jogrend mindenkori elnyomó- és osztály-jellegének kritikája a római jog példáján. A fejlődés útja a jog elidegenedésétől "társadalmiasítása" felé.
724. SZIRTES Artúr: Szociális jogtudomány és szociográfiai módszer. Bp., Franklin, 1912. 48 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., Ú. f. 5. köt., 34. füz./
725. SZIRTES Artúr: A szociális jog elmélete. Bp., Rényi, 1913. 45 p. 76716
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1910.
726. MAGYARY Géza: Korunk igazságszolgáltatásának vezéreszméi. Bp., Franklin, 1914. 31 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., Ú. f. 7. köt., 52. füz./ 3804/47
... különös tekintettel a bíró és ügyvéd szerepére.

727. NAVRATIL Ákos: Néhány szó a gazdasági és jogi rend összefüggéséről. = [Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi szakosztálya] 1912-13. évi szakosztályi előadások. Kolozsvár, Ajtai ny., 1914. p. 123-134. /Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társtud. szakoszt. kiadv., 5/ 3513/5
... a magántulajdonra alapuló társ.-i rend keretei között.
728. SOMLÓ Bódog: A helyes jog elméletéről. - [Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi szakosztálya] 1912-13. évi szakosztályi előadások. Kolozsvár, Ajtai ny., 1914. p. 196-203. /Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társtud. szakoszt. kiadv., 5/ 3513/5
Jogértékelési elméletek kritikája Stammler elmélete alapján.
729. SOMLÓ Bódog: A szokásjog. = Emlékkönyv Farkas Lajos tanár ságának negyvenötödik éve alkalmából. Kolozsvár, Stein, 1914. p. 340-369. 7851
Bibliogr. láb.
Hatalom és közérkölc szerepe, viszonya a jogrendszer érvényesítésében. A szokásjog válfajai, népszokás és szokásjog.
730. JOGÁLLAM (Der Rechtsstaat). Rechts und staatswissenschaftliche Zeitschrift. Festnummer. Hrsg. anlässlich der konstituierenden Versammlung der Ungarischen Waffenbrüderlichen Vereinigung (Magyar Bajtársi Szövetség) Bp., Jogállam, 1916. IV, 176 p. 36235
Német nyelvű különszám. Cikk a magyarországi jogviszonyokról általában, az Ausztriához való viszonyról, a jogászok helyzetéről, a büntetőjog fejlődéséről, a magyar közigazgatási reformról.
731. SZIRTES Artúr: Die Rechtswissenschaft - eine Kulturmacht. Zur Frage der gesellschaftlichen Vorbereitung der Gesetze. Hannover, Helwing, 1916. VIII, 106 p. 34494
A szociológiai módszer alkalmazása a jogalkotásban.
Az induktív kutatás szerepe, érvényesítésének nehézségei.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1620., 2. köt. 1911.

732. SOMLÓ [Bódog] Félix: Juristische Grundlehre. Lpzg, F. Meiner Verlag, 1917. VIII, 556 p.
Bibliogr. láb. 37534
A jog fogalma, társadalomtudományi jelentősége, szerepe. Jog, szokás, konvenció, morál. Nemzetközi és egyházjog. A jog az államrendszerben. Jog és egyéni akarat, szabadság viszonya.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1621., 2. köt. 1916.
733. TÁRSADALOM és jogalkotás. Goldzieher Miksa, Imre Sándor, Szirtes Artúr, Felvinczi Takács Zoltán és Weltzl Károly előadásai. Giesswein Sándor előszavával. Bp., Eggenberger, 1917. 48 p. /Társadalmi Jogalkotás Országos Szövetsége Munkálatai, I/
Bibliogr. láb. 4192/1
A szociológiai nézőpont érvényesítése a jogalkotásban, a gazdasági szervezésben, az egészség- és művészetpolitikában, a nevelésügyben.
734. SZIRTES Artúr: Jogalkotástani előadások. Bp., Eggenberger, 1918. 61 p. /Társadalmi Jogalkotás Országos Szövetsége kiadv., 2/
Bibliogr. láb. 4192/2
A "szociológiai vagy szociográfiai jogalkotási elmélete. A demokrácia kialakítása, az önkormányzat.
735. TAGÁNYI Károly: Az élő jogszokások gyűjtéséről. 1. rész. A családjog és öröklési jog köréből. Bp., M. Néprajzi Társaság kiad., 1919. 85 p.
Bibliogr. láb. és szöveg között. X 8390
A vonatkozó külföldi (orosz, finn, török stb.) kutatások. A magyar jogszokásokra vonatkozó gyűjtések, irodalom. A szociológia szerepe a vizsgálatokban. Magyar családi jogszokások.
736. TIMON Ákos: Magyar alkotmány és jogtörténet. Különös tekintettel a nyugati államok jogfejlődésére. [1902.] 6. kiad. Bp., Grill, 1919. XI, 841 p.
Bibliogr. láb. 93803
Ua. németül: Ungarische Verfassungs- und Rechtsgeschichte. Berlin, Puttkammer, 1904. X, 789 p. 46759
Jog- és államrendszerünk részletes ismertetése igen bő forrásanyag hivatkozásokkal a magyar nép őstörténetétől 1723-ig, különös részletességgel a középkori és XVI-XVII. sz-i intézményekről. Egyetemi tankönyv.

B ü n t e t ő j o g

737. VÁMBÉRY Ruzstem: Büntetőpolitika. Bp., Politzer, 1900.
133, [2] p. 8-32807
Bibliogr. láb. és szöveg között.
- A fejlett ipari államok büntetőgyakorlata, a szociális motívumok vizsgálatának növekvő szerepe, jelentősége. Az ifjúkori bűnözőkre vonatkozó hazai jogrendszer és annak alkalmazása körüli fogyatékoságok. A büntetőpolitika és büntetőjog reformja körül zajló nemzetközi viták.
738. ANGYAL Pál: Istenkáromlás. Tanulmány. Bp., Politzer, 1902.
155 p. OSZK 277846
Jogtört.-i és vallástört.-i összehasonlítások. Van-e jogi alapja az istenkáromlás büntetésének?
739. VARGA Ferenc: Sociológia és büntetőjog. Bp., Pfeifer,
1902. 24 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., 25. köt. 2. füz./
OSZK 55163/207
Szociológiai indíttatású büntetőjogi reformjavaslatok.
740. WERTHEIMER Manó: A büntettek alapoka. Bp., Grill, 1903.
227 p. 80809
A bűn, a büntetés és a büntetett magatartásának összefüggései, a bűncselekmények oka és erkölcsi kritériuma.
741. FINKEY Ferenc: A börtönügy jelen állapota és reformkérdései. Bp., Grill, 1904. 239, [1]J p. /Jogi értekezések, 11/
Bibliogr. láb. 16521
A börtönügy elméleti kérdései, helyzete külföldön/és a hazai börtönrendszer reformjának ügye. Áttekintés az 1905-ös Bp.-en megtartott nemzetközi börtönügyi kongr. kapcsán.
742. VÁMBÉRY Ruzstem: Büntetőjog és ethika. Bp., Politzer, 1907,
200 p. 320939
Bibliogr. láb.
- Jogi és erkölcsi szabályok alakulása, a fejlődésüket befolyásoló társadalmi törvényszerűségek. Gyakorlati követelmény: az etika mint a büntetőjog iránytűje.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1632.

743. BALOGH Jenő: Emlékbeszéd Fayer László levelező tag felett.
Bp., MTA, 1908. 55 p. /MTA emlékbeszédek, 13. köt. 6. sz./
4053/9
F. L. büntetőjogi, a bűnözés megelőzését célzó tud. működéséről.
744. MAHLER Lénárt: Társadalmi ethika és büntetőjog. Bp., Deutsch,
1908. 16 p. /Klly.: Jog 1908./
Bibliogr. lábja. 341625
A hatalmi viszonyok jelentősége a jogrend, az erkölcsi megítélés alakulására.
745. PIKLER Gyula: A büntetőjog bölcselete. L1897.3 7. jav. ki
ad. Bp., Grill, 1910. 161 p. 8-36573
Egyetemi ea.-ok szövege. - A jog keletkezéséről és fejlődéséről c.
művének 2. folytatása. A belátásos elmélet utilitarista elvének
alkalmazása a büntetőjogra.
746. TURNOWSKY [Sándor] Alexander: Bedingte Verurteilung und
die strafrechtliche Behandlung jugendlicher Personen in
der ungarischen Strafgesetznovelle. Berlin, Blanke, 1910.
17 p. /Veröff. d. Akad. Jur. Vereins zu Berlin/
Bibliogr. lábja. 42545
A fiatalkori (és gyermek) bűnözők jogi felelősségrevonásának,
büntetésének kérdése különböző európai és amerikai államokban. A
magyarországi elbírálás. A társadalmi háttér, a gyermek
ítélőképessége, problémái.
747. VÁMBÉRY Rusztem: Les tribunaux d'enfants en Hongrie. Rapport.
Bp., Franklin, 1911. 34 p.
748. ANGYAL Pál: Büntetőjogi reformok és az egyéni szabadság. =
Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves
emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 1-7. 10906
749. NAGY Sándor, K.: A hóhér és a halálbüntetések. [III.]
Bp., Franklin, 1914. 36 p. /Klly.: Csendőrségi Lapok
1914. 40-43. sz./ 36766
A hóhér társadalmi helyzete. A halállal büntetendő bűnök
minősítésének változásai Magyarországon a középkortól a legújabb
időkig. A polgári és katonai halálos ítéletek végrehajtásának
változatai. Forrásutalások szöveg között.

750. HACKER Ervin: A rabmunka. Tanulmány a börtönügy köréből. Pécs, Wessely és Horváth ny., 1916. XII, 239 p.
Bibliogr.: p. VII-XII. és láb. 36005
Történeti áttekintés: a rabmunka külföldi és hazai szervezésének elvei és gyakorlata.

M a g á n j o g

751. KOLOSVÁRY Bálint: A szerzeményi közösség a házassági vagyoni jogok rendszerében. Tanulmány az összehasonlító magánjog köréből, különös tekintettel hazai jogunkra. Kolozsvár, Stein kvk., 1900. 548 p.
... a férfi és nő évezredes társadalmi és jogi küzdelmének történeti vázlatával.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1642.
752. BAROSS János: Az öröklési jog kérdései. Bp., Kilián, 1901. 84 p. /Klly.: Magyar Gazdák Szemléje/ /Magyar Gazdaszöv. kiadv., 38/
Bibliogr. láb. 16351
Az öröklési jog új tervezetének kritikája keretében a magy. középirtokos réteg válságáról, a hitbizomány szerepéről. A birtokok elaprózódásának káros gazd.-i és társ.-i hatásairól, stat. adatokkal, külföldi példákkal.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1643.
753. PLOPU György: A törvénytelen gyermekek jogállása. Nagyvárad, Berger Sámuel kvny., 1902. 25 p. /Nagyváradí Jogász egyet kiadv., 2/ OSZK 279359
Állásfoglalás a házasságon kívül született gyermekek jogegyenlősége ellen.
754. SIPŐCZ László: A törvénytelen gyermekek jogállásáról. Bp., Franklin ny., 1902. p. 1-77. /Magyar Jogászegyleti Ért., 201/
Bibliogr. láb. 3804/24
A törvénytelen gyermek jogi és társadalmi helyzete, védelme. Márkus Dezső, Várady Zsigmond, Szakolczay Árpád hozzászólásai.
755. BALOG Arnold: Törvény és bíró. Dolgozatok az igazságügy köréből. Bp., Politzer, 1905. 505 p. 15745
A törvényalkotás rendszeresen elmarad a változó társa-

dalom szükségleteitől. A bürokrácia eluralkodása a jogi életben. Elvi elemzés és a hétköznapi gyakorlatból merített példák. A jogászok helyzete.

756. KOVÁCS Lipót: A szocializmus hatása a magánjogra. Bp., Lampel, 1906. VII, 173, [1] p. 14668
Bibliogr. szöveg között.
- A gazd.-i, társad.-i fejlődés hatása a jogtud.-ra. A marxista felfogással szemben a szociálpolitikai törvényhozás fejlesztésének olyan beállítása, mint ami a gazdasági különbségekből eredő osztályharcot fokozatosan kiküszöböli.
Ism. 1.: MSZIB I. köt. 1653., 2. köt. 1963.
757. FRIEDRICH Imre: A nő joga a váláshoz a magyar jog szerint. Bp., Deutsch, 1907. 88 p. 42536
Ismeretterjesztő mű a bontó okokról, a nők jogainak hangsúlyozásával, a magyar házassági törvényről.
758. MESZLÉNY Arthur: A mai jogi élet. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 599-640. 14.20/6
Tudománynpszerűsítő tanulmány.
759. TRÓCSÁNYI József: Erkölcstelen ügyletek. (Turpis causa.) Magánjogi tanulmány. Bp., Grill, 1909. 252 p. 64547
Bibliogr.: p. 251-252. és láb. 64547
Erkölcsei szabályok és társadalmi szokások. Erkölcstelen ügyletek jogi szempontból.
760. SEBESS Dénes: Földbirtokjogi törvényjavaslatok és azok indokolása. [Kiad. a] Kivándorlási Tanács. Bp., (Patria ny.), 1916. 118 p., /Kivándorlási Tanács iratai, 3/ 4950/2
4950/3
A Kivándorlási Tanács felkérésére szerkesztett törvényjavaslatok - a mezőgazdasági örökjog-) örökbérletről. A parcellázás kérdése. A parasztbirtok védelme a kivándorlás megelőzésére, a háború után.
Ism. 1.: MSZIB I. köt. 442.
761. BUDAY Dezső: Szociális családjog. Bp., Magyar Jogélet, 1918. 18 p. /Magyar Jogélet kvttára, 21/ 39745
Ea. A házastársak személyi és vagyoni viszonyának szabá-

bályozása. Az érvényben levő polg. törvények és Ágoston Péter radikális törvénytervezetének egybevetése, ill. kritikába.

d. VALLÁS, EGYHÁZ, KLERIKALIZMUS

762. KOSUTÁNI Ignác: Egyházjog. A magyarországi egyházak alkotmánya és közigazgatása. [1902.] 2. kiad. Kolozsvár, Stein, 1903. VIII, 610, [8] p. 84019
 Áttekintés valamennyi mo.-i egyház jogrendszeréről, az államhoz való viszonyáról, szervezeti felépítéséről, intézményrendszeréről, tört. visszapillantással, dokumentumok szövegeivel.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1742.
763. SZALAI Károly: Teendőink, téves vallási fogalmak terjedésének megakadályozására. Bp., (Károlyi ny.), 1903. 31 p. 34.3627
 /Comenius páholy kvttár/
 A tartalmatlan vallási szokások, a miszticizmus ellen. Az ifjúság kötelező állami vallástanításának eltörléséről.
764. SZILVEK Lajos: Egyház és szociáldemokrácia. Bp., Nagy S. kvny., [1904]. 92 p. 48530
 K. Kautsky a Neue Zeitben közölt cikksorozatának ism. és kritikája a klérus nézőpontjából.
765. GIESSWEIN Sándor: Társadalmi probléma és a keresztény világnézet. Bp., Stephaneum, 1907. VIII, 172 p. 17508
 Bibliogr. láb.
 A társadalmi fejlődésről, erkölcsről, művelődésről, a kollektívizmusról. A kereszténység társ.-i szerepéről, az egyenlőségről, a feminizmusról.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 372., 2122.
766. SCHMITT L[enő Henrik] Eugen Heinrich: Leo Tolstoj's Ideen über die Trennung von Kirche und Staat. Lpzg, Wigand, 1907. 63 p.
767. GYÖRKY Ernő: A vallás és erkölcs viszonya. Előszó: Mártonfy Marcel. Nagyvárad, Sebő, 1908. 44 p. /Nagyvárad Társada-

- lomtudományi Társaság kiadv., 1/ 10230
 ... a történelem során. Összefüggésük és fokozatos elszakadásuk
 társadalmi okai.
768. TEGZE Gyula: A vallásos érzület fejlődése. - A társadalom.
 Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése,
 Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 472-484. 1420/6
 Animizmus, vallás a primitív társadalmakban. Politeizmus. A tételes
 vallások.
769. FÉNYES Samu: A bálvány. Rapszódia. Bp., Deutsch, 1909. 8-20904
 264 p.
 Szépirodalmi jellegű, versbetétekkel átszótt, szenvedélyes
 szabadgondolkodó, antiklerikális eszmefuttatások a vallási
 misztifikáció káros világtörténeti szerepéről.
770. MEDVECKY Frigyes: Filozófiai szükségleteink és az etikai
 renaissance. Bp., Pfeifer, 1910. 23 p. OSZK 288521
 Bibliogr. láb.
 A M. Filozófiai Társ. 8. közgyűlésének megnyitó beszéde. A
 keresztény erkölcsi eszmény újjászületésének szükségességéről.
771. CONCHA Győző: A keresztény vallás a társadalom harcaiban.
 Bp., Szt. István Társ. kiadv., 1912. 33 p. /Szt. István
 Társ. Tud. és irod. Oszt. felolv. üléseiből, 81/ 8-18414
 Bibliogr. láb.
 1908. dec. 17.-i ea. A krisztusi főparancs, a szeretet törvényének
 érvényesítésével! az osztályokra és rendekre épített állam védelmében
 kiküszöbölhetők a szociális igazságtalanságok. Az osztályok nélküli
 szocialista társadalom megvalósíthatóságának "cáfolata".
772. RUBIK László: A vallás keletkezése. Bp., Haladás, 1912. 322348
 52, [1] p. /Galilei füzetek, 3/
 Bibliogr.: p. 51-52.
 Tudománynpszerűsítő tanulm. A vallás kialakulásának okai. Max
 Müller, Herbert Spencer és Durkheim elméleteinek ismertetése.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2011.

773. FANTA Róbert Adolf: A vallás csődje. A "Társadalom és vallás" c. mű 2. kiadása. Szociológiai iránymű a vallás pozitívizmusa ellen. (Nagyvárad), Szerző, (1913). [8], 152, VIII p.
Bibliogr.: p. V. 86767
A vallás hanyatlása. A vallás és tudomány viszonya. A pozitívista tudományosság és a vallás összeegyeztethetlensége.
774. LÁNCZY Jenő: Vallás és kapitalizmus. Békéscsaba, Tevan, 1913. 64 p. /Tevan kvrtár, 30/
Bibliogr. láb. 23509
Sziáldemokrata eszmék behatolása a keresztény egyházba. Az indiai, a buddhista vallások új irányzatai.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2012.
775. ÖRMÖSI József: A szocializmus és a vallás. Homoródalmás, Hermann ny., 1914. 84 p.
Bibliogr. láb. 28551
A kat. és a prot. egyházak viszonya a szocializmushoz. A protestantizmus és a szocializmus között lehetséges az együttműködés.
776. CZAKÓ Ambró: A vallás lélektana. Pécs, Taizs J. kvny., 1915. 293 p.
Bibliogr. lábjegyzetekben. 30387
A vallás keletkezésének és fejlődésének lélektana, a valláspszichológia metodikája. A primitív társadalmak vallásait tárgyaló pszichológiai és szociológiai irodalom kritikai ism.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1685., 2. köt. 2016.
777. JÁSZ Géza: A vallás filozófiája. 1. köt. A vallás alapelemei. Bp., Franklin ny., 1915. 160 p.
Bibliogr.: p. 157-158. 31327/1
A primitív vallások népszerű, történeti ismertetése.
778. CZAKÓ Ambró: A vallás a kommunista társadalomban. A Közoktatásügyi Népbiztosság tudományos és népszerű propagandacsoportjának agitátorképző iskolájában előadta - -. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 11 p. P 1/153

779. MIGRAY József: A vallás válsága. Bp., (Korvin testvérek),
1919. 56 p. /Táltos kvttár. Időszerű kérdések, 14-15/
Bibliogr. láb. 243333
A vallás válsága és a szocialista forradalomban való "újjászületése". A
kereszténység, az egyház retrográd történelmi szerepe, különösen a
lezajlott világháborúban.

K a t o l i c i z m u s

780. BOCHKOR Mihály: A katolikus világnézet szociális integrati-
ója. Egyházjogpolitikai tanulmány. Bp., Nagel, 1907. 243 p.
Bibliogr. láb. OSZK J can 1194
Kísérlet a történelmi fejlődés, a társadalmi gondolkodás és a katolikus
világnézet összeegyeztetésére.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2180.
781. BOROVCZÉNY Nándor: A szociális tevékenység kézikönyve.
Bp., Stephaneum ny., 1907. VII, 400 p.
Bibliogr. láb. 18351
Károly Emánuel bev. A katolikus művelődési, szociális, jótékonyági
munkásegyséletek, gazdasági szövetkezetek szervezetének és
tevékenységének ism.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 98.
782. FABER Oszkár: Egy szerzetes naplótöredéke. Bp., Népszava,
[1908.] 183 p. 8-13778
A kolostori életnek, s általában a klérus tevékenységének egyéni
tapasztalatokra hivatkozó könyörtelen bírálata, naplóformában.
783. HARKÁNYI Ede: Tudomány és katholicizmus. A Galilei-körben
1909. évi február 28-án tartott előadás. Bp., Márkus ny.,
1909. 30 p. /Galilei kör kvttára, l/ OSZK 271806
Tudománynépszerűsítő ea. a katholicizmus tört.-i szerepéről,
tudomány- és műveltségellenes tendenciájáról a legújabb időkben.
784. FÁBER Oszkár: A klerikális veszély. Bp., Ádám, 1911. 56 p
33998
A klerikális szervezkedés ism. dokumentumokkal. A kor

és nem szerint differenciált katolikus sajtótermékek és egyesületek elemzése, bírálata.

785. PROHÁSZKA Ottokár: A diadalmas világnézet. [1903]. 3. ki ad. Esztergom, Buzárovits ny., 1912. XII, 291 p.
1899-től 1903-ig a M. Sionban megjelent cikksorozat gyűjteménye a XX. sz. szociális irányzatairól, a két szembenálló világnézetről, az egyház helyzetéről a modern világban.
786. CZAKÓ Ambró: A katolikus papság lélektana. Valláspszichológiai tanulmány. A magyar római kath. papságról. Bp., Rényi, 1916. 170 p. 35539
A pappá nevelés rendszere, a pappá válás lélektani és társ.-i folyamatának leírása. A papság szerepe a klérus politikai-ideológiai célkitűzéseinek propagálásában.
787. ÜRMÖSI József: A lelkipásztori gondozás és a gazdasági szociális kérdés. Székelyudvarhely, Becsek ny., 1916. 113, [2] p. 34927
Bibliogr.: p. [2] és láb.
Lelkipásztorok a mezőgazdaság felvirágoztatásáért. A nagybirtokrendszer bírálata evangéliumi érvekkel.
788. PROHÁSZKA Ottokár: Kultúra és terror. Bp., Élet, 1918. 132 p. 39964
1917-18-as cikkek. A szociáldemokrácia filozófiájának és a szocialista etikának éles kritikája. Az egyházzól mint az európai kultúra letéteményeséről.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1740., 2. köt. 2298.

E g y é b v a l l á s o k

789. TISZA István: A socializmus és az egyház. Bp., Hornyánszky, 1903. 22 p. OSZK 214687
A protestáns egyház feladatai a munkásság tudatformálásában, a szocialista eszmék befolyásának csökkentésében.
790. DUDEK János: A magyar baptisták szervezete és hitvallomása. Valláskritikai szempontból. Bp., Stephaneum ny., 1907. 138 p. 48554
A baptista vallás és egyház bírálata. A baptista vallás társ.-i bázisáról.

791. POKOLY József: A protestantizmus hatása a magyar állami életre. Bp., Hornyánszky ny., 1910. 544- p. /Magyar Protestáns írod. Társ. kiadv., 27/ 27793
 A protestantizmus mo.-i elterjedése, szerepe a nemzeti eszme, közművelődés szolgálatában, hatása a magy. társadalom különböző rétegeire, ellentétei a kat. egyházzal.
792. GOLDZIHHER Ignác: Az iszlám újabb alakulásai. Tanulmány az iszlám vallástudomány köréből. Bp., Athenaeum, [1912] . 63 p. /Modern kvrtár, 151/ Bibliogr.: p. 61-63. 8-11844
 A különböző reformista irányok a tört.-i, társadalmi változásokhoz idomuló iszlám vallásban a XVIII-XIX. sz. folyamán, az előázsiai és indiai mohamedánság körében. Bev. és előszó Goldziher Ignác életéről és munkásságáról Molnár Ernő tollából.
793. LÁNCZY Leó - BALKÁNYI Kálmán: Az iszlám jogállásának szabályozása Magyarországon. A Magyar-Bosnyák-Hercegovinai Gazdasági Központ felterjesztése a kormányhoz. (Bp., Pesti Lloyd ny., 1913). 16 p. /Magyar-Bosnyák-Hercegovinai Gazdasági Közp. kiadv., 6/ 8-35484
 Az iszlám vallás jogi védelmének kiterjesztésére tett javaslat a boszniai és hercegovinai iszlámság megnyerése érdekében.
794. SZABÓ Jenő: A görög-katolikus magyarság utolsó kálvária útja 1896-1912. Bev. Sztripszky Hiador. Bp., (Pritz Ármin), 1913. XXIII, 515, [4] p. 10050
 Cikkgyűjtemény a görög-katolikus egyház helyzetéről, szerepéről a nemzetiségi kérdés szempontjából.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2056.
795. CZAKÓ Ambró: A protestantizmus szelleme. Bp., Pátria, 1917. 193, [3] p. Bibliogr. láb. OSZK 46916
 A reformáció nagy alakjairól és a protestantizmusról.
796. ZATHURECZKY László: Szocializmus és reformáció. Nyitra, Lőwy ny., 1917. 62 p. 37694
 A szocialisztikus eszmék történetéből. Szociális eszmék az Evangéliumban. Párhuzam Luther és Marx szerepe között.

797. GOLDZIHHER Ignác: A zsidóság lényege és fejlődése. Bp., Népszerű Zsidó Könyvtár kiad., [1919.3 1-2. rész. /Népszerű Zsidó Könyvtár 2, 7/
1.) 71, [1] p.
2.) 85, [3] p. 51204/1-2
A Magyar Zsidó Szemle 1887-1888-as évfolyamaiban megjelent öt előadás szövege kiegészítve az első közlésű hatodikkal. A zsidó vallás fejlődési szakaszai: a profétizmus, a rabbinizmus, a középkori zsidó filozófia. A vallás és a tudomány "egyeztetésének" szükségessége a legújabb időkben.

e. ERKÖLCS, SZOKÁSOK, SZOCIÁETIKA

798. SOMLÓ Bódog: Ethika. Bp., Révai, [1902?] 61 p.
H. Spencer Principles of ethics c. műve alapján.
799. FÖLDES Béla: A társadalomerkölcsi probléma. Székfoglaló értekezés. Bp., MTA, 1903. 72 p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 12. köt. 9. sz./
Bibliogr. láb. OSZK 13271/XII.9
Az individualista és szociális szemléletű etikai rendszerek történeti fejlődése és ezek főbb képviselői.
800. HERCZEGH Mihály: A párbaj keletkezése és csökkentése. Különös tekintettel az Országos Békeegyesület és az Egyetemi Békeszövetségre. Bp., Politzer, 1903. 31 p. 64543
A közvélemény megváltoztatásának szükségessége az önbíráskodással, a párbajhősökkel szemben. Javaslat a békeegyesületek tevékenységi körének kiterjesztésére.
801. HARKÁNYI Ede: Babonák ellen. Kísérlet az erkölcsi világ gazdasági alapjainak meghatározására. Bp., Grill, 1907. L43, 305 p. 4 t. /Társadalomtudományi kvrtár, I. sor. 1/
Bibliogr. láb. és p. 295-300. 20351
Az erkölcs fejlődéstörténete az őstársadalomtól, erkölcsi elméletek /főleg a belátásos elmélet/ ism. és bírálatába szociáldarwinizmus alapján. Utópia a jövő kollektív társadalmának erkölcséről.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1777.

802. PAULER Ákos: Az ethikai megismerés természete. Bp., Franklin, 1907. 235 p.
Bibliogr. láb. 11520
Etika és a társ. tud.-ok - köztük a szociológia - kapcsolata.
Erkölciség, erkölcsi ítélet, erkölcsi normák.
803. AUER Pál: Becsület és becsületsértés. Bp., Deutsch, 1908. 342015
A fogalmaknak a korabeli uralkodó erkölcs szerinti értelmezése, jogi meghatározása.
804. JEHLICSKA Ferenc: Társadalmi kérdés és etika. A marxista irány és a modern szociáletikai irány bölcseleti alapjainak vizsgálata. Bp., Szt. István Társ. K., 1908. 220, [4] p.
Bibliogr. láb. 17955
A keresztény etika jellemzése, apológiája..A polgári és marxista elméletek felszínes ismertetése, prejudikált, eklektikus módszerekkel való bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2073., 2327.
805. LÁNCZI Jenő: Szocializmus és ethika. Bp., Deutsch, 1908. 74 p. /Természet és társadalom!6/
Bibliogr. láb. 348894
Az erkölcs problémájának szociológiai megközelítéséről. A szocializmus morálfilozófiájának összehasonlítása a többi etikai irányzattal. Az erkölcsi életben végbement változások.
806. TEGZE Gyula: Az erkölcs fejlődése. = A társadalom. Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. Szerk. Stein Lajos. Bp., Athenaeum, 1908. p. 484-494. 1420/6
Népszerű összefoglalás.
807. EMBER Sándor: Az erkölcsnevelés problémája. Bp., Lampel, 1909. 173 p. OSZK 162404.
A kultúra alacsony szintje és az erkölcsi nevelés nehézségei a közoktatásban.
808. SGHULPE [György] Georg: Sozial-etische Studien. Versuch einer gesellschaftlichen Weltanschauung auf sittengesetzlicher Grundlage. Pozsony, Szerző kiad., Kath. Buchdruckerei A. G., 1909. IX, 487 p.
Bibliogr.: p. 443-460. és láb. OSZK 280089

Az ókori etikai rendszerek. A keresztény etika, szociálfilozófia ism. és apológiája, W. Wundt, R. Eucken erkölcsstanának ism. A pozitívista és materialista etika bírálata. A szerző szociáletikai koncepciójának kifejtése.

809. SZABÓ Endre: Fekete történet. /A Szanin-per/. Kultúrkép Magyarország jelenéből. Bp., Deutsch, 1909. 67 p. 342041
Arcübasev, orosz író Szanyin c. regényének mo.-i fogadtatása.
810. SOMLÓ Bódog: Kauzális vagy normatív etika? = Emlékkönyv Alexander Bernát hatvanadik születésnapjára. Szerk. Dénes Lajos. Bp., Franklin ny., 1910. p. 125-130. 313641
Az erkölcsi jelenségek normatív tudománya a logika körébe tartozik, kialakulásának kutatása viszont a szociológia feladata.
811. ZALAI Béla: Etikai rendszerezés. = Emlékkönyv Alexander Bernát hatvanadik születésnapjára. Szerk. Dénes Lajos. Bp., Franklin ny., 1910. p. 115-124. 313641
Az etika immanens fejlődésének intuíción alapuló megismerése. Az etikai érték problémája, komplex társadalmi értelmezése.
812. BERNOLÁK Nándor: Az állami és társadalmi élet összhangja. = Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 322-345. 10906
A "közerkölcs", mint az osztályok, nemzetek, fajok közötti harcok "ellenszere".
813. RADÓ Sámuel: Politikai jelszavak és frázisok. Bp., Franklin, 1912. XVI, 306 p. 12723
A politikai közerkölcs, egyes rétegek, osztályok felfogása. Publicisztikus indíttatású eszmefuttatások.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3479.
814. KISPARTI János: Az erkölcsi nevelés elvei a filantropinistáknál. (Pedagógiatörténeti tanulmány). Pestvidéki ny., 1913. 36 p. 21812
Bibliogr. lábja.
Locke és Rousseau hatásáról is.

815. JEHLICSKA F[erenc] Rezső: Erkölcsi és társadalmi jólét. Társadalmi etika. [Kiad. a] Szt. István Társ. Bp., Stephaneum ny., 1916. 282 p.
Bibliogr. láb. 36495
A keresztény erkölcs szerepe a társ.-i, gazd.-i folyamatokban. Az állam szerepe. Marx elméletének bírálata. Társadalmi kapcsolatok, magatartásformák. A háború szükségességének kérdése.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 2098.
816. RUDAS Zoltán: A kommunista társadalom erkölce. Ágoston Péter előszavával. [Bp., ny. n., 1919] 30 p. /Vörös kvtár, 17-18/ P 1/192
P 1/331
A társ.-i - gazd.-i rendszerek és az erkölcs kapcsolatának dialektikája. A kapitalista társ. erkölcsének kritikája. A proletárdiktatúra erkölce.
817. WIESNER J. Emil: A pornográfíáról. Bp., Athenaeum, 1919. 39 p.

f. IDEOLÓGIÁK

(L. még: Szociológiai elméletek. Pedagógiai elméletek)

818. FILOZÓFIAI írók Tára. A Magyar Tudományos Akadémia támogatásával szerk. Alexander Bernát és Bánóczi József. Bp., Franklin, 1900-1910. 1-4. köt., 8. köt., 15-24. köt., 1912-1918. 2. köt., 9-13. köt., 17. köt., 19. köt., 25-29. köt.
[Az 1900-1910. között megjelent kötetek]:
- 1.) Descartes, [René]: Értekezés az értelem helyes használatának s a tudományos igazságok kutatásának módszeréről. - A filozófia elvei. 1. rész. Ford. és magy. ell.: Alexander Bernát. [1880.] 2. jav. és bőv. kiad. 1906. 276 p.
  - 2.) Schopenhauer, [Arthur]: A halálról. II. A faj élete. III. A tulajdonságok öröklése. IV. A nemi szerelem metafizikája. V. Az élethez való akarat igenléséről. VI. Az élet semmiségéről és gyötrelméről. Ford., magy. ell.: Bánóczi József. 3. jav. kiad. 1906. 170 p.
  - 3.) Hume, [David]: Vizsgálódás az emberi értelemről. Ford. és magy. ell.: Alexander Bernát. [1882.] 2., jav. és bőv. kiad. 1906. VI, [2], 207, [1] p.

- 4.) Taine, [Hippolyte Adolphe] : Franciaország klasszikus filozófusai a XIX. században. Ford. Péterfy Jenő. 2., jav. bőv. kiad. 1906. 240 p.
- 8.) Kant, [Immanuel]: Prolegomenái minden leendő metafizikához, mely tudományként fog szerepelhetni. Ford., bev. ell.: Alexander Bernát. L1887.3 2. jav. és bőv. kiad. 1909. XVIII, [2] 128 p.
- 15.) Alexander Bernát: Diderot-tanulmányok. 1900. XVI, N 259 p.
- 16.) Sebestyén Károly: A cinikusok. 1902. 193 p.
- 17.) Schopenhauer, [Arthur]: Az akarat szabadságáról. Ford. és magy.: Kelen Ferenc. 1903. 126 p.
- 18.) Spinoza, [Benedictus]: Tractatus theologico-politicus. Ford., jegyz. magy.: Posch Árpád és Rencz János. 1903. 350 p.
- 19.) Schwegler, A[ibert]: A bölcelet története. Ford.: ifj. Mitrovics Gyula. 1904. 547 p.
- 20.) Leibniz [Gottfried Wilhelm]: Értekezések. Ford.: Bauer Simon és Vida Sándor. 1907. 224 p.
- 21.) Berkeley, [George]: I. Három párbeszéd... II. Értekezés a látásnak... Ford., életrajz, jegyz.: Dienes Valéria. 1909., 234 p.
- 22.) Platón vál. művei. III. Symposion. Phaidros. Ford., bev., jegyz.: Dercsényi Mária. 1909. 164 p.
- 23.) Nietzsche, [Friedrich]: A tragédia eredete... Ford., bev.: Fülep Lajos. 1910. VIII, 261 p.
- 24.) Morus, Thoraas: Utópia. Ford., magy.: Kelen Ferenc. 1910. 184 p.
- [Az 1912-1918. között megjelent kötetek]:
- 2.) Schopenhauer, [Arthur]: 1. A halálról. 2. A faj élete. 3. A tulajdonságok öröklése. 4. A nemi szerelem metafizikája. 5. Az élethez való akarat igenléséről. 6. Az élet semmiségéről és gyötrelméről. Ford. és magy. ell.: Bánoczi József. 4. jav. kiad. 1918. 171 p.
- 9.) Kant [Immanuel]: A tiszta ész kritikája. Ford. és magy.: Alexander Bernát, Bánoczi József. 2. átdolg. kiad. 1912. XVI, 731 p.
- 10.) Platón: Válogatott művei. 1. köt. Gorgias. Philebos. Görögből ford. és bev. ell.: Péterfy Jenő. 2. kiad. 1913. 210 p.
- 11.) Platón: 2. köt. Euthyphron. Sokrates védekezése. Kriton. Phaidon. Görögből ford. és bev. ell.: Gyomlai Gyula. 2. kiad. 1913. 184 p.
- 12.) Diderot, [Denis]: Válogatott filozófiai művei. 1. rész. Gondolatok a természet értelmezése felől. - Levél a vakokról. - Filozófiai elvek az anyagról és a mozgásról. Ford.: Kun Samu. 2. jav. kiad. 1915. 153 p.
- 13.) Diderot, [Denis]: Válogatott filozófiai művei. Ford. és bev., magy. ell.: Alexander Bernát. 2. jav. és bőv. kiad. 1915. VIII, 367 p.

- 17.) Schopenhauer, [Arthur]: Az akarat szabadságáról. Ford. és magy. ell.: Kelen Ferenc. 2. jav. kiad. 1913. 126, [1] p.
- 19.) Schwegler, Albert: A bölcsészet története. A Koeber-től átnézett és bőv. 15. kiad. után ford.: Mitrovics Gyula. 2. átdolg. kiad. 1911. 557 p.
- 25.) Pascal, [Blaise]: Gondolatok. Ford., magy. tanulmánnyal és jegyz. ell.: Nagy József. 1912. 236 p.
- 26.) Condillac, [Etienne Bonnet de]: Értekezés az érzetekről. Ford., Condillac életrajzával, gondolkodása összefoglalásával és jegyzetekkel ell.: Jancsovics Ferenc. 1913. 264 5.
- 27.) Bruno, Giordano: Párbeszédei az okról, elvről, egyről és a végtelenről, világegyetemről és a világokról. Olaszból ford., bev. tanulm. és jegyz. ell.: Szemere Samu. 1913. LIX, 267 p.
- 28.) Aristoteles: A lélekről. Ford.. bev. és jegyz. ell.: Förster Aurél. 1915. 110 p.
- 29.) Spinoza, [Benedictus]: Ethikája. Ford.: Balogh Ármin - Alexander Bernát. Bev.: A. B. 1918. XXVII, 313 p.

F i l o z ó f u s o k , t á r s a d a l o m t u d ó s o k

819. POGÁNY József: Carlyle. - Ferrero. = P. J.: Emberek és korok. Bp., Mo.-i Szoc. Párt Kvk., 1919. p. 7-15., p. 124-130. P 1/118
Életművük, történetfilozófiájuk vázlatos ism.
820. PLATÓN és Aristoteles. Szemelvények. Görögből ford., magy. Péterfy Jenő - Gyomlay Gyula. Szerk. Alexander Bernát. L1893J 5. kiad. Bp., Franklin, 1911. 239, [1] p. /Jeles írók iskolai tára, 63/ 8-82203
Szöveggyűjtemény Péterfy Jenőnek Platón a görög filozófiában, Alexander Bernátnak Aristoteles etikája c. dolgozataival.
821. FITOS Vilmos: Az emberi szellem jelenségeinek magyarázata Bodnár Zsigmond "Erkölcsei törvényében". Bírálóat. Bp., Hornyánszky, 1909. 50 p. /Klny.: Athenaeum 1909./ 62968
B. Zs. igazságelméletének" ellentmondásairól - művei alapján.

822. LECHNER Tibor: Bodnár Zsigmond redivivus. Bp., Pázmáneum ny. (1910. 30;p. 59421
B. Zs., mint "az első komolyan számbavehető szociológus"
hullámelméletének apológiája. Vita Fitos Vilmos bírálataival.
823. BARTÓK György: Böhm Károly tana és személyisége. Kolozsvár, Stief ny., 1913. 17 p. /Filozófiai Ért., 1/ OSZK 273 280
824. BÖHM Károly élete és munkássága. Szerk. Kajlós /Keller/ Imre. Besztercebánya, Madách Társ. kiad., 1913. 1-3. köt.
1.) V, 411, [1] p.
2.) 350, [1] p.
3.) 265, [5] p.
Bibliogr.; p. [254]-265. és láb3. 27176
B. K. életrajza, továbbá Apáthy István, Ágai László, Bokor József, Csüry Bálint, Schneller István, Szelényi Ödön, Tankó Béla, Varga Béla és mások tanulmánya. B. K. munkáinak bibliográfiája és előadásainak jegyzéke.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2149.
825. SZEMERE Samu: Giordano Bruno. Bp., MTA, 1917. VIII, 391 p. /Akad. Kvk., U. f. 1917-1919. cycl./ 38266
Bibliogr. láb.
A reneszánsz kultúra. - G. B. élete és filozófiája.
826. KORNIS Gyula: Dilthey történelemszemlélete. Bp., Franklin, 1913. 47 p. 54846
Bibliogr. láb.
Ism, 1.: MSzIB 2. köt. 2151.
827. PÉTER János: Erasmus élete és művei. = Erasmus [Rotterdamus]: A gyermekek nevelése. A tanulmányok módszere. Ford., bev. és jegyz. ell. - -. Bp., Stephaneum, 1913. p. 5-40. /Pedagógiai kvrtár, 3/ 34926
Bibliogr. láb.
Szociálpedagógiai nézeteinek ism.
828. HORNYÁNSZKY Gyula: A görög felvilágosodás tudománya: Hippokrates. Bp., MTA, 1910. LVI, 505 p. 325394
Bibliogr. láb.
A tört. mat. "cáfolataként" H. példáján törekszik az eszmék elsődleges társ. formáló erejét igazolni.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2130.

829. ALEXANDER Bernát: Előszó. - Hume "An enquiry concerning human understanding" című művének taglalása. = [David] Hume: Vizsgálódás az emberi értelemről. Ford. és magy. ell. [1882.] 2., jav. és bőv. kiad. Bp., Franklin, 1906. p. V-VIII., p. 157-191. /Filozófiai írók Tára, 3/ 322599
Bacon, Locke, Hume, valamint Berkeley rendszerének ism., hatásuk a filozófia újabb fejlődésére.
830. WESZELY Ödön: Kármán Mór. Emlékbeszéd. Bp., Lampel, 1917. 31 p. Bibliogr. láb. 36585
Röv. életrajz és pedagógiai, filozófiai oktatásszervezői tevékenységének vázlat.
831. KÉPES Ernő: Lamprecht történetfilozófiája. Bp., Rózsavölgyi, 1913. 50 p. /Új Élet kvttára, 3/ Bibliogr. láb. 21819
Karl Lamprecht pszichologista történet szemléletének kritikája.
832. LUKÁCS [György]: Emil Lask. Ein Nachruf. (Berlin, Reuther-Reichard, 1918.) 349-370 p. /Ex: Kant-Studien, 1918. Bd. 22. H.4./ 42837
A FSZEK példányán a szerző dedikációja Szabó Ervinnek.
833. LEIBNIZ halálának kétszázadik évfordulója alkalmából. Alexander Bernát, Dénes Lajos, Lienes Pál, Finkey Ferenc stb. dolgozatai. Bp., Franklin, 1917. 315 p. /Magyar Filozófiai Társ. kvttára, 1/ OSZK 212 884
Pauler Ákos L. metafizikájáról, Révész Géza L. pszichológiájáról, D. P. L. matematikai és logikai eszméiről, F. F. L. politikai koncepciójáról, D. L. L. esztétikai gondolatairól, Rácz Lajos L. egyéniségéről, Vida Sándor L. kulturális szerepéről, Szemere Samu L. és Spinoza rendszerének viszonyáról.
834. VIDA Sándor: Leibniz élete és bölcsészete. = [Gottfried Wilhelm] Leibniz: Értekezések. Bp., Franklin ny., 1907. p. 7-60. /Filozófiai írók Tára, 20/ 327509
835. MUTSCHENBACHER Gyula: Locke élete és pedagógiai gondolatai. = [John] Locke: Gondolatok a nevelésről. Bp., Stephaneum, 1914. p. 5-36. /Pedagógiai kvttár, 4/ Bibliogr.: p. 36. és láb. 62297
Rövid életrajz. J. L. nevelési rendszerének ism., L. hatása.

836. POLÁNYI Károly: Bevezetés. - [Ernst] Hach Ernő: Az érzékek elemzése. Ford. és bev. ellát. P. K. Bp. Deutsch. 1910. p. I-VII. /Galilei kör kvtára, 2/ 31052
Mach empiriokriticista elméletének ism. Utalás a Galilei körben szervezett filozófiai szemináriumra.
837. PAULER Ákos: Medveczky Frigyes rendes tag emlékezete. Bp MTA, 1917. 14 p. /MTA emlékezésedek, 17. köt. 6. sz./ Bibliogr. láb. OSZK 13.627/17
838. SOMLÓ Bódog: Előszó. - [Anton] MENGER Antal: Új erkölctan. Ford. Ormos Ede. Bp., Grill, 1907. p. X-XIII. /Társadalomtud. kvtár, 1. sor./ 17975
8-27673
A. M. életművének, jogfilozófiájának vázlatos 8-2673 ism.
839. BIRKÁS Géza: Montaigne élete és eszméi. = [Michel de] Montaigne: Pedagógiai tanulmányai. Ford., bev. jegyz. ell. - -. Bp., Stephaneum, 1913. p. 7-30. /Pedagógiai kvtár, 2/ Bibliogr. láb. 34923
Röv. életrajz. M. pedagógiai nézetei és hatásuk.
840. BIBÓ István: Nietzsche. Bp., Athenaeum, 1916. 101 p. 34259
Fr. N. életpályája, legfontosabb műveinek tart. értékelése.
841. FÜLEP Lajos: Nietzsche. - [Friedrich] Nietzsche Frigyes: A tragédia eredete vagy görögség és pesszimizmus. Ford. és bev., előszót írta - -. Bp., Franklin, 1910. p. 1-131. /Filozófiai írók Tára, 23/ 327503
Fr. N. életfilozófiájának kialakulása, esztétikája és etikája.
842. SCHMITI [Jenő Henrik] Eugen: Friedrich Nietzsche an der Grenzscheide zweier Weitalter. Versuch einer Beleuchtung durch eine neue Weltanschauung. Lpzg, Diederichs, 1902. 151, [5] p. OSZK 80.534
Függelék: p. [153-156.]: "Wer ist Eugen [Jenő] Schmitt" címen Sch. J. H. rövid életrajza, eszméinek propagálása.

843. WILDBER Ödön: Nietzsche romantikus korszaka. Bp., Politzer, 1907. X, 228 p. /Társadalomtud. kv. társ., 8/
Bibliogr. láb. és p. 223-224. 10191
Fr. N. filozófiájának fejlődési fázisai, életrajzi vázlata keretében főbb műveiről.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1867., 2. köt. 2162.
844. KOZÁRI Gyula: Pascal. /Tanulmányok/. Az "Emberi okmányok" második kötete. Bp., Szt. István Társ., 1914. 304, [3] p.
1 t. 28392/2
Bibliogr. láb. P. életútja, szellemi forrásai, szkepticizmusa. A "Pensée" keletkezése. A janzenizmushoz való viszonya.
845. MEDVECKY Frigyes: Tanulmányok Pascalról. Bp., MTA, 1910. 208 p.
Bibliogr. láb. 8-97392
846. SIMON József Sándor: Előszó. - Bevezetés. = Platón állama. /Görögül és magyarul/. Ford., bev. és jegyz. ell. - -
Bp., Franklin ny., 1904. p. I-XXXI. /Görög és latin remek-
írók/ 30540
A mű első magyar fordításának jelentősége, tartalmának népszerű ismertetése.
847. BARTA Jenő: Az ember Rousseau gondolatvilágában. Tanulmány.
Bp., Lampel, 1912. 147, [4] p. 8-3543
Bibliogr.: p. 1.149 J
J.-J. R. nevelésügyi és társadalomfilozófiai nézeteiről.
848. RÁCZ Lajos: Rousseau mint moralista. Bp., Hornyánszky, 1933. 64 p. 31014
Bibliogr. láb. Etikai nézeteinek elemzése és bírálata.
849. FOGARASI Béla: Schelling történetfilozófiája. Bp., Athenaeum, 1913. 47-59 p. /Klny.: Athenaeum/
Bibliogr. láb. OSZK VII Ph. pr. 791. sz.
Sch. érdeme a történelem "szelektív" felfogású módszerének kiemelésében, a XVIII. századi individuális történet szemlélettel való szakításban.

850. RÓTH Sándor: Spinoza mint politikai író. Politikai tanulmány. Bp., Pallas, 1908. 20 p. OSZK 279.882
B. S. gondolatai a demokratikus államhatalomról és a szabadságjogokról.
851. ALEXANDER Bernát: Taine Hippolyte emlékezete. Bp., MTA, 1903. 36 p. /MTA emlékezésedek, 12. köt. 1. sz./
4053/12/1
H. T. halálának 10. évford. alkalmából.
852. RÁCZ Lajos: Wundt jelentősége a filozófiában. Bp., [Magyar Filoz. Társ.], 1903. 28 p. /Klny.: Magyar Filozófiai Társ. közlem. 6-8. füz./
Bibliogr. láb. 46969
W. W. /1832-1920/ pszichológiai és filozófiai munkássága.

A f i l o z ó f i a t ö r t é n e t e .
F i l o z ó f i a i e l m é l e t e k , r é s z k é r d é s e k

853. BŐHM Károly: Az értékelmélet feladata és alapproblémája. Bp., Athenaeum, 1900. 58 p. /Ért. a bölcséleti tudományok köréből, 3. köt., 4.sz./
Bibliogr. láb. 8-97391
Akadémiai székfoglaló.
854. BŐHM Károly: A filozófiai irányok különbözőségének gyökereiről és megegyeztetésük lehetőségéről. Bp., Franklin, 1902. 32 p.
855. PEKÁR Károly: A filozófia története. Az emberi gondolkodás története. Bp., Athenaeum, 1902. XV, 468 p. 32370
856. ALEXANDER Bernát: Az újkori filozófia története. - - előadásai nyomán jegyzi Steiner Izidor, Radó Pál. Bp., Kun ny. [soksz.], 1903. 151 p. 100496
... G. Brúnótól az angol szenzualistákig. Bev.-ben a fil. társadalmi meghatározottságáról.

857. PALÁGYI [Menyhért] Melchior: Die Logik auf dem Scheidewege.
Berlin, C. A. Schwetschke, 1903. IV, 342 p.
OSZK 285.449
Misztikus, metafizikus, pszichologikus, racionális és irracionális
elemek, valamint a tapasztalat szerepe a megismerésben és a
logikában.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 110.
858. PALÁGYI Menyhért: Az ismeretlen alapvetése. Bp., Athenaeum,
1904. [2], 253, [2] p. 8-49111
859. BÁRÁNY Gerő: A cultura értékéről. Bp., Hornyánszky ny.,
1906. 83 P. /Kiny.: Athenaeum 1906./
Bibliogr. láb. 80834
A kultúra szerepe a társadalom és az egyén fejlődésében. Az érték
problematikája.
860. SCHMITT [Jenő Henrik] Eugen Heinrich: Kritik der Philoso-
phie vom Standpunkt der intuitiven Erkenntnis. Lpzg,
Eckardt, 1908. VIII, 507 p. 93488
A filozófiai gondolkodás keletkezése, a megismerés érzéki és logikai
feltételei, a matematikai és a "geometriai" módszer. Az egyes
jelentősebb filozófusok és irányzatok ism. és bírálata Thalestől
Marxig és Nietzsche-ig.
861. VARGA Jenő: A transcendentalis módszer phaenomenológiai
kritikája. Bp., [Világosság], 1909. 31 p. 64843
Bibliogr. láb.
A kanti ismeretelmélet pszichologista módszerének kimutatása és
elutasítása.
862. EMLÉKKÖNYV Alexander Bernát hatvanadik születésnapjára.
Szerk. Dénes Lajos. Bp., Franklin, 1910. 674 p. /Dolgoza-
tok a modern filozófia köréből/ 313641
Varjas Sándor: A logikáról, /p. 68-88./ - Varga Jenő: A
történelembölcseletről, /p. 131-161./ - Stein Lajos: Kozmopolitizmus,
nacionalizmus, internacionalizmus. /p. 628-637./ - valamint Erdős
Lajos, Zalai Béla, Somló Bódog, Dénes Lajos, Weszely Ödön,
Szemere Samu, Kármán Mór, Láncki Jenő, Lukács György, Lyka
Károly, Pináczy Ernő, Viola Sándor, Waldapfel János és mások
tanulmányai a filozófia, ismeretelmélet, pedagógia, esztétika,

irodalom és az ideológia kérdéseiről, részben szociológiai vonatkozásairól.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2126.

863. KOZÁRI Gyula: Emberi okmányok. A tegnap, ma és holnap irodalmából. Metafiziko-pszichológiai tanulmány, [1. köt.] Bp., Szt. István Társ., 1910. 477, [3] p.
Bibliogr. láb. 28392/1
Comte, Spencer, Taine, Emerson. Tolsztoj, Kidd, Fouillée és mások elméletéről; ezek bírálata.
864. PROHÁSZKA Ottokár: Az intellectualizmus túlhajtásai. Bp., MTA, 1910. 70 p. 70836
A tudományos megismerés korlátlan lehetőségeinek tagadása. A bergsoni intuícióelmélet sarktételeinek átvétele. A tömegmozgalom emberi tartalmának szembeállítás az "introspektív valóságkereséssel", melynek révén "... Rockefellerek közt az élet... nemes szép bensőségé válik".
865. SERÉDI Lajos: A filozófia története. [1903.] 2. kiad. Bp., Stampfel, 1910. 222 p. / (Tudományos zsebkvtár/ 84121
Részletesebben a korszak pozitívizmusáról és mo.-i képviselőiről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2116.
866. SOMLÓ Bódog: Az érték problémája. Bp., Kilián, 1911. 61 p.
Bibliogr. láb. 321184
Az érték filozófiai megközelítése, megjelenési formái. Kant és a német újkantianusok, valamint Böhm Károly álláspontjának kritikai ismertetése.
867. MITKOVICS Gyula: A magyar bölcséleti irodalom vázlata. = Albert Schweigler: A bölcsélet története. 2. átdolg. kiad. Bp., Franklin ny., 1912. p. 485-553. / Filozófiai írók Tára, 19/
Bibliogr. szöveg között és láb. 91266
314592
Részletesen Apáczai Csere Jánosról, a francia felvilágosodás hazai fogadtatásáról, A. Comte követőiről, különösen Szontagh Gusztávról, Erdélyi Jánosról.

868. BŐHM Károly: Összegyűjtött művei. Tanulmányok, értekezések. Kiad. a Bőhm Károly Társ. Kolozsvárt. Bp., Pfeifer, 1913. 1. köt. 224 p.
869. SCHMITT Jenő [Henrik]: Művészet, etikai élet, szerelem. Előszó: Mígray József. Bp., Táltos, 1917. 98 p. 1 t. Bibliogr.: p. 91-98.
56501
Mígray J. pályarajza Sch. J. H-ről /p. 15-40./ - Sch. J. H. Budapesten 1911. telén tartott három előadása. Függelékben: Sch. J. H. életmű-bibliogr. és idézetek művei visszhangjából.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1827.
870. CZAKÓ Ambró: Az értékelés filozófiája. Bevezetés a normatív tudományokba. Bp., Egyetemi ny., 1918. 110 p. Bibliogr. láb.
OSZK 283.419
871. ENYVVÁRI Jenő szerk.: Philosophiai szótár. Bp.; Franklin, 1918. 173 [1] p. /Kultúra és tudomány, 10/
Bibliogr.: p. 170-173. és egyes szócikkek végén. 38166
A fil. és határtudományai, köztük a szociológia fogalmairól.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 105.
872. MANNHEIM Károly: Az ismeretelmélet szerkezeti elemzése. Bp., Franklin, 1918. 32 p. /Klny.: Athenaeum/ 45269

K ö z g a z d a s á g i e l m é l e t e k

873. KÖZGAZDASÁGI Lexikon. Közgazdasági ismeretek tára. Szerk. Halász Sándor - Mandelló Gyula. Bp., Pallas, 1899-1901. 1-3. köt. 2.) 1900. 826 p. 3.) 1901. 824, XII p. 8120/2-3
Vezető polgári szakemberek helyenként tanulmányterjedelmű, részint különnyomatokban is kiadott szócikkei gazdag bibliográfiai függelékekkel. A legfontosabb, önállóan is megjelent tanulmányok címeit az egyes tárgykörök irodalmán belül közöljük.

874. MANDELLO Gyula: Társadalom - gazdaságtan, = Közgazdasági Lexikon, 3. köt, Bp., Pallas, 1901. p. 460-470. és Klny. Bibliogr.: p. 467-470. 8120/3
17818
A tudomány kialakulása, fejlődése. Irodalmi áttekintés. Irányzatok, elméletek a századvég időszakában.
875. NAVRATIL Ákos: A gazdasági élet elemi jelenségei, Bp., Politzer, 1901. XIV, 300 p. 86091
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2222,
876. GAÁL Jenő: Berzeviczy Gergely élete és művei. Írta ill. latinból és kisebb részt németből ford. - - Bp., Politzer, 1902. IX, 319 p. /Magyar Közgazdasági kvtár, 1/ 85212
Életrajz és B. G. HA közgazdaságról", "A parasztnak állapotáról és történetéről Magyarországon", "Magyarország kereskedelméről és iparáról" c. tanulmányai.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 150-151.
877. SZÉCHENYI István válogatott munkái. Bev. ellát, Beöthy Zsolt. Bp., Franklin, [1902.] 1-2. köt.
1.) XVI, 367, [4] p.
2.) [4], 409 p. 94909
Hitel. Világ, Stádium, Kelet népe, Egy pillantás a névtelen visszapillantóra c. művei, akadémiai és országgyűlési beszédei.
878. SZÉCHENYI István munkáiból. Sajtó alá rend, és bev. Berzeviczy Albert. Bp., Franklin, 1903., 1907. 1-2. köt. /Magyar remekírók, 16-17/
Bibliogr.: p. 331-356.
1.) 1903. 392 p.
2.) 1907. 356, [2] p. 328510/1-2
Gazdaságpolitikai, politikai művei,
879. WILDNER Ödön: Társadalmi gazdaságtan. Pozsony - Bp., Stampfel, 1903. 1-2, rész, /Stampfel tudományos zsebkvtár, 149-150/
1. r. Első /elméleti/ rész. 72 p.
2. r. Társadalmi gazdasági politika. 80, [3] p. 10192
Tudománynépszerűsítő munka.

880. SZÉCHENYI István munkái. 2. sor. [Kiad. a] MTA. Sajtó alá rend.: Szily Kálmán. Bp., (Hornyánszky ny.), 1904-1905. 1-2. köt. ism. lapsz.
1.) 1904. LXVII, 243, [1], 356, [1], ism. lapsz.
2.) 1905. III, 260, [1], XXVIII, 277, XVII, 140, [1]. ism. lapsz.
50430/1-2
Széchenyi fő művei és méltatásuk. A tanulmányokat Gyulai Pál, Kautz Gyula és Viszota Gyula írták.
881. HELLER Farkas: A társadalmi gazdaságtan tudományának feladata a gyakorlati kérdésekkel szemben. Bp., Hornyánszky, 1904. 48 p.
17365
882. NAVRATIL Ákos: A gazdasági élet és a jogi rend. Adalék a másodlagos gazdasági jelenségek elméletéhez. s Ünnepi dolgozatok a társadalomtudományok köréből Földes Béla ... tanárnak. Bp., Pallas ny., 1905. p. 141-190.
Bibliogr. lábja. 21134
883. NAVRATIL Ákos: Wirtschaft und Recht. Ein Beitrag z. Theorie der secundären wirtschaftlichen Erscheinungen. Bp., Európa, 1906. 65 p. /Ex: Zeitschrift f. ungar. öff. und Privatrecht 1906/
Bibliogr. lábja. 38556
884. GELLÉRI Mór: Matlekovits Sándor élete és működése. Bp., Pesti ny., 1908. 79 p. 1 t. 16069
Műveinek bibliográfiája: p. 55-62.
885. MATTYASOVSKY Miklós: A földjádék. Bp., Eggenberger, 1908. X, [2], 227 p. 21628
A fiziokraták, A. Smith, Anderson, Ricardo, Malthus, Thünen, Rodhertus, H. George Földjádékelméletének kritikai ism. a földjádék "örökervényüisége" alapján.
886. FÖLDES Béla: Közgazdasági értekezések. Új sor. Bp., Grill, 1909-1914. 1-2. köt. /Magyar Közgazdasági kvttár, 7, 16/
1.) 1909. [6], 506, [2]p.
2.) 1914. [4J, 394, [1] p. 343786/1-2
1870-től írt tanulmányok gyűjteménye.

887. SOMLÓ [Bódog] Félix: Der Güterverkehr in der Urgesellschaft. Paris, Misen et Thron, - M. Riviere, 1909. VI, [1] 186 p. /Travaux de l'Institut de Sociologie. Notes et memoires Fasc. 8/ Bibliogr. láb;), és p. 181-186. X 8458
Igen széles forrásanyagra támaszkodó elemzés, ausztráliai, afrikai, Fülöp szigeti stb. törzsek, az Európa őstörténetéből ismert népcsoportok termelési viszonyairól, cserekereskedelméről, gazdasági életének intézményesüléséről, az öskommunista társadalmi formáról, a kereskedelemnek az életforma alakítására gyakorolt hatásáról.
888. SOMOGYI Manó: A társadalomgazdasági törvények. Bp., Kilián, 1909. 118 p. Bibliogr. láb;). 8-2746
Közgazdasági iskolák, irányzatok elméletei és módszertana a fiziokratáktól Marxig.
889. SZABÓ Ervin: A szerkesztő "bevezetése. [Marx: Adalékok a közgazdaságtan bírálatahoz c. művéhez.] = Marx - Engels válogatott művei. 2. köt. Bp., Politzer, 1909. p. 135-155. 11290/2
A filozófiai, szociológiai alapok Marx közgazdasági elméletében. Marx módszeréről, rendszeréről".
890. NAVRATIL Ákos: Széchenyi Irtván közgazdasági politikája. Ünnepi beszéd. Széchenyi halálának félszázados évfordulóján, 1910. ápr. 8-án a kolozsvári M. Kir. Ferenc József tudományegyetem ünnepén elmondta - -. Kolozsvár, Ajtai kvny., 1910. 20 p. OSZK 206.539
891. FÖLDES Béla: Kautz Gyula emlékezete. Bp., MTA, 1911. 53 p. /MTA emlékbeszédek, 15. köt. 5. sz./ B 380/42
892. KAUTZ Gyula: A nemzetgazdasági eszmék története Magyarországon. Az 1868. eredeti kiad. változatlan lenyomata. A Kautz Gyula-bizottság megbízásából kiadta a Magyar Közgazdasági Társaság. (1868.) 2. kiad. Bp., Eke kvny. társ., 1911. XVI, 602 p. Bibliogr. láb;).
A politikai és gazdasági eszmék, nézetek és elméletek kialakulása Mo.-on a középkortól a XIX. sz. közepéig. Széles forráskutatásra épülő úttörő tanulmány.

893. BALÁS Károly: Fejezetek a politikai gazdaságtan köréből. I. rész. A jövedelemeloszlás főágai a kapitalizmus korában. Bp., Eggenberger, 1913. 655, [1] p.
Bibliogr. a fő fejezetek elején és lábán. 16044
894. FÖLDES Béla: Ricardo, különös tekintettel a háborús közgazdaság kérdéseire. Bp., Athenaeum, 1919. 51 p. /Ért. a philos. és társadalmi tudományok köréből, 2. köt., 3. sz./
895. KOVÁCS Gábor: A közgazdaságtan elemei. 1. köt. Alapvetés. A közgazdaságtan története. A közgazdasági szervezet és fejlődése. (1915.) 2. teljesen átdolg. kiad. Debrecen, Csillag A. kvkeresked., 1919. X, [2], 266 p.
Bibliogr. lábán.
Egyetemi ea.-ok. Tört. visszapillantás. Széleskörű magyar és külföldi forrásanyagra épített tankönyv. A szociológia szerepéről a közgazdaságtanban, a gazdasági viszonyokról mint a társadalmi rétegződés meghatározóiról, a modern gazdasági intézményekről.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 280.
896. VARGA Jenő: A kapitalizmus gazdaságtana. Előad. 1919. júl. 18. [Bp., Mo.-i Szoc. Párt kiad., soksz.], 1919. 13 p.
Pq. 1/204
A monopolkapitalizmus kialakulásának folyamata.
897. VARJAS Sándor: Az értéktöbbletráta és profitráta. Előad. 1919. júl. 17. [Bp., Mo.-i Szoc. Párt kiad. soksz.], 1919. 21 p.
Pq. 1/204
A közgazdaságtan alapjairól tartott előadás.

T ö r t é n e t f i l o z ó f i a .
T á r s a d a l m i e l m é l e t e k
(L. még: A társadalmi fejlődés tényezői...)

898. BODNÁR Zsigmond: A népfajok sorsa és más kérdések. Bp., Pátria, 1900. 224 p. 16373
A társadalom történetének végletekig leegyszerűsített értelmezése: az "idealista" és "realista" népfajok és periódusok elmélete. A fejlődés elvének, a mélyebb gazdasági, társadalmi, biológiai okok kutatásának elvetése, illetve helyettesítése a társadalmi változások "hullámszerűsítésével" kreált koncepcióval - a szélső konzervatív, klerikális politikai törekvések szolgálatának jegyében,

899. SCHMITT [Jenő Henrik]: Die Kulturbedingungen der christlichen Dogmen und unsere Zeit. Lpzg., Diederichs, 1901. 225. [3] p. 39233
A társadalomban meggyökereztetett és az egyház, az állam hatalmi eszközöként alkalmazott dogmák.
900. GAÁL Jenő: Gróf Széchenyi István nemzeti politikája. Bp., Hornyánszky ny., 1902-1903. 1-2. köt. Bibliogr. láb. 1.) 1902. 496 p. 2.) 1903. 167 p. 15230
901. BODNÁR Zsigmond: Eszményeink. Bp., Eggenberger, 1902. 239 p. 16372
A filozófia, pszichológia, nevelésügy és a társadalomtudományok más ágait érintő eszme-futtatások a szerző által konstruált "hullámelmélet" jegyében.
902. EÖTVÖS József: A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra. Bp., Révai, 1902. 1-3. köt. /Eötvös József összes munkái, 13-15/ Bibliogr. láb. 1.) 384 p. 2.) 328 p. 3.) 232 p. 22755
903. VITÉZ Géza, illyefalvi: Szerves társadalom és államszervezet. Bp., Révai, 1902. 1. köt. Bibliogr.: p. III-IV. és láb. 1.) Bölcséleti alapkérdések. VI, 97 p. 15911
Két kötetre tervezett alapvetés első része: a természet és társadalom megismerhetőségéről, a tudomány lehetőségeiről a még feltáratlan jelenségek megismerésére. A konkrét társadalmi kérdések vizsgálatát ígérő 2. köt. nem jelent meg.
904. FABER Oszkár: A keresztényszocializmus. Bp., Népszava, 1907. 128 p. Bibliogr. láb. 70427
A nemzetközi és a magyarországi keresztényszocializmus ideológiájának átfogó kritikája.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1890.

905. HORVÁTH Jenő: A történelem bölcselete. Tanulmányok a történettudomány alapelveiről és az emberi művelődés irányeszméiről. Gyula, Dobay János kvny., 1907. 287 p.
Bibliogr. fejezetenként OSZK 257.055
Pozitivistá nézőpontú értekezés.
906. SZÉKELY Aladár: A szabadgondolkodás elmélete. Bp., Deutsch, 1907. 30 p. /Huszadik Század kvtára, 27/ 325429
A H. Sz.-ban megjelent tanulm., lényegesen bővített változata.
907. TOKA Béla: A szabadság. Politikai tanulmány. Bp., Grill, 1910. 528 p.
Bibliogr. láb. 22367
A szabadságeszme jelentéstartalmának módosulása az ó-kortól a 20. sz.-ig. A materialista, marxista szabadságelméletek, köztük Szabó Ervin koncepciójának eklektikus szellemű bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1998., 2. köt. 1696.
908. SZÉCHENYI eszmevilága. Bp., Franklin, 1912-1914. 1-2. köt.
/Kultúra és tudomány, [1, 12]/
1.) 1912. VIII, 174, [1] p.
2.) 1914. 142, [1] p. 11306
A M.T.E. 1912-13-ban rendezett ea.-sorozatának anyaga. Gaál Jenő, Beöthy Zsolt, Prohászka Ottokár, Andrássy Gyula, Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Ákos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor és mások ea.-i. /Egyes tanulmányok adatait 1.: MSzIB 2. köt. 70., 2006., 2074., 2133., 2192., 2213. tételszámok alatt./
909. JÁSZI Oszkár: A nemzeti államok kialakulása és a nemzeti-ségi kérdés. Bp., Grill, 1912. XVI, 544 p. /Társadalomtud. kvtár, új sor./
Bibliogr. láb. 10942
A nemzet fogalma, a nemzetté válás történelmi folyamata, különböző fejlődési periódusokban. A francia, angol, holland nemzeti államok kialakulása. A modern nemzeti és soknemzetiségű államok. Az asszimiláció kérdése. Részletesen: a magyar nemzeti egység, soknemzetiségű állam kialakulása és helyzete. Karl Renner koncepciójának bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 100.

910. MEDVECZKY Prigyes: A római stoicizmus társadalmi elméletei. Adatok a társadalmi és jogbölcseleti eszmék történetéhez. Székközlő. Bp., Athenaeum ny., 1913. 51 p. /Ért. a philoszophiai és társad. tud. köréből, 1, köt, 2. sz./
Bibliogr. láb. 348423
Egyén és társ.-i közösségek viszonya, Seneca, Epiktetos, Marcus Aurelius és mások műveiben. A sztoa társadalmi-erkölcsi kategóriái.
911. MÁRKI Sándor: Történet és történetírás. Bp., Franklin, 1914. 138, [1] p. /Olcso kvtar, 1742-1745/
Bibliogr.: p. 131-138. 28068
A magyar történetírás története, sajátosságai,
912. KORNIS Gyula: A filozófia korszerű problémái. [Bp., Franklin, 1917.] p. 232-246. /Klny.: Athenaeum 1917./ 39978
Tört. filozófiai problémák a világháborús helyzetben.
913. DÉKÁNY István: Bevezetés az interpszichikai megismerés elméletébe. A történelmi megértés. Kolozsvár, Szerző, Bp., Kilián, 1919. 87 [1] p. /A történelem elmélete és filozófiája. Tanulmányok/
Bibliogr. láb. 45563
Az intuíció szerepe a történelmi feldolgozásban.

**U t ó p i s t á k . A n a r c h i s t a , s z i n d i k a l i s t a
e l m é l e t e k**

914. POGÁNY József: Bakunin. - Kropotkin. = P. J.: Emberek és korok. Bp., Mo.-i szoc. Munkáspárt, 1919. p. 75-81., p. 93-98. P 1/1118
A P. K.-ról írt vázlat először a Kropotkin: Egy orosz forradalmár emlékiratai. Bp., Révai, 1912, c. kötetben (p. 1-89,) jelent meg.
915. SZABÓ Ervin: Bakunin elméletei és a marxizmus. - Bakunin gyakorlati elvei és Marx. = Marx és Engels válogatott művei. 2. köt. Bp., Politzer, 1909. p. 371-384. 11290/2

916. GALLOVICH Jenő: Krapotkin herceg élete és anarchisztikus rendszere. Szociálpolitikai tanulmány. Bp., Athenaeum, 1904. 14 p.
OSZK 306.265
917. KELEN Ferenc: Morus élete. Az Utópia kora. Morus és Plátón. A Facetiák. Az Utópia racionalizmusa. Utópiák, típusok és megvalósulási kísérletek. Morus-irodalom. = [Thomas] Morus: Utópia. Bp., Franklin, 1910. p. 114-179. /Filozófiai írók Tára 24/
Bibliogr. láb. OSZK 55.552/24
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2250.
918. LÓCZY Lajos: Reclus Elisée kultag emlékezete. Bp., Akad., 1908. 12 p. /MTA ... emlékbeszédek, 13. köt. 9. sz./
19627/13
A földrajztudósról, elszórt utalásokkal E. R. politikai nézeteire.
919. KÉPES Ferenc: Schmitt Jenő Henrik élete és tanítása. Bp., Táltos, 1918. 197. [3] p. 33921
Sch. J. H. műveinek jegyzéke: p. [199.]
920. MIGRAY József: Schmitt Jenő Henrik. = Schmitt Jenő Henrik három előadása: Tolsztoj, Nietzsche, Ibsen. Bp., (Spatz Henrik ny.), 1911. p. IX-XL. 329945
Sch. J. H., a filozófus és az anarchizmus elmélete mo.-i képviselője. Életrajz.
921. SZILÁRD Ödön: Stirner bölcselete. Bp., Deutsch, 1909. 176 p.
Bibliogr. láb. OSZK 275.152
Max Stirner szélső individualista-anarchista koncepciójának egybevételése Nietzsche eszméivel.
922. RÉVAI József: Szabó Ervin szerepe a munkásmozgalomban. E-lőad. 1919. jun. 17. [Bp., Mo.-i Szoc. Párt kiad. soksz.]
1919. 21 p. Pq 1/204
Sz. E. forradalmi szerepéről, intranzigens moralizmusáról, tragikumáról, amely a forradalmi hullám apadásai időszakában a munkásmozgalomtól való elszakadásra készítette őt.

923. SCHMITT [Jenő Henrik] Eugen Heinrich: Leo Tolstoi und seine Bedeutung für unsere Kultur. Lpzg, Diederichs, 1901.
482, [2] p. 1 t. OSZK 803.383
L. T. neokantiánus, ideális anarchista koncepciójának jellemzése rövid életrajz kíséretében.
924. SCHMITT [Jenő Henrik] Eugen Heinrich: Die Gnosis. Grundlagen der Weltanschauung einer edleren Kultur. Jena, Diederichs, 1903., 1907. Bd. 1-2.
Bd. 1. 1903. 627, VII, [2] p.
Bd. 2. 1907. 413, TI, [1] P. 97195/1-2
Szerzőnek az egyházi és állami torzításoktól megtisztított krisztusi tanok újjáélesztésére, Tolsztoj és Nietzsche társadalomszemléletének egyesítésére törekvő filozófiai alapvetése. A tiszta emberszeretet előfeltételének kijelölt gnosis eredetének, kontinuitásának és történelmi fejlődésének vázlata.
925. SCHMITT [Jenő Henrik] Eugen Heinrich: Der Idealstaat. Berlin, Rade, 1904. XV, 282 p. 25952
Az utópisztikus államelméletek ismertetése és kritikája.
926. GYÖRGY János: Hit és haladás. Múlt és jövő társadalmi ki-fejlesztés fokozatos hitnyilvánulásként fogva föl. ford. Pö dör Domokos ny., 1908. 1-2. köt.
Bibliogr.: p. 565-566.
1.) [2], 291 p.
2.) 295-576 p. 19121/1-2
Kísérlet a vallás és a társadalmi progresszió eszméjének egyeztetésére.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2589.
927. SZABÓ Ervin: Szindikalizmus és szociáldemokrácia. Bp., Szerző kiad., 1908. 23 p. 10858
Bibliogr. láb.
Ua. [és] A szocializmus. Jászi Oszkár és Kunfi Zsigmond Szabó Ervinről. Bp., új Magyarország, 1919. 112 p. /Ter mészet és társadalom, 5/ 21285
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2306. 326596

928. SZIRTES Artúr: Világharmónia. Bevezetés a jövő államjogának bölcséletébe. Bp., Pallas, 1908. 95 p. 25404
A nemzetek fölötti világállam naiv utópiája.
929. GYÖRGY János: A becsületes állam. Kolozsvár, Előre ny., 1909. 304 p. 15737
A közép- és kelet-európai népeket egybefogó ideális államrendszerről, képzelt párbeszédnek keretében.
930. SZABÓ Ervin: A szindikalizmus. Kiáltvány Magyarország munkásságához. Bp., Szindikalista Prop. Csoport kiad. - Heller ny., 1910. 15 p.
A szindikalista mozg. nemzetközi és hazai állásáról, perspektívájáról.
931. [PÁRIS Frigyes] "HUMÁNUS": Gondolatok az emberi jólétről. Bp., (Márkus ny.), 1911. 113, [2] p. /"Demokratia" páholy kvtára, 84/ 348497
Utópisztikus eszmefuttatások a szocialista eszmék megvalósításának, a szocialista állam megteremtésének lehetőségéről reformok útján.
932. SZABÓ Ervin: A tőke és a munka harca. Bp., Athenaeum, 1911. 126, [1] p. /Modern kvtár, 62-64/ 317661
330510
349129
Ua. Bp., Közoktatási népbiztosság, 1919. 110, [1] p. /Komunista kvtár, 15/ P 1/43
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3245.
933. HERTZKA [Tivadar] Theodor: Das soziale Problem. Berlin, Reimer, 1912. XII, 357 p. 11230
Történeti visszapillantás: a kizsákmányolás rendszerének kialakulása, a vallás eszköz-szerepe, a tömegek "domesztikációja" az állam, törvények, hazafiság, művészetek, tudományok útján. A felszabadulás útja, anarchista, szocialista elméletek ismertetése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 737.

934. KIRÁLY Albert: [A szindikalizmusról]. Előad. 1919. Júl. 10.
[Bp., Mo.-i Szoc. Párt kiadv. soksz.], 1919. 13 p.
Pqt 1/204
A szindikalizmus a különböző fejlettségű államokban, és a
proletárforradalom utáni szerepe.
935. KÖHALMI Béla: Szindikalizmus és leninizmus. Bp., [ny. n.], 1919.
15, [1] p. /Vörös kvár, 15-16/
936. PODACH [Erich Frigyes] - VÉRTES?: A társadalmi fejlődés iránya.
A kommunizmus gyakorlati kivételének kérdése. Lukács György
előszavával. [1919.] 3. kiad. Bp., Lantos, 1919. 32 p. P 1/323
A Huszadik Század 1919. jan. sz.-ban megjelent utópisztikus
társadalomrajz és Lukács György értékelése.

S z o c i a l i z m u s . M a r x i z m u s

937. JÁSZI Oszkár: A történelmi materializmus állambölcselete.
Bp., Politzer, 1903. 149, [3] p. /Társadalmatud. kvár.,
5/ 8-3270
A marxista elm. főként másodforrásokra támaszkodó ism.-e, a
vulgarizáló értelmezések bírálata, a felépítmény szerepének a kor
polgári irodalmában szokványos félreértése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2344.
938. SZABÓ Ervin: A szocializmus. - Szabó Ervin zárbeszède. A
társadalmi fejlődés iránya. Bp., Politzer, 1904. p. 37-
66., p. 361-377. /Huszadik Század kvta, 8/ 15462
8-97680
Ua. [és] felelet némely ellenvetésre. Bp., Népszava,
1906. 55 p. 09/3115
Ua. [és] Szindikalizmus és szociáldemokrácia. Jászi Oszkár és Kunfi
Zsigmond Szabó Ervinről. Bp., Új Magyarország kiad., 1919. 112 p.
/Természet és társadalom, 5/ 2128/5
326596
L. még: MSzIB 1. köt. 2444.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2271.

939. SZABÓ Ervin: A szerkesztő bevezetése]. = Marx és Engels válogatott művei. Szerk. - - Bp., Politzer, 1905-1909. 1-2. köt.
1.) 1905. p. 43-58., p. 105-156.
2.) 1909. p. 3-28., p. 135-155., p. 321-330., p. 369-384., P. 401-410. 11290/1-2
A klasszikusok írásaihoz kapcsolódó s azokból kiindulva a századelő nemzetközi és hazai munkás- és parasztozgalmainak problematikájához is válaszokat kereső, Sz. E. forradalmi szindikalista nézőpontjából a marxizmus egyes tételeit bíráló, az idők által túlhaladottnak minősítő magas színvonalú kommentárok.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 2318.
940. KOVÁCS Gábor: A szocializmus. Bp., Stampfel, 1907. 231, [3] p. /Tudományos zsebkvtár, 201-203/ 18241
Egyenlőségi eszmék az ókorban, a buddhizmusban, a zsidó, keresztény vallásrendszerekben. A nagy utópisták (XVT-XIX. sz.), a marxizmus. Revizionista elméletek. Szocialista irányzatok az európai államokban.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 1941., 2. köt. 2278.
941. BOLGÁR Elek: Célok és eszközök. A tudományos szocializmus tanításai. New York, Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség kiad., 1908. 30 p. 42563
A Népakarat hasábjain megjelent cikkek gyűjteménye. A marxizmus rövid ismertetése amerikai magyar munkások számára.
942. DÁNIEL Arnold: Zur Kritik der Marx'schen Grundrententheorie. Lpzg, Deichert, 1909. 38 p. /Ex: ZeitBchr. f. Sozialwiss./ 41793
943. BOLGÁR [Elek] Alex: Die Entwicklungsgeschichte des modernen Sozialismus in den Vereinigten Staaten von Nord-Amerika. Bp., Pester Lloyd, 1910. 75 p. 26803
Bibliogr.: p. 71-75.
944. FÖLDES Béla: A socializmus. Bp., MTA, 1910. 1-2. köt.
1.) VII, 298, [2] p.
Bibliogr.: p. 155-156. 2.) [4], 517 P.
Bibliogr.: p. 199-202., p. 498-501.
A szocialisztikus eszmék tört. az ókortól a XX. sz.-

ig, polgári megvilágításban. A marxizmus és a munkásmozg.-ban kialakult egyéb irányzatok ism. A társad., a család, a vallás, a tud. fejlődésének perspektívája konzervatív beállításián.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2285-2286.

945. KUNFI Zsigmond: A másik út. Tanulmányok a szocializmus köréből. Bp., Politzer, 1911. 62 p. 42698
Marxról, Bábelről, Tolsztojról, az egyház pol.-i, oktatási szerepéről.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2738., 2. köt. 2290.
946. FAZEKAS Sándor - SZÉKELY Artúr: A történelmi materializmus. 1. Bp., Haladás, 1912. 32 p. [/Galilei füzetek, 1/] 322260
Biblogr.: p. 31-32,
A tört. mat. vázlatos, felszínes, egyes pontokon torzító ismertetése, a már Engels által cáfolt érvekkel való bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2356.
947. VADNAY Tibor: A tudományos és gyakorlati szocializmusról. Bp., Franklin ny., 1913. 47 p. 47705
A szocialista elméletek ism. polgári nézőpontból, közhivatalnokok tájékoztatására, magatartásuk meghatározására.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2292.
948. KUNFI Zsigmond: Jaurès, az emberiség és szocializmus nagy halottja. Bp., (Világosság ny.), 1915. 32 p. 345722
Élete, munkássága.
949. BOLGÁR [Elek] Alex: Marx "Kommunista Kiáltványa". Előad. 1919. jul. 12. [Bp., Mo.-i Szoc. Párt kiad., soksz.] 1919. 19 p. Pq. 1/204
A mű értékelése, elemzése, aktualitása,
950. BOLGÁR Elek: [A szocializmus története.] Előad. 1919. jún. 11. [Bp., Mo.-i Szoc. Párt kiad. soksz.] 1919, 14 p. Pq 1/204

Az utópikus és a tudományos szocializmus. Szociológia és szocializmus.

951. FOGARASI Béla: 1. Megnyitó beszéd. - 2. Előadások a történeti materializmusról. Bp., Franklin, 1919. 48 p. /Marx-Engels Munkásegyetem kiadv., Társadtudományi és közigazgatási fakultás, 1/ 8-2641
A Tanácsközt. alatt szervezett fakultás programjáról, a marxista történelemfelfogásról.
952. KOVÁCS Gábor: A szocializmus története. Bp., Franklin ny., 1919. 64 p. /Marx-Engels Munkás egyetem kiadv. Társadalomtudományi és közigazgatási fakultás, 3/ 8-2641
953. LUKÁCS György: Taktika és ethika. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 40 p. P 1/162
42926
Az 1919. márc. 21. szoc. forr. előestéjén írott három és a győzelmet követően papírra vetett negyedik előadás; a forradalmi erőszak erkölcsi jogosultságáról, az értelmiség helyéről és szerepéről az átmeneti időszakban, a marxí dialektikáról, valamint a politikai párt rendeltetéséről és szerepéről a munkáshatalom megragadását megelőző és az azt követő időszakban.
954. LUKÁCS Kornél: A szocializmus története. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 85 p. P1/163
A tanítók előadóképző tanfolyamán 1919. jún.-ban elhangzott előadássorozat szövege.

G. SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA, PSZICHOLÓGIA, DEVIÁNS JELENSÉGEK

(L. még: Büntetőjog. Bűnözés)

955. PIKLER [Gyula] Július - SOMLÓ [Bódog] Felix: Der Ursprung des Totemismus. Ein Beitrag zur materialistischen Geschichtstheorie. Berlin, K. Hoffmann Verlag, 1900. 36 p.
Bibliogr. láb. OSZK 282766
A totemizmus hagyományos magyarázatának elvetése, szociológiai értelmezés kísérlete.
956. BUDAY László: Öngyilkosságok. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 164-167.
Bibliogr.: p. 167. 8120/3
A nemzetközi és hazai statisztikák, ezek hiányosságai. Az okok ismétlődésének kutatása, ennek nehézségei.
957. ANGYAL Pál: A tömeg büntetetei. Bp., MTA, 1905. 69 p.
/Ért. a társadalmi tudományok körétől, 13. köt., 5. sz./
Bibliogr. láb. 8-97385
A tömeg fogalma, jellemzői politikai, szociálpszichológiai és büntetőjogi szemponttól. A büntetés, a megelőzés kérdése.
958. SALGÓ Jakab: A szellemi élet higiéniája [Ill.]. Bp., Franklin, 1905, 191 p. /Népszerű főiskola kv. tára, 2/
Bibliogr.: p. 190-191. 42697
A szellemi munka fiziológiája és pszichológiába; kimerülés, rekreáció, a lelki egészség fenntartása, A túlfeszített szellemi munka következményei.
959. SZELÉNYI Ödön: öngyilkosság és etika. Mezőtúr, Kanyó ny., 1907. 101 p.
Bibliogr. láb. OSZK 279.821
Az öngyilkosság társ.-erkölcsi szempontjai, története, a rávonatkozó elméletek.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2376.

960. NAGY László: A gyermek érdeklődésének lélektana. Bp., Franklin ny., 1908. 172 p.
Bibliogr. láb. 8-22267
Az érdeklődésre von. korábbi vizsgálatok. Az érdeklődés típusai, szerepe a nevelésben és oktatásban.
961. SCHMIDT Mária: Gondolatok a tehetség társadalmi neveléséről. = Emlékkönyv Beöthy Zsolt születésének hatvanadik fordulójára. Bp., Athenaeum, 1908. p. 538-556. 82482
A tehetség és kora társadalmának kölcsönhatásáról, a zsenikultusz nézőpontjából.
962. PIKLER Gyula: A lélektan alapelvei: az élmény megmaradása és ellentétessége. Bp., Grill, 1909. 174 p. /Társad.-tud. kvt./
Bibliogr. láb. 17113
Három tanulm. "a társadalmi tudomány lélektani alapjai" köréből. Az első rész eredetileg németül jelent meg Das Beharren und die Gegensätzlichkeit des Erlebens címen (Stuttgart, Franckk'sche Verlag. 1908. 40 p., FSZEK raktári sz.: 17001), a második (Leírás és megszorítás) a Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie und Soziologie-ban, a harmadik, Theodor Lipps akaraterméletének bírálata, ugyancsak németül önállóan. A magyar kiadásban több "térfogatra apró, de tartalmilag jelentős" bővítés a szerző újabb kutatási eredményei nyomán.
963. PIKLER Gyula: A lelki élet alaptörvényei. Az eszmélet helye a természetben. [1910.] 2. kiad. 1 Bp., Athenaeum, 1910. 27 p. /Modern kvtár, 2/ 14494
40307
964. VARJAS Sándor: Az álomról. Freud álomelmélete. Bp., Athenaeum, [191?]. 80 p. /Modern kvtár, 256-258/ 319564
965. FERENCZI Sándor: Az éle és a komikum pszichológiai elemzése. Bp., Szerző kiad., Franklin ny., 1911. 14 p. /Klny.: Gyógyászat 1911./
966. KORNIS Gyula: Okság és törvényszerűség a pszichológiában. Bp., Franklin ny., 1911. 203 p.
Bibliogr.: p. 192-203. 83306
A pszichológia sajátos törvényei, viszonya a természet tudományokhoz. Leibniz, Spencer, Comte, Bergson nézeteinek ism.

967. LEOPOLD Lajos: A presztízs. Bp., Athenaeum, 1912, 243 p. /Szociológiai kvrtár, [s]/ 315595
 Angol ny. kiad. L. L.: Prestige. A psychological study of social estimates. London, Fischer, 1913. 352 p. 4-1061
 U.a. németül: L. L.: Prestige. Ein gesellschaftspsychologischer Versuch. [1912.] Nach dem ung. neu bearb. Berlin, Puttkammer - Mühlbrecht, 1916. 431 p. 3565c
 A téma első átfogó szociológiai szempontú vizsgálata. A presztízs mint társadalomlélektani jelenség, történeti fejlődése, formái.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 139., 2020., 2. köt. 2388.
968. DEUTSCH Ernő: Az orvos szociális munkája a háború alatt. - Lelkiállapotunk, idegrendszerünk és a háború. - Kulturarbeit im Kriegshospital. (Bp., Radó ny.), 1915. 23 p. 341147
 A Világ és a Neues Pester Journal hasábjain megjelent cikkek.
969. GIESSWEIN Sándor: Egyén és társadalom. Bp., MTA, 1915. 75, [1] p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 10/ Bibliogr. lábja. 3444/14
 A földrajzi, faji, pszichikai társadalmi tényezők hatása az egyénné, szociális magatartására. Az egyén és társadalom egymásrautaltsága.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2395.
970. HORNYÁNSZKY Gyula: A homerosi beszédek tömeglélektani vonatkozásukban. Bp., MTA, 1915. 92, [1] p. /Ért. a történeti tudományok köréből, 23. köt., 10. sz./ 348710
 A politikai vezetők beszédeinek hatása a tömegre, irodalmi művek elemzése alapján.
971. NAGY László: A háború és a gyermek lelke. Adatok a gyermek értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez. 1. r. Bp., Eggenberger, 1915. 143 p. /Gyermektanulmányi kvrtár., 5/ OSZK 55.212
 112 elemi és középiskolában kitöltött kérdőív adatai alapján.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2023., 2. köt. 1021.

972. POSCH Jenő: Lelki jelenségeink és természetük. Egy realista lélektan tervezete, Bp., Pfeifer, 1915. 1-2, köt. 1.) 705, [1] p.
Bibliogr.: szövegben. 2.) 711-1150 p.
Bibliogr.: szövegben. 31209

A klasszikus és korabeli filozófiai, pszichológiai valamint szociológiai irodalomra támaszkodó és hivatkozó pszichológiai alapvetés. Az utóbb behaviorizrausként ismertté lett kutatási módszer, illetve terület általános érvényűvé emelése: valamennyi lélektani jelenség levezetése az érzékileg megragadható magatartásformákból. Kísérlet a fenti szélsőséges nézőpont igazolására széleskörű dokumentációval.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2011.

973. FARKAS Geiza: Az emberi csoportok lélektana. Bp., Grill, 1916. [2], 240 p. /Társadalomtud. kvrtár, új sor./
Bibliogr. láb. 8-29427

A társadalom szerveződése szociálpszichológiai, tömeg-lélektani megközelítésben. A társ.-i csoportok fejlődéstörténete az őscsoporttól a nemzetközi szervezkedésig az emberiség-eszmény jegyében.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2426.

974. KORNIS Gyula: A lelki élet. Bp., MTA, 1917-1919. 1-3. köt,
Bibliogr.: szöveg közt és láb.
1.) 1917. 391 p.
2.) 1918. 464 p.
3.) 1919. 504 p. 38265/1-3

A pszichológiai kutatás fejlődésének és helyzetének enciklopédikus igényű, szellemtörténeti nézőpontú bemutatása, utalások a pszichológia önálló magyar művelőire, Posch Jenőre, Ranschburg Pálra, Révész Gézára. Fejezetek illetve elszórt értékelések a szociálpszichológia, etnopszichológia helyéről, képviselőiről, a szociológiai szempontnak a pszichológiában való térhódításáról.

975. FERENCZI Sándor: Bevezetés. = Sigmund Freud: Totem és tabu. Bp., Dick Manó, 1918. p. 3-4.
S. P. művének jelentősége a néplelektani és etnológiai kutatás területén.

976. FERENCZI Sándor: A pszichoanalízis haladása. = Értekezések.
Bp., Dick Manó, 1919. 214, [2] p. 67659
Kisebb tanulmányok, esetelemzések, könyvismertetések. A szexuális zavarok, egyéb deviáns jelenségek és a-zok, társadalmi környezetől "befolyásolt" tudat alatti indítékairól. - A pszichoanalitikus iskola fejlődése külföldön, újabb eredményei.

h. SAJTÓ, NYELV

977. GOMBOCZ Zoltán: Nyelvtörténet és lélektan. Wundt Néplélektanának ismertetése. Bp., Athenaeum, 1903. 64 p. /klny.:
M. Nyelvőr 1902./ /Nyelvészeti füz., 7/ 38953
W. Wundt: Völkerpsychologie ...-járól. Die Sprache c. 1. kötetének szerepéről a nyelvtudomány fejlődésében.
978. KENEDI Géza: A magyar sajtójog ügy, amint életben van.
Bp., Franklin ny., 1903. 208 p. /Országgyűlési kvtár, 1-11/
Bibliogr.: p. 203-204. 319370
Sajtójog egyes országokban és Mo.-on. A hazai jogszabályok ism., értékelése.
979. HERCZEGH Mihály: A magyar államnyelv jogai a törvényhozó és kormányzó hatalom körében a honfoglalástól mostanáig.
Bp., Franklin, 1904. 198 p.
Bibliogr. szövegben. 29729
A magyar nyelv szerepe, viszonya más nyelvekhez az állami és a társadalmi élet különböző területein. A magyar nyelv mint a nemzeti szupremácia biztosításának eszköze.
980. BÍRÓ Lajos: A sajtó. Bp., Politzer, 1911. 42, [6] p. /Modern kvtár, 45/ 342460
A sajtó feladata, szerepe, súlya a modern társadalomban. A sajtókorruptió. Az újságíró feladata. A magyar sajtó jellemzése.
981. [BANGHA Béla] KÁLVINTÉRI: Mi katolikusok és a sajtó. Bp., Kath. Sajtóegy. Föv. Hölgybiz., [1913.] 34 p. /Sajtóröpiratok, 3/ P 541
A "harcos klerikalizmus" szellemében írt, szélsőségesen

uszító hangú pamflet a kormánynak a zsidó, szabadkőműves, szocialista sajtóval szembeni passzivitásáról. A klerikális sajtó kiszélesítésének programja.

982. LUTTE contre la mauvaise littérature... - Az erkölcstelen irodalom elleni védekezés. [Kiad. a] Föv. Kvtár. (Bp., Szföv. háziny., 1913.) 5 p. /Aktuális kérdések irodalma, 51/ 0171/207/31
Bibliográfia.
983. SZABÓ László: A modern újságírás. Bp., Dick Manó, [1916]. 221, [2] p. 34036
Publicisztikai szintű elemzés a modern sajtó iránti követelményekről, a sajtó közvéleményalakító szerepéről, az újságírás szakmai kérdéseiről, az újságírók helyzetéről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2469.
984. A PORNOGRÁFIA leküzdése és a hírlapok apróhirdetéseinek szabályozása. Bp., Nemzetvédő szöv., 1917. 64 p. /Nemzetvédő füz., 15/
985. [LATINKA] LATINCA Sándor: Háború az uszító sajtó ellen. Bp., Pallas, 193B. 22 p. OSZK 610.648
A polgári nagysajtó szerepe a sovíniszta, militarista, a nemzeti érdekekkel homlokegyenest ellenkező háborús tömeghangulat felkorbácsolásában.

i. NEVELÉS, OKTATÁS, MŰVELŐDÉS

P e d a g ó g i a i e l m é l e t e k . A p e d a g ó g i a t ö r t é n e t e

986. SCHNELLER István: Paedagógiai dolgozatok. Főiskolai tan ügyről. Bp., Hornyánszky, 1900-1910. 1-3. köt.
1.) 1900. 352, [1] p.
2.) 1904. 623 p.
3.) 1910. XXII, 427, [1] p. 34134/1-3
Szerző pedagógiai koncepciójának, a nevelés személyiségformáló funkciójának kifejtése, (1. köt. p. 7-74.: Bevezetés.) Az egyetemi, különösen a teológusképzésre vonatkozó dolgozatok, (1. köt.) - A németországi fel-

sőoktatási, egyetemi oktatórendszer ism. városenként; hosszabb tanulmányút alapján. (2. köt.) - A hazai egyetemi oktatásról, az egyetemi tanárok helyzetéről. A doktori cím adományozásáról és használatáról. Egyetemi és középiskolai reformjavaslatok.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2131.

987. FINÁCZY Ernő: A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában. Bp., MTA, 1899-1902. 1-2. köt. Bibliogr. láb.
2.) 1773-1780. 1902. VIII, 525 p. 36477/2
A korszak művelődéspolitikai és pedagógiai vezéreszméinek ism. Az 1777-es Ratio Educationis. Mellékletben ill. függelékben eredeti dokumentumok szövege.
988. FINÁCZY Ernő: A nevelés története a XVIII. században. Előadásai után jegyezték és kiadták Csobán András és Végvári István. Bp., [ny. n. soksz.], 1904-1905. 224 p.
989. HARKÁNYI Ede: A holnap férfiai. Tanulmány az alkalmazott lélektan köréből. Bp., Politzer, 1904. 186, [5] p. Bibliogr. láb. és p. 185-186. 20356
A meglévő nevelési intézmények bírálata. Reformgondolatok a családi és iskolai nevelésről.
990. IMRE Sándor: Gróf Széchenyi István nézetei a nevelésről. Bp., Politzer, 1904. 271 p. Bibliogr. láb. 94785
A Széchenyi műveiben szétszórt nevelésügyi gondolatok összefoglalása, értékelése.
991. FINÁCZY Ernő: Az ókori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából írta - - Bp., Hornyánszky ny., 1906. 307 p.
992. BALLAGI Aladár: B. Eötvös József közoktatási politikája. Bp., M. kir. tudományegy. ny., 1907. 20 p. 343510
Ea. az "Eötvös-alap" közgyűlésén.
993. IMRE Sándor: A nevelés sorsa és a szocializmus. Az iskolai nevelés lehetősége és a szocialisták nézetei a nevelésről. A tárgyas nevelői gondolkodás érdekében. Bp., Franklin ny., 1909. [4], 178, [1] p. Bibliogr. láb. 8-13512

- A polgári nevelés elméletének és gyakorlatának szocialista kritikájáról. I. S. egységes nemzetnevelés-koncepciójának kifejtése. A polgári pedagógia és oktatási rendszer osztályjellegének tagadása, a szocialista állásfoglalás egyes elemeinek elfogadásával.
- Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2655.
994. KÁRMÁN Mór: Pedagógiai dolgozatai rendszeres összefoglalásban. Bp., Eggenberger, 1909. 1-2. köt. 1.) 456 p. 2.) 488 p. 96309/1-2
Tanulmányok, cikkek, ea.-ok a pedagógiának az egyes tudományok közötti helyéről, a nevelés társ. funkciójáról, a m. oktatási rendszerről s ennek fejlesztéséről.
- Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2537.
995. WESZELY Ödön: A modern pedagógia útján. [1908.] 2. átdolg. kiad. Bp., Franklin, 1910. VIII, 473 p. 36635
Nevelélmélet, módszertan, külföldi reformiskolák.
996. FINÁCZY Ernő: Helvetius paedagógiája. Bp., Franklin, 1911. 34 p. /Klny.: Magyar Filozófiai Társ. Közlem./
997. IMRE Sándor: Nemzetnevelés. Jegyzetek a magyar művelődési politikához. Bp., Kolozsvár, Ajtai K. Albert kvny., 1912. 234 p. Bibliogr. láb. 13293
Pedagógiai reformgondolatok az egységes nevelésügy érdekében.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2244., 2. köt. 2548.
998. OZORAI Frigyes: John Dewey. = John Dewey: Az iskola és a társadalom. Bp., Lampel, 1912. p. 3-13. /Néptanítók kvára, 45/ 57727
D. nevelélméletének vázlata. A munkaiskola koncepciója.
- Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2660.
999. KORNIS Gyula: Értékelmélet és pedagógia. Bp., Franklin, 1913. 42 p. /Klny.: Magyar Paedagogia 1913./ 39977
A pedagógia kapcs. a társtudományokkal, a szociológiai értékelmélet a pedagógiában.

1000. FINÁNCZY Ernő: A középkori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. Bp., Hornyánszky ny., 1914. VIII. 334 p.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3539.
1001. KÁRMÁN [Mór] Moritz: Ungarisches Bildungswesen. Geschichtlicher Rückblick bis zum Jahre 1848. Bp., Universitätsdruckerei, 1915. V, 212 p.
Bibliogr. láb. 8-13259
A nyugat-európai nevelési irányzatok 1711-ig. A mo.-i nevelésügy a XV-XVI. sz.-ban. Az állami oktatás térhódítása a XVII. sz.-ban. A nemzeti szellemű nevelési koncepció. Az oktatás és nevelés ügye a törvényhozásban 1848-ig.
1002. SZABÓ László: Pestalozzi-tanulmányok. Bp., Franklin, 1915. 52 p.
1003. FINÁNCZY Ernő: A renaissancekori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. Bp., Hornyánszky kvny., 1919. VI, 289, [I] P. Bibliogr. láb. 97868
A pedagógia elmélete és gyakorlata országonként /Olaszorsz., Magyarorsz., Franciaorsz., Anglia, Német-orsz.) A jezsuita nevelés rendszere.

**A k ö z o k t a t á s , a f e l s ő o k t a t á s h e l y z e t e .
S z a k o k t a t á s . R e f o r m j a v a s l a t o k**

1004. SZTERÉNYI Joseph: L'enseignement industriel et professionnel de la Hongrie. Bp., Pesti kvny., 1900. 351 p. 6286
Tört. előzmények, körkép a századvégi helyzetről. Ref.-javaslatok.
1005. HALÁSZ Ferenc: Állami népoktatás. Bp., Athenaeum, 1902. 329 p. 25571
... szervezete, kiterjesztése a nemzetiségi területekre a magyarság asszimiláló erejének növelése érdekében, stat. kimutatások tankerületenként.

1006. MÁRKI Sándor: Történettanítás. A középiskolai új tanterv szellemében, Bp., Singer és Wolfner, 1902. 159 p.
OSZK 274.814
A történettudomány története. A tanítás módszertana, segédeszközei, a magyar tört. tanításának szempontjai.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 2564.
1007. SZÉKÁCS Antal: Kereskedelmi iskoláink és a gyakorlati élet. Előadói vélemény a kereskedelmi szakoktatás reformjáról. Bp., Grill, 1903. 108 p. 26783
Külföldi példákba mo.-i szakokt. kialakulása, fejlődése. Reformjavaslatok.
1008. SOMOGYI Béla: A francia népoktatás. Bp., Lampel, 1905. 128 p. /Népnevelők kvttára, 24/ 16996
... vázlatos története, szervezetei. A tanító- és tanárképző intézmények.
1009. ACZÉI László: Ugocsa vármegye népoktatásügye 1380-1902. [Ill.]3 Bp., Franklin ny., 1908. IX, 330 p. 1 t. 1 térk. OSZK 294.264
A megyei tanfelügyelő beszámolója szociográfiai, néprajzi jellegű közlésekkel, helyszíni megfigyelések, valamint hivatalos források alapján. A magyar iskolák helyzete a nemzetiségek /kárpatukránok, románok/oktatásügye.
1010. [KUNFI Zsigmond]: Ki tanítja és ki tanítsa a magyar népet? Bp., Márkus Samu kvny., 1908. 22 p. OSZK 98.060
Adatokkal alátámasztott röpirat az állami, kötelező, ingyenes és a kötelező vallásoktatást kiiktató népiskolai rendszer megteremtése érdekében.
1011. KUNFI Zsigmond: népoktatásunk bűnei. Bp., Deutsch, 1908. 70 p. /Természet és társadalom, 5/ 8-17085
A mo.-i népoktatás elmaradottságai korszerű újjászervezésének feltételei. Stat. adatok.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 2570.

1000. FINÁCZY Ernő: A középkori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. Bp., Hornyánszky ny., 1914. VIII, 334 p.
Ism. 1.: MSzIB 2, köt. 3539.
1001. KÁRMÁN [Mór] Moritz: Ungarisches Bildungswesen. Geschichtlicher Rückblick bis zum Jahre 1848. Bp., Universitätsdruckerei, 1915. V, 212 p.
Bibliogr. láb. 8-13259
A nyugat-európai nevelési irányzatok 1711-ig. A mo.-i nevelésügy a XV-XVT. sz.-han. Az állami oktatás térhódítása a XVIII. sz.-ban. A nemzeti szellemű nevelési koncepció. Az oktatás és nevelés ügye a törvényhozásiján 1848-ig.
1002. SZABÓ László: Pestalozzi-tanulmányok. Bp., Franklin, 1915. 52 p.
1003. FINÁCZY Ernő: A renaissancekori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. Bp., Hornyánszky kvny., 1919. VI, 289, [1] p.
Bibliogr. láb. 97868
A pedagógia elmélete és gyakorlata országoként /Olaszorsz., Magyarorsz., Franciaorsz., Anglia, Német-orsz.) A jezsuita nevelés rendszere.

**A k ö z o k t a t á s , a f e l s ő o k t a t á s h e l y z e t e .
S z a k o k t a t á s . R e f o r m j a v a s l a t o k**

1004. SZTERÉNYI Joseph: L'enseignement industriel et professionnel de la Hongrie. Bp., Pesti kvny., 1900. 351 p. 6286
Tört. előzmények, körkép a századvégi helyzetről. Ref.-javaslatok.
1005. HALÁSZ Ferenc: Állami népoktatás. Bp., Athenaeum, 1902. 329 p. 25571
... szervezete, kiterjesztése a nemzetiségi területekre a magyarság asszimiláló erejének növelése érdekében, stat. kimutatások tankerületenként.

1006. MÁRKI Sándor: Történettanítás. A középiskolai új tanterv szellemében. Bp., Singer és Wolfner, 1902. 159 p.
OSZK 274.814
A történettudomány története. A tanítás módszertana, segédeszközei, a magyar tört. tanításának szempontjai.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2564.
1007. SZÉKÁCS Antal: Kereskedelmi iskoláink és a gyakorlati élet. Előadói vélemény a kereskedelmi szakoktatás reformjáról. Bp., Grill, 1903. 108 p. 26783
Külföldi példákba mo.-i szakokt. kialakulása, fejlődése. Reformjavaslatok.
1008. SOMOGYI Béla: A francia népoktatás. Bp., Lampel, 1905. 128 p. /Népevelők kv. tára, 24/ 16996
... vázlatos története, szervezetei. A tanító- és tanárképző intézmények.
1009. ACZÉL László: Ugocsa vármegye népoktatásügye 1880-1902. [111.] Bp., Franklin ny., 1908. IX, 330 p. 1 t. 1 térk. OSZK 294.264
A megyei tanfelügyelő beszámolója szociográfiai, néprajzi jellegű közlésekkel, helyszíni megfigyelések, valamint hivatalos források alapján. A magyar Iskolák helyzete a nemzetiségek /kárpatukránok, románok/ oktatásügye.
1010. [KUNFI Zsigmond]: Ki tanítja és ki tanítsa a magyar népet? Bp., Márkus Samu kvny., 1908. 22 p. OSZK 98.060
Adatokkal alátámasztott röpirat az állami, kötelező, ingyenes és a kötelező vallásoktatást kiiktató népiskolai rendszer megteremtése érdekében.
1011. KUNFI Zsigmond: Népoktatásunk bűnei. Bp., Deutsch, 1908. 70 p. /Természet és társadalom, 5/ 8-17085
A mo.-i népoktatás elmaradottsága korszerű újjászervezésének feltételei. Stat. adatok.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2570.

1012. [BABES Emil] ÁRGUS: A szocializmus ténykedése és a hazai közoktatásügy. Hajdúszoboszló, Plón Gyula kvny., 1909. 52 p. OSZK IX. Pol. g. 435. g.
A szocialista eszmék térhódítása, ellensúlyozásuk lehetősége a közoktatásban.
1013. KÁRMÁN Mór: A közoktatás egysége és a tanulmányok szervezete. Bp., Eggenberger, 1911. 121 p. 14433
Bibliogr. láb.
Tanulmányok az alsó-, közép- és felsőoktatás kérdésköréből.
1014. MIGRAY József: A szociális kérdések, az Iskola és a tanítótság. Bp., Löblovitz ny., 1911. 72 p. /Modern pedagógiai kttár 1-2/ 341461
... különös tekintettel a munkáscsaládok lakás- és egészségügyi viszonyaira.
1015. APÁTHY István: Egyetemeink bajairól és a bajok orvoslásáról. Kolozsvár, Ajtai ny., 1912. 28 p. 12525
A kolozsvári egyetemen tartott évváró ea., 1912. máj. 29. Az oktatói kar, a hallgatóság helyzetéről. Reformjavaslatok.
1016. KEMÉNY [Ferenc] François: L'Enseignement public en Hongrie. = Magyar közgazdaság és kultúra ... 35. ea. Bp., Hornyánszky ny., u.913). 16 p. 78197
Ea. a Bp.-en 1913-ban tartott nemzetközi közg. tanf.-on.
1017. SZALAY Károly: Adalék a középiskolai oktatás reformjának kérdéséhez. Bp., Károlyi ny., 1913. 76 p. 19892
A T. T. 1905-1906-ban a középiskola reformjáról tartott vitaciklusának ism., eredményeinek összefoglalása, és a szerző reformjavaslatai.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2193.
1018. ZIGÁNY Zoltán: népoktatásunk reformja. Bp., Új Korszak kiad., 1913. 31, [1] P. 27665
Előadás a T. T. miskolci fiókja által szervezett nyilvános vitán: Az iskolarendszer elmaradottsága, tények,

stat. adatok. Az egyházi iskolák elavultsága, kiemelt támogatása a koalíciós kormányzás (1906-1909.) eredményeként. A népoktatásügy államosításának követelése. Hozzászólások Z. Z. referátumához (p. 21-29.)

1019. APÁTHY István: - - Beszéde az Iskolák államosítása és felekezettelensége érdekesen tartott népgyűlésen. Bp., Világosság ny., 1914. 15 p. /Klny.: Új Korszak 1914. máj. 22/ P 586
A felekezeti, illetve a nemzetiségi nyelvű vallásoktatás veszélyei az egységes nemzeti közoktatásra.
1020. OREL Géza: Műhelyi nevelés Paris iskoláiban. Bp., Lampel, 1914. 237 P. 28621
A munkaiskola, mint követendő példa.
1021. A HÁBORÚ és az iskola. Háborús előadások az Országos Pedagógiai Könyvtárban és Tanszermúzeumban. Bp., Franklin ny., 1915. 238 p. 32470
Bibliogr. láb.
Priml Aladár, Gyulai Ágost, Imre Sándor, Lechnitzky Gyula, Littke Aurél, Quint József, Szabó László, Úrhegyi Alajos, Végh József előadásai.
1022. BALANYI György: Az állampolgári nevelés. Különös tekintettel a középiskolára. Szeged, Engel ny., 1916. 66, [2] p. /Klny.: a Kegyes-Tanítórendiek szegedi városi főgimn. 1915-1916. évi Értesítőjéből/ 43009
Bibliogr. láb.
Javaslatok a politikai nevelés iskolai reformjára a konzervatív szellemű állampolgári nevelés rendszeresítésével.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2558.
1023. VIDA Sándor: Világnézet tanítása a középiskolában. Bp., Franklin, 1916. 20 p. /Elny.: Magyar Paedagógia 1916./ 342408
Bibliogr. láb.
A filozófia oktatásának szükségessége a tudományok viharos fejlődése következtében tért hódító materialista világnézet leküzdésére.

1024. A VILÁGHÁBORÚ. Vezérfonal iskolai tanításokhoz és tájékoztató a nagyközönség számára. Szerk. Imre Sándor. Bp., Franklin, 1917. VI, 248 p. /Magyar Paedagógiai társ. kvtára, 1/ 36764
Balanyi György, Pilch Jenő, Márki Sándor, Littke Aurél, Ráczy Gyula, Kemény Ferenc, Imre Sándor és Angyal Dávid cikkei a világháború történetéről, társ.-i, gazd.-i, erkölcsi stb. hatásáról és Mo. jövő fejlődéséről a háború erkölcsi igazolásának tendenciájával.
1025. KORNIS Gyula: A bölcsészeti kar jelentősége a tudományegyetemen. Pozsony, Éder ny., 1918. 25 p. 342715
Bibliogr. lábj.
Felolv. 1918. márc. 17. a pozsonyi bölcsészkar megnyitásakor.
1026. OREL Géza: Szociális reformok iskoláinkban, [III.] Bp., Lampel, 1918. 32 p. OSZK. 240.443
Javaslatok a tanoncoktatás korszerűsítésére.
1027. MIGRAY József: Szocializmus és népnevelés. Az oktatásügy reformjának alapkérdései. Bp., Korvin, 1919. 127 p. /Táltos kvtár, 5-7/ OSZK 297.783
1028. A RÉGI és az új iskola. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 8 p.
A burzsoá rezsim oktatási rendszerét bíráló, a proletárdiktatúra minden állampolgárra kiterjedő ingyenes közoktatási programját előrevetítő röpirat.

**S z a b a d o k t a t á s , m u n k á s o k t a t á s ,
k ö n y v t á r a k , u n i v e r s i t y e x t e n s i o n**

1029. SCHNELLER István: "University Extension". = Sch. I.: Paedagógiai dolgozatok. 1. köt. Bp., Hornyánszky, 1900. p. 175-292. 34134/1
Tört. külföldön és Mo.-on, az intézmények részl. ism. /A tanulmány eredetileg 1899-ben, az Athenaeumban jelent meg./

1030. A MAGYAR University Extension. Az egységes nemzeti társadalmat előkészítő intézmények évkönyve az 1399/1900-1908/1909. évről. [1-9. évf.] [Közread, a] Nemzeti Szemle. Írta [és szerk.] Déri Gyula. Bp., Markovits-Garai ny., 1901-1910.
B 374/52
Jelentések az 1899-1909. években tartott szabadoktatási tanfolyamokról, egyes intézmények helyzetéről és tevékenységéről. Elméleti, módszertani cikkek, tanulmányok, külföldi mozgalmak, szervezetek ismertetései a 100-200 lapos kiadványokban.
1031. NEMÉNYI Imre: Ifjúsági könyvtárak és ifjúsági olvasmányok a nevelés szolgálatában. Bp., Lampel, 1902. 346 p.
Bibliogr. láb. 0217/3
Az ifjúsági könyvtárak kialakulása és működése külföldön és Mo.-on. Az olvasás pedagógiai, szociálpolitikai szerepe.
1032. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI Társaság munkástanfolyamainak programja. 1903-1904. I-II. sorozat. (1903. október-november, 1904. január-február) Bp., Politzer, 1903.
1.) sor. 32 p.
2.) sor. 30, [1] p. B 374/23
Előadástervezetek a természet- és társadalomtudományok köréből.
1033. MANDELLÓ Gyula: University Extension. Syllabus. Bp., Pesti ny., 1904. 26, [1] p.
Bibliogr. 42883
A University Extension mozgalom célja, jelentősége, működésének ism. az angliai példák alapján.
1034. A SZABADOKTATÁS. Kiad. a Magyar Társadalomtudományi Egyesület. Bp., Budapesti Hírlap ny., 1907. 134, [2] p. /Magyar Társadalomtudományi Egyesület Közlem., 2/
4620/2
A MTE szakértekezlete a szabadtanítás ügyének országos rendezéséről. (1907. szept. 26-27.) Domanovszky Sándor, Giesswein Sándor, Nagy László, Palágyi Menyhért, Gaál Jenő, Jancsó Benedek, Marczali Henrik, Zemplén Győző, Timon Ákos, Gerster Béla, Hornyánszky Gyula és Farkas Pál ea.-i, hozzászólásai. Bevezetőben a pécsi kongr., illetve az ott elhangzott progresszív szellemű referátumok, hozzászólások kritikája.

1035. MÁRKI Hugó: A szabad tanítás történeti fejlődése. [Bp., Franklin ny., 1908.] 16 p. OSZK 304.914

1036. PETRI Mór: Az ifjúsági egyesületek a népművelés terén. Bp., Lampel, 1908. 74, [1] p. /Néptanítók (Népművelők) kvtára, 34/ 42822

Az ifjúsági egyesületek létrehozása, szervezeti meggyenként (településenként), működésük, hatásuk az ifjúság iskolán kívüli nevelésben.

1037. A SZABAD tanítás Pécsen 1907-hen tartott magyar országos kongresszusának naplója. Szerk. Pályi Sándor - Vörösvári Ferenc. Bp., Franklin ny., 1908. XIV, [1], 647 p.

30628

A kongresszus szervezete, /p. 1-17./ - Az együttes ülések: Az alakuló ülés naplója, /p. 21-22./ - A megnyitó ülés naplója, /p. 23-51./ - Beöthy Zsolt: Elnöki megnyitó, /p. 23-27./ - Márki Hugó: A szabad tanítás történeti fejlődése, /p. 27-43./ - Hegedűs István: A szabad tanítás jelentősége általában és különösen hazánkban, /p. 43-51./ - Az október 5-iki együttes ülés naplója: Pikler Gyula: A szabad tanítás tárgyai és módjai, /p. 53-66./ - Gaál Jenő: A szabad tanítás tárgyai, eszközei és módszere, /p. 66-80./ - Vita- és zárzó, /p. 80-93./ - A záró ülés naplója: Pályi Sándor: A szabad tanítás szervezése, /p. 95-100./ - Beke Manó: A szabad tanítás és a tanítók, /p. 100-108./ - Vita és zárzó, /p. 108-113./ - Petri Mór: Az ifjúsági egyesületek a népművelés terén. /p. 113-125./ - Zárzó, /p. 125-126./ - A szakosztály ülések. Az első szakosztály naplója: A szakosztály csoportjai, /p. 130./

1. csop.: Alexander Bernát: A filozófia a szabad tanításban, /p. 132-139./ - Vita és zárzó, /p. 139-146./ - Marczali Henrik: A történelmi oktatás, /p. 146-149./ - Hornyánszky Gyula: A történet eszméje és a szabad oktatás, /p. 149-168./ - Vita és zárzó, /p. 168-183./ - Cholnoky Jenő: A földrajz a nagy községeknek, /p. 134-191./ - Vita. /191-192./ - Pikler Gyula: A társadalmi tudomány a szabad tanításról, /p. 193-194./ - Vita és zárzó, /p. 194-199./ - Balassa József: Nyelvtudomány és irodalom, /p. 199-202./ - Négyesy László: Nyelvtudomány és irodalom a szabad tanításban, /p. 203-208./ - Hegedűs István: A nyelv és irodalom mint a szabad tanítás tárgya, /p. 209-213./ - Geréb József: A klasszikus világ a szabad tanításban, /p. 213-225./ - Vita és zárzó, /p. 225-229./

2. csop.: Beke Manó: A matematikai oktatás a szabad-

- tanításban, /p. 252-257./ - Vita. /p. 257-258./ - Ilosvay Lajos: A természettudománynak, különösen a kémiának tanításáról a szabad tanítás iskolájában, /p. 259-250./ - Vita és zárszó, /p. 250-255./ - Gerlóczy Zsigmond: Az egészségtan tanítása a szabad tanítás iskolájában, /p. 255-262./ - Vita és zárszó, /p. 262-266./
3. csop.: Schack Béla: Kereskedelmi oktatás a szabad tanításban, /p. 268-272./ - Vita és zárszó, /p. 275-274./ - Gaul Károly: A szabad tanítás fejlődése és szervezete a technika és ipar terén. /p. 275-290./ - Vita és zárszó, /p. 290-294./ - Waldapfel János: Falusi közművelődési egyesületek, /p. 294-504./ - Vita és zárszó, /p. 504-505./ - özv. Végess Sándorné: Nők gazdasági oktatása, /p. 505-517./ - Vita és zárszó, /p. 517-520./
4. csop.: Wildner Ödön: Kik tanítsanak a szabadtanítás iskolájában, /p. 522-529./ - Vita és zárszó, /p. 529-557./ - Márki Hugó: A hallgatók milyen módon számoljanak be szerzett ismereteikről? /p. 538-542./ - Glücklich Vilma: A munkásnők továbbképzéséről, /p. 345-545./ - Vita és zárszó, /p. 545-548./ A második /könyvtári és múzeumi/ szakosztály naplója: Ferenczi Zoltán: Népkönyvtárak, vándorkönyvtárak, ezek szervezése és az esteli könyvtárak kérdése, /p. 352-379./ - Móczár József: A középiskolai tanári könyvtárak átalakítása közkönyvtárakká, /p. 579-585./ - Szabó Ervin: Általános irányelvek népkönyvtárak könyveinek megválogatására, /p. 585-592./ - Tóth Rezső: Könyvjegyzékek a népkönyvtárak számára, /p. 592-408./ - Vita és zárszó, /p. 408-425./ - Czákó Elemér: Múzeumok a népművelés szolgálatában, /p. 425-450./ - Vita és zárszó, /p. 450-451./ - Meller Simon: Minő katalógusokat kíván a szabad tanítás? /p. 452-454./ - Vita és zárszó, /p. 454-455./ - Ács Lipót: Muzeális vándorkiállítások, /p. 435-440./ - Vita és zárszó, /p. 440-441./
- A harmadik /sajtó-/ szakosztály naplója: Kenedi Géza: A sajtó bevonása a szabad tanítás szervezetébe, /p. 445-449./ - Vita és zárszó, /p. 449-453./ A negyedik /művészeti/ szakosztály naplója: Jászi Oszkár: Fordítanak-e elég gondot ma a nép nemesebb élvezeteire? /p. 457-463./ - Vita és zárszó, /p. 463-466./ - Lyka Károly: Mik a tennivalók a képzőművészetek terén, /p. 467-477./ - Sztojanovits Jenő: Állami föladatok a zenetanítás terén. /p. 478-486./ - Vita. /p. 486-487./ - Molnár Géza: Néphangversenyek. Vándorzenekarok, /p. 487-490./ - Vita és zárszó, /p. 490-491./
- Az ötödik /turista- és testnevelési/ szakosztály naplója: Stankovits Szilárd: A testnevelés terjesztése a nép között, /p. 495-502./ - Wein Dezső: A testi nevelés fejlesztéséről az ipari munkásság körében, /p. 502-515./ - Lauber Dezső: Munkások sportüzése. /p. 515-524./ - Együttes vita. /p. 521-524./

Az elmaradt előadások szillabusai. vezérfonalai: Erődi Béla: A földrajz tanítása, /p. 527./ - Schwarz Gusztáv: A jogtudományi ismeretek népszerűsítése, /p. 527-528./ - Timon Ákos: A jogrend alapfogalmainak szabad tanítása, /p. 528-529./ - Kosutány Tamás: Mezőgazdasági ismeretek, /p. 529-532./ - Magyar Kázmér: Szabadtanítás a tanya, a falu és a város gazdanépének, /p. 532-533./ - Radisics Jenő: Milyen módon használjuk a múzeumokat és a tudományos gyűjteményeket a szabad tanításban, /p. 533./ - Váradi Antal: Színházak a népművelés szolgálatában, /p. 533./ - Téry Ödön: A turistaság fejlesztése az ipari munkásság körében, /p. 533./ - A Kongresszus népszerű tudományos ea.-i. /p. 536-563./ - A Kongresszus története, /p. 563-627./

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2714.

1038. JELENTÉS a Társadalomtudományok Szabad Iskolájának 1908-1909. évi működéséről. Bevezetésül Madzsar József megnyitó előadása: Lamarck és Darwin. Bp., Márkus ny. 1909. 31 P.
1039. SZABÓ Ervin: Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. [Ill.] Bp., Föv. Kvtár, 1910.
[4], 61, [2] p. 17 t. /Föv. Kvtár Közleményei, 6/
Bibliogr.: p. [36]. 0171/209/6
- A könyvtárügy elmaradottsága Mo.-on. nemzetközi összehasonlítások. A tudományos könyvtárak profilírozásának, szerzeményezésük koordinálásának programja. A Föv. Könyvtár társadalomtudományi funkciója. A közművelődési hálózat programja. A magyarországi könyvtárügy fejlődését emberöltős távon befolyásoló alapvető munka.
1040. DÉRI Gyula: Az "Uránia" Magyar tudományos Egyesület munkás gimnáziumainak eredményei az 1912/13. évben. 5. év. összeáll. - - Bp., Hornyánszky, 1914. 8 p. Bq 374/19
- Áttekintő ism. statisztikai táblázatokkal a munkás gimnáziumok öt éves működéséről /1908-1913./. Létrehozásuk és a szabadoktatás hazai mozgalmának vázlatos története.

1041. DÉRI Gyula: A szabadoktatás története, elmélete és 1912-13. évi eredményei. Bp., Egyesült kvny., 1915. XX, 111 p. 53 t. 8020
A szabadoktatás az egyetemes és a magyar művelődéstörténetben. A hazai szabadoktatás országos szervezetének, társ.-i intézményeinek részletes leíró és történeti ismertetése. Az 1912-1913. között tartott ea.-okról, látogatottságukról.
1042. MOLNÁR Oszkár: Szociális pedagógiai intézmények, Tíz előadás. Kolozsvár, Stief ny., 1915. 220, [1] p. 31934
A mo.-i és külföldi szociális pedagógiai, népművelő törekvések és intézmények ismertetése, történeti áttekintéssel.
1043. DIENES László: Walter Hofmann könyvtári törekvései. Szabó Ervinnek a Könyvtári füzetek elé írt iránycikkével. Bp., Lantos, 1916. 48 p. /Könyvtári füz., 1/ 0208/1
A közművelődési könyvtárak tömegnevelő funkciójának előtérbe állítása. A pedagógiai és technikai eszközök. A német könyvtárpolitikában tért hódító új irányzat, a könyvtáros aktív, ízlés- és emberformáló szerepének hangsúlyozása.
1044. DIENES László: Könyvtár a kommunista társadalomban. D. L. előadása 1919. júl. 2.-án. [Bp., ny. n.], 1919. 16 lev. Bq 020/24
A tudományos és közművelődési közgyűjtemények előtt álló új feladatok, fejlesztési irányuk.
1045. DIENES László: Könyvtárosképzés a Tanácsköztársaságban. D. L. előadása a Közoktatásügyi Népbiztosság által rendezett könyvtáros tanfolyamon 1919. máj. 12.-én. [Bp., ny. n.], 1919. 13 lev. Bq 020/24
Az első mo.-i, szervezett könyvtárosképző tanfolyamról. A könyvtárosképzés intézményesítésének programja.
1046. FOGARASI Béla: Kommunista politika - kommunista kultúra. előadásai a tanítók előadóképző tanfolyamán, Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 72 p. P 1/269

j. MŰVÉSZET

M ű v é s z e t e l m é l e t , e s z t é t i k a

1047. DÉNES Lajos: Az esztétikai közösség törvénye. Bp., Athenaeum, 1902. 57 p. OSZK 227.072
1043. GEŐCZE Sarolta: Ruskin élete és tanítása. Bp., Athenaeum, 1905. 442 p. Az angol filozófus életművének, főleg esztétikai rendszerének ism. Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 209.
1049. POLLÁK Illés: A művészi teremtés törvénye. Természettudományi, bölceleti tanulmány. Bp., Deutsch, 1906. 309 p. 82302
A művészetek társadalmi funkciója, a művészi alkotás forrásai, a művészi látásmód és kifejezőképesség változásai a primitív társadalmak természetimádásától a Darwin és Marx felfedezései nyomán uralkodóvá lett emberközpontú szemléletig.
1050. ALEXANDER Bernát: Művészet. A művészet értékéről. A művészeti nevelésről. Bp., Franklin ny., 1908. 239 p. 328591
Művészet és társadalom, művészeti nevelés. Esszék, tanulmányok, cikkek.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2272., 2. köt. 2830.
1051. JÁSZI Oszkár: Művészet és erkölcs. [1904.] Új lenyomat. Bp., Grill, 1908. XX, 439 p. /Társadalomtud. kv. társ., 5/ Bibliogr. láb. 329614
Ua.: Bp., Politzer, 1904. XX, 379 p. 8-15774
Népies kiad.: Bp., Révai és Salamon ny., 1904. 4, 271 p.
A művészet fogalma, társadalmi értékelése, történeti fejlődésének útja. Az etikai szféra és az esztétikai értékek közötti kapcsolat. A kor vallás-erkölcsei-moralizáló szemléletének bírálata.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2263., 2. köt. 2823.

1052. SCHMITT [Jenő Henrik] E[ugen] H[einrich]: Ibsen als Prophet. Grundgedanken zu einer neuen Ästhetik. Lpzg, Fritz Eckardt, 1908. VIII, 401 p. 32270
A szép fogalmáról, a művészi alkotás történelmi gyökereiről, erkölcsi, pszichológiai jelentőségéről, szerepéről, az ember tökéletesedésében - Ibsen művének példáján.
1053. ALEXANDER [Bernát] Bernhard: Zur Psychologie der Kunst. Vortrag gehalten auf dem III. Internationalen Kongress in Heidelberg. Bp., Pester Lloyd ny., 1910. 32 p. 43381
A művészet forrásai, viszonya a munkához, megjelenési formái.
1054. KENCZLER Hugó: A műalkotás pszichológiájáról. - Emlékkönyv Alexander Bernát hatvanadik születésnapjára. Szerk. Dénes Lajos. Bp., Franklin ny., 1910. p. 325-340. 313641
Az alkotás folyamatának rekonstrukciója a mű alapján.
1055. SZIGETVÁRI Iván: A komikum elmélete. Bp., Hornyánszky ny., 1911. 432 p. Bibliogr.: p. 416-420.
Tört.-i visszapillantás az ókori görögöktől a XIX. sz. végéig lexikális felsorolással szerzők szerint. A komikum fajairól, pszichológiai háttéréről, társadalmi szerepéről, esztétikai jellemzőiről, értékéről.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1992.
1056. NÁDAI Pál: Az élet művészete. [Ill.] Bp., Franklin, 1914. 1-2. köt. 19944
1.) [4] 237 p. 15 t.
2.) [2] 215 p.
A művészet társ.-i gyökerei, a mindennapi élet, az emberi környezet, a lakás, az öltözködés esztétikája, stílusai.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2286.
1057. SCHILLER Ottó: A szépség lényege és értéke. Két dolgozat. Bp., Athenaeum, (1914). 44 p. /Modern kvrtár, 387-388/ 8-33191
Az esztétikai átélés elmélete és a művészet társ.-i

funkciói. Művészetpszichológiai tanulmányok.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt.

2287

1058. JÁNOSI Béla: A magyar aesthetika története. - William Knight. = Az aesthetika története. A magyar aesthetika történetével kiegészítette - - Bp., Franklin ny., 1915. p. 439-493. 517?1

A m. esztétikai gondolkodás képviselői, köztük Alexander Bernát, Jászi Oszkár, Lukács György, Medveczky Frigyes műveinek lexikális felsorolása.

1059. HAUSER Arnold: Az esztétikai rendszerezés problémája. Bp., Franklin ny., 1918. 29 p. /Klny.: Athenaeum 1918/ Bibliogr. láb. 42250

Az esztétika tárgyának ismeretelméleti meghatározása. A forma és tartalom viszonya. Kant esztétikájának ism. és kritikája. A rendszerezés problémája Zalai Béla elmélete alapján. Lukács György és a német neokantiánusok esztétikája.

1060. KUNFI Zsigmond: Proletárkultúra, proletárművészet. Bp., Hunnia ny., 1919. 24 p. P 1/265

Előadás 1919. ápr. 9.-én a Közoktatásügyi népbiztosság tudományos és népszerű propaganda osztályának agitátorképző iskoláján. Hozzászólások.

Í r ó k , i r o d a l o m , k ö z ö n s é g

1061. LUKÁCS György: Megjegyzések az irodalomtörténet elméletéhez. = Emlékkönyv Alexander Bernát hatvanadik születésnapjára. Szerk. Dénes Lajos. Bp., Franklin, 1910. p. 388-421. 313641

Kísérlet az irodört. új fogalomrendszerének kialakítására az esztétikai és szociológiai nézőpont szintézisével.

1062. LUKÁCS György: A modern dráma fejlődésének története. Bp., Franklin, 1911. 1-2. köt.

1.) XVI, 496 p.

2.) 548 p.

326227

28295

A mű elméleti magja: a drámai forma, mint az esztéti-

ka és a szociológia közti összekötő kapocs kérdése; a drámai forma "szociológiai jelenség is annyiban, hogy mint az életnek bizonyos módon való értékelése, alá van vetve az időben meghatározott, társadalmi hatásoknak".

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2317.

1063. POGÁNY József: Harcok emberei. Irodalom és politika. Bp., Népszava, 1911. 189, [2] p. 326087
19754
Marxista esztétika. Tanulmányok, cikkek, kritikák, vitairatok írókról, művészekről, irodalomról. Az irodalom és a társadalom szoros kapcsolatának dokumentálása.
1064. LUKÁCS [György] Georg: Die Theorie des Romans. Ein geschichtsphilosophischer Versuch über die Formen der grosser Epik. = Zeitschrift für Isthetik und Allgemeine Kunstwissenschaft 1916.
Az utóbb könyvformában is kiadott mű első közlése.
1065. KŐHALMI Béla: Könyvek könyve. Bp., Lantos, (1918). 248 p. Bibliogr.: p. 227-233. 0288/87
Nyolcvanhét író, tudós, művész, közéleti ember, köztük Jászi Oszkár, Dienes Pál, Vámbéry Rusztem, Giesswein Sándor, Harrer Ferenc, Bolgár Elek, Fülep Lajos, Lukács György, Dienes László, Szabó Ervin nyilatkozatai az ízlésüket, világnézetüket befolyásoló írókról. Bevezetésben K. B. az adatgyűjtés módszeréről, lefolytatásáról (p. 9-39.), a bibliográfiai függelékben irodalomszociológiai művek forrásadatai.
1066. KASSÁK Lajos: Levél Kun Bélához a művészet nevében. (Bp., Krausz) 1919. 24 p. P 194
Művészet és politika viszonyáról. Függelékben az 1916-ban indított "Tett" c. folyóirat programadó cikke, és részlet K. L. 1919. febr. 20.-án tartott "Aktivizmus" c. az általa képviselt irodalmi irány politikai háttérét és szerepét vázoló előadásából.
1067. POGÁNY József: Emberek és korok. 20 tanulmány. [191?] 2. kiad., Bp., Népszava, 1919. 156, [1] p.
Természet- és társadalomtudósok, írók, köztük Stendhal, Dumas pere, Balzac, Freiligrath, Brandes, Strindberg, Gourmont, Maeterlinck, Anatole France, Swift, valamint a zeneszerzők közül Wagner művének és hatásának értékelése.

1068. SZABÓ Dezső: A forradalmas Ady. Bp., Táltos, 1919. 32 p.
/Táltos kvtár, 11/ 41228
Ady forradalmi humanizmusának aktualitása 1919. elején: az európai szocialista forradalom perspektívájában. A magyarság missziója: "Az életmentés egyetlen menekülésével készítse elő a kommunista világrendet".

M ű v é s z e t e k é s t á r s a d a l o m

1069. AMBROZOVICS Béla: A művészeti ízlés fejlesztéséről. Bp.,
Homyánszky ny.f 1902. 56 p. /Klly.: Művészet 1902. 5.
sz./ OSZK 257.710
A művészeti nevelésről. A művészet és közönsége kapcsolatáról.
1070. KRIESCH Aladár: Ruskinról és az angol praerafaelitákról. [így!]
A Műbarátok körében tartott négy előadás. Sajtó alá
rend.: Czakó Elemér. Bp., Franklin ny.. 1904. 150 p. 9 t. 94792
John Ruskinról, a preraffaeliták körének reformtörekvéseiről, William Morrisről.
1071. MOLNÁR Géza: A faji elem a művészetben. = M. G.: A magyar
zene elmélete. Bp., Pesti ny., 1904. p. VI-XXII. 321117
Taine esztétikájának alkalmazása a zenére.
1072. LYKA Károly: A képzőművészet és iparművészet határai.
Két előadás. Bp., Franklin ny., 1907. 37 p. /Orsz. M.
Iparműv. Múz. ismeretterjesztő ea. -i/ 50976
Az iparművészet, a lakberendezés, az otthon művészi alakításának
jelentősége, hatása az ember életmódjára.
1073. LUKÁCS György: A lélek és a formák. Kísérletek. Bp.,
Franklin. 1910. 210 p. 28295
Ua. németül: Die Seele und die Formen. Essays. Berlin, Fleischel,
1911. [6], 373, [3] p. 89880

1074. NÁDAI Pál: Az angol szociális művészetéről. Bp., Franklin ny., 1910.
28 p. /Orsz. M. Iparműv. Múz. ismeretterjesztő
66671
A preraffaeliták, különösen Walter Crane, William Morris művészeti, iparművészeti tevékenységének társai hatékonysága, szociális elkötelezettsége.
1075. LAVOTTA Rudolf: A tánc pszichológiája.[III.] Bp., Rusznák és Türk, [1912]. 40 p. /Zenetudományi kvtár, 11/
Bibliogr. láb. és p. 39. 74832
A különféle táncok kialakulása, eszköztára, tömeghatása.
1076. LUKÁCS György: Esztétikai kultúra. Tanulmányok. Bp., Athenaeum, U913]. 91, [1] p. /Modern kvtár 201-203/
OSZK 17.834/201-203
Esszék, műbírálatok, Ady, Strindberg, Th. Mann, Kernstock Károly és más művészek értékelése. Bev.-ben A filozófia helyzetéről és közönségéről.
1077. ANTAL Frigyes: Klassizismus, Romantik und Realismus in der französischen Malerei von der Mitte des 18. Jahrhunderts bis zum Auftreten Géricaults. Disszertáció. Bécs, 1914. 43 P. [Kézirat.]
Idézi: Wessely Anna: Antal Frigyes 1887-1954. = Ars Hungarica 1978. 2. sz. p. 369-377.
1078. MOLNÁR Antal: A zenetörténet szelleme. Bp., Franklin ny., 1914. 122 p. 8-12871
A zene és a közönség, a megrendelők, fogyasztók és a zenészzenik kapcsolatának változása.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 284.
1079. SÍKABONYI Antal: Az alkotó lélek és a háború. Bp., Pallas, 1918. 160 p. 49396
A világháború színvonalromboló hatása a művészetekre, irodalomra.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 2913.

1080. GYÖRGYI Dénes: Szociális kultúra, építészet, művésznevelés. (- - felszólalása a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet műépítész szakosztályának 1919. március 24.-én tartott vitaciklusán). Bp., [ny. n.], 1919. 22 p.
1081. JÁKÓ Géza: Iparművészek a szocialista társadalomtan. Bp., Táltos, 1919. 30 p. /Táltos kvár, 16/ 545851
A kézműipar, iparművészet szerepe, helyzete a kapitalista s a szocialista társ.-i, gazd.-i rendben. Az iparművészek kizsákmányolása.
1082. [KMGZLER] KENTZLER Hugó: Bevezetés a képzőművészedbe. Bp., Franklin ny., 1919. 96 p. /Marx-Engels Munkásegyletem kiadv./ 8-2641
A Tanácsköztársaság alatt szervezett Egyetem társadalomtudományi és közigazgatási fakultásán tartott ea.
1083. MOLNÁR Géza: A zene a szocialista társadalomtan. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 23 p. P 1/111
Új fejlődési perspektívák a forradalmi átalakulás nyomán.

TÁRSADALMI FEJLŐDÉS. TÁRSADALMI MOZGALMAK

a. A TÁRSADALMI FEJLŐDÉS TÉNYEZŐI ÉS IRÁNYA (L. még: Ideológiák)

1084. RÉVAI Sámuel: A társadalmi jólét feltételei. Bp., Révai,
190. XXXE, 640 p.
Bibliogr. láb. 12560
A szerző felfogása szerint a társ.-i jólét megteremtésének alapja a magántulajdonon alapuló gazd.-i, társ.-i rend békés átalakítása, a köztulajdonon alapuló állam berendezése.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2433., 2. köt. 3018.
Ua. német nyelven: - -: Grundbedingungen der Gesellschaftlichen Wohlfahrt Lpzg, Drudoer und Humblodt, 1902.
692 p.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2434. 20796
1085. SOMLÓ Bódog: Állami beavatkozás és individualizmus. Bp.,
Politzer, 1903. X, 175 p.
Bibliogr. láb. 17720
Jelen tanulmány az állami beavatkozásnak a társadalmi fejlődés természetfolyamatában való helyét és természettudományi jelentőségét akarja megállapítani.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 115., 213-15., 2. köt. 3020.
1086. A TÁRSADALMI fejlődés iránya. A Társadalomtudományi Társaság által rendezett vita. Bp., Politzer, 1904. v, 380 p. /Klny.: Huszadik Század 1904./ /Huszadik Század kvtára, 8/ 15462
Gratz Gusztáv: A liberalizmus. /L. még: MSzIB 1. köt. 2442./

- Batthyány Ervin: Az anarchizmus. /L. még: MSzIB 1. köt. 2443./
 Szabó Ervin: A szocializmus. /L. még: MSzIB 1. köt. 2444./
 Geöcze Sarolta: A konzervativizmus és a keresztény szocializmus. /L. még: MSzIB 1. köt. 2445./ Lánczy Gyula: Esmék a társadalmi fejlődés irányáról megindított vitához. /L. még: MSzIB 1. köt. 2447./
 Méray [Horváth Károly]: A társadalmi fejlődés irányának fizikája. /L. még: MSzIB 1. köt. 2448./ Czobel István: A társadalmi fejlődés iránya. /L. még: MSzIB 1. köt. 2449./
 Leopold Gusztáv: A társadalmi fejlődés iránya a teleológia világában, /L. még: MSzIB 1. köt. 2450./ Mailáth József: A társadalmi fejlődés irányai és a szociális érzés. /L. még: MSzIB 1. köt. 2451./
 Hozzászólások és az előadók zárszavai: Giesswein Sándor, Bernát István, Violfner Pál, Kégl János, Prohászka Ottokár, Vészi József, ifj. Leopold Lajos, Migray József, Harrer Ferenc, Baross János, Pikler Gyula, Hajós Lajos, Tegze Gyula, Schmitt Jenő, Máday Andor, Farkas Geiza, Jacobi Andor, Garami Ernő, Hegedűs Lóránt. /L. még: MSzIB 1. köt. 2446./
1087. MÉRAY [HORVÁTH Károly] G. H.: Gesetze der grossen Revolution unseres Jahrhunderts. Zoologie des Kaisertums. ehrentum ist Krankheit. Pathologie des Christentums. = Zeitschrift für Zukunftsentwicklung Heft 1-2. Mai-Juni. München, Bayerische Druckerei, 1907. 89, [4] p. Bibliogr. láb. 6055
 A spenceri biológiai elmélet merev alkalmazása a társadalom és annak egyes intézményei fejlődésére, részletesebben a kereszténység szerepére. Tudománynpszerűsítő munka.
1088. JÁSZI Oszkár: A kapitalista társadalom felbomlása. Bp., Galilei kör kiad. 1911. 15 p. /Galilei kör kvtára, 7/ 17044
1089. HEGEDŰS Lóránt: A magyarság jövője a háború után. Politikai tanulmány. Bp., Athenaeum, 1916. 109, [1] p. 34793
 Ua. németül: Ungarn nach dem Kriege, Warnsdorf, Strache, 1916. 84 p.
 A magyarság nevében folytatott expanzív, imperialista politika megtorpanásainak bírálata. A faji hegemonia érvényesítése a háború győzelmes befejezésének perspektívájában.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2520., 2. köt. 1341.

1090. BUDAY Dezső: A társadalmi ideál. Tanulmány. Bp., Szerző, 1917. 222 p. 36629
 Gondolatok a társadalmi politikai, gazdasági viszonyok alakulásáról, fejlődéséről, a népmozgalom, az emberiség élelemellátása jövő kilátásairól. A kereszténység és a szociáldemokrácia ideáljainak egybevetése, a két irányzat egyesülésének feltételezése.
 Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3040.
1091. DOMOKOS László: Kis káté a Magyarországon élő nemzetek önrendelkezési jogáról. Bp., Lantos, 1919. 36 p. 340486
 Röpirat a polgári dem. Magyarország új kül- és belpolitikájáról, a földbirtokreformról és a szomszéd népekkel való megbékélés lehetőségéről a területi integritás fenntartása mellett.

b. REFORM. FORRADALOM

F ö l d r e f o r m

1092. PARIS Frigyes: Földreform. (Sopron, Petőfi ny.), [1906]. 23 p. 20835
 A mezőgazdasági munkások önállósítására tett kísérletek Némethy-ban (Franz Oppenheimer telepe) és P. F. szövetkezeti alapon elképzelt mo.-i földreformtervezete.
1093. ÁGOSTON Péter: A szekularizáció. Bp., Deutsch, 1909. 64 p. /Természet és társadalom, 2/ 343891
 Az egyházi birtokok kialakulása. A szekularizáció jogosultsága. Állam és egyház viszonyának történelmi változása.
1094. KENÉZ Béla: Földbirtokpolitika külföldön és itthon. Kolozsvár, Stief ny., 1913. 22 p. /Kiny.: Az Erdélyi Múzeum-Egy. 7. vándorgyűlésének emlékkönyve/ Bibliogr. láb. 39543
 A nemzetiségi, különösen a románok birtokvásárlásai. Javaslatok mérsékelt földreformra, magyar földművestelepek létesítésére. Külf. reformpolitikai példák.

1095. DANIEL Arnold: Földértékkadó vagy földosztás? A földművelésügyi minisztériumban tartott birtokpolitikai értekezleten 1918. november 27-én előadta - - Bp., Grill - Benkő, 1918. 29 p. P 1/28
A george-ista és a radikális földreformtervezet összehasonlítása. Pikler J. Gyula reformjavaslatainak kritikája.
1096. KUN Béla: Kie a föld? [1918.] 4. kiad. Bp., KMP, 1918. 8 p. /Kommunista kvttár/ P 1/215
A nagybirtokrendszer történelmi túlhaladottsága, a szegényparasztság feladatai. A röpirat első kiadása Moszkvában, a Forradalmi írások sorozatban jelent meg.
1097. ERDÉLY Jenő: A földosztás törvénye. Az 1919. évi 18.-ik néptörvény rendelkezései. Búza Barna földműv. min. előszavával. Bp., Benkő, 1919. 32 p. /Miről van szó? Aktuális lexikon, 3/ P 1/258
A földtörvény értelmezése és valóráváltásának programja.
1098. KRÚDY Gyula: A kápolnai földosztás. Bp., Kultúra kvk., 1919. 61 p. /Károlyi kvttár, 4/
Helyszíni riport a Károlyi Mihály által saját nagybirtokán, 1919. febr. 23.-án végrehajtott földosztásról.
1099. MÓRICZ Zsigmond: A földtörvény kiskátéja. Bp., Néplap kiad., 1919. 34 p.
A népkormány 1919. évi XVIII. (földreform) törvényének értékelése, magyarázata.
1100. MÓRICZ Zsigmond: Népszavazás a fölreformról. Bp., Pallas, 1919. 47 P. P 1/210
1918. decemberében alföldi helységeiben tett körút tapasztalatainak összegezése. Szociológiai összefüggéseket felvillantó szociografikus pontosságú körkép a dolgozó parasztság rétegződéséről, földosztó szervezeteiről, forradalmi hangulatáról, a háborúra, az emberiség, a nemzet jövőjére vonatkozó nézeteiről.
1101. PIKLER J. Gyula: Magyar földreform. Bp., Galilei kör kiad., 1919. 80 p. 40208
A Nyugat és a Világ 1918-as számaiban publikált cikkek gyűjteménye, kiegészítve a Galilei kör földreform-javaslatával és a georgizmust propagáló "A földjára fogalma" c. tanulmánnyal. A szocdem és a kommunista földreformtervek kritikája.

1102. VARGA Jenő: Földosztás és földreform Magyarországon, Bp., Népszava, 1919. 79. [1] P. /Munkás kvár, 23/
Bibliogr.: p. 76-79. és lábji. P 1/294
A földtulajdon mint a kizsákmányolás forrása, A földből eredő haszon formái, A hazai és külföldi földreform elméletek kritikai ismertetése, A reform lehetséges változatai és feltételei. Az 1919. febr.-földtörvény elméleti megalapozása,
Ism. 1.: MSzIB 1, köt. 2578.

F o r r a d a l o m

1103. SZABÓ Ervin: [Előszó], = George Herron: Forradalomról forradalomra. A párisi kommün és tanulságai, Bp., Népszava, 1905. p. 2-3. /Szocialista diákok kvára, 5/
OSZK 21.696/5
1104. POLLACSEK Cecílie: Die Vorgeschichte der russischen Revolution. Bp., Világosság, -1906. 32 p., 344762
A „Vorwärts” munkásképző egy.-ben tartott ea. Az orosz forrad. századvégi előzményeiről, a cári elnyomás fokozódásáról, méreteiről, az 1905. jan.-okt. közti fejleményekről,
1105. A VÉRKERESZTSÉG napja, 1912 május hó 23-ról, Budapest munkásainak forradalmi napjáról egybegyűjtött néhány cikk... Friedrich Austerlitztól, Jászi Oszkártól és Kunfi Zsigmondtól. Bp., Világosság ny., 1912. 40 p.
B 323/155
A forradalmi méretű tüntetés társadalmi okai, történelmi jelentősége.
1106. POGÁNY József: Bevezetés. = [Ottó Bauer] Henrik Weber: Az orosz forradalom és az európai proletárság. Ford. P. J. Bp., Népszava, 1917. p. 3-10. 329955
A Nagy Okt. Szoc. Forr. győzelme után egy héttel (1917. nov. 14.-én) keltezett»és e téren első magyar szerző tollából származó marxista értékelés a társad, fejl. új szakaszát megnyitó eseményről.
1107. DIEENES Kálmán: A proletariátus diktatúrája. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság kiad., 1919. 18 p. P 1/47
A Közoktatási Népbiztosság agitátorképző iskoláján elhangzott előadás a proletárforradalomról, az államról ált.-ban és a burzsoá, illetve munkáshatalomról.

1108. KACZÉR Illés: Az új Magyarország evangéliuma. Bp., Kultúra kvkiad., 1919. 46 p. /Károlyi kvttár, 2/

Visszapillantás Károlyi Mihály függetlenségi pártja 1914. előtti orosz-antantbarát külpolitikai orientációjára. Magyarország német elkötelezettségének következményei. Az 1918. okt. 31.-i polgári demokratikus forradalom új kül- és belpolitikai perspektívái, az 1919. február végéig elért eredmények.

1109. MAGYAR Lajos: A magyar forradalom. Élmények a forradalom főhadiszállásán. Bp., Athenaeum, 1919. 96 p. B 323/II

8-82205

Az 1918. okt. 31.-i öszirózsás forradalom főbb mozzanatainak riportszerű ism.

1110. POGÁNY József: Forradalom és ellenforradalom. A budapesti katonatanács február 7-iki ülésén elmondott beszéd. Bp., Népszava, 1919. 30 p. /Szocialista agitációs iratok, 24/

P 1/30

Az 1919 elején aktivizálódott ellenforradalmi erők társadalmi bázisa, ideológiája. A hatalmi helyzet rövid elemzése, a polgári-szociáldemokrata kormány feladatai a veszély elhárítására.

1111. RABINOVITS József: Az orosz forradalom. Bp., Közoktatás-Ügyi népbiztosság, 1919. 24 p.

P 1/150

A Magy Okt. Szoc. Forr. győzelmének közvetlen előzményei, az osztályerők. A győzelmet követő hetek, az első társadalomátalakító lépések - helyszíni megfigyelések alapján.

1112. RÉVAI József: Polgári forradalom - proletárforradalom. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 4 p.

A két forradalom osztálytartalma, tört. funkciója.

1113. VARJAS Sándor: Az 1848-iki forradalom és Bonaparte állam csínyje. Előad. 1919. júl. 7. [Bp., Magyarországi Szocialista Párt kiad., soksz.], 1919. 18 p.

Pq 1/204

Elemzés Marx vonatkozó tanulmánya alapján és az 1848-as tanulságok alkalmazása az első világháború után kialakult nemzetközi helyzetre.

C. TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI SZERVEZETEK, MOZGALMAK

M u n k á l t a t ó s z e r v e z e t e k . K e r e s z t é n y s z o c i a l i z m u s . P á r t o k

(L. még: Földbirtokosok, tőkések. Iparszociológia. Egyház. Ideológiák)

1114. KAPI Béla: A munkáskérdés és a keresztyén erkölcsstan.
Bp., Hornyánszky, 1902. 73 p. /Klny.: Prot. Egyh. és
Iskolai Lap/ OSZK 603.889
A kapitalizmus embert deformáló hatásairól, a munkásosztály
helyzetéről a nagybirtokrendszer védelmében, a
keresztényszocializmus propagálásának céljával.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 74-6.
1115. MAILÁTH [József] Josephus: Tribus sermonibus de sociolo-
gia, neonon ... socialismi disserens. Bp., Stephaneum,
1904. [1], 17, [1], 10, 16 p. 30064
Az 1905. máj. 11.-i bp.-i diákkongresszushoz intézett röpiratok. A
marxizmus, az osztályharcos szocialista mozgalom elutasítása, a
keresztényszocializmus apológiája.
1116. A MUNKAADÓK szervekedésének kérdése. = Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége. Közlemények. 21. 1905. nov. Bp.,
Pesti Lloyd Társ. kvny., 1905. p. 38-60. 33600/3
A németországi tapasztalatok a munkaadók érdekvédelmi
testületeinek létrehozásában. Ezek szükségessége a munkások
sztrájkmozgalmainak ellensúlyozására Mo.-on.
1117. MAGYAR Gyáriparosok Országos Szövetsége. A munkaadók
szervezetei. Anyaggyűjtemény. Bp., Pallas, 1906. 221 p. 34401
Nyugat-európai és észak-amerikai szervezetek általában és iparágak

1118. BEKSICS Gusztáv: A Szabadelvűpárt története. Bp., Budapesti Hírlap Újságvállalat, 1907. 112 p. 39409
A párt kialakulása, gazdaság- és egyházpolitikája, a nemzetiségi kérdéshez való viszonya, iskolapolitikája.
1119. TIZENKÉT év a Magyar Gazdaszövetség történetéből. 1896-1908. Bp., Pátria, [1908]. 335 p. 37019
Bernát István, Mailáth József, Meskó Pál, Czettler Jenő, Molnár István és mások tanulmányai a magyar kisgazdák agrár- és szövetkezeti mozgalmának történetéből. A mozgalom szakirodalma, sajtója, szak- és szociális szabadoktatásának programja, valamint szociográfiai kutatótevékenységének ism.
1120. A MAGYAR Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének munkásügyi szervezete. - A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének Évkönyve. 1911. Bp., Pátria, 1911. p. 48-58.
A munkásmozgalmak ellensúlyozására létrehívott munkáltatói szervezet tevékenysége 1903-as megalakulásától.
1121. GIESSWEIN Sándor: Keresztény szociális törekvések a társadalmi és gazdasági életben. Bp., Stephaneum, 1913. 107 p. Bibliogr. lábja. 345510
Az angol, francia, német és svájci keresztényszocialista irányzatok és képviselőik. Th. Carlyle, J. Ruskin, Arnold Toynbee, W. E. Ketteler, Fr. Le Play rövid életrajza, elméleteik jellemzése.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3161.
1122. SZIRTES Artúr: Társadalmi szervezkedés. Bp., Rényi, 1914. 46 p. Bibliogr. szöveg között. 27705
Az egyes társadalmi csoportok, rétegek, különösen az értelmiség szervezkedése a munkásosztály példája nyomán. A kollektív társadalom perspektívája, előnyei. Jogszociológiai vázlat.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3142.
1123. GIESSWEIN Sándor: A szociális kérdés és a keresztény szocializmus. [1914.] 2. kiad. Bp., Szt. István Társ., 1917. 40 p. P 2745
Röpirat a mo.-i szociális kérdések, munkás- és nemzetiségi problémák keresztényszocialista megoldásáról.

1124. POGÁNY József: A Munkapárt bünei. Bp., Népszava, 1917. 86, [2] p. 37659
A Tisza István vezetésével 7 éven át kormányon volt, az országot háborúba kergető és tönkretévő Munkapárt működésének elemzése. A tőkével való összefonódottsága.
1125. SZIRTES Artúr: Gazdaságpolitikai pártok fejlődése. Adatok a politikai pártok lélektanához. Bp., Táltos, 1917. 99, [1] P. 37499
Bibliogr. láb.
Az egyes társ.-i rétegek gazdasági érdekeinek alapján szerveződő politikai pártok kialakulása, fejlődése. A mo.-i helyzet.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 2898., 2. köt. 3482.
1126. JÁSZI Oszkár: Mi a radikalizmus? Bp., Orsz. Polgári Radikális Párt kiad., 1918. 20 p. P 481
A polgári értelmiség és egyéb középrétegek, a kistermelő parasztság érdekeit megtestesítő politikai párt programjának vázlata,
1127. POLÁNYI Károly: A radikalizmus programja és célja. Előszó: Hollós József. Szeged, Engel ny., 1918. 19 p. P 1729
P. K. beszéde a Radikális Párt 1918. dec. 1. tartott szegedi zászlóbontó nagygyűlésén. A szocializmus, marxizmus és a radikalizmus eszméinek, ill. a pártprogramoknak az összehasonlítása.
1128. SOMOGYI Béla: A Keresztény Szociális Néppárt programja az igazság megvilágításában. Bp., Képszava, 1918. 48 p. 341680
/Munkáskvtár, 18/
A ker.-szoc. mozg. szerepe a tulajdon-, illetve osztályviszonyok konzerválásában. - A Népszavában megjelent cikkek gyűjteménye.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3164.
1129. ERDÉLY Jenő: Mit akarnak? Károlyi pártja, a szociáldemokraták, radikálisok, keresztény szocialisták, földművelők, bolsevikok? Az összes magyar politikai pártok programja és szervezete. Bp., Benkő, 1919. 32 p. /Miről van szó? P 3963
Aktuális lexikon, 1/
A pártok rövid története, szervezeteik, ideiglenes programjuk.

**S z a b a d k ö m ű v e s s é g . F e m i n i z m u s .
G a l i l e i K ö r**

(L. még: nőkérdés. Ifjúság)

1130. ABAFI [AIGNER] Lajos: A szabadkőművesség története Magyarországon. [111.] Bp., Schmidl ny., 1900. 437 p.
OSZK 232.149
... 1750-1869. Gazdag forrásanyagra támaszkodó áttekintés.
1131. MANDELLÓ Károly: A szabadkőművesség és a társadalomtudomány. Ford. Schlatter Alfréd. 1. köt. Bp., Pesti kvny., 1902. XIX, 178 p.
1132. [FARKAS] WOLFNER Pál: Osztályharcok és szabadkőművesség. Bp., Márkus ny., 1904. 20 p. /Nemzeti [páholy] kvttár, /
8-25618
A munkás-nemzetköziség létének tagadása. A szabadkőművességről, mint a nemzetköziség egyedüli letéteményeséről.
1133. MANDELLO [Károly] Karl: Gesammelte freimaurerische "Verträge. Bp., Deutsch, 1905. 304 p. 79234
Előadások az európai és a mo.-i szabadkőművesség történetéről.
1134. SZALAY Károly: A szabadkőművesség társadalmi feladatai. Bp., Károlyi György ny., 1905. 49 p. /"Comenius" páholy kvttára/ 345626
A szabadkőművesség és a szocializmus céljainak azonosítása.
1135. TÁJÉKOZTATÁS a Feministák Egyesületének céljairól és munkatervéről. Bp., Márkus Samu kvny., 1905. 15 p. 344229
Program a nők családi, munkajogi sérelmeinek megszüntetéséért, politikai látókörük tágításáért.

1136. ACZÉL Gáspár: A szabadkőművesség titkai. Bp., Márkus S. ny., 1911. 128, [1] p. 15298
Tört. visszapillantás. A szabadkőművesség ideológiájának vázl. ism.-e, viszonya a valláshoz.
1137. SZENDE Pál: Alkotó és romboló munka a szabadkőművesség ben. Bp., Márkus, 1911. 21 p. OSZK 277.280
Válasz a szabadkőműveseket politikai terrorral, rombolással vádoló konzervatív támadásokra.
1138. MIKLÓSSI István: A szabadkőművesség önleplezése. [1911]. 2. kiad. Bp., Athenaeum ny., 1912. 169 p. 13976
Bibliogr. lábj.
Pamflet a szabadkőműves-, a polgári radikális mozgalom, a Galilei Kör ellen, szervezeteik, sajtójuk, külföldi kapcsolataik, a szabadkőműves tagság névsorának hézagossá ismertetésével, nacionalista, a militarizmust dicsőítő kommentárral.
1139. HÁROM március. 1911 - 1912 - 1913. Ady Endre három ünnepi verse. Jászi Oszkár, Rubin László, Polányi Károly ünnepi beszédei. A Galilei Kör öt éves fennállása alkalmából. Bp., Világosság ny., 1913. 32 p. /Galilei kör kvttára, 11/ B 378/315
Jászi Oszkár: Beszéd a hazafiságról. (1911) /p. 7-13./ - Rubin László: Elnöki megnyitó (1912.) /p. 19-21./ - Polányi Károly: Beszéd a meggyőződésről. (1913.) /p. 27-32./
1140. SZALAY Károly: A "Comenius" története. 1886-1913. [III.] Bp., Károlyi György ny., 1913. 164, [2] p. 6 t. B 366/12
A kiegyezés utáni magyar szabadkőműves mozgalom vázlatos története. A Comenius páholy tevékenységének részletes ism. A FSzEK pld.-ban a szerző dedikáció ja Jászi Oszkárnak.
1141. RUBIN László: A Galilei Kör szózata a diákokhoz. (Bp., Fejér és Glatter kvny.), 1914. 16 p. 378/185
Az új diáknemzedék, a jövő értelmiségének társadalmi felelősségéről.

1142. AZ [EZEKILEKCSZÁZTIZENHAT] 1916 június havában "betiltott Feminista Kongresszuson el nem mondott beszédek. Bp., Feministák Egyesülete, 1916. 136, [5] p. 35907
Beszámolók a női munka helyzetéről a különböző termelési ágakban (stat. adatok alapján), a nők előtt nyitva álló pályákról, a Fem. Egy.-ének évi tevékenységéről, az anya- és gyermekvédelemről. Ágoston Péterné, Spády Adél, Teleki Sándorné, Szana Sándor, Révész Margit, Glücklich Vilma, Hadai Pál, Hacker Boriska stb. cikkei.
1143. A GALILEI Kör diákszociálpolitikai programja. [Bp., ny. n.], 19193. 8 p. B 371/135
Memorandum a főiskolai oktatás reformjáról, a diákok helyzetének javításáról.

D. MUNKÁSMOZGALOM. MUNKÁSSZERVEZETEK

(L. még: Ideológiák)

1144. SOMOGYI Manó: Internationale. - Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 22-27. Bibliogr.: p. 27.. 8120/2
Az I. Internacionálé története, polgári nézőpontú értékelése.
1145. [POPOVICS] POPOVITSH, M[ilorad]: Le mouvement socialiste parmi les Croates et les Serbes en Hongrie. = Mouvement Socialiste 1903. Tome 11. p. 67-69. 3465/11
1146. BERNÁT István: Szocialista programmok. Ismertetés és bírálóat. Bp., Pátria, 1906. 180 p. /Magyar Gazdaszöv. kiadv./ Bibliogr.: p. 4. és láb. 13484
A marxista elmélet a nyugat-európai és a magyar szocialisták, /köztük Szabó Ervin, Várkonyi István stb./ valamint a szociáldemokraták programjainak agrárius álláspontú bírálata.
1147. JÁRAY, Gábril Louis: La question sociale et le socialisme en Hongrie. Paris, Alcan, 1909. 423 p. 5 térk. 14158
A mo.-i osztályviszonyok jellemzése, a m. munkásmozg. kialakulása, fejlődése, irányzatai, a szociáldemokrácia, a Szabó Ervin által képviselt szindikalizmus ism. Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3287. 222

1148. GELLÉRI Mór: Szociális problémák. Bp., Singer és Wolfner, 1910. 169 p. 12605
517354
A munkanélküliség és kivándorlás okai polgári megvilágításban. A munkásság szervezkedése, sztrájkjai ellensúlyozásának reformprogramja. Külföldi példák.
1149. KAVEGGIA Béla: Munkásmozgalmak és államrendészet. Bp., Orsz. Községi Közp. ny., 1912. 36 p. 25829
A munkásmozgalmak, az egyesülési, gyülekezési és a sztrájkjog rendőri "szabályozásának", "korlátozásának" szükségességéről. A vonatkozó törvények és rendeletek, valamint magyarázatuk. A nemzetiségi mozgalmak "rendsabályozásáról".
1150. RÉVÉSZ Mihály: A magyarországi munkásmozgalom története /1367-1913/. Bp., Népszava, 1913. 93, [2] p. 8-19178
Vázlatos áttekintés.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt, 3295.
1151. SZEBERÉNYI Lajos Zs[igmond]: Tömegmozgalmak az alföldi parasztvárosokban. Bp., Kókai, 1913. 119 p. 28108
Bibliogr. láb.
A tömegvezetés formái és eszközei. A parasztmozgalmak okainak magyarázata a "szociális demagógiával".
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3380.
1152. GÖNDÖR Ferenc: Szerb szocialisták a háborúban. [Bev.: Kunfi Zsigmond: A nemzeti eszmének a háborúban való szerepéről. Bp., Népszava, (1916). 127, [1] p. 315519
"Riportkönyv": a megszállt Belgrádról, a szerb szociáldemokrata mozg. történetéről, háború ellenes politikájáról, a háború kitörésének okairól. Kunfi Zs. cikke a nemzeti eszme elhalásáról, az imperialista törekvések felülkerekedéséről.
1153. POGÁNY József: Bevezetés. - [Friedrich] Adler Frigyes pöre. A fő tárgyalás gyorsírói följegyzései alapján. Bp., Népszava, 1917. P. 3-15. 8-43722
A Karl Stürgkh osztrák miniszterelnök elleni merénylet társ.-i, pol.-i, ideológiai háttere. Párhuzam a korabeli magyar viszonyokkal. A. F. munkásmozgalmi szerepe.

M u n k á s p á r t o k

1154. LADÁNYI Rezső: A kisbirtokosok és a szociáldemokrácia. Bp., Népszava, [19..?] 62 p. Bibliogr. láb. P 1828
 Agitációs füzet a kisbirtokosok helyzetének adatszerű jellemzésével. A nagyüzemi gazdálkodás pozitív értékelése.
1155. [SZABÓ Ervin]: Bericht über die Tätigkeit der ungarischen sozialdemokratischen Partei von Aug. 1896. Aug. 1900. an den Internationalen Sozialisten Kongress zu Paris, 1900. Bp., Fried és Krakauer, 1900. 8 p. Ua. magyarul: Népszava, 1900. szept. 22., szept. 25., okt. 2.
1156. A MAGYARORSZÁGI Szociáldemokrata Párt programja [1903.] (5. kiad.) Bp., Világosság, 1905. 12 p. X 2086
 Ua. németül: Das Programm der sozialdemokratischen Partei Ungarns. Bp., Világosság, 1905. 14 p. 42601
1157. [SZABÓ Ervin] SZONTAGH Ernő: Hogyan módosítsuk a párt-szervezeti szabályzatot. Javaslat az MSzMP 1905. évi pártgyűlése napirendjének 3. pontjához. Bp., Krausz, 1905. 20 p. P 1435
 Program a bürokratizálódás kiküszöbölésére, a pártdemokrácia megteremtésére a politikai párt akcióegységét biztosító, centralizált irányítás teljes elvetésével.
1158. KUNFI Zsigmond: A szociáldemokrata párt választójogi harca. Bp., Népszava, 1912. 24 p. P685
 Az MSzDP 1912. ápr.-i kongr.-án tartott referátum különnyomata. A polgári pártok állásfoglalásai a választójogi reformmal kaps.-ban. A Justh-párttal s általában a polgári pártokkal való szocdem. szövetség mérlege.
1159. BUCHINGER Manó: A szociáldemokrata pártszervezet. Bp., Népszava Kvk., 1918. 16 p.
 A gazdasági harcok vezetésére hivatott szakszervezetek mellett, amelyek a politikai küzdelem bázisaiként szolgáltak Magyarországon, a munkásmozgalom 1917-től bekövetkezett rohamos növekedése, illetve

a politikai küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében sürgetővé lett az önálló szociáldemokrata pártszervezetek kiépítése.

1160. AZ EGYSEG okmányai. A szociáldemokraták és kommunisták egyesülésének előzményei. - Kun Béla levele a kommunizmusról és a proletáregységről. Weltner Jakab bevezetésével. Bp., Közoktatásügyi Népbiztosság, 1919. 24 p.

P 1/77

Az 1919. télutóján kialakult európai és mo.-i osztályerőviszonyok, a két munkáspárt helyzete, céljai, feladatai. A burzsoá demokratikus forradalomból a proletárforradalomba való átmenet lehetősége. A reformista és forradalmi munkáspárt egyesülésének lehetőségei forradalmi alapon.

1161. KUN Béla: Mít akarnak a kommunisták? [1918.] 4. kiad. Bp., KMP kiad., 1919. 32 p. /Kommunista kvtár/

P 1/218

Ua. szlovákul: Čo chcú komunisti? Bp., Cervené Hoviny, 1919. 53 P.

P 1/144

A reformista törekvésekkel, irányzatokkal való szakítás. A szocialista forradalom napirendre tűzését, győzelemre vitelét programjába iktató kommunista part politikájáról. Az első kiadás Moszkvában jelent meg.

S z a k s z e r v e z e t e k

1162. SOMOGYI Manó: Munkásegyletek. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 773-784. Bibliogr.: p. 784.

8120/2

Az európai, amerikai és magyarországi gazdasági, politikai, kulturális munkásegyletek, a szakszervezetek, önképző egyesületek.

1163. [SZAKSZERVEZETI mozgalom Magyarországon.]
 - A Magyarországi Szak- és Munkásképző-egyletek II. kongresszusának jegyzőkönyve. (Budapest, 1901. dec.) [Kiad. a] Szakszerv. Tanács Orsz. v. b. Bp., Fried és Krakauer ny., 1902. 68 p.
 - A szakszervezeti mozgalom. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács jelentése. - A III. Szakszervezeti kongresszus jegyzőkönyve. (Bp., 1904. dec.) [Kiad. a] Mo.-i Szakszerv. Tanács, Bp., íried és Krakauer kvny., [1905]. 56 p.
 - A szakszervezeti mozgalom Magyarországon. 1904-1907.

- A Magyarországi Szakszervezeti Tanács jelentése. Függelékül, a IV. Szakszervezeti kongresszus jegyzőkönyve. (1908. jan.) Bp., Népszava, [1908]. 111 p.
- Szakszervezeti mozgalom Magyarországon. 1907-1910. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács jelentése. Pügge-lékül az V. Szakszervezeti kongresszus jegyzőkönyve. (1911. aug.) [Kiad. a] Mo.-i Szakszerv. Tan., Bp., Világosság kvny., [1911]. 131, [1] p.
  - Szakszervezeti mozgalom Magyarországon. 1911-1913.
  - A Magyarországi Szakszervezeti Tanács jelentése. Bp., Világosság ny., [1913]. 46 p.
  - Szakszervezeti mozgalom Magyarországon. 1914-1916. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács jelentése. Füg gelékül a VI. Szakszervezeti kongresszus jegyzőköny ve. (1917. aug.) Bp., Világosság ny., [1917]. 96 p.
- 3856/2-7
- Átfogó jellemzések a szakszervezetek helyzetéről, fejlődéséről stat. táblázatokkal. Bő forrásanyag a jelentésekben és kongresszusi vitaanyagban a munkásság élet- és bérszínvonaláról, a munkaidő alakulásáról, a munkanélküliségről, a munkásvédelmi szervezetekről, a törvénykezésről a sztrájkmozgalomokról, a munkások kultúrszervezeteiről, sajtójáról.
1164. JÁSZAI Samu: A szakegyesületi mozgalom Magyarországon. Bp., népszava, 1904. 48 p. 41763
Történeti áttekintés. 1902-1903-as adatok értékelése.
1165. VANCZÁK János: A magyarországi vas- és fémipari, vas- és fémbányászati és kohómunkások helyzete és szervezkedésé- nek szükségessége. Bp., Világosság ny., 1907. 32 p. 20852
Statisztikai adatokkal.
1166. KELEMEN Nándor: Döntő bíraskodás munkabeszüntetésekben. Bp., Grill, 1908. IX, 205 p. 13213
A szakszervezeti mozgalom egyes európai országokban és a sztrájkok. A békéltetés jogrendszere különböző államokban.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 1464.
1167. A MAGYARORSZÁGI vas- és fém munkások bérmozgalmi 1906-1907. években. Bp., Világosság, 1908. 96 p.

1168. A SZAKMOZGALOM útmutatója. Szerk. Jászai Samu - Tarczai Lajos. Bp., Népszava, 1909. 192, [10] p.
8-2692
J. S. a szaksz.-i mozg. 1890-1900. közti fejl.-éről, Vanczák János a külf.-i mozg.-ról, Garbai Sándor a magy. szaksz. szervezeti felépítéséről, leszarsz Károly a bizalmi férfi rendszerről, Schubert Zsigmond a bérmozgalmakról, sztrájkokról, Malasits Géza a bojkottról, Bóhm Vilmos a ker.-szoc szakszervezetekről. Varga Jenő a szindikalizmusról.
1169. NOVITZKY N. László: Egyesült erővel. A magyar könyv nyomdászok ötvenévi szakszervezeti tevékenységének története, [Ill.] 1. köt. Bp., Világosság ny., 1912. 559 p.
4 t. 6007
A nyomdászok szociális viszonyainak alakulása. A mozg. története (1846-1912.).
A 2. köt. 1937-ben jelent meg.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3408.
1170. SZIRTES Artúr: A kollektív munkaszervezés. Bp., Légrédy, 1912. 14 p. /Klly.: Szociálpol. Szle 1912./
Bibliogr. láb. 341287
... alakulása. A szakszervezeti mozgalom szerepe.
1171. WELTNER Jakab: A szabadszervezet. Bp., Világosság ny., [1913]. 64 p. 341510
A szervezet mint a bérharc legfontosabb eszköze; felépítése és működése.
1172. KENEDI László: Munkaviszályok Magyarországon. Bp., Athenaeum, 1915. 92 p., 10 t. 8344
Ipari sztrájkok és kizárások 1905-1912-ben. Statisztikai adatok és táblázatok területi és szakmánkénti elemzése.
1173. A SZAKMOZGALOM útmutatója. Szerk. Jászai Samu. Bp., Népszava, 1918. 183 p. 39981
335314
1174. JÁSZAI Samu: A szakszervezetek feladatai a kommunista társadalomban. [Kiad. a] Szocialista-Kommunista Munkások Magyarországi Pártja. Bp., Stephaneum ny., 1919. 32 p.

1175. KIRÁLY Albert: A szakszervezeti alkotmány és demokrácia. Előad. 1919. jún. 20. [Bp., Magyarországi Szocialista Párt kiad. soksz.], 1919. 10 p. Pq 1/204
1176. KIRÁLY Albert: Szakszervezeti mozgalom. Előad. 1919. jún. 13. [Bp., Magyarországi Szocialista Párt kiad. soksz.] 1919. 14 p. Pq 1/204
... története, létrejöttének okai, formái.
1177. SZÁNTÓ Béla: A szakszervezetek egységéért. Bp., KMP kiad., 1919. 14 p. /Forradalmi írások/
A KMP álláspontja a munkások érdekvédelmi szervezetével kapcsolatban.

S z t r á j k

1178. A POLITIKAI tömegsztrájk. [Kiad. a] Főv. Kvtár. (Bp., Szföv. háziny., 1913.) 3 p. /Aktuális kérdések irodalma, 0171/207/28
Bibliográfia.
1179. [SZABÓ Ervin]: Hol az igazság!? A közúti alkalmazottak sztrájkja és a villamos panama. Bp., Népszava, 1903. 58 p. B 331/50
A bp.-i villamosvasúti sztrájk hátterének és lefolyásának ism. Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2844.
1180. [BRESZTOVSZKY Ernő] Bene: A vasutasok lázadása. Bp., Népszava könyvker., 1904. 48 p. P 1429
Adatok a vasúti munkások életszínvonaláról, szervezkedéséről, az 1904-es vasutassztrájkot kiváltó tényezőkről, a sztrájk lefolyásáról.
1181. A TIZENHÁRMAK, bűnpere. Sajtó alá rendezte Lengyel Zoltán és Landler Jenő. Bp., Légrády ny., 1904. XXIV, 490 p. B 340/81
86554
A vasutassztrájk vezetői ellen lefolytatott per anyaga és az állami hatóságok magatartásának értékelése.

1182. RÁBA Sándor: Miért bukott el a vasutas-sztrájk? Szociálpolitikai tanulmány. Bp., (Kramer és Erhardt ny.), [1905]. 50 p. P 1502
Az 1904. áprilisi vasutassztrájk okainak, mozzanatainak elemzése.
1183. BRÁZOVAY Kálmán: A dunántúli aratómunkás- és cselédsztrájk. Szociálpolitikai tanulmány. Bp., Pátria, 1906. 20 p. 8-18400
A sztrájk lefolyásának ism., okainak elemzése a munkaadók szempontjából.
1184. [BRESZTOVSZKY] BRESZTÓCZY Ernő: Általános sztrájk és választói jog Magyarországon. Bp., Népszava, 1907. 30 p. 341596
Az általános sztrájk szerepe a gazdasági és politikai harcban, a választójogért folytatott küzdelemben.
1185. KENÉZ Béla: Sztrájkstatisztika. 1. Magyarország ipari sztrájkjainak statisztikája. Bp., Grill kvk., 1907. VIII, 116 p. 38778
1186. ÁGOSTON Péter: A sztrájk jogalapja. Bp., Pfeifer, 1907. 31, [1] p. 3304/34
/Magyar Jogászegylet! Ért., 271/
1187. A SZTRÁJK jogalapja. A Magyar Jogászegyletben 1907. évi április és május havában tartott vita, Bp., (Franklin ny.), 1907. 186 p. /Magyar Jogászegyleti Ért., 276. köt. 4. füz./ 3804/35
Ágoston Péter azonos című ea.-nak vitája. Elnök: Székely Ferenc, felszólalók: Szakolczai Árpád, Pap Dávid, Besnyő Béla, Bach Frigyes, Újlaki Géza, Kiss Géza, Giesswein Sándor, Hevesi Illés, Ferenczi Imre, Szende Pál, Brasch Arnold, Bozóky Alajos és Ágoston Péter.
1188. ÁGOSTON Péter: A sztrájk büntetése. Nagyvárad, Sebő, 1908. 73, [1] P. 20466
A sztrájk lehetősége jogi szempontból. A sztrájk törökkel szembeni fellépés eszközei a törvények határain belül. A közalkalmazottak, mezőgazdasági munkások sztrájkját gátoló rendelkezések magyarázata.

1189. BAUMGARTEN Nándor: A sztrájk jogi következményei. Joglemző tanulmány tekintettel a polgári törvénykönyv terve zetére. Bp., Franklin, 1908. 93, [2] p.
Bibliogr. láb. 25899
1190. MÉHELY Kálmán: A dolgozni kívánó munkások védelmének problémája. Bp., Pátria ny., 1913. 45 p. /Klly.: A Magyar Vas-
művek és Gépgyárak Orsz. Egyesületének 1913. évi évköny-
véből/
Bibliogr. láb. 341446
4437/3
A sztrájk török törvényes védelmére tett kísérletek Mo.-on és néhány nyugati államban.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3455.
1191. FERENCZI Imre: A munkások szervezkedése. Bevezetés a munkáskérdés ismeretébe. A "Sztrájk és szociálpolitika" című munka címlapkiadása, Bp., Benkő, 1919. XIII, [1],
529 p.
Bibliogr. láb. 40421
A munkásosztály gazdasági harca a szabadversenyos kapitalizmusban. Sztrájkelméletek és a sztrájkjal kapcsolatos magatartás a különböző országokban. A kapitalizmus "kinövéseinek" bírálata. A marxista és más szocialista sztrájkelméletek kritikája. A politikai tömegsztrájk kérdése. Az eredetileg két kötetre tervezett mű 2. kötete, mely a mo.-i viszonyokkal foglalkozott volna, nem jelent meg. 1919-ben az 1907-es megjelenésű 1. kötetet adták ki újból a címlap megváltoztatásával .

e. POLITIKAI SZOCIOLÓGIA. HELYZETELEMZÉSEK

(L. még: Állam. Nemzetközi kapcsolatok)

1192. HORVÁTH József: Politikai tanulságok. Bp., Grill, 1904.
142 p. 16381
Az 1904-ben lezajlott parlamenti obstrukcióról, ennek történelmi előzményeiről.
1193. MOCSÁRY Lajos: A válság, vezényszó-politika, nemzetiségi kérdés. Eger, Lyceumi ny., 1905. 24 p. P 1505
Az 1905. nov. 18-i Tisza-féle parlamenti puccs után kialakult helyzetről, a nemzetiségekhez való viszonyról.

1194. TISZA István: A helyzetről. Bp., "Az Újság" kiad., 1905.
38 p. 12616
A parlamenti válság(és a szabadelvű párti kormánytöbbség bukásának értékelése.
1195. MOCSÁRY Lajos: A függetlenségi párt. Bp., Rényi, 1906.
27 p. P 628
Az uralkodóhással kötött paktum bírálata, az annak nyomán kialakuló politikai perspektívák.
1196. HORVÁTH József: Az 1905/6. évi vármegyei ellenállás története. [III.] Bp., Wodianer ny., 1907. IV, [2]., 478 p.
7611 Bq 342/53
A válság és a paktum megkötésének leírása, az egyes vármegyék tevékenységének adatszerű ismertetése dokumentumok kíséretében.
1197. RADÓ Sámuel: Politikai olvasókönyv. Bp., Franklin ny.,
1907. 384 p. 8-2785
Cikkgyűjtemény a Pester Lloydból magyar és európai politikusokról, tudósokról, köztük A. Mengerről, A. Tocqueville-ről, különböző aktuális parlamenti és jogi kérdésekről.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 2938., 2. köt. 3477.
1198. LÁNYI Bertalan: A Fejérváry-kormány (1905. jún. 18.-
1906. ápr. 8.) kormányzatpolitikai és alkotmányjogi megvilágításban. Bp., Benkő, 1909. V, [3], 635 p.
36078
B 323/67
Az exlex állapot alkotmányjogi értékelése, az események menetének részl. leírása.
1199. MÉRAY-HORVÁTH Károly: A tévedések politikája és a kivezető út. Bp., Révai és Salamon ny., 1909. 14 p.
Bibliogr. láb. 30320
A Függetlenségi párt válságáról.
1200. [ZIGÁNY Árpád] Diplomata: Közjogi politika vagy népparlament? Az új pártalakulás szükségessége. Bp., Renaissance,
1910. 70 p. 8-49589
A Khuen-Héderváry kormány politikája. A parlamenti pártok jellemzése a választások időszakában.

1201. BUNZEL, Julius: Zur Geschichte des ungarischen Ministeriums Fejérváry. Lpzg, Duncker und Humblot, 1911. p. 173-206. /Ex: Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reiche, Jgang 35/
Bibliogr.: p. 206. 340414
Az események ismertetése, a darabont kormány szerepének értékelése a központi hatalom túlsúlyának biztosítása szempontjából. A koalíciós pártok és a közvélemény jellemzése.
1202. JÁSZI Oszkár: Miért léptem ki a "Világ" szerkesztőségéből? Obstrukció és választójog. Bp., Világosság, 1911. 32 p. 341999
A Népszava 1911. okt. 11-14. számaiban megjelent cikkek: a politikai erőszakra a parlamenti obstrukció erőszakával reagáló taktika polgári ellenzőinek bírálata. Az erőszak mint társadalmi hajtóerő jogosságáról.
1203. KRISTÓFFY József: Választójogi beszédek. Az előszót és a magyarázatokat írta: Méray-Horváth Károly. Bp., Athenaeum, 1911. XXIII, 384 p. 36359
A fennálló választójogi rendszer s a koalíciós kormány plurális tervezetének ismertetése és bírálata; az 1874-es választójogi törvény elfogadása után végbement strukturális változásokról. Függelék: Kr. J. 1905-ös választójogi reformjavaslata és ennek indokolása; a külföldi választójogi rendszerek ism.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1352., 2. köt. 1736.
1204. MÉRAY-HORVÁTH Károly: és a magyar politika: politika és szociológia. Előszó: - - . Bev.: (Gömöri Jenő). Bp., Politzer, 1911. 110 p. /Modern kvrtár, 71-73/ 11348
M.-H. K. 1906-1910. közötti politikai elemzései. Előszóban és a bevezetésben politikai-szociológiai rendszerének vázlata.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3478.
1205. JÁSZI Oszkár: Die Krise der Ungarischen Verfassung. Bp., Politzer, 1912. 25 p. 17042
A H. Sz. 1912. évi 2. köt.-ében megjelent elemzés fordítása. Kiegészítve ötven haladó személyiség által aláírt előszóval.
L. még: MSzIB 1. köt. 2943.

1206. JUSTH Gyula beszédei az általános, egyenlő titkos választói jog mellett és az általános politikai helyzetről 1911-1912-1913. Összeáll.: Szalay Mihály. Politikai bevezetést írt: Batthyány Tivadar. Bp., Alt. Egy. Titkos vjog. Orsz. Szöv. kiad. Népszava, 1913. 143 p.
1207. NADÁNYI Emil: Parlamenti küzdelmek 1904-1913. Bp., Benkő, 1914. 267 P. 26120
B 328/61
- A hatvanhetes és a függetlenségi irányzat küzdelme a korabeli sajtóból mentett forrásanyag és közvetlen értesülések, megfigyelések alapján. Értékelés szabadelvű-munkapárti nézőpontból.

f. TÖRTÉNETI SZOCIOLÓGIA

1208. ÉRTEKEZÉSEK a történeti tudományok köréből. Kiad. a MTA. A II. osztály rendeletéből szerk. Pauer Imre, 1915-től Fejérpataky László. Bp., Athenaeum, 1901-1919. 19. köt. 3-10., 20. köt. 1-6., 21. köt. 1-6., 22. köt. 1-9., 22. köt. 10., 23. köt. 1-10., 24. köt. 1-10.
19. köt. 6. Borovszky Samu: Egy alajbég telepítései. Adatok az Alföld XVII. századi történetéhez. 1901. 23 p.
20. köt. 3. Karácsonyi János: A székelyek eredete és Erdélybe való települése. 1905. 74 p.
23. köt. 3. Szekfű Gyula: Serviensek és familiárisok. Vázlat a középkori magyar alkotmány- és közigazgatástörténet köréből. 1912. 122 p.
23. köt. 4. Hodinka Antal: A tokaji görög kereskedő társulat kiváltságának az ügye. 1725-1772. 1912. 106 p.
23. köt. 10. Hornyánszky Gyula: A homerosi beszédek tömeglélektani vonatkozásukban. 1915. 92, [1]

*

1209. ACSÁDY Ignác: Jobbágyság. = Közgazdasági Lexikon. 2. köt. Bp., Pallas, 1900. p. 183-232. 8120/2
Bibliogr.: p. 232.
Történeti vázlat az Árpád-kortól 1848-ig. Függelékben levéltári források.

1210. ACSÁDY Ignác: Városok (magyar) története. - Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 702-734. Bibliogr.: p. 732-734.
8120/3
...1848-ig.
1211. ACSÁDY Ignác: A magyar jobbágyság története. Bp., Politzer, 1906. 519 p. /Közgazdasági kvrtár, 3/ 38154
... 1848-ig bő levéltári és nyomtatott forrásanyag alapján. A birtokos osztályok szerepe a gazdasági, a tulajdonviszonyok részi, jellemzése, a vonatkozó törvények, a jobbágymegmozdulások.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3009.
1212. KNATCHBULL-HUGESSEN, C. M.: The political evolution of the Hungarian nation. London, The National Review Office, 1908. 7ol. 1-2. 09/4649/1-2
Vol. 1.: VIII, 354 p. Bibliogr. láb. Vol. 2.: 362 p. Bibliogr. láb.
A magyar alkotmány változásai, alkotmányjogi harcok, a nemzetiségek helyzete. Részletesen a függetlenségi törekvésekről 1848-tól. A századelőn kialakult politikai helyzet, az Ausztriához való viszony a negyvennyolcas függetlenségi párt nézőpontjából. Bő forrásanyag a lábjegyzetekben.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3512.
1213. SZABÓ Ervin: A szerkesztő bevezetése. [Engels: A német parasztforrádalom c. művéhez.] = Marx és Engels válogatott művei. 2. köt. Bp., Politzer, 1909. p. 3-28. 11290/2
"A vallás és egyház a középkorban. A parasztforrádalmak okai. A magyar parasztforrádalmak. Miért buktak el a parasztforrádalmak?" c. fejezetek.
1214. OSLAY Ferenc: A horvát jobbágyság 1500-1650-ig. Szakolca, Teszlik József ny., 1910. 67 p. /Művelődéstört. Ért., 45/ 341881
Bibliogr. láb.
Horvátország belső viszonyai különös tekintettel a délszláv jobbágyság helyzetére a X-XVI. sz.-ban.

1215. DOLGOZATOK Békefy Rémy egyetemi tanár működésének emlékére, írták tanítványai. [Szerk. Pintér Jenő.] Bp., Stephaneum, 1912. 437 p. 1 t. 87066
B 309/64
- Hóman Bálint: A társadalmi osztályok Szt. István államában, (p. 61-80.), Danninger József: A középkori városi élet. (p. 154-162.), Relkovič Neda: Városi élet Újbányán az 1664-ik évi török pusztítás után. (p. 278-293.), Prónai Antal: Az iskolai színjáték a XVIII. század társadalmának életében, (p. 340-353.), Görög Imre: A nemzeti reformkorszak előzményeiről, (p. 385-404.), Madarász Flóris: Időszaki sajtónk történetéhez, (p. 405-420.) és más tanulmányok.
1216. KÉRÉSZY Zoltán: Az egyház kezdetleges szervezete. = Ünnepi dolgozatok Concha Győző egyetemi tanársága negyvenéves emlékére. Bp., Franklin ny., 1912. p. 155-175. 10906
- Bibliogr. lábja.
- Az i. u. I-III. sz.-ban.
1217. ÁGOSTON Péter: A magyar világi nagybirtok története. Bp., Grill, 1913. X, 322 p. /Társadalomtudományi kvrtár, új sor./ 19561
- "... mint Mo. pol.-i történetének kulcsa". Az egyes családi latifundiumok keletkezése. A központi hatalom és a nagybirtokosok küzdelme a hegemoniáért. A nagybirtok az erdélyi fejedelemségben. Bő forrásanyag alapján. Betűrendes név- és tárgymutató.
- Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3025., 3026., 2. köt. 1581.
1218. BARTHA József: A magyar művelődés története. [1901.] 2. kiad. Bp., Stampfel K., 1913. 80 p. 88971
- Vázlatos áttekintés 1900-ig.
1219. KERÉKES György: Kassa polgársága, ipara és kereskedése a középkor végén. /A lengyel-magyar kereskedelem fénykora./ Bp., Lampel, 1913. 109 p. /Iparosok olvasótára, 3-4/ 13872
- Bibliogr.: p. 108-109. és lábja.
- ... a XIV-XVI. sz.-ban szakmánként és név szerinti felsorolás, levéltári források felhasználásával.

1220. SZÁDECZKY Lajos: Iparfejlődés és a céhek története Magyarországon. Okirattárral /1307-1848/. Céhek lajstroma, A céhirodalom és ipartörténet könyvészete. Bp., Ranschburg, 1913. 1-2. köt. /Orsz. Iparegy. báró Komfeld Zsigmond kvára, 6-7/
1.) VII, 234 p. Bibliogr. láb.
2.) [2], 376 p. Bibliogr.: p. 345-376.

14234

B 384/300

A céhek élete, szerepe a XVIII. sz.-ig a városok fejlődésében. Céhtagok életmódjára, szokásaira von. adatok. Céhlegények helyzete, kötelességeik. Igen bő forrásmutató, különösen a XIX. sz. utolsó harmadában keletkezett vonatkozó irodalomról.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3515.

H ű b é r i t á r s a d a l o m

1221. ILLÉS József: Az Anjou-kori társadalom és az adózás. Bp., Politzer, 1900. 90, [1] p.
Bibliogr. láb. 16845
Az osztálytagozódás, hatalmi szervezet összefüggésben az adóteher és az adómentesség kérdéseivel.
1222. SCHILLER Bódog: Az örökös főrendiség eredete Magyarországon. Előszó: Timon Ákos. Bp., Kilián, 1900. 336 p.
Bibliogr. láb. 39141
Az arisztokrácia kialakulása, szerepe a törvényhozásban, politikai hatalomban.
1223. BÉKEFI Rémy: A rabszolgaság Magyarországon az Árpádok alatt. Bp., MTA, 1901. 40 p. /Ért. a történeti tudományok köréből, 19. köt. 4. sz./
Bibliogr. láb. 348704
A rabszolgaság kialakulása, formái, a vonatkozó törvények.
1224. ÉRDÚJHELYI Menyhért: A kolostorok és káptalanok befolyása Magyarország mezőgazdasági fejlődésére a mohácsi vész előtt. Bp., Szt. István Társ., 1903. 35 p. /Szt. István Társ. Tud. és irod. Oszt. felolvasó üléseiből, 46/
Bibliogr. láb. 48548
A bencések, premontreiek és ciszterciek szerepe a mezőgazd.-i ismeretek terjesztésében.

1225. BALOG Szidónia: A magyarországi zsidók kamaraszolgasága és igazságszolgáltatása a középkorban, Bp., Vasutas ny., 1907. 99 P. /Művelődéstört. Ért., 28/
Bibliogr. láb. 348627
A zsidóság vándorlása és letelepedése, társ.-i, gazd.-i és jogi helyzete a XII.-XVI. sz.-ban.
1226. BÖHM Károly: A landsknechtek. Bp., Pritz Ármin ny., 1909. 112 p.
Bibliogr.: p. 2. és. láb. 331930
A XV.-XVI. sz.-ban kialakult és a magyarság sorsában negatív szerepet játszott német lovagrend keletkezése, szervezete, európai hadjáratai, életmódja. A lovagrend felbomlása. Korabeli kéziratos források felhasználásával készült tanulmány.
1227. KNOLL István: Társadalmi és randi tagozódás az Anjou korban. Bp., Athenaeum, 1914. 56 p. /Történeti Ért., 9/
Bibliogr. láb. OSZK 14.054/9
Levéltári források felhasználásával.
1228. MÁRKI Sándor: Magyar középkor. Bp., Élet ny., 1914. 293 p. 8-3323
A m. középkori társadalom felső rétegei, a királyi, nemesi udvarok életének, divatjainak, kultúrájának, haditetteinek, az egyház kulturális szerepének eszményített jellemzése.
1229. RUDAS László: Hübéruralom. Bp., Haladás, 1914. 43. [I] p. /Galilei füzetek, 17-18/
Bibliogr.: p. 43.
A korabeli marxista és polgári forrásanyag felhasználásával írt tudománynépszerűsítő körkép a feudális rendszer kialakulásáról, fejlődéséről s a hűbéri formát szétromboló polgári termelési mód kezdeteiről.
1230. ERDÉLYI László: Magyar művelődéstörténet. Kolozsvár, Szt. Bonaventura kvny., 1915-1918. 1-2. köt.
Bibliogr. láb.
1.) Ősi művelődés Xr. u. 1000-ig. XX, 233 p.
2.) A keresztény társadalom szervezése. Az Árpád-királyok kora. 1000-1301. 560 p. 31049/1-2
Nemzeti társadalom- és művelődéstörténet. Egyetemi kézikönyv. Bevezetőben a művelődéstört.-i kutatás elméleti alapjai.

1231. ERDÉLYI László: A tizenkét legkritikusabb kérdés. Árpád kori társadalomtörténetünk legkritikusabb kérdései c. könyve bírálatához, Kolozsvár, Szt. Bonaventura kvny., 1917. 170 p. 36929
 Vita Tagányi Károllyal magyar társadalomtörténeti alapfogalmakról. Előzmény adatait 1, MSzIB 2. köt, 3540.

XV – XVI. s z á z a d

1232. MANDELLÓ Gyula: Adalék a középkori munkabérek történetéhez. Bp., Politzter, 1903. [4], 340 p. /Társadalomtud. és gazdaságtört. kutatások, 2/ Bibliogr. láb. és p. 332-337. 23321
 A maga területén nemzetközi viszonylatban úttörő munka: Pozsony munkástársadalmának szervezete a XV. sz. közepén, egykorú városi számadáskönyvek tükrében. A történeti munkabér-statisztika elméletének és módszereinek megújítása.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3003., 2. köt. 3530.
1233. ACSÁDY Ignác: A magyar adózás története 1598-1604-hen. Bp., MIA, 1906. 124 p. /Ért.- a történeti tudományok köréből, 20. köt. 6.sz./ Bibliogr. láb. 348707
 4305/20
 Részletes korabeli statisztikákkal.
1234. DINER-DÉNES József: Lionardo da Vinci és a renaissance kialakulása. Bp., Lampel, 1906. 247 p. 16 mell. /Művészeti kv tár/ 27131
 Kísérlet a tört. mat. módszerének alkalmazására a kor uralkodó művészeti áramlatának vizsgálatában.
1235. SOBÓ Jenő: Selmezbánya sz[abad] kir[ályi] város társadalma, ipara és kereskedelme a XVI. század második felében. Bp., Pritz Ármin kvny., 1910. 118 p. /Művelődés tört. Ért., 40/ 348631
 A város társ.-i rétegei, különös tekintettel a régi és új bányapolgárságra, valamint Selmezbánya mezőgazd.-i, céhviszonyai és kereskedelme.

1236. CZÓBEL Ernő: Heltai Gáspár dialógusa a részegségről és a tobzódásról. A magyar társadalom lelki és anyagi válsága a reformáció korában, Bp., Franklin, 1911. 59 p. Bibliogr. láb;). OSZK 84.455
A dialógus meséje és társadalomrajzának elemzése.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3021.
1237. SCHUSTLER Emilia: Magyar társadalmi és családi élet 1570-1600-ig. Bp., Pátria ny., 1912. 111 p. /Művelődés tört. Ért., 65/
Bibliogr. láb;). 69533
Az OSZK kéziratárában ("levéltárában") és az Országos Levéltárban őrzött családi okmányok és a vonatkozó történeti irodalom feldolgozásával a nemesi családok életmódjáról, szokásairól.
1238. MÁRKI Sándor: Dósa György. [Kiad. a] Magy. Történelmi TársuLat. Athenaeum ny., 1913. 535 P. 15 t. Bibliogr. láb;). 8-64282
B 920/99
A Dózsa-féle parasztháború leírása a pozitívista történetírás eszközeivel. A XVI. sz.-i m. társadalom struktúrája, az osztályok politikai erőviszonyainak, a termelési viszonyoknak részint korabeli források alapján való jellemzése.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3029.
1239. SZMDE Pál: Magyar városok a középkor végén. Bp., Politzer, 1913. 77 p. 12993

XVIII - XIX. s z á z a d

1240. BRAUN Róbert: II. József közgazdasági reformeszméi. Arad, Muskát Miksa ny., 1900. 37 p. 340286
A haladó reformok és hatásuk elemzése.
1241. SVÁBY Frigyes: A Szepesség lakosságának szociológiai viszonyai a XVIII. és XIX. században, lőcse, Reiss Józ[s]ef T. kvny., 1901. VII, 116 p. /Szepesmegyei Történelmi társulat milleneumi kiadv., 6/ 36363
A társ.-i osztályok, rétegek, népcsoportok alakulása a XIX. sz. végéig.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3543. 239

1242. THIRRING Gusztáv: Városaink lakosságának kereseti viszonyai a 18. század második felében. Bp., Pátria ny., 1901. 56 p. 1 t. /Klly.: Magyar Gazdaságtörténeti Szle 1901./ 17460
1243. SZABÓ Ervin: A magyar jakobinusok. Bp., Népszava, 1902. 32 p. 339997
A Népszava 1902. máj.-jún.-i sz.-aiban közölt marxista nézőpontú tört. riportsorozat némileg bővített formája.
1244. THIRRING Gusztáv: Népesedésünk kútforrásai a múlt század első felében. Kiad. az MTA. Bp., (Athenaeum ny.), 1903, 14 p. /Ért. a társadalmi tudományok köréből, 12. köt. 10. sz./ Bibliogr. láb. 15288
Népeségösszeírások a XIX. sz. első feléig. Az összeírások fő szempontjai és végrehajtásuk. Függelék: törvények és rendeletek, táblázatok.
1245. [FARKAS] WOLFNER Pál: Osztályharcok a XIX. században. Bp., Franklin, 1905. 136 p. 8-3367
A XIX. sz. forradalmi mozgalmi Európában. A szocialista eszmék fejlődése a bernsteini revizionizmus szellemében.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 2960.
1246. SEBESS Dénes: Adatok a magyar agrárpolitikához a jobbagység felszabadítása után. /Közös erdő, közlegelő, arányosítás, úrbéri rendezés, tagosítás és telekkönyvi jog./ Bp., Grill, 1908. IV, 251 p. 39939
1247. SCHINDLER Gyula: A Selmecebányái céhek élete. Selmecebánya, Joerges Ágost özv. ny., 1909. VII, 222 p. /Művelődéstört. Ért., 31/ 348628
Az inasok, legények és a mesterek céhen belüli helyzete és életmódjuk.
1248. TAKÁCS Mária: Társadalmi állapotok és törekvések Magyar országon 1830-1847. Bp., Löbl, 1909. 120 p. Bibliogr. láb. 35895
A reformkori magyar társadalomszerkezet, az egyes osztályok fontosabb jellemzői.

1249. VALENTÉNYI Gáspár: A somogy megyei céhek. Szekszárd, Molnár ny., 1909. 144 p. /Művelődéstört. Ért., 36/ 47751
A céhek kialakulása, szervezete, belső élete, hierarchiája.
1250. GRÜNWARDL Béla: A régi Magyarország. 1711-1825. [1888.] 3. kiad. Bp., Franklin, 1910. XV, 552 p. 28061
B 943/726
A nemzeti függetlenségi mozgalmak jellemzése mellett a gazdasági és osztályerőviszonyokat is vizsgáló, a századvég történetírásában újszerű, széles értelmiségi körök szemléletét "befolyásoló monográfia.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3567.
1251. GOSZTONY Gizella: Családi és társadalmi élet III. Károly korában. Markovits - Garai, 1911. VI, 97 p. /Művelődés tört. Ért., 51/
Bibliogr.: p. V-VI. és láb. OSZK 74.299/51
A magyar nemesség életmódjáról.
1252. VÖRÖS István: A mezőtúri céhek élete. Szentgotthárd, Wellisch ny., 1911. XVI, 88 p. /Művelődéstört. Ért., 54/
Bibliogr.: p. VI. és láb. 348677
A céhek története 1705-től fennmaradt helyi és egyéb tört. források felhasználásával.
1253. ÉBLE Gábor: Az ecsedi százéves úrbéri per története. (1776-18770 Az eredeti periratok és levelezések nyomán. 111. Bp., Franklin ny., 1912. 111 p. 13725
A Károlyiak és a nagyecsed parasztok közötti birtokper ism. és értékelése, a nagybirtokrendszer védelme szempontjából.
1254. SZEKFŰ Gyula: A száműzött Rákóczi. Bp., MTA, 1913. VIII, 418 P. 19804
R. F. élete 1715-től haláláig terjedő szakaszának a mitizáló és nacionalista sallangokat elvető, realiztikus rajza. A romantikus, heroizáló történetírás módszerével szakító munka nyomán keletkezett széleskörű vita egyes folyóiratokban megjelent dokumentumainak adatait 1.: MSzIB 1. köt. 3028., 2. köt. 135., 136., 3554-3556.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3027.

12555. [SZEKFŰ Gyula: Felelet a "Száműzött Rákóczi" dolgában.] (Bp., Hornyánszky), [1914.] 12 p. 27989
1256. SZEKFŰ Gyula: Újabb válasz bírálóimnak. Bp., Franklin ny., 1914. 31 p. /Klly.: Történeti Szle 1914. 5./ P 1510
Válasz Márki Sándor és Ballagi Aladár kritikáira.
1257. [TÖRÖK Pál]: Igazságot Szekfű Gyulának! Széljegyzetek A száműzött Rákóczihoz. Győr, Wolf Gyula, [1914]. 50 p. 29438
Sz. Gy. történetírói módszerének védelme. Az emigránshelyzet elemzése, Kossuth és Rákóczi sorsának párhuzamba állításával.
1258. BALLAGI Aladár: Az igazi Rákóczi. Bp., Rényi, 1916. 204 p. 34341
Ballagi 1914-ben és 1916-ban tartott akadémiai felolvasása Szekfű Gyula: A száműzött Rákóczi c. műve ellen.
1259. SZEKFŰ Gyula: Mit vétettem én? - Ki gyalázta Rákóczit? - Bp., Dick Manó, [1916]. 143, [1] p. 34281
A száműzött Rákóczi c. könyv keletkezése, az ellene indított kritikai hajsza ism.
- *
1260. SKERLE CZ Miklós báró művei. Bp., Grill, 1914. IX, 587 p. 343790
/Magyar közigazdasági kv tár, 15/
Bibliogr.: p. [V].
Berényi Pál szerk. bev.-je: a horvát fiziokrata közigazdászról. - S. M. 1802-es keltezésű, 450 old.-as, latin nyelvű Descriptio-ja Ko. gazd.-i állapotáról, társad. rétegeiről, nemzetiségeiről és más kisebb írásai.
1261. PETHŐ Sándor: A szabadságharc eszméi. Bp., Élet, 1916. 224 p. 35739
A politikai cselekvést determináló hatalmi, nemzeti, nemzetiségi eszmeáramlatokról az 1848-1849-es események bemutatása keretében.

TÁRSADALMI PROBLÉMÁK, SZOCIÁLPOLITIKA

a. SZEGÉNYSÉG, MUNKANÉLKÜLISÉG

1262. A TÁRSADALMI Múzeum kiadványai, Bp., Társad, Múzeum, 1903-1910. 1-11. sz., 1911-1919. 12-42. sz.

A kiadványok egy része klny. az MSZIB 2, köt.-hez feldolgozott Társad. Múz. Ért.-ből, a már közölt címeket itt nem hoztuk.

- 1.) Jelentés a Társadalmi Múzeum berendezéséről és annak első évi munkásságáról. Közzéteszi dr. Navratil Ákos. 1903. VIII, 347 P.
- 15.) Deutsch Ernő: Közlemények a gyermekvédelem és higiéne köréből. 2. rész. 1912, 69 p.
- 16.) Szántó Menyhért: Az ipari vállalatok hivatása az alkohol ellen való küzdelemben. 1911.
- 17.) Varsányi Géza: Népháza, Settlement, Volksheim. 1912. 22 p.
- 18.) Szántó Menyhért: Tájékoztató a veszprémi 1912. aug. 25-28.-án rendezett népegészségügyi kiállításról. 1912. 46 p.
- 19.) Stein Pülöp: Az iszákosság, és annak leküzdése. [1913.] 13 P.
- 20.) Szántó Menyhért: Tájékoztató a Kolozsvárott, 1913. máj. 1-től jún. 1-ig rendezett nép- és egészségügyi kiállításról. 1913. 94 p.
- 21.) Szántó Menyhért: Győrött, 1913. aug. 14-szept. 10-ig rendezett népegészségügyi kiállításról. 1913. 97, [1] P.
- 22.) Donáth Gyula: Alkohol és munka. 1913. 20 p.
- 24.) Szántó Menyhért: Tájékoztató a Magyaróvárott 1914. febr. 1-15-ig rendezett népegészségügyi kiállításról. 1914. 35, [1] P.
- 25.) a. Hlavács Kornél: Munkásfürdő.
b. Pataki Béla: Népfürdő, iskolafürdő. 1914. 119 p. Szántó Menyhért: The Museum of Social Service in Budapest. London, 1914. 11, [1] p.

- 29.) Szántó Menyhért: Küzdelem a népbetegségek ellen. 1915. 14 p.
- 31.) Báthory Hándorné, özv.: A főtí példa. Pót község népjóléti intézményei. 1916. 16 p.
- 32.) Gaul Károly, ifj.: Közlömlmüvek a balesetvédelem szempontjából. 1916. 126 p.
- 33.) Báthory Kandómé, özv.: Anyák köre. 1916. 19 p.
- 34.) A budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár egészségügyi szaktanácskozása 1916. febr. 14-től márc. 1-ig. 1916. 134 p.
- 35.) Báthory Nándorné, özv.: Hadi Özvegyeink és leányaink jövője. 50 új életpálya oklevél nélkülieknek. 1916. 33 p.
- 37.) Szilassy Laura, br. Pejérváryné: Egyéni népgondozás. 1918. 19 p.
- 39.) Temesváry Rezső: Anyavédelmi törekvések Magyarországon. 1918. 16 p.
- 40.) Hoffmann Géza: Egészséges magyar családnak soha magva ne szakadjon. 1918. 10 p.
- 41.) Szendrey Bálint: Alkoholizmus. 1919. 32 p.
- 42.) Kölcsény: Tüdővész. 1919. 35 p.

1263. A NÉPMŰVELŐ Társaság szociálpolitikai tanfolyama. 1-12.

1912. jan.-márc. (Bp., Szföv. háziny., 1912.) /Föv. kvrtár: Aktuális kérdések irodalma, 13-24/

- 1.) Földes Béla: Szociálpolitika. 4 p.
- 2.) Meszlény Artúr: Szociális magánjog. 3 p.
- 3.) Pap Dezső: A munkaviszony. 3 p.
- 4.) Vágó József: Szociális bérlpolitika. 4 p.
- 5.) Hlavács Kornél: Munkásvédelem. 5 p.
- 6.) Pap Géza: Munkásbiztosítás. 2 p.
- 7.) Friedrich Vilmos: Szociális egészségügy. 3 p.
- 8.) Szántó Menyhért: Munkásjóléti intézmények. 3 p.
- 9.) Ferenczi Imre: Munkanélküliség. 2 p.
- 10.) Rónai Zoltán: A szociális büntetőjog, 3 P.
- 11.) Harrer Perenc: Szociális közösségi igazgatás. 2 p.
- 12.) Wildner Ödön: Szociálpedagógia. 2 p.

A tanfolyam előadásainak syllabusai, és a Föv. Kvrtár által összeállított ajánlott bibliográfiák.

0171/207/13-24

Bq. 016/121-132

*

1264. GELLÉRI Mór: Harc a munkanélküliség ellen. Bp., Singer-Wolfner, 1900. 125 p. 15971
- Szociálpol. intézkedések és javaslatok. Nyugat-európai példák.
- Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 3036., 2. köt. 3585

1265. SZALAY Mihály: A szegényügy. Adatok és tervek Budapest székesfővárosa szegényügyének végleges rendezéséhez. Bp., Singer-Wolfner, 1901. XII, 98, [1] p. B 361/49
A koldulás, a filantrópia, a közjótékonytsági és a gyámrendszer. Az érvényes rendeletek kritikája. Reformjavaslatok.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3611.
1266. GELLÉRI Mór: Szociális napi kérdések. 1. Munka nélkül. 2. Munkás-érdekképviselő. 3. Munkás-jóléti intézmények. Bp., Singer-Wolfner, 1903. 604 p. 12600
A munkanélküliség, a munkaközvetítés, a munkáshiztosítás, a munkások érdekképviselőjének elemzése Nyugat-Európában és ezek tanulságai Mo.-on. Reformjavaslatok a munkások társadalmi helyzetének javítására,
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3108.,
2. köt. 3811.
1267. FORBÁTH Tivadar: Adatok a magyar szegényügy rendezéséhez. Bp., Deutsch, 1908. 183, II p. /Orsz. Szegényügyi Egy. kiadv., 1/ 41557
Bibliogr.: p. 7-8.
Az elszegényedés társ.-i okairól. A gyermekvédelem. Betegápolási intézmények. Köz- és magánjótékonyág. Nemzetközi összehasonlítás stat. adatokkal.
1268. SZABÓ Ervin - L[ouis] VARLEZ: Rapport sur la matiere de la Bibliographie du chomage. Gand, Volksdrukkerij, 1912. 16 p. 01633/48
Az Association Internationale pour la lutte contre le chômage számára készített tervezet. A bibliogr. Belgium 1914. aug.-i lerohanása miatt nem készült el.
1269. ANTAL Gézáné: Túl a palotákon. Pesti riportok, Bp., Dick, 1913. 153, [3] P. B 361/2
Szociografikus beszámolók a bp.-i nyomornegyedekről és a hajléktalanok menhelyéről.
1270. FERENCZI Imre: A munkanélküliség és a nemzetközi munkás vándorlások. = A munkanélküliség és a munkásvándorlások. Bp., Benkő, 1913. p. 3-67. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 2/ 348800
Bibliogr. labj.
A munkásvándorlások törvényszerűsége nemzetközi összehasonlító statisztikák alapján.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3040.

1271. A GAZDASÁGI helyzet és a munkanélküliség. Az egyesület 1913. április 30-án megtartott szaktanácskozmányának jegyzőkönyve. Bp., Benkő, 1913. 47 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 4/ 348810
Földes Béla, Ferenczi Imre, Gelléri Mór, Böhm Vilmos, Székács Antal, Farkas Géza, Kis Adolf, Papp Géza felszólalásai, A munkanélküliség kialakulása, következményei nemzetközi összehasonlítással és stat. adatokkal.
1272. BATTHYÁNY Tivadar: népjóléti minisztérium, Bp., Franklin, 1918. 61 p. 38753
1273. BRAUN Róbert: Bevezetés. = Sidney Webb - Beatrice Webb: A szegénység problémája. Ford. Kosa Miklós. Bev. - -. Bp., Révai, [1919]. p. 5-12. /Mesterművek/ 40176
Az angol szegényügy és szociálpolitika sajátosságairól, A Webb-házaspár munkásságáról.

b. ALKOHOLIZMUS, PROSTITÚCIÓ

1274. STEIN Fülöp: Az alkoholizmus ellen való védekezés hazánkban. Bp., Hornyánszky ny., 1901. 11 p. 329885
Javaslat az, absztinens egyesületek állami támogatására, az alkoholfogyasztás stat.-i felmérésére.
1275. VÍZAKNAY Antal: Prostitúció. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 254-261. Bibliogr.: p. 261 8120/3
Okai, a vonatkozó jogszabályok. Klny is. 30595
1276. KRÖDNER, M. B.: Warum trinkt der Arbeiter? Ein Mahnruf an die Antialkoholisten Ungarns. Bp., Vorwärts, 1902. 23 p. 339347
A munkásság társad.-i, gazd.-i helyzetének, lakás- és táplálkozási viszonyainak szerepe a köreiben hódító alkoholizmus terjedésében. Tört. visszpillantás.
1277. MÁDAY Izidor: Adatok az alkoholizmus kérdésének ismertetéséhez. Bp., Kilián, 1905. IV, 187 P. Bibliogr.: p. 179-130, 23007
Nemzetközi és történeti áttekintés az alkoholizmusról és az ellene való küzdelemlről, A Mo. megyéire kiterjedő kérdőíves vizsg. ism.

1278. RECUEIL des arretes ministeriels ... concernant la lutte antialcoolique... - A Vallás- és Közoktatásügyi miniszter által az alkoholizmus ellen való védekezés érdekében kibocsátott fontosabb rendeletek gyűjteménye. Bp., Franklin. 1905. 38 p. 43661
Az 1905. szeptemberében Bp.-en tartott X. nemzetközi antialkoholista kongr. alkalmából.
1279. [DEUXIEME] Xeme Congrès International contre l'alcoolisme tenu a Budapest du 11 au. 16 septembre 1905. Rapports et compte-rendu des séances et des reunions. Publié par Philippe [Fülöp] Stein. Bp., Kilián Prigyes, (1906). IV, [2] 504 P. 3873
B 613/114
A X. Nemzetközi Alkoholizmus Elleni Kongr. Többek között az alkohol és büntetőjog, az iskolának az alkoholizmus elleni küzdelemben betöltött szerepe, a munkások antialkoholista kultúrtevékenysége, a politikai jogok és az alkoholizmus elleni küzdelem, az antialkoholista mozgalom szervezete témaköréből. Magyar részről Liebermann Leó, Vámbéry Ruzstem, Laczó Viktor, Kiss Adolf, Máday Andor, Stein Fülöp előadásai.
1280. KISS A[dolf]: Alkohol, Abstinenz und Krankenkassen. - STEIN [Fülöp]: Die Aufgaben der Krankenkassen und ihre Aerzte im Kampfe gegen den Alkohol. = Bericht über den XI. Internationalen Kongress gegen den Alkoholismus. Abgehalten in Stockholm vom 28. Juli - 5, August. 1907. Hrsg. und red.: Curt Wallis. [Ill.] Stockholm, Oskar Eklunds Boktryckeri, 1908. P. 69-88. 3873/14
Hozzászólások a két referátumhoz, köztük a magyar Friedrich Vilmosé: p. 88-97.
1281. TÁBORI Kornél - SZÉKELY Vladimír: Az erkölestelen Budapest. Bp., Nap ny., 1908. 112 p. B 302/1
Adalékok a főv.-i prostitúcióról.
1282. DÓCZI Imre: Az alkohol és hatása a gyermekre. Bp., Alkoholizmus szerk. kiad., [1909?] 12 p. /Alkoholelles könyvek tára, 19/
Ua. németül: Der Alkohol und seine Wirkung auf das Kind. = The proceedings of the Twelfth International Congress on Alcoholism. London, 18-24. July, 1909. London, Pater-noster House, [1910?] p. 115-124. 387315

1283. DÓOZI Imre: A közigazgatás feladata az alkoholelleses küzdelemben. Bp., Alkoholelleses Egyesületek Országos Ligája, 1913. 36, [4] p. 28289
Függelékben Abauj-Torna megye felirata és szabályrendelete az alkoholfogyasztás ügyében. Az Alkoholelleses Egy. Orsz. Ligájának ism.
1284. DONÁTH Gyula: Alkohol és munka. Bp., Pesti ny., 1913. 20 p. /Társadalmi Múzeum kiadv., 22/ 340468
Az alkohol munkateljesítményt gátló hatásáról. Hazai és külföldi vizsgálatok, tapasztalatok.
1285. KATONA József: A szeszes italok és az egészség. Bp., Budapesti Hírlap ny., 1914. 144 p. /Egészség kvtára, 18/ 28914
Absztinensekhez viszonyított külföldi összehasonlító statisztikai adatok az alkoholfogyasztásból származó karokról. Tudománynépszerűsítő propagandafüzet.
1286. A PROSTITÚCIÓ kérdése. Bp., Nemzetvédő szöv., 1917. 204 p. /Nemzetvédő füz., 16/
1287. SCHREIBER Emil: A prostitúció. Bp., Pátria ny., 1917. 212 p. /Rendőrségi szaktanfolyamok kiadv., 6/ Bibliogr. szövegben 37426
Rövid tört. visszapillantás. A prostitúció "nélkülözhetlensége", a prostituáltak társad. helyzete. A prostitúciót korlátozó jogszabályok, rendészeti, egészségügyi intézkedések, célkitűzések.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3693.
1288. DIENES Lajos: Az alkoholizmus. = A Népegészségi Országos nagygyűlés munkálatai. Budapest, 1917. október 25-28. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla - Madzsar József. Bp., Eggenberger, 1918. p. 508-534. B 513/279
Gazdasági és jogi rendszabályok, tilalmak és az alkoholelleses propaganda.
1289. HOLLÓS József: Az alkoholizmus okairól. [1919.] 2. kiad. Bp., Állami ny., 1919. 11 p. /Alkoholelleses Tanács kiadv., 5/

c. KÖZEGÉSZSÉGÜGY

1290. KLASZ [Pál] Paul: La législation et l'administration sanitaires de la Hongrie. Bp., Impr. Buschmann, 1900. 138 p. 42962
Az országos, a községi /városi/, megyei egészségügyi szervezetek és irányításuk. Gyermekegészségügyi intézmények, kórházak, fogházegészségügy.
1291. TORDAY Ferenc: Az egészség közgazdasági jelentőségéről. Röpirat a közegészségügy államosítása érdekében. Bp., Légrády ny., 1902. VIII, 91 p. 17584
Az egyes korcsoportok, illetve dolgozó osztályok egészségügyi viszonyai. A csecsemő- és gyermekhalandóság. A legpusztítóbb népbetegségek Magyarországon és külföldön. Orvosi ellátottság. Statisztikai adatok.
1292. DOKTOR Sándor: Kapitalizmus és egészségügy. Bp., Franklin ny., 1908. 12 p. /Klny.: Gyógyászat 1908/
1293. LA HONGRIJE charitable. [Szerk.] Kerekes Pál. Bp., Wodianer ny., 1909. 245, [2] p. 1 térk. OSZK 257.246
Az orvosok 1909-ben Bp.-en tartott 16. nemzetközi kongresszusára kiadott tájékoztató. Körkép a mo.-i közegészségügyi, kórházi viszonyokról statisztikai táblázatokkal, egyes megyékre, városokra von. adatokkal. Térkép a mo.-i kórházak hálózatáról.
1294. MAGYAR orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseinek története 1890-1910-ig. Írták: Schachter Miksa, Lakits Ferenc, Prochnov József, Kerekes Pál. Bp., Franklin ny., 1910. VI, 167 p. 6042
Bibliogr.: p. 86-110.
A vándorgyűlések előadásainak, vitáinak rövid ism.: természettudományi, szociológiai, ált. társadalomtudományi, társadalomegészségügyi értekezésekről. Bibliográfiai függelék a vándorgyűlések munkálatai 25-34. köteteiben szereplő társadalomtudományi cikkek forrásadataival.

1295. GAÁL Jenő: A Magyar Társadalomtudományi Egyesület 1912. évi közegészségügyi szaktanácskozmánya. Szerk. Gaál Jenő. Bp., Pesti ny., 1912. 86 [1] p. 339946
... Deutsch Ernő, Gaál Jenő, Heller Farkas, Mandelló Gyula, Nékám Lajos, Schächter Miksa stb. részvételével. Javaslatok a közegészségügyi ellátás javítására.
1296. KATONA József: A halottégetés történelmi, eszthetikai, jogi, közegészségi és közgazdasági szempontból. Bp., Stephaneum ny., 1912. 35 p. 47884
Értekezés a hamvasztás ellen a címben jelzett szempontok alapján.
1297. MADZSAR József - SOMOGYI Mihály - SVASTITS Vilmosné: Takarékos főzés. Hét heti ételmezés étlapjai, költségvetései és receptjei egy középosztálybeli család ... részére. Bp., Szerzők, [1914]. 89 p. 30000
Bevezetőben Madzsar József: Táplálkozásunk reformkérdései e tanulmánya az egészségesebb és olcsóbb táplálkozásról a háborús ételmezési gondok enyhítésére.
1298. A NÉPEGÉSZSÉGI Országos Nagygyűlés munkálatai. Budapest, 1917. október 25-28. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla - Madzsar József. Bp. Eggenberger, 1918. VIII, 557 p.

B 613/279

Liebermann Leó: Az állam feladatai a közegészségügy terén. /p. 40-52./ - Szerényi József: Népesedéspolitika gazdasági szempontból, /p. 54-71./ - Madzsar József: Népesedés-politika faji szempontból, /p. 86-92./ - Tauffer Vilmos: Anya- és csecsemővédelem. /p. 105-124./ - Szana Sándor: Gyermekvédelem, /p. 152-172./ - Katona József: A közegészségügyi közigazgatás reformja, /p. 191-202./ - Szabó Sándor: Városok egészségügye, /p. 238-256./ - Filep Gyula: Faluk egészségügye. /p. 256-264./ - Pap Géza: Népegészségügy és népbiztosítás, /p. 293-303./ - Grósz Emil: Kórházügy. /p. 324-337./ - Nagy Ferenc: Népelelmezés szervezése, /p. 380-389./ - Pikler J. Gyula: lakásügy, /p. 407-420./ - Korányi Sándor: Tuberkolózis. /p. 438-454./ - Nékám Lajos: A nemi betegségek leküzdése, /p. 492-508./ - Dienes Lajos: Alkoholizmus, /p. 508-534./ c. referátumok, a hozzászólások és a vita anyaga.

O r v o s i , k ó r h á z i e l l á t o t t s á g .
M u n k á s e g é s z s é g ü g y

1299. BÉKÉSY Géza: Les hopitaux et les maisons de santé de la Hongrie. [Ill.] Bp., Orsz. közp. közs. ny., 1900. VIII, 208 p. 6 t. 43092
 Tört. visszpillantás: a kórházakra vonatkozó törvénykezés 1876-tól. állami és egyéb közkórházak, magánkórházak ism. területenként.
1300. PACH Henrik: Magyar munkásegészségügy. Előszó: Koiss Géza, J. Péterffy Zoltán. Bp., Benkő, 1907. 238 p. 96032
 Bibliogr. lábj.
 Az ipari eredetű megbetegedések, ipari balesetek és megelőzésük. Az iparfelügyeleti rendszer. Az egészséges munkások védelme, a betegek segélyezése, orsz. rendszere stat. adatokkal. A munkások munkahelyi és életkörülményei.
1301. CHYZER Béla: A magyar agyagiparban előforduló ólommérge-
 zésekről. [Ill.] Bp., Pesti kvny., 1908. 87 p. /Törv.
 Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 5/ 348743
 A kisipari fazekasmunka során előforduló betegségek nagy száma konkrét példa, helyszíni fotók. Függelék: az agyagiparosok 1908. évi egészségügyi statisztikája.
1302. ERIEDRICH Vilmos: A phosphor okozta megbetegedések. Különös tekintettel a magyarországi gyufagyári viszonyokra. [111.] Bp., Pesti kvny., 1908. 276 p. 1 melléki. /Törv.
 Munkásvédelem Mo.-l Egy. kiadv., 4/ 8-12039
 Bibliogr.: p. 274-276.
 Gyufagyári munkakörülmények mint a betegségek elsődleges okai. Esettanulmányok, statisztikák.
1303. BARSJ Jenő: A magyar orvosok eloszlása és az ország egészségé. Tanulmány. Bp., Franklin ny., 1909. 78 p. /Budapesti Orvosi Kaszinó orvostársad, kvtára, 5/ 43540
 Történeti áttekintés stat.-i és demográfiai táblázatokkal.
1304. PIKLER J. Gyula: Orvosi emlékeimből. Bp., Singer-Wolfner, 1909. 92 p. 348482
 Szociografikus írás a vidéki körzeti orvosoknak a köz-

egészségügy terén végzett kilátástalan munkájáról. Az alsó néposztályok súlyosan elmaradott egészségügyi helyzetének leírása.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt, 480.

1305. PACH Henrik: Újabb adatok a bér munkások egészségügyéhez. Bp., Franklin ny., 1910. 9 p. /Klly.: Gyógyászati 1910/
1306. SZANA Sándor: A társadalmi egészségügy és az orvos. Bev. Tauffer Vilmos. [Bp., Franklin, 1917.] 23 p. /Klly.: Orvosképzés 1917. 3-4. sz./ 339302
- A társ.-i egészségügy tárgya, szerepe, az orvosi gyakorlatban, oktatásának szükségessége. A társ.-i viszonyok hatása a népesedésre, különös tekintettel a háború utáni helyzetre és a magas csecsemőhalálzási statisztikára.

G y e r m e k e g é s z s é g ü g y

1307. KÖRÖSY József: Az iskolázás befolyása a croup-diphtheria, a kanyaró és a vörheny terjedésére. [111.] Bp., Lloyd ny., 1900. 13 p. 1 térk. /Klly.: Orvosi Hetilap 1900./ 18417
- Angol és német ny. kivonat. Az iskola járványterjesztő szerepének dokumentálása stat. adatokkal.
1308. ERDÉLY Jenő: A gyermekkor egészségügyi viszonyai Győrött 1801-1908. Győr, Saját kiad., 1910. 94 p. 47202
- Bibliogr.
- Összehasonlítás külföldi nagyvárosokkal. Stat. adatok. Győri gyermekvédelmi intézményekről.
1309. DEUTSCH Ernő: Közlemények a gyermekvédelem és a gyermekhygiene köréből. 2. [111.] Bp., Posner, 1912. 69 p. /Társadalmi Múzeum kiadv., 15/ 340464/2
- Jav. bőv. klly. a Társ. Múz. Ért.-ből. Egyes tanulm. 1. MSzIB 2. köt. 3820., 3901-3902.
1310. A GYERMEK egészsége. Írták: Berend Miklós, Deutsch Ernő, Eröss Gyula, Heim Pál, Jakab Lászlóné Rác Hanna, John M. Károly, Kármán Samu, Löbl Vilmos, Preisich Kornél, Schuschny Henrik, Temesváry Rezső, Vértes O. József. Bp., Grill, 1912. VII, 280 p. /Könyvek a gyermekről, 1/ OSZK 301.799
- Tanulmányok a gyermekegészségügyről, nevelésről, ok-

tatásról, a gyermekkori szexualitásról, az alkoholnak a gyermekekre gyakorolt káros hatásairól,

1311. DEUTSCH Ernő: Az abnormis gyermekek socialhygienés ellátása. Bp., Pápai ny., 1913. 18 p. /Orvosi Hetilap Tud. Közlem. / 29582
Ea. a 17. nemzetközi orvoskongresszuson a külf. és magy. gyógyped. ellátásról, stat. adatokkal.
1312. DEUTSCH Ernő: A gyermekkori gümőkórság leküzdésére szükséges szociális hygienés intézkedések, Bp., Pápai ny., 1913. 22 p. /Orvosi Hetilap Tud, Közlem./ 295S3
A Bp. Fehérsas téri és Szt. László /ma: Mauthner S./ u.-i iskolák tanulóinak szociális körülményei. Stat. adatokkal. Javaslat a jóléti intézmények központosítására,
1313. DEUTSCH Ernő: Pédatrie, hygiène et protection de l'enfance. Paris, Masson, 1913. p. 663-636. /Klny.: Archives de Médecine et Enfants, 1913./ 25579
Az orvos szerepe a gyermek megelőző egészségvédelmében. A higiéniai védekezés népszerűsítése. Anyavédelem. A fogyatékos gyermekek védelme. Magyarországi gyakorlat és tapasztalatok.

N é p b e t e g s é g e k

1314. PÁNDY Kálmán: Gondoskodás az elmebetegekről más államokban és nálunk. Gyula, Vértesi Arnold "Corvina" kvny., 1905. 711, [1], 449, [2] p. Bibliogr. lábj.. 22998
Ua. németül: Die Irrenfürsorge in Európa. Berlin, Reimer, 1908. VII, 596 p.
A legnagyobb európai országok legfontosabb elmegyógyintézeteinek állapota. Az elmebetegek gyógyítása és elhelyezése Mo.-on. Történeti áttekintés a terápiák kikísérletezéséről és az intézetek megszervezéséről, stat. adatokkal. A helyzet fejlesztési lehetőségei.
1315. PACH Henrik: Iparüzem és tüdővész. Bp., Franklin ny., 1906. 11 p. /Klny.: Gyógyászat~ 1906./
1316. SCHOLTZ Kornél: A vakság okai Magyarországon, Bp., Pesti Lloyd ny., 1907. 36 p.

1317. OKOLICSÁNYI-KUTHY Dezső: A gümőkór. A nagy népbetegség természetének, jelentőségének és az ellene való védekezés módjainak részletes népszerű ösmertetése. [ill.] Bp., Korvin testvérek ny., 1908. 366 p. /Társadalmi Múzeum kiadv., 3/ 84474
A tuberkulózis elterjedésének egészségügyi és szociális összetevői. Az egyéni, hatósági és a társ.-i védekezés különböző formái a hazai és a nemzetközi gyakorlatban. Statisztikai adatok, táblázatok.
1318. TAUSZK Ferenc: Tíz év a tüdővész elleni küzdelemből... a Budapesti Szegénysorsú Tüdőbetegek Sanatorium-Egyesületének tízéves fennállása alkalmából írta - -. [ill.] Bp., Budapesti Hírlap ny., 1908. 445 p. B 614/32
A tüdővész elleni mozgalom hazai fejlődéséről, az egészségügyi propagandatevékenységről és a vonatkozó irodalomról.
1319. LIEBERMANN Leó: A tuberkulózis mint lakásbetegség. Bp., Budapesti Hírlap ny., 1913. 14 p. OSZK Path 2906 db
Előadás az egészségtelen lakások és a tüdővész közti összefüggésről.
1320. JENDRASSIK Ernő: Báró Korányi Frigyes levelező tag emlékezete. Bp., MTA, 1914. 17 p. 1 t. /Emlékbeszéd, 17. köt. 1. sz./ OSZK 13.627/17
Életrajzi vázlat részletesen K. Fr.-nek a tbc elleni küzdelemben és a tüdőbeteg gondozás megszervezésében kifejtett tevékenységéről.
1321. TOMOR Ernő: A tuberculosis leküzdésének rendszere Magyarországon. [Ill.] Bp., Kókai, 1914. 80 p. /József kir. hg. Szanatórium-Egy. kiadv./ 27044
A kormány támogatásával folytatott mozgalom és eredményei. Függelékben képek, táblázatok.
1322. NÉKÁM Lajos: A háború és a nemi betegségek. Bp., Franklin, 1915. 22 p. OSZK 250.094
Stat. adatokkal és a fertőzések terjedésének megakadályozását célzó javaslatokkal.

1323. KOVACSICS Sándor: Tuberkulózis és lakás. Tanulmány Győr megye Sokoróaljai járásából. Pápa, Főisk. ny., 1917, 68 p.
33953
426 községre kiterjedő részletes vizsgálat, különös tekintettel a földműves lakosság lakáskörülményeire és higiénés viszonyaira, Stat. adatok,
1324. KORÁNYI Sándor: Tuberkulózis. - A Népegészségi Országos Nagygyűlés munkálatai. Budapest, 1917. október 25-28. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla - Madzsar József. Bp., Eggenberger, 1918. p. 438-454. B 615/279
A háború utáni helyzet, állami védekezési akció terve. Hozzászólók: Ruffy Pál, Kunfi Zsigmond, Deutsch Ernő, Hollós József és mások.
1325. NÉKÁM Lajos: A nemi betegségek. = A Népegészségi Országos Nagygyűlés munkálatai. Budapest, 1917. október 25-28. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla - Madzsar József. Bp., Eggenberger, 1918. p. 492-508. B 613/219
Egészségügyi közigazgatási és társ.-i teendők a népbetegséggel szembeni védekezés terén.

d. BŰNÖZÉS. KRIMINÁLSZOCIOLÓGIA

(L. még: Jog. Törvényhozás)

1326. BERNOLÁK Nándor: A visszaesés dogmatikai és büntetőpolitikai szempontból. Bp., Singer-Wolfner, 1903. 193 p. /Jogi értekezések, 10. füz./
Bibliogr. láb. 319081
A visszaeső bűnözők elleni küzdelem, törvénykezés egyes európai országokban, és a visszaesők társadalmi helyzete Mo.-on,
1327. FEKETE Gyula, nagyiványi: A magánelzárás, Vámbéry Rusztem és Szabó József felszólalásaival, Bp., Franklin ny., 1903. 27 p. /Magyar Jogászegylet! Ért., 229/ 3804/28
A visszaeső bűnözés felszámolásának módja: a közös elzárási rendszer megszüntetése. Hazai és nemzetközi körkép, kriminálstatisztikai adatokkal a börtönállapotokról.

1328. FINKEY Ferenc: A csavargás és koldulás szabályozása kriminálpolitikai szempontból. Bp., Franklin ny., 1905. 44 p.
/Klny. Jogállam/
Bibliogr. láb. 16524
A munkakerülők, munkaképtelenek, fiatalkorú csavargók számára létesített intézmények, dologházak, szegényházak, munkaközvetítők, gyermekvédő és munkaiskolák külföldön és Mo.-on.
1329. VAJNA Károly: Hazai régi büntetések, [ill.] Bp., "Univers" ny., 1906-1907. 1-2. köt.
1.) 1906. 696 p., 6 t. 1 mell.
2.) 1907. 581 p. 55846
A magyar büntetések fejlődéstörténete. Az első magyar fogházak. Működési rendjük. Politikai foglyok és börtöneik. Börtönnapló-részletek. Katonai büntetések. Megszégyenítő és elrettentő büntetések. Okmánytár.
Ism. 1.: MSZIB 1. köt. 3017.
1330. LENGYEL Aurél: A fordító előszava. = (Gábrriel) Tarde: Összehasonlító tanulmányok a kriminológia köréből. Ford. és bev. - - Bp., Athenaeum, 1908. p. 8-10. /Magyar Jogász egyeslet Kvk. Váll., 1. évi. 3. köt./
Bibliogr. láb. 348779
G. T. jelentőségéről a kriminálszociológiában.
1331. IRK Albert: Kriminológia. 1. Kriminálaetiologia. A bűntett embertani, fizikai és társadalmi tényezői. Bp., Politzer, 1912. V, 301 p.
Bibliogr. láb. és fejezetenként OSZK 283.005
A bűnözővé válás emberi és társadalmi tényezői Lombroso elmélete alapján.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3780.
1332. RÉVÉSZ Margit: A kriminalpaedagógia lélektani alapjai. Bp., Fritz A. kvny., 1916. 21 p. /Erzsébetfalvi Kriminálpaedagogiai Int. Közlem., 2/
37519
Családi körülmények és a személyiség értelmi, érzelmi, akarati, mozgási tevékenységének vizsgálati módszertanához - két esettanulmánnyal.
1333. AUER György: Büntettesek és bűncselekmények a háború alatt. Bp., Politzer, 1917. 21 p. /Angyal-szeminárium kiadv., 6/
59808
A háború pszichológiai és szociológiai hatása a bűnözés növekedésére. A kriminalitás új jellemzői.

1334. KÁRMÁN Elemér: A Budapesti Kriminálpedagógiai Intézet. Bp., Bethlen, 1918. 23 p. /Budapesti Kriminálpedagógiai Int. közl., 1/ B 343/48
 Ua. első kiad, németül: Ein kriminálpädagogisches Institut. Langensalza, Beyer, 1917. 41 p. B 343/48
 ... létrehozásának körülményeiről, működési területéről és kapcsolatairól.

F i a t a l k o r ú b ű n ö z ő k

1355. A FIATALKORÚAK kriminalitása ellen való küzdelem Magyar országon, Szerk. Kun Béla - Ládai István. Bp., Franklin ny., 1905. VII, 410 p. 16 t. B 352/433
 12330
 Ua. franciául: La lutte contre la criminalité des mineurs en Hongrie ... Bp., Franklin, VII, 400 p. 11360
 Az állami gyermekmenhelyek, a gondozottak száma, demográfiai adatai. Az anyagi ráfordítások. A javítóintézetek és működésük, Fiatalkorúak fogháza, Stat. táblázatok.
1336. SZÁNTÓ I. Béla - TÁBORI Kornél: Nyomor és bűn a gyermekvilágban, Bp., Thália ny., 1908. 90 p. 12 t. B 345/43
 Bp.-i és vidéki riportok, pillanatfelvételek fotómellékletekkel a társadalom perifériáján élő ill. a bűnöző gyermekekről, a törvénytelen abortuszról.
1357. TAS József: A gyermekek erkölcsi züllésének okairól, Szociálpedagógia tanulmány. Bp., Országos Gyermekvédő Liga kiadv., 1908. 45 p. OSZK 274.624
 A család, az iskola és a munkaadók felelőssége. Az intézmény munkássága.
1358. BALLA Jenő: Bűn és nyomor. Leleplezések Budapest rejtelméből. Krecsányi Kálmán előszavával. Bp., Wodianer, 1909. 108 p. B 502/15
 Bűnügyi riportkönyv szenzációhajhász stílusban, helyszíni interjúkkal, adatokkal a külvárosi nyomortelepekről, hajléktalanokról, lumpen és bűnöző elemekről, a Gyermekvédő Liga munkájáról.

1339. BALOGH Jenő: Fiatalkorúak és büntetőjog. Bp., Athenaeum, 1909. XEX, [1], 286 p. 2 t. /Magyar Jogászegylet Kvk. Váll., 2. évf. 2. köt./
Bibliogr.: p. XII-XIV. 348783
A fiatalkori bűnözés okainak vizsgálata, eseteírások, statisztikák. A vonatkozó külföldi irodalom, tudományos felfogások ismertetése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3790.
1340. SZANA Sándor: A züllött gyermekek socialhygieniájának magyar rendszere. Bp., Pallas, 1910. 117 p. /Klny.: Orvosok Lapja 1909. 34-41., 51. sz., 1910. 1-3., 6. sz./
Bibliogr. lábja. 74084
A fiatalkori bűnözés kialakulásának szociális és patológiai okai, típusai. Szociálterápiai módszerek, tesztek a hazai kutatásban, a gyermekvédelemben. Az állami menhelyek.
1341. ANGYAL Pál: Fiatalkorúak és a büntetőnovella. [1911-2. bőv. kiad. Bp., Athenaeum, 1912. VIII, 160 p. OSZK 283.738
Cikkek és ea.-ok 1908-1910-ből a gyermekek züllésének okairól, a gyermekvédelmi intézményekről, a megelőzésről és utógondozásról. A büntetőnovella ismertetése.
1342. A FIATALKORÚAK bírái, ügyészei és a pártfogó tisztviselők részére rendezett továbbképző tanfolyamon tartott előadások. [Köread. a] Patronázs Egyesületek Orsz. Szöv., Bp., Pesti kvny., 1913-1914. 1-2. köt.
1.) 1913. 352 p.
2.) 1914. 472 p. 4398/1-2
- 1.) köt.: Vámbéry Ruzstem: Kriminológia, /p. 19-89./
– Moravcsik Ernő Emil: A testi és szellemi rendellenességek szerepe az elzüllés és a kriminalitás aetiológiájában. /p. 91-122./
– Ranschburg Pál: A fiatalkori züllöttség lélektanának, kórtanának és gyógypedagógiájának alapjai, /p. 123-180./
– Szana Sándor: Szociális és pszichopathológiai megfigyelések züllött gyermekeken, /p. 181-201.,
– Tél Ferenc: Embertani megfigyelések züllött és büntetett fiatalkorúakon. /p. 203-215./
– Heller Farkas: Kapitalizmus és kriminalitás, /p. 217-279./
– Lengyel Aurél: A fiatalkorúak züllésének és kriminalitásának sajátos tényezői és elleneszközei, /p. 281-302./
– Imre Sándor: Nevelési szempontok az elzüllés ellen irányuló küzdelemben. /p. 303-352./

- 2.) köt.: Angyal Pál: A fiatakorúak bűnügyeiben érvényes anyagi jogi szabályok, /p. 7-150./ - Kun Béla: A javítónevelés végrehajtásáról, /p. 165-207./ - Rottenbiller Fülöp: Fiatakorú leányok javítónevelése, /p. 223-241./ - Ládai István: A fiatakorúak fogházbüntetésének végrehajtása, /p. 243-262./ - Horváth Baniéi: A patronázs-intézmények szervezete és működése, /p. 263-323./ - Függelék: A hazai patronázs-kongresszusok határozatai és óhajai. /P. 325-336./ - Ruffy Pál: Az állami gyermekvédelem, /p. 337-400./ - Wildner Ödön: Gyermekvédelem az iskola keretén belül. /p. 401-409./ - Uő: Budapest székesfőváros gyermekvédelmi intézményei, /p. 409-418./ - Hanvai Sándor: A székesfőváros szegényügyi közigazgatása és az V. ker. népháza, /p. 419-438.7 - Bernáth István: A falu és a fiatal bűnösök, /n. 439-457./ - Czettler Jenő: A mezőgazdasági munka hatása a fiatakorúak kriminalitásának csökkentésére, /p. 459-472./

1343. FINKEY Ferenc: A fiatakorúak hírosága Észak Amerikában és Európában. [Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi szakosztálya.] 1912-13. évi szakosztályi előadások. Kolozsvár, Ajtai ny., 1914. p. 10-55. /Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társud. szakoszt. kiadv., 5/

3513/5

Az idevonatkozó magyar törvények, joggyakorlat ismertetése is.

1344. POLLACSEK Károlyné: 320 gyermekbíróági tárgyalás ismertetése. Bp., Fritz ny., 1916. 48 p. /Klly., Magyar Gyer mektanulmányi Társaság Közlönye 1916,/

B 362/76

1345. LATKÓCZY Imre, latkóczi: Adatgyűjtés a fiatakorúak jellemrajzához. Kísérlet a bűnügyi gyermeklélektani okmánytár megalapítására. Bp., Politzer, 1917. p. 3-18. /Angyal-szeminarium kiadv., 10/

39809

A bűnözés társad., szociális okainak felderítése.

1346. SCHILLING Endre: A mozi hatása a fiatakorúak kriminalitására. Bp., Politzer, 1917. P. 19-41. /Angyal-szeminarium kiadv., 10/

Bibliogr. láb.

39809

A korlátozás nélküli mozilátogatás veszélyei, különös tekintettel a bűnügyi és az erotikus filmekre.

e. SZOCIÁLPOLITIKA

1347. FARKAS Jenő munkál. Összeáll. Sehachter Miksa. [Közread,
a] Budapesti Orvosi Kőr. Bp., (Franklin ny.), 1901. IV,
569 p.
Bibliogr. lábji. B 614/867
Válogatás F. J.-nek az egészségügy, lakásügy, a táplálkozás,
gyárfelügyelet, kórházügy kérdéseivel foglalkozó cikkeiből,
könyvismertetéseiből, az orvosok helyzetét tárgyaló írásaiból, John
Ruskinról írt tanulmányaiból. Sch. M. emlékbeszéde F. J.-ről, 1901.
dec. 27.-én, a Bp.-i Orvosi Körben.
1348. MAILÁTH József: Szociálpolitikai tanulmányai és beszédei.
Bp., Kilián, 1903. 292 p.
Bibliogr. lábji. 21361
A szocializmusról agrárius nézőpontból. A szociális kérdés és a falusi
Jólét emelése. A kivándorlásról. A "középosztály" feladatairól.
Mezőgazdasági hitelszövetkezetek Mo.-on és más tanulmányok,
előadások.
1349. ANGYAL Pál: A rabsegélyezés reformja. Pécs, Taizs ny.,
1907. 19 p. OSZK 276.684
Javaslat rabsegélyező egyletek felállítására, megelőzés és
utógondozás.
1350. AZ [EZERKILMCSZAZHETEDIK] 1907. évi szept. hó 6. és 7.
napjain Pécssett megtartott I. orsz. rabsegélyező kong-
resszus iratai és naplója. Szerk. Angyal Pál, Szabó Gyu-
la, Varga Hagy István. Pécs, Taizs ny., 1907. XVI, 201 p.
OSZK 43.837
1351. SCHULPE György, törökkanizsai: Városi szociálpolitika.
Legfontosabb társadalmi teendőink kézikönyve. Pozsony,
Steiner, 1909. 495 p.
Bibliogr.: p. 489-492. 35520
A városok munkásvédelmi, egészségügyi, lakásügyi, gyermek- és
nővédelmi, kultúrpolitikai és szociális igazgatási feladatai.

1352. PATRONAGE Egyesületek Országos Szövetségének Évkönyve, 1910-1913. Összeáll. Horváth Dániel. Bp., Révai -Salamon ny., 1911-1914.
 1.) 1910. évről. 1911. 291, [1] p.
 2.) 1911. évről. 1912. 284 p.
 3.) 1912. évről. 1913. 309, [1] P.
 4.) 1913. évről. 1914. 444 p. B 545/77
 Adatok a szervezet gyermekvédelmi, munkaközvetítő, rabsegélyző, növédelmi tevékenységéről, az éves közgyűlési viták anyagában s a helyi jelentésekben az egyházi (kat., prot., izr.) és területi (megyei, városi; missziós és egyéb patronáló intézmények működésének elvi és gyakorlati kérdéseiről.
1353. HELLER Farkas: A szociálpolitika és a felső osztályok. Bp., Kilián, 1911. 33 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 18/
 Bibliogr. lábja. 8-26626
 A szociálpolitika mint a felső osztályok önvédelmi eszköze, kibontakozása Angliában, helyzete a korabeli Mo.-on stat. adatokkal.
1354. WILDNER [Ödön] Edmond: Les Institutions sociales de Buda pest. = Magyar közgazdaság és kultúra ... 43, ea. Bp., Hornyánszky ny., 1913. 7 p. 78197
 Ea. a Bp.-en 1913-"ben tartott nemzetközi közg. tanf.-on.
1355. CZETTLER Jenő: Magyar mezőgazdasági szociálpolitika. Bp., Pátria ny., 1914. 1103 p.
 Bibliogr.: p. 1063-1078. 30243
 A mezőgazd. helyzete, gazdálkodási módszerek és követelmények. A kisgazdák és mezőgazd. munkások társ.-i, gazdasági szerepe, helyzete, szakképzésük. A mezőgazd. munkások védelme. A mezőgazdasági munkajog.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 1197., 2. köt. 1582., 3881.
1356. [SZTERÉNYI József]: Gazdasági és szociális feladatok a háború után. Bp., [Katz ny.], 1917. 39 p. 36280
 Ea.-ok, /Szeged, 1916. ill. Szabad Lyceum, Bp. 1916./ Az egyes társ.-i rétegekkel, az oktatással, a népesedéssel kapcsolatos feladatok. Szociálpol.-i és gazd.-i reformok szükségessége.
1357. BATTHYÁNY Tivadar: Népjóléti minisztérium. Bp., Franklin, 1918. 61 p. 38753
 A szociálpolitika állami irányítására hivatott minisz-

térium megszervezésének kérdései - a minisztérium hatásköre, feladatai, a támogatásra szoruló társ.-i rétegek számbavétele.

1358. BÖHM Vilmos: Magyar szociálpolitika. Bp., Népszava, 1918.
47 P. /Munkás kvtár, 19/ 8-55760
... a háború alatt, statisztikai adatokkal. Ism. 1.: MSzIB 2. köt; 3837.

1359. PROPPER Sándor: A szociálpolitika lényege. Bp., Népszava,
1918. 16 p. /Szocialista Agitációs iratok, 18/ P 1/29

A háború előtti és a háborús szociálpolitika kritikája. A szociáldemokrata program.

1360. CSERGŐ Hugó: A budapesti nyomor vöröskönyve. Budapest Fő-
város Népjóléti Központja 1917-1918. Két év szociális mun-
kájának eredményei és tapasztalatai. Javaslatok a népgon-
dozás rendezéséről. [Bp.], Népjóléti Központ, 1919. 322 p.
41182
B 361/81

Anyá- és csecsemővédelem, gyermekvédelem, hadirokkant- és
hadiözvegy gondozás. A különböző intézmények és segítő
tevékenységük. Stat. adatok.

Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3623.

M u n k á s b i z t o s í t á s , m u n k á s v é d e l e m

1361. RÁTH Zoltán: Munkásbiztosítás. = Közgazdasági Lexikon. 2.
köt. Bp., Pallas, 1900. p. 768-773.
Bibliogr.: p. 773. 8120/2

1362. SZTERÉNYI [József] Joseph: Protection légale des travailleurs en
Hongrie. Bp., Pesti kvny., 1900. 114 p. X6704

1363. MANDELLÓ Gyula: Munkásvédelem. = Közgazdasági Lexikon. 3.
köt. Bp., Pallas, 1901. p. 1-19.
Bibliogr.: p. 18-19. 8120/3
17819

Gazdasági- és egészségvédelem, a gyárfelügyelő rendszer.
Munkásvédelmi törvényhozás. Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3855.

1364. VÁZSONYI Jenő: A mérnök munkás védelmi hivatása. Bp., Thália ny., 1902. 31 p.
Bibliogr. láb. 34-4231
Jav. mérnökhallgatók munkásvédelmi oktatásának bevezetésére. Stat. adatok a magyar és külföldi üzemi balesetekről.
1365. BAUMGARTEN Nándor: A munkások baleset elleni biztosításáról szóló javaslat. Bp., Franklin, 1903. /Magyar Jogász egyleti Ért., 224/
Bibliogr. láb. 3804/28
Felszólalás a munkásvédelem kiterjesztése érdekében.
1366. KÖGLER, Karl: Die Arbeiter-Versicherung in Ungarn. Berlin-Grunewald, Verlag der Arbeiter-Versorgung, 1905. 30 p. /Die Arbeiter-Versicherung im Auslande. Heft 8/a. 1. Nachtrag zu Heft 8/ 43686/3
1367. A TÖRVÉNYES Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete és annak 1907., 1908., 1909. évi működése. [1-3. füz.] Bp., Kilián, 1908-1910. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 6, 12, 15/
1. füz. 34 p.
2. füz. 32 p.
3. füz. 55, [1] p. B 33X/456
Utóbb:
A TÖRVÉNYES Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének az 1910., 1911. évről szóló jelentése. [1-2. füz.] Bp., Kilián, 1911., 1913. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadva., 19, 23/
1. füz. 32, [1] p.
2. füz. 37 p.
1368. SZTERÉNYI J[ózsef]: Die Arbeiterversicherung in Ungarn. Berlin - Gross - Lichterfelde, Verlag der Arbeiter-Versorgung, 1908. 48, 70, [4] p. /Die Arbeiter-Versicherung im Auslande. Heft 8/b. 2. Nachtrag zu Heft 8/ 43686/3
Az ipari és mezőgazd. munkások biztosításának tört.-i előzményei. A vonatkozó törvények 1891-től 1907-ig. A biztosítás egységesítésének kérdése. A baleseti statisztikák tökéletesítése.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3863.
1369. VARRÓ István: A munkásvédelmi törvények végrehajtása Magyarországon. Bp., Budapesti ny., 1908. 46 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 7/ 348744

Az iparfelügyelet általános rendszere. A hatáskörébe tartozó területek. Munkások részvétele a törvények végrehajtásában.
 Ua. németül: Die Durchführung der Arbeiterschutzgesetze in Ungarn.
 Jena, 1908. 46 p.

1370. PACH [Henrik] Heinrich: Der ungarische Arbeiterschutz. Lpzg, Vogel, 1909. 54 p. /Ex: Zeitschrift für Soziale Me-dizin/ 21595
1371. MÁDAY Andor: A törvényes munkásvédelem nemzetközi szabályozása. Bp., Posner, (1910). 46, [1] p. /Jav., bőv. klny.: Társadalmi Múzeum Ért. 1909.//Társadalmi Múzeum kiadv., 7/ 340459
- A nemzetközi és magy. munkásvédelmi kongresszusok, intézmények ism.
1372. MÉHELY Kálmán: Munkásbiztosításunk. Bp., Pátria ny., 1914. 149, [2] p. 28275
 Bibliogr.: p. 151.
 A munkásbiztosítás és betegsegélyezés Mo.-i története és a korabeli állapot kritikája a munkaadói szempontul.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3144.

A n y a - é s c s e c s e m ő v é d e l e m

1373. BEREND Miklós: A csecsemőhalálozás "magyar" okai; a csecsemővédelem eddigi eredménye és útja a jövőben. Bp., Singer-Wolfner, [1910]. 149 p. 2 t. 25537
 A magas csecsemőhalandóság okairól. Statisztikai táblázatok. A házasságon kívül született gyermekek jogvédelme, a kórházi rendszer centralizálása.
 Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3075.
1374. DEUTSCH Ernő: Közlemények a gyermekvédelem és a gyermekhygiene köréből. 1. [ill.]. Bp., Posner, 1910. 111, [1] p. 1 t. /Társadalmi Múzeum kiadv., 10/ 340464/1
 Jav. és bőv. klny.: Társadalmi Múzeum Ért.-bői. Előszó: Szántó Menyhért.
 L. még: MSzIB 2. köt. 1053., 3899.

1375. MADZSAR József: Az anya- és csecsemővédelem országos szervezése. Mellékelve a Stefánia-szövetség alapszabályainak tervezete. Bp., [Házi ny.], 1915. 25 p. 30362
A kedvezőtlen demográfiai helyzet, a háború hatása és a szükséges szociálpolitikai intézkedések ism.
1376. MADZSAR József: Mit akar a Stefánia-Szövetség? Bp., Pfeifer, 1916. 14, [2] p. /Klly.: Gyermekvédelem Lapja 1916. júl.-aug./ /Stefánia-Szöv. az anyák és csecsemők védelmére kiadv., 5/ 341333
Az anya- és csecsemővédelem teendőinek részei, felsorolása.
1377. MADZSAR József: A szoptatódajka-kérdés. Bp., Pfeifer, 1918. 29, [1] p. /Orsz. Stefánia Szövetség az anyák és csecsemők védelmére kiadv., 18/ Bibliogr. láb. 346889
A statisztikai adatok és felmérések elemzése szociális és egészségügyi szempontból. A különböző felfogások ism. és Javaslatok a helyzet megoldására.
1378. TAUPPER Vilmos: Az anya és csecsemővédelem. = A Népegészségi Országos Nagygyűlés munkálatai. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla - Madzsar József. Bp. Eggenberger, 1918. p. 105-124. B 613/27?
Az anya- és csecsemővéd. mo.-i intézményhálózata.

G y e r m e k v é d e l e m . H a d i á r v á k

1379. TURCSÁNYI Imre - ENGEL Zsigmond: Szociológiai jegyzetek a gyermekvédelem néhány kérdéséhez. Besztercebánya, Machold P. ny., 1903. 25 p. OSZK 209.388
1380. ENGEL Zsigmond: A gyermekvédelem alapkérdései. Bp., Pfeifer, 1904. 47, [1] p. /Magyar Jogászegyleti Ért., 242/ 3804/30
1381. L'ASSISTANCE publique de l'enfance en Hongrie. Publié par le Min. de l'Intérieur. Bp., 1906. 178 p. OSZK 231.337
Áttekintés a mo.-i gyermekvédelmi intézményekről.

1382. RUFFY Pál: Az állami gyermekvédelemről. Bp., Eggenberger, 1906. 52 p.
1383. SELLERS, Edith: The state children of Hungary. = Contemporary Review 1906. March.
1384. DEUTSCH Ernő: A gyermekek öngyilkosságáról. Az ápr. 4.-én tartott nyilvános gyermektanulmányi értekezleten előadta - -. Bp., Thália, U908?] 10, [1] p. 6224
Öngyilkosságelméletek ism. és nemzetközi stat.-ák értékelése.
1385. ENGEL Zsigmond: A gyermekvédelem bölcselete. Szociológiai tanulmányok a gyermekvédelemnek a szocializmussal és a darwinizmussal való viszonyáról. Bp., Révai és Salamon kvny., 1908. 414 p. OSZK 278.369
Ism. L.: MSzIB 2. köt. 3894.
1386. SZILÁGYI Arthur [Károly] Karl: Moderner Kinderschutz in Ungarn. Sozialpolitische Aufgabe. Vortrag. Wien, Fromme, 1908.
1387. ENGEL [Zsigmond] Sigmund: Grundfragen des Kinderschutzes. Dresden, Bohmert, 1911. VII, 255 p. 25725
Népesedéspolitika és gyermekhalandóság. A darwini kiválasztás jogi és közigazgatási kérdései. A fiatalok bűnözés.
1388. A FIATALKORÚAK támogatására hivatott jótékonycélú intézmények Magyarországon. Összeáll.: Kun Béla - Marschalkó János - Rottenbiller Fülöp. Bp., Wodianer, 1911. 504, [4] p. 12178
A gyermekvédelmi intézmények rendszere Bp.-en és vidéken.
1389. A GYERMEKMUNKA szabályozása. A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének a gyermekmunka kérdésében az 1911. és 1912. években folytatott tárgyalásai. Sajtó alá rend.: Heller Farkas. Előszó: Szterényi József. Bp., Ki-lián, 1913. 236 p. /Törv. Munkásvédelem Mo.-i Egy. kiadv., 25./ 348754
Böhm Vilmos, Ferenczi Imre, Gaál Jenő, Glücklich Vilma, Heller Farkas, Képes Ernő, Kőrösy Henrik, Somogyi Manó, Szterényi József, Vágó József, Vargha Gyula és mások előadásai. Gyermekek egészségügyi és munkakörülményeiről, Munkaidejük hosszúságáról. Reformjavaslatok.

1390. ENGEL Zsigmond: Gyermekvédelem. Bp., Világosság ny., 1918. 68 p. 40115
A csecsemő-, kised- és gyermekvédelem helyzete, a vonatkozó törvények bírálata. Reformjavaslatok.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3909.
1391. A GYERMEKMENTÉS útjai. Korunk legidőszerűbb gyermektanulmányi, szociálpedagógiai és gyermekvédelmi problémái. A II. Országos gyermektanulmányi Tanácskozás előadásai és hozzászólásai alapján szerk. Kémes Lipót. Bp., Bethlen Gábor Irod. és Nyomd. R.T., 1918. 222 p. 40429
Bibliogr. tanulmányonként lábj.
A II. Orsz. Gyermektanulm. Tanácskozás 3 ciklusa 1917. nov. 4., 1918. jan. 13., márc. 25. Témái: Tehetséges gyermekek társ.-i ösztönzése, erkölcsi züllés veszélyei a gyermekkorban, hadiárvak védelme, az ifjúság pályaválasztása. Előadók: Révész Géza, Nagy László, Révész Margit, Kármán Elemér, Máday István, Ágoston Péterné (Buzarovits Margit).

**E l h a g y o t t , t ö r v é n y t e l e n g y e r m e k e k
v é d e l m e
(L. még: Magánjog)**

1392. KÉPES L. Miklós: A törvénytelen gyermekek jogi helyzetéről. Nagyvárad, Laszky ny., 1902. 29 p. /Nagyvárad-i Jogászegylet közl., 1/ OSZK 294.493
A jogegyenlőségnek a házasságon kívül született gyermekekre való kiterjesztéséről.
1393. VÁRADI Zsigmond: A törvénytelen gyermekek jogállásáról. Bp., Franklin, 1902. 77 p. /Magyar Jogászegyleti Ért. 201/ 3804/24
1394. TURCSÁNYI Imre - ENGEL Zsigmond: Az elhagyott gyermekek sorsa Angliában és Olaszországban. Bp., Dobrowsky és Franke, 1903. 86, [1] P. 8-25624
Bibliogr.: p. 35-37. és p. 80-86.
A két ország gyermekvédelmi törvényeinek, intézményeinek ism. stat. adatokkal.

1395. KARSAI Sándor: Mit tettünk az elhagyott gyermekek megmentése érdekében? Az Országos Gyermekvédő Liga 1906/7. évi működésének ismertetése. (Bp., Löbl Dávid és fia kvny.), 1907. 33 p. B 362/20
Az O. Gy. L. tíz éves működéséről.
1396. TORDAY Ferenc: Állami gyermekvédelmünk. Bp., Pesti Lloyd ny., 1907. V, 50 p. /Klly.: Orvosi Újság 1907./ 15901
Az állami gyermekgondozás intézményének kialakulása és rendszere. Stat. adatok.
1397. BOSNYÁK Zoltán - EDELSHEIM-GYULA L[ipót] szerk.: Le droit de l'enfant abandonné et le système hongrois de protection de l'enfance. Ouvr. publié sous les auspices du Ministère royal de l'intérieur de Hongrie. Préf. de Jules Andrássy. Bp., Athenaeum, 1909. XVI, 511 p. 84817
Andrássy Gyula előszavával. Szerzők: B. Z., E. Gy. L., Ruffy Pál, Edelmann Menyhért, Szana Sándor, Turchányi Imre, Ágoston Géza, Bakonyi Kálmán és mások az elhagyott gyermekek helyzetéről, törvényes védelmükről, a bűnöző gyermekekről, büntető intézményekről.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3897.
1398. ENGEL Zsigmond: A házasságon kívül született gyermek jogvédelme, kül. tek. az apasági perre. Előszó: Bosnyák Zoltán. Bp., Saj. kiad., 1910. 137 p. 18032
1399. PELEKI Béla: A pártfogó-ügy. /Patronázs/. Az elhagyott és az erkölcsi veszélyben forgó gyermekek és fiatalkorúak társadalmi és hatósági védelme. Bp., Orsz. Ismeretterj. Társ., 1911. 60, [1] p. 343548
Az állami és társadalmi gyermek- és ifjúságvédelem rendszere. A fiatalkorú bűnözőkről.
1400. SCHOPFF Kálmán: A hivatásos gyámság és a törvénytelen gyermek védelme. Bp., Benkő, 1912. XVI, 170 p. 12607
Bibliogr. lábja.
A külföldi elméletek és gyakorlat. A "törvénytelen" gyermekek helyzete Mo.-on, a védelmüket célzó jogszabályok. A gyámrendszer.
1401. BAKONYI Kálmán: Az állami és társadalmi gyermekvédelem. Bp., Franklin, 1916. 18 p. /Klly.: Szabad Lyceum kiadv., 1. sz./ 346880
A vonatkozó jogszabályok és alkalmazásuk.

R o k k a n t a k . H a d i g o n d o z á s

1402. A ROKKANTAK gazdasági elhelyezkedése. Bp., Benkő, 1915. 215 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 9/ 548812
 Ferenczi Imre ea.-a és vita. A rokkantak foglalkoztatásával kapcsolatos egészségügyi, pályairányítási, szakképzési és munkaközvetítési - állami és társ.-i feladatokról. Hozzászólók: Polónyi Géza, Czettler Jenő, Pap Dezső, Giesswein Sándor, Farkas Geyza, Korányi Sándor, Szterényi József stb. Elnök: Földes Béla.
1403. A HÁBORÚ és a jövő. /Közjóléti kérdések háborús megvilágításban./ Szerk.: Ált. Közjótékonyági Egyesület megbízásából lányi Márton. [ill.] Bp., Grill, 1916. IV, 216 p., 12 t. 52518
 Bókay János, Deutsch Ernő, Fenyvessy Béla, Grósz Emil, Magyar Lajos, Sarbó Artúr és mások cikkei a háború hatásáról a csecsemővédelemre, tüdővészre, alkoholizmusra, egészségügyre, idegbetegségekre.
1404. A HADI rokkantak, özvegyek és árvák ügye. A Szabad Lyceum tudományt és ismeretet terjesztő társaság előadásai az 1915-16. és folyamán. [Szerk.]: Pályi Sándor. Bp., (Franklin ny.), 1916. 104 p. /Szabad Lyceum kiadv., 3/ 33951
 Berzeviczy Albert elnöki megnyitóbeszéde, /p. 5-6./ - Korányi Sándor: A belső betegségek következtében rokkant katonák problémája, /p. 9-22./ - Szladits Károly: A háború hatása a családügyi viszonyokra, /p. 22-44./ - Sarbó Artúr: Az idegbelileg rokkantokról, /p. 45-64./ - Ruffy Pál: Állami gyermekvédelem és a hadiárvák. /p. 65-61./ - Melly Béla: A hadiárvák az árvaszék védelmében, /p. 82-104./
1405. STERN Sándor: A hadirokkantak az iparban, különös tekintettel az elektrotechnikai iparra. Bp., Stern S. kiad., 1916. 26 p. /Klny.: Magyar Elektrotechnikai Egyesületben 1916. márc. 23-án megtartott előadásáról/ 342591
1406. ANYAGGYŰJTEMÉNY a rokkant- és harcostelepítés kérdéséhez. Bp., Benkő, 1917. 110, [1] p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 13/ 348802
 Czettler Jenő, Ferenczi Imre és Prohászka Ottokár cikkei. Földreform ígérete.

1407. MAGYARY Géza - LADIK Gusztáv - [stb.]: Polgári életpályák. Tanácsadó rokkant tiszték számára. Előszó: Jankovich Béla. Bp., Franklin ny., 1917. VII, 292 p. 36921
A rokkant tiszték állami és magánalkalmazásának, szabad pályán való érvényesülésüknek lehetőségei. Jogi, közigazgatási, pénzügyi, postai, szövetkezeti, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági és egyéb pályák ismertetése. M. G., I. G., valamint Korányi Frigyes, Krejcsi Rezső, Gergely Tódor, Térffy Gyula, Hutyra Ferenc, Liebermann Leó és mások cikkei.
1408. FERENCZI Imre: Hadigondozás és szociálpolitika. Bp., Benkő, 1918. 27 p. /Munkanélküliség Elleni Küzdelem Mo.-i Egy. kiadv., 17/ 548806
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3040.
1409. MOLNOS-KOVÁCS Béla: Hadigondozó szociálpolitika. Bp., Bethlen ny., 1918. 66 p. 40116
A hadigondozás ideális képe, összefüggése a népesedéspolitikával. A gondozással foglalkozó intézmények ism.
Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3149.
1410. TELEKI Pál: Szociálpolitika és hadigondozás. Gyakorlati tapasztalatok alapján. Bp., Bethlen Gábor Irod.-és Nyomd. Rt., 1918. 110 p. 2 mell. 40451
A hadigondozottak helyzetének szervezett javítása, "Népirodák" felállításával. Az özvegyek és rokkantak segélyezése, munkába állításuk, helyzetük jellemzése adatgyűjtő tesztek alapján.

f. LAKÁSÜGY

1411. A LAKÁSKÉRDÉS és a városszabályozás kérdései. Szakkatalógus. 1. f. Szerk. Szabó Ervin. Bp., Föv. Kvtár, 1907. 56 p. /Föv. Kvtár Közleményei, 1/ 0171/209/1
1412. FENYVESSY József: Városi lakásügy. = Közgazdasági Lexikon. 3. köt. Bp., Pallas, 1901. p. 692-702. 8120/3
Bibliogr.: p. 701-702.
A vagyontalanok lakáshelyzete. A lakásnyomor okai. Lakásszövetkezetek. Lakótelep - építkezés. Stat. adatok.

1413. SCHULPE György, törökkanizsai: A munkáslakásokról. Javaslat a nemzetközi törvényes munkásvédelmi egyesület magyarországi osztálya számára. Pozsony, Wigand ny., 1902. 16, [1] p. 8776
Sch. Gy. törvénytervezetei mezőg.-i és ipari munkásházak építéséről. A hazai és külföldi munkáslakáshelyzet összevetése.
1414. BUCHINGER Manó: A lakásnyomor. Bp., Világosság, 1906. 32p. B 333/34
A bp.-i és a nagyobb külföldi városok lakásviszonyainak összehasonlítása. A lakbéruzsora, a szocdem. párt lakásprogramja, követelései.
1415. FERENCZI Imre: A munkáslakáskérdés. Különös tekintettel Budapestre. Bp., Kilián, 1906. XI, 176 p. 33672
Bibliogr.: p. VII-XE.
A bp.-i lakbér-uzsora és lakásnyomor veszélyei politikai és iparfejlesztési szempontból. Az állam, a munkaadók és szövetkezetek lehetőségei a lakásreform végrehajtásában. Külföldi példák. Stat. adatok az 1880-1905. közötti időszakról.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3968.
1416. FORBÁT Imre: A lakáskérdés és Budapest jövője. Megjegyzések a székesfehérvárosi községi politikájához. Bp., Grill, 1906. 141 p. B 333/12
Javaslat a történeti előzmények, gazdasági, igazgatási szempontok értékelésével átfogó városrendezési terv megalkotására.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3943.
1417. GEML József: Temesvár lakáspolitikája. Tanulmány a munkáslakások kérdéséhez. Temesvár, Uhrmann ny., 1906. 147 p. 27313
Bibliogr. láb.
Javaslat munkáslakások építésére állami és munkáltatói segíellyel. Nyugat-európai és a magyar munkáslakáshelyzet összehasonlítása, stat. adatokkal. Részletesen a temesvári lakásviszonyok kialakulásáról.
1418. SCHODITSCH Lajos: A 2. nemzetközi lakásegészségügyi kongresszus Genfben. Bp., Pátria, 1906. 22 p. /Klly.: Építő ipar, 1906./

1419. THIRRING Gusztáv: Budapest lakásviszonyai új világításban. Az 1906. évi népszámlálás eredményei alapján. [Bp.f ny. n., 1907.] 15 p.
B 333/110
1420. SCHULPE György, törökkanizsai: Munkásügyi reformok. Állami, törvényhatósági és társadalmi szocializmus. Pozsony, Steiner, 1908.
1-2. köt. Bp.
1.) 173, [2] p.
2.) 181, [3] P. 6288/1-2
A munkáskérdés "megoldásának" lakásügyi, egészségügyi, gyermekvédelmi, munkaügyi és egyéb szociálpolitikai feltételei.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3814.
1421. ÁGOSTON Péter - MÁRTONFY Marcel: Jelentése a nagyvárad-i lakásügyi bizottságnak a nagyvárad-i alsó néposztályok lakásviszonyairól. Nagyvárad, Boros, 1909. 23 p.
341555
A munkások lakásviszonyairól, műveltségi szintjéről – adatokkal.
Ism. 1.: MSZIB 2. köt. 3926.
1422. SZÁNTÓ Győző: Kiskertművelés a szociális törekvések terén. Munkáskertek. Füg.:. RÉDEI Dezső: A Közhasznú Munkás kertek Egyesülete Debrecenben. Debrecen, Városi ny., 1909.
[2], 112, [1] p. 14 t.-
Bibliogr.: p. 1-2. 28853
A munkáslakáskérdés megoldására törekvő kertváros-mozgalom története külföldön. Sz. Gy. debreceni kísérlete.
1423. FERENCZI [Imre] Emerich: Die Fortschritte des Wohnungswesens in Ungarn in den letzten fünf Jahren. (Wien, Druck Jasper), 1910. 19 p. /9. Internationaler Wohnungskongress Wien, Thema 5/
341563
A Wekerle-kormány és a városok ösztönző szerepe a lakásnyomor enyhítését célzó mozgalomban 1905-1910 között.
1424. FERENCZI Imre: Községi lakáspolitikai és lakásügyi intézmények. Javaslat Budapest székesfőváros lakás- és telek politikájához. Bp., Kilián, 1910. VII, 488 p.
Bibliogr. láb. B 333/2
A bp.-i lakásnyomor kialakulása és fokozódása. A munkástelepek túlszűfolttsága a fejlettebb nyugati nagyvárosok állapotával való hasonlításban. A hivatalos

lakáspolitikai reformtörekvései. Az agglomeráció csökkentésének kísérlete. A telekpiac, a közlekedés- és adópolitika szerepe. Lakásügyi felmérések. Községi lakáspolitikai Bp.-en.

Ism. 1.: MSzIB 1. köt. 3181., 2. köt. 3951.

1425. FLEISCHL Róbert: Munkáslakások és a kispesti állami munkáslakótelep. [111.] Bp., Pátria ny., 1910. 12 p. 38 t.
/Klly.: Heti Értesítő 1910. 9. sz./
Bibliogr. lábja. B 728/4
1426. VÁGÓ József: A lakásnyomorúság okai. (Bp., Otthon ny.- 1910.) 15 p. /Klly.: Vállalkozók Lapja 1910. 45. sz./
B 333/62
1427. BRÓDI Ernő: A budapesti lakáskérdés. Bp., Pátria, 1917. 19 p. /Klly.: Építőip., Építőműv. 1917./ B 333/53
Felolvasás a M. Mérnök és Építészegyletben. Az 1911-es lakásstatisztika értékelése. A lakáshelyzet alakulása a háború első éveiben. A lakásépítési feladatok.
Ism. 1.: MSzIB 2. köt. 3964.
1428. FERENCZI Imre: Háborús lakáspolitikai - tekintettel a fővárosra. Bp., Benkő, 1918. 68 p. B 333/72
Adatok a háború kitörését megelőző lakáshelyzetről s a lakásínség ijesztő mérvű növekedéséről, az építkezés stagnálásáról.
Reformjavaslatok: "hadilakások", inséglakások, fabarakklakások stb. építésének nagyszabású programja.
1429. PIKLER J. Gyula: Lakásügy. = A Népegészségi Országos Nagygyűlés munkálatai. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla - Madzsar József. Bp., Eggenberger, 1918. p. 407-420. B 613/279
Lakásépítési program gazdaság- és egészségpolitikai vetületei.
Hozzájárulók: Bárczy István, Ferenczi Imre, Varga Jenő, Dienes Lajos, Heller Jakab.

MUTATÓK

NÉVMUTATÓ

- Abafi [Aigner] Lajos 1130
Ács Lipót 1037
Acsády Ignác 1209-11, 1235
Aczél Gáspár II56
Aczél László 1009
Adler, Friedrich [Frigyes]
1153
Admeto Géza 262
Ady Endre 22, 433, 1076, 1139
Ágai László 824
Agoston Péter 20-22, 26, 29,
37, 132, 218, 352, 427-29,
528, 619, 696, 704, 1093,
1186-88, 1217, 1421
Agoston Péterné 1142
Ajtay József 356, 602, 630
Alden, Percy 130
Alexander Bernát 93, 112, 158,
682-83, 694, 818, 820, 829,
833, 851, 856, 862, 1037,
1050, 1053
Alexics György 360
Alpári Gyula 28, 672
Ambrozovics Béla 1069
Anderson, James 885
Andrássy Gyula 64, 680, 687,
908
Angyal Dávid 679, 1024
Angyal Pál 17, 738, 748, 957,
1341-42, 1349-50
Antal Frigyes 1077
Antal Gézáné 1269
Antal Sándor 428
Apáczai Csere János 867
Apáthy István 11, 100, 824,
908, 1015, 1019
Apponyi Albert 130, 600, 683
Aradi Victor [Viktor] 374,
380-81
Arányi Miksa 131
Arcibetsev, Kihail Petrovics
809
Árgus I. Babeş Emil
Arisztotelész 818, 820
Árkövy Richárd 556
Arnold, Paula 133
Auer György 1333
Auer Pál 803
Austerlitz, Friedrich 1105
Babeş, Emil 336, 369, 371, 636,
1012
Babits Mihály 21, 706
Bach Frigyes 1187
Bakony Kálmán 1401
Bakunin, Mihail Alekszandrovics
914
Balanyi György 1022, 1024
Balás Károly 144, 183, 194,
893
Balassa József 1037
Bálint Béla 481
Bálint Imre 572
Balkányi Béla 18, 269, 550,
575
Balkányi Kálmán 479
Ballá Antal 24/b
Ballá Jenő 1338
Ballagi Aladár 992, 1256, 1258
Ballai Károly 317
Balog Arnold 259, 755
Balog Szidónia 1225
Balogh Ármin 818
Balogh Artúr [Arthur] 17, 23,
119, 582, 588, 590, 593
Balogh Jenő 743, 1339
Balogh Pál 332, 354
Baloghy Ernő 340
Balthazár Dezső 429
Bánffy Dezső 355
Bangha Béla 981
Bánóczi Dezső 286
Bánóczi József 818

- Barabás Péter 421
 Barabási Kun József 1. Kun József, barabási
 Bárány Gerő 859
 Barcza Imre 159, 625, 647
 Bárczy István 214, 1429
 Bárd József 62
 Barna Endre 364, 367
 Baross János 272, 752, 1086
 Barsi Jenő 1303
 Barta Jenő 847
 Bartalis Ágost 222
 Bartha József 688
 Bartha József/1866-1950/irodalomtörténész 1218
 Bartha Miklós 378
 Bartók György 689, 823
 Basch Imre 219, 1038
 Báthory Nándorné 1262
 Batthyány Ervin 1086
 Batthyány Tivadar 1206, 1272, 1357
 Bauer, Ottó 26, 132, 339
 Bauer Simon 818
 Baumgarten Nándor 515, 1189, 1365
 Bebel, August 945
 Beck Lajos 194, 577
 Bédy-Schwimmer Rózsa 20, 281, 294, 297, 700
 Beke Manó 1037
 Békefi Rémig 348, 1215, 1223
 Békésy Géza 1294
 Békésy Károly 76
 Beksics Gusztáv 330, 598, 661, 1118
 Bellamy, Edward 27
 Bélteky Kálmán 370
 Bene I. Bresztovszky Ernő
 Beneš, Eduárd 406
 Beöthy Zsolt 130, 683-84, 908, 1037
 Berend Miklós 1310, 1373
 Berényi Pál 1260
 Berger Károly Lajos 435
 Bergson, Henri 966
 Berkeley, George 818
 Berkovits René 18
 Bernát István 139, 181, 558, 561, 1086, 1119, 1146, 1342
 Bernolák Nándor 812, 1326
 Bernstein Béla 429
 Bernstein, Eduárd 22, 26, 132, 686
 Berzeviczy Albert 684, 878
 Berzeviczy Gergely 18, 876
 Besnyő Béla 1187
 Bibó István id. 840
 Bihari Károly 478
 Binet, Alfréd 312
 Birkás Géza 839
 Bíró Lajos 18, 980
 Bizony László 373
 Björkman, Edwin 382
 Björnson, Björnsterne Martinius 341
 Blau Lajos 429
 Bochkor Mihály 780
 Bodnár I. Zsigmond 36, 125
 Bodnár Zsigmond 118, 821, 898, 901
 Bodor Antal 206
 Bogdanov, Alekszandr Alekszandrovics 27
 Bokányi Dezső 26, 28
 Bókay János 1403
 Bokor József 824
 Bolgár Elek 13, 21, 45, 132, 186, 631, 941, 943, 949-50, 1065
 Bonkáló Sándor 393
 Boros P. László 27
 Boroviczény Nándor 781
 Borovszky Samu 1208
 Bosio, Ferdinando 33
 Bosnyák Béla 22, 320
 Bosnyák Zoltán 1397
 Bouglé, Célestin 132
 Bozóky Alajos 1187
 Böhm Károly 48, 823-24, 853-854, 868, 1226
 Böhm Vilmos 26, 549, 697, 1168, 1271, 1358
 Bölsche, Wilhelm 105
 Brasch Arnold 1187
 Braun József 328
 Braun, Marcus 192
 Braun Róbert 18, 351, 1240, 1273
 Brázovay Kálmán 1183
 Brentano, Lujo 556
 Bresnitz von Sydacoff, Philipp Franz 128
 Bresztóczy Ernő I. Bresztovszky Ernő
 Bresztovszky Ernő 21, 25, 151, 628, 1080, 1184

- Bródy Árpád 29
 Bródy Ernő 1427
 Bruno, Giordano 818, 825
 Buharin, Nikolaj Ivanovics 27,
 28
 Buchinger Manó 26, 159, 1414
 Buchingerné Ladányi Szeréna
 309
 Bud János [Johann] 154
 Buday Barna 184
 Buday Dezső 18, 161, 279-80,
 761, 1090
 Buday László 23, 156, 187, 228,
 318, 349
 Bunzel, Július 55, 448, 657,
 1201
 Büchler Hugó 317
 Büchler Sándor 416
- Carlyle, Thomas 819
 Capek, Thomas 399, 404, 418
 Chélard, Raoul 651
 Cholnoky Jenő 138, 683, 1037
 Chovin Ferenc 479
 Christian Géza 637
 Chyzer Béla 324, 1301
 Collins, Frederick Howard 20
 Comte, Auguste 16, 48, 76,
 79, 84, 112, 863, 867, 966
 Condillac, Étienne Bonnet de
 818
 Concha Győző 17, 63, 88, 352,
 584, 612-13, 620, 624, 640,
 684, 771, 1216
 Constant, Benjamin 23, 593
 Csécsy Imre 664
 Csepela Lajos 33, 72
 Csergő Hugó 1360
 Cserháti Jenő 264
 Csernoch János 683
 Csetényi József 666
 Csicserin, Georgij Vaszile-
 vics 27, 29
 Csohán András 988
 Csűry Bálint 824
 Czakó Ambró 776, 778, 786,
 795, 870
 Czakó Elemér 1037
 Czettler Jenő 35, 247, 572,
 1119, 1342, 1355, 1402, 1406
 Czirbusz Géza 49, 85, 90, 127,
 329, 345, 352, 387
- Czóbel Ernő 18, 1236
 Czóbel István 1086
- Dániel Arnold 18, 24/a, 570,
 942, 1095
 Danninger József 1215
 Darvas Simon 29
 Darwin, Charles 94, 104-05
 David, Eduard 20
 DeGreef, Guillaume 132
 DeGrobois Nandin 1. Hollósné
 DeGrobois Nandin
 Dékány István 913
 Delisle, Arthur 133
 Dénes István 375
 Dénes Lajos 112, 833, 862,
 1047
 Dénes Zsófia 311
 Denis, Ernest 394, 407
 DePottère-Pottiers Bruno 1.
 Pottère-Pottiers Bruno de
 Dercsényi János [Jean de] 50
 Dercsényi Móricz 818
 Déri Gyula 420/b, 1030, 1040
 Descartes, René 818
 Detre László 611
 Deutsch Artúr 286
 Deutsch Ernő 968, 1262, 1295,
 1309-13, 1374, 1384, 1403
 Deutsch Jenő 317
 Dewey, John 998
 Diderot, Denis 818
 Dienes Kálmán 1107
 Dienes Lajos 1298, 1429
 Dienes László 1043-45, 1065
 Dienes Valéria 18, 20, 25,
 312, 818
 Dienes Pál 25, 47, 833, 1065
 Diner Dénes József 358, 1234
 Diplomata 1. Zigány Árpád
 Dóczi Imre 1282-83
 Doktor Sándor 1292
 Domanovszky Sándor 442, 460
 Domokos László 383, 385, 663,
 1091
 Domokos Lászlóné 317
 Donáth Gyula 1262, 1284
 Dózsa György 1238
 Dudek János 98, 790
 Dugovich Titusz 397
 Durkheim, Émile 24/b, 77,
 89, 132

- Éber Ernő 3 61
 Éber Jenő 173
 Éble Gábor 1253
 Ecseri Lajos 238
 Edvi Illés Aladár 500
 Edvi-Illés Károly 17, 194,
 627
 Edvi-Illés László 502
 Éhen Gyula 212, 261, 610, 616
 Ember Sándor 807
 Emerson, Ralph Waldo 863
 Emmer Kornél 64
 Engel Zsigmond 439, 1379-80,
 1385, 1387, 1390, 1394, 1398
 Engels, Friedrich 26-29, 58-59,
 889, 915, 939, 1082
 Enywári Jenő 871
 Eötvös József 12, 51, 118,
 335, 337, 417, 613, 902, 992
 Eötvös Károly 355, 419
 Epstein László 203
 Erasmus, Desiderius Rotterdaraus
 827
 Erdély Jenő 1097, 1129, 1308
 Erdélyi János 867
 Erdélyi László 1230, 1231
 Erdődi Béla 1037
 Erdős Lajos 25, 862
 Erdűjhelyi Menyhért 1224
 Ereky István 614, 616-17
 Eröss Gyula 1310
 Esterházy János 386
 Esterházy Sándor 95
- Faber Oszkár 782, 904
 Fábrián Sándor 322
 Falkenburg, Ph. 56
 Fanta Róbert 773
 Farkas Elek 549
 Farkas Ferenc 488
 Farkas Geiza 20, 255, 276,
 573, 973, 1086, 1402
 Farkas Géza 1271
 Farkas Jenő 1347
 Farkas Lajos 729
 Farkas [Wolfner] Pál 18, 32,
 193-94, 1034, 1132, 1245
 Faure, Sebastian 19
 Fazekas Sándor 22, 25, 946
 Fejérpataky László 17, 23,
 1208
- Fejérváry Imréné Szilassy Laura
 307, 1262
 Fekete Gyula 1327
 Felbiger János 317
 Feleki Béla 1399
 Fellner Frigyes 23, 273, 464
 Felszeghy Béla 352
 Felvinczy Takács Zoltán 733
 Fényes László 282
 Fényes Samu 769
 Fenyő Miksa 479, 653
 Fenyő Vilmos 18
 Fenyvessy Béla 1324-25, 1378,
 1403, 1429, 1898
 Fenyvessy József 533, 1412
 Ferdinandy Gejza 234, 599
 Ferenc Ferdinánd főherceg,
 trónörökös /1863-1914/
 180
 Ferenc József I. magyar király,
 osztrák császár /1830-1916/
 890
 Ferenczi Imre [Emerich] 505,
 542, 544, 548-49, 551, 553,
 1187, 1191, 1263, 1270,
 1402, 1406, 1408, 1415,
 1423-24, 1428-29
 Ferenczi Sándor 285, 965,
 975-76
 Ferenczi Zoltán 1037
 Ferenczy Árpád 129, 586
 Ferenczy Lajos 196
 Ferrero, Guglielmo 819
 Filep Gyula 1298
 Fináczy Ernő 862, 987*88,
 991, 996, 1000, 1003
 Finkey Ferenc 714, 741, 833,
 1328, 1343
 Finot, Jean 24/a
 Fitos Vilmos 821
 Fleischl Róbert 1425
 Fogarasi Béla 21, 28, 595,
 849, 951, 1046
 Forbát Alfréd 431
 Forbát Imre 213, 1416
 Forbáth Tivadar 1267
 Forel, August 132
 Fouillée, Alfred 132, 863
 Földes Béla 17, 23, 35, 108,
 145, 436, 440, 453, 799,
 882, 886, 891, 894, 944,
 1263, 1271, 1402

- Förster Aurél 818
 Frank Miksa 18
 Freud, Sigmund 975
 Friedmann Géza 80
 Friedrich Imre 757
 Friedrich Vilmos 1263, 1302
 Friml Aladár 1021
 Fülep Lajos 818, 841, 1065
 Fürj Pál 317
- Gaál Jenő 35, 70, 139, 187,
 194, 327, 454, 526, 537, 572,
 900, 908, 1034, 1037, 1295
 Gállal Károly 314
 Gallovich Jenő 916
 Galovits Zoltán 17, 472, 563
 Garami Ernő 20, 26, 28, 58,
 1086
 Garbai Sándor 1168
 Gárdonyi Albert 572, 666
 Gaul Károly 509, 1037, 1262
 Gelléri Mór 181, 490, 512,
 884, 1148, 1266, 1271
 Geml József 216, 1417
 George, Henry 885, 1095
 Geőcze Sarolta 35, 57, 1048,
 1086
 Geréb József 1037
 Gergely Ede 700
 Gergely Tódor 1407
 Gerlőczy Zsigmond 1037
 Gerster Béla 666, 1034
 Gerster Miklós 503
 Giddings, Franklin Henry 20,
 116
 Giesswein Sándor, 17, 35, 194,
 352, 539, 702, 705, 733, 765,
 969, 1065, 1086, 1121, 1123,
 1157, 1402
 Gilmann, Perkins 20
 Ginever, Artúr 602
 Ginever, Ilona 602
 Glücklich Vilma 286, 1037,
 1142
 Goldzieher Miksa 733
 Goldziher Ignác 792, 797
 Gombocz Zoltán 977
 Gonnard, René 565
 Gorka Sándor 93
 Gosztony Gizella 1251
 Gönczi Ferenc 392
- Göndör Ferenc 1152
 Görög Imre 1215
 Gratz Gusztáv 138-39, 1086
 Grave, Jean 132
 Grósz Emil 682-83, 1298, 1403
 Grósz Gyula 312, 317
 Groszmann Zsigmond 430
 Grotius, Hugó 689
 Grusevszkij, Mihail Szergeevics
 382
 Grünwald Béla 1250
 Gumpłowicz, Ludwig 132
 Guttmann, B. 277
 Guttmann Henrik 425
 Guyau, Jean Marie 24
 Günter Antal 130
 Gyomlay Gyula 818, 820
 Gyulai Agost 1021
 Gyulai Aladár 317
 Györfly István 155, 226, 229-
 231
 György Aladár 258
 György Dénes 1080
 György Endre 20, 142, 385
 György Ernő 767
 György János 197, 352, 648,
 926, 929
- Hacker Boriska 1142
 Hacker Ervin 750
 Hahn Dezső 286
 Hajdú Árpád 28, 579
 Hajós Lajos 1086
 Halász Ferenc 357, 1005
 Halász Sándor 486, 873
 Hanosák Kálmán 27, 29
 Hangay Oktáv 409
 Hantos Elemér 683-64
 Hanvai Sándor 1342
 Harkányi Ede 18, 20, 13 2,
 298, 783-84, 801, 989
 Harkányiné Weiser Ella 24/a
 Harrer Ferenc 18, 214-15,
 589, 612, 640, 1065, 1086,
 1263
 Hauser Arnold 1059
 Havas Adolf 286
 Havas Rezső 545, 660, 665,
 667
 Hazai Samu 683
 Hegelt Ede 722

- Hegedűs István 1037
 Hegedűs Lóránt 17, 116, 181,
 185, 652, 1087, 1089
 Hegedűs Sándor 488
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich
 119, 686
 Hegyeshalmy Lajos 488
 Heim Pál 1310
 Heller Farkas 129, 326-27,
 434, 484, 510, 572, 881, 0295,
 1342, 1353, 1389
 Heller Jakab 1429
 Helphand, Alexander 26
 Helvétius, Claude-Adrien 996
 Hensch Árpád 274
 Herczegh Mihály 800, 979
 Herron, George D. 19
 Hermann Antal 162
 Hertzka Tivadar [Theodor]
 606, 933
 Hevesi Gyula 521
 Hevesi Illés 1187
 Hieronymi Károly 181, 194,
 273, 638
 Hirsch Alfréd 559
 Hlavács Kornél 1262-63
 Hodinka Antal 1208
 Hoetzsch, Ottó 382
 Hofmann, Walter 1043
 Hoffmann Géza 102-05, 187,
 199, 290, 1262
 Hollós József 1289
 Hollósné DeGrobóis Kandin 303-
 304
 Hóman Bálint 1215
 Homyánszky Gyula 81, 828, 970,
 1034, 1037, 1208
 Hortobágyi László 18
 Horváth Dániel 1342
 Horváth János 473
 Horváth Jenő 348, 905
 Horváth József 1192, 1196
 Horváth Rudolf 423
 Hrushevsky, M. I., Grusevskij,
 Mihail Szergeevics
 Humánus I. Paris Frigyes
 Hume, Dávid 818
 Hunfalvy Pál 90
 Hutyra Ferenc 1407
 Ibsen, Henrik 920
 Ignotus [Veigelsberg Hugó]
 315
 Illés Béla 270
 Illés Imre 546
 Illés József 620, 1221
 Illyefalvy Vitéz Géza I. Vitéz
 Géza, illyefalvy
 Ilosvay Lajos 1037
 Imre Sándor 689, 733, 908,
 990, 993, 1021, 1024
 Iorga, Nicolaie 362
 Ipolyi Tamás I. Kunfi Zsig-
 mond
 Irk Albert 1331
 Iszaev, Andrej Alekszeevics
 20
 Isszaieff, A. A. I, Iszaev,
 Andrej Alekszeevics
 Jacobi Andor 1086
 Jaffé, Edgár 132
 Jakab Lászlóné Rácz Hanna
 1310
 Jákó Géza 1081
 Jancsó Benedek 35, 376, 572,
 1034
 Jancsovcics Ferenc 818
 Jankó Miksa 435
 Jánosi Béla 1058
 Jaray, Gábriel Louis 1147
 Jász Géza 118, 777
 Jászai Samu 493, 1147, 1164,
 1168, 1173
 Jászi Oszkár 18, 21-22, 68,
 73, 110, 132, 347, 350,
 352, 383, 632, 707, 909,
 937, 1037, 1051, 1065, 1088,
 1105, 1202, 1205
 Jászi Viktor L3, 52
 Jaurés, Jean 948
 Jehlicska Ferenc 121, 804,
 815
 Jekelfalussy József 53
 Jendrassik Ernő 1320
 Jeszenszky Ignác 238
 John M. Károly 1310
 Jónás János 20
 Joób Lajos 77
 Jordán Károly 18, 646
 Jorga, Nicolae I. Jorgan, Ni-
 colaie

József [Ágost] főherceg /1872-1962/ 180

Juga, Velimir 329

Justh Gyula 1206

Kacsóh Pongrác 684

Kaczér Illés 1108

Kacziány Géza 181

Kaindl, Raimund Friedrich 411-412

Kajlós [Keller] Imre 824

Kálmán Miksa 1173

Kálmán Ödön 426

Kálvintéri I. Bangha Béla

Kant, Immánuel 21, 689, 706, 818, 832, 1059

Kapi Béla 1114

Káplány Géza 699

Karácsonyi János 363, 1208

Kármán Elemér 1334

Kármán Mór 830, 862, 994, 1001, 1013

Kármán Samu 1310

Károly Emánuel 781

Károly Rezső 567

Károlyi Mihály 1108

Károlyi Sándor 353, 471, 473

Karsai Sándor 1395

Kassák Lajos 1066

Katona Béla 153, 458

Katona József 1285, 1296, 1298

Katona Sándor 484

Kautsky, Kari 20, 26, 132

Kautz Gyula 892

Kaveggia Béla 1149

Kégl János 1086

Kelemen Sándor 1166

Kelen Ferenc 818, 917

Keller, Rudolf 491

Kellner, L. 133

Kemény Ferenc 43, 283, 286, 698, 700-01, 1016, 1024

Kemény Gyula 236

Kenczler [Kentzler] Hugó 1054, 1082

Kende Zsigmond 25, 101

Kenedi Géza 75, 640, 978, 1037

Kenedi László 1172

Kenéz Béla 145, 147, 181, 211, 440, 574, 576, 1094, 1185

Képes Ernő 831

Képes Ferenc 919

Képes L. Miklós 1392

Kerekes György 455, 1219

Kérészy Zoltán 289, 1216

Kernstok Károly 1076

Kertész Gyula 189

Kidd, Benjamin 863

Király Albert 934, 1175-76

Kisparti János 814

Kiss Adolf 1271, 1279-80

Kiss Géza 1187

Klasz Paul [Pál] 1290

Kletz Gábor 210

Klug Péter 317

Kmoskó Mihály 23

Knatohhull-Hugessen, C. M. 1212

Knoll István 1227

Kohl, Johann Georg 90

Koiss Géza 534

Kollontaj, Alexandra Mihajlovna 27

Kolosváry Bálint 751

Komáromi Sándor 480

Kont Ignác 7

Korányi Frigyes 1407

Korányi Sándor 1298, 1324, 1402, 1404

Komis Gyula 826, 912, 974, 999, 1025

Kosa Miklós 1273

Kossuth Ferenc 130, 549

Kossuth Lajos 1257

Kosutány Ignác 762

Kosutány Tamás 1037

Kovács Alajos 251

Kovács Gábor 18, 150, 157, 434, 690, 895, 940, 952

Kovács Gyula [Július] 443, 461

Kovács János 209

Kovács Jenő 517, 520

Kovács Lipót 756

Kovácsics Sándor 1323

Kovalevszkij, Makszim Makszimovics 714

Kováts Andor 79

Kováts Ferenc 434

Kozári Gyula 48, 844, 863

Kögler, Kari 1366

Kőhalmi Béla 29, 39, 935, 1065

- Körösfői Kriesch Aladár 1070
 Körösy József 54-56, 118, 208,
 1307
 Kralik, Richárd 412
 Krejcsi Rezső 466-77
 Krek, Johann 395
 Kreuzer Lipót 266, 479
 Kriesch Aladár 1. Körösfői
 Kriesch Aladár
 Kristóffy József 1203
 Krisztics Sándor 592
 Kropotkin, Petr Aleksze'evics
 [Péter] 19, 24/a, 914, 916
 Krödner, M. E. 1276
 Krúdy Gyula 384, 580, 1098
 Kun Béla jogász /1861-1934/
 1335, 1342, 1388
 Kun Béla a KMP alapítója /1886-
 1939/ 27-28, 271, 709, 1066,
 1096, 1160-61
 Kun Emil 241
 Kun József, barabási 613
 Kun Sámuel 16, 48
 Kunfi Zsigmond [Sigismond] 18,
 21, 27, 66, 132, 134, 305,
 639, 945, 948, 1010-11, 1060,
 1105
 Kunz Jenő 525, 715, 718
- Laczó Viktor 1279
 Ladányi Rezső 1154
 Láday István 1335, 1342
 Ladik Gusztáv 1407
 Lakits Perenc 1294
 Lakos Béla 18
 Laky Dezső 189
 Lamarck, Jean-Baptiste Antoine
 de 104
 Lamprecht, Kari 831
 Láncki Jenő 18, 21, 112, 774,
 805, 862
 Láncki Gyula 48, 10&6
 Láncki Leó 671, 793
 Landler Jenő 1181
 Láng Lajos 114
 Lányi Bertalan 1198
 Lányi Márton 1403
 Lányi Mór 175
 Laska Emil 832
 Lassalle, Ferdinánd 22, 26
 [Latinka] Latinca Sándor 985
 Latkóczy Imre 1345
- Lauber Dezső 1037
 Lavrov, Petr [Lawrov, Péter]
 19
 Lavotta Rudolf 1075
 Lázár Aurél 352
 Le Bon, Gustave 24/h, 68 6
 Lechner Tibor 822
 Lechnitzky Gyula 1021
 Le Dantec, Félix 24/a
 Legenyey Bodnár Péter 178
 Leger, Louis 405
 Leibniz, Gottfried Wilhelm
 818, 833-34, 966
 Lengyel Aurél 1330, 1342
 Lengyel Géza 132
 Lengyel Gyula 28
 Lengyel Zoltán 1181
 Lenhossék Mihály 93, 682-83
 Lenin, Vladimir Il'ics 27,
 29
 Leonardo da Vinci 1234
 Leopold Gusztáv 1086
 Leopold Lajos [Louis] ifj.
 24/a, 132, 181, 224, 252,
 465, 479, 492, 967, 1086
 Le Play, Frédéric 57, 109,
 122
 Lévay Lajos 182
 Leyret, Henrik 20
 Liebermann Leó 286, 1279,
 1298, 1319, 1407
 Liebknecht, Wilhelm 26
 Lilienfeld, Paul von 714
 Linder Béla 408, 710
 Lippay Zoltán 278
 Littke Aurél 1021, 1024
 Locke, John 835
 Lóczy Lajos 139, 918
 Loeh, Jacques 18
 Lombroso, Cesare 82
 Lóránd Jenő 25
 Lorencz Viktor 24/a
 Loria, Achille 20, 44, 74
 Lovas Sándor 225
 Lowell, A. Lawrence 605
 Löbl Vilmos 1310
 Löhrer Andor 195
 Lukács György jogász, minisz-
 ter /1865-1950/ 683
 Lukács György marxista filozó-
 fus, esztéta /1885-1971/
 352, 832, 862, 953, 1059,
 1061-62, 1064-65, 1073, 1078

- Lukács Kornél 28, 954
 Lukács Ödön 215
 Lukács Zoltán 452
 Lupas János 552
 Lyka Károly 862, 1057, 1072
- M. S. 451
 Mach, Ernst 152, 856
 Madarász Flóris 1215
 Máday Andor [André] 54, 85, 86, 115, 129, 250, 287, 295, 299-500, 506, 508, 506, 552, 649, 658, 678, 720, 1086, 1279, 1571
 Máday István 517
 Máday Izidor 1277
 Madzsar József 18, 21, 24/a, 104, 169, 695, 1297-98, 1524-1525, 1575, 1429
 Magyar Kázmér 1057
 Magyar Lajos 1109, 1405
 Magyary Géza 158, 669, 682-685, 726, 1407
 Mahler Lénárt 744
 Mailáth József [Josef, Josephus] 176, 242, 260, 542, 588, 457, 469, 562, 568, 1087, 1115, 1119, 1548
 Malasits Géza 1168
 Mailász József 571
 Maly Ferenc [Franz] 497
 Malthus, Thomas Robert 114, 142, 885
 Mandelló Gyula 58, 454, 487, 875-74, 1055, 1252, 1295, 1565
 Mandelló Károly [Karl] 1131, 1135
 Mann, Thomas 1076
 Mannheim Károly 15, 126, 872
 Marczali Henrik 51, 158, 194, 556, 591, 684, 1054, 1057
 Mária Terézia magyar királynő, osztrák császárnő /1717-1780/ 987
 Márki Hugó 109, 122, 440, 1035, 1057
 Márki Sándor 557, 908, 911, 1006, 1024, 1228, 1258, 1256
 Marschalkó János 1588
 Marton Ágostné 517
 Marton Andor 455
 Mártonfy Marcel 1421
 Marx, Karl 20, 26-29, 58-59, 711, 889, 915, 959, 942, 945, 949
 Masaryk, Tomáš Garrigue 152
 Matlekovits Sándor 159, 181, 451, 479-80, 507
 Mátyás I. magyar király /1443-1490/ 661
 Mattyasovszky Miklós 885
 Mauss, Herbert 89
 Mecsnikov, Il'ja Il'ics 105
 Medveczky Frigyes 25, 46, 61, 770, 857, 845, 910
 Mehely Kálmán 249, 1190, 1572
 Meller Simon 1057
 Melly Béla 215, 1404
 Menger, Anton 20, 24/a, 858
 Méray-Horváth Károly 18, 24/a, 78, 96, 117, 1086-87, 1199, 1204
 Meszlény Artúr 129, 515, 758, 1263
 Michels, Rohert 18, 132
 Migray József 779, 869, 920, 1014, 1027, 1086
 Mikes Lajos 24/h
 Miklóssy István 424, 1138
 Mikoss Aladár 677
 Mikszáth Kálmán ifj. 644
 Milcinovic, Andreas 395
- Milhaud, Edgard 132
 Milhoffer Sándor 235, 449
 Hill, John Stuart 48, 84
 Mitrovics Gyula 818, 867
 Mocsáry Lajos 1193, 1195
 Móczár József 1037
 Moldován Gergely 529
 Molnár Antal 1078
 Molnár Géza 1057, 1071, 1085
 Molnár Imre 245, 572
 Molnár István 1119
 Molnár Oszkár 1042
 Molnos-Kovács Béla 1409
 Montaigne, Michel Eyquem de 859
 Moór Gyula 721
 Moravcsik Ernő Emil 1542
 Móricz Miklós 466
 Móricz Zsigmond 581, 1099-1100

Morus, Thomas 818, 917
 Mössmer Pál 20
 Munkácsy Mihály 401
 Mutschenbacher Gyula 835
 Müller Ernőné 310
 Müller-Guttenbrunn, Adam 412, 415
 Müller Vilmos 166
 Nádai Pál 315, 1056, 1074, 1143
 Nadányi Emil 1207
 Nádas László 513
 Nagy Dénes 67
 Nagy Ferenc 17, 611, 1298
 Nagy Imre, T., 223
 Nagy József 818
 Nagy László 312, 314, 317, 960, 971
 Nagy Sándor 296, 749
 Nánássy György 21
 Navratil Ákos 9, 436, 440, 444, 470, 523, 727, 875, 882-883, 890, 1262
 Négyessy László 1037
 Nékám Lajos 1295, 1298, 1322, 1325
 Neményi Bertalan 200
 Neményi Imre 1031
 Nemes Lipót 317, 321, 1391
 Németh József 204, 557, 572
 Neugehoren Emil 329
 Nietzsche, Friedrich Wilhelm 20, 686, 818, 840-43, 920
 Nógrády László 163, 312, 316-317
 Novicow, Jacques 77
 Novitzky N. László 1169
 Nyegre László 220
 Nyulászi János 717

 Offergeld, Wilhelm 498
 Okolicsányi-Kuthy Dezső 1317
 Oppenheimer, Franz 18, 21, 66, 132
 Orel Géza 1020, 1026
 Ormos Ede 20, 24/a, 207, 838
 Ortvyar Tivadar 97
 Oslay Ferenc 1214
 Osztern Salamon Pál 18
 Ozorai Frigyes 998

 Pach Henrik [Heinrich] 1300, 1305, 1315, 1370
 Paikert Alajos 190
 Palágyi Menyhért 857-58
 Palante, Georges 24/b
 Pályi Sándor 1037, 1404
 Palócz László 244
 Pándy Kálmán 1314
 Pannekoek, Anton 27
 Pap Dávid 181, 450, 1187
 Pap Dezső 508, 1263, 1402
 Pap Géza 1263, 1271, 1298
 Pap Tibor 31
 Paris Frigyes 379, 931, 1092
 Pártos Szilárd 671
 Parvus I. Helphand, Alexander
 Pascal, Blaise, 818, 844-45
 Pauer Imre 17, 23, 48, 118, 1208
 Pauler Ákos 48, 802, 833, 837, 908
 Paur Ödön 564
 Pechány Adolf 329
 Peidl Gyula 1173
 Pekár Károly 68, 110, 855
 Pencz János 818
 Perényi Béla 191
 Péter János 827
 Péterfi Tibor 18
 Péterfy Jenő 818, 820
 Pethő Sándor 1261
 Pető Pál 554
 Petri Mór 1036-37
 Pikler Gyula [Július] 20, 48, 64, 118, 120-21, 583, 585, 712, 745, 962-63, 1037, 1086
 Pikler J. Gyula [J.] Július] 18, 152, 208, 358, 1101, 1298, 1304, 1429
 Pilch Jenő 1024
 Platón 818, 820, 846
 Platz Bonifác 94, 99
 Plopu György 753
 Podach Érich Frigyes 18, 936
 Pogány József 26, 105, 257, 673, 819, 914, 1063, 1067, 1106, 1110, 1124, 1153
 Poincaré, Henri 61
 Pokoly József 791
 Polányi Károly 22, 836, 1127, 1139

Pollacsek Cecília [Cecilie]
1104

Pollacsek Károlyné 1344

Pollák Illés 48, 265, 268,
713, 723, 1049

Pollock, Simon O. 382

Polónyi Géza 1402

Popovici, Aurele C. 338, 377

Popovics [Popovitsh], Milorad
1145

Pór Ödön 20, 44, 499

Posch Árpád 818

Posch Jenő 972, 974

Pottère-Pottiers Bruno de 177,
569

Preisich Kornél 1310

Prochnov József 1294

Prohászka Ottokár 683, 685,
785, 788, 864, 908, 1086,
1406

Prónai Antal 1215

Propper Sándor 1354

Pulszky Ágost 3, 48, 62-64,
331

Quetelet, Adolphe 114

Quint József 1021

Rába Sándor 1182

Rabel István 618

Rabinovits József 1111

Rácz Gyula [Jules] 18, 132,
235, 275, 632, 641, 952,
1024

Rácz Hanna I. Jakab Lászlóné
Rácz Hanna

Rácz Lajos 267, 514, 527, 833,
848, 852

Radek, Kari 27

Radisics Jenő 1037

Radó Sámuel 813

Radó Sándor 410, 1197

Raffay Pál 1404

Raffay Sándor 683

Rajczy Dezső 27

Rákóczi Ferenc, II. fejedelem
/1676-1735/ 1254, 1257-59

Rákosi Jenő 181, 352

Ranschburg Pál 93, 312, 317,
684, 974, 1342

Ráth Zoltán 17, 65, 140-41,
232, 511, 1361

Ratzel, Friedrich 90

Ratzenhofer, Gustav 20

Reclus, Elisée 90, 918

Rédei Dezső 1422

Rédei József 18, 642

Relkovic Nêda 1215

Renner, Karl 333, 601, 603,
909

Rényi József 626

Répay Dániel 317

Révai József 922, 1112

Révai Mór 414, 645

Révai Sámuel 1084

Révész Géza 833, 974

Révész Margit 1142, 1332

Révész Mihály 1150

Réz Mihály 17, 352, 640

Ricardo, Dávid 23, 885, 894

Riepekohl, Wilhelm 26

Rodbertus-Jagetzow, Johann
Karl 885

Róheim Géza 89

Roller Benő 436

Rónai Zoltán 18, 132, 640,
1173, 1263

Ross, Edward Alsworth 132

Róth Sándor 850

RottenMuller Pülöp 1342, 1388

Rousseau, Jean-Jacques 847-
848

Rubin László 22, 25, 772,
1139, 1141

Rubinek Gyula 138-39, 194,
227, 483

Rubinyi Mózes 365

Rudas László 24/a-25, 27-28,
40-41, 1229

Rudas Zoltán 29, 816

Rudnyanszky Endre 27-28

Ruffý Pál 1342, 1382

Ruskin, John 1347

Russel, Bertrand 21

Sáfrány Lajos 69

Salgó Jakab 958

Samassa János 422

Samassa, Paul 346

Sándor Aladár 20

Sándor Miklós [Nikolaus] 256

Sarbó Artúr 1403-04

Schack Béla 34, 443, 1037

Schandl Károly 471

Schächter Miksa 1294-95, 1347

- Schäffle, Albert Eberhard
Friedrich 66
- Schelling, Friedrich 849
- Schermann Egyed 291
- Schiller Bódog 1222
- Schiller Ottó 1057
- Schilling Endre 1346
- Schindler Gyula 1247
- Schmidt Mária 961
- Schmitt Jenő Henrik [Eugen
Heinrich] 766, 842, 860,
869, 899, 919, 1052, 1086
- Schneider Sándor 666
- Schneller István 689, 824,
986, 1029
- Schoditsch Lajos 1418
- Scholtz Kornél 1316
- Schopenhauer, Ártúr 818
- Schopff Kálmán 1400
- Schöner Dezső 26
- Schreiber Emilé 1287
- Schröder Béla 202
- Schubert Zsigmond 1168
- Schulpe György 808, 1351,
1413, 1420
- Schuschny Henrik 286, 1310
- Schustler Emília 1237
- Schwartner Márton 114
- Schwarz Gusztáv 1. Szász-
Schwarz Gusztáv
- Schwegler, Albert 818, 867
- Schweigler Lázár 84
- Schwimmer Rózsa 1. Bédy-
Schwimmer Rózsa
- Scotus Viator 1. Seton-Watson,
Robert William
- Sebess Dénes 205, 359, 760,
1246
- Sebestyén Gyula 35
- Sebestyén Károly 818
- Sellers, Edith 1383
- Selymes Károly [Charles] 132
- Semayer Vilibald 93
- Serédi Lajos 865
- Sergi, Giuseppe 132
- Seton-Watson, Robert William
343-44, 389-90, 396,
604, 634, 654
- Sikabonyi Antal 1079
- Simon József Sándor 846
- Simon Péter 180
- Simon Sándor 120
- Sipőcz László 754
- Skerlecz Miklós 1260
- Small, Albion W.- 132
- Smith, Adam 885
- Sobó Jenő 1235
- Sombart, Werner 20, 692
- Somló Bódog 18, 20, 48, 68,
71, 78, 110-11, 124, 711,
716, 728-29, 732, 798, 810,
838, 862, 866, 887, 955,
1085
- Somogyi Béla 26, 504, 1008,
1128
- Somogyi Manó 50, 106, 327,
440, 453, 524, 552, 888,
1144, 1162
- Somogyi Mihály 1297
- Sosnosky, Theodor 391
- Spády Adél 1142
- Spencer, Herbert 20-21, 48,
67-69, 76, 78-79, 81, 84,
711, 863, 966, 1087
- Spinoza, Benedictus [Baruch]
818, 833, 850
- Springer, Rudolf 1. Renner,
Karl
- Stammhammer, Josef 6
- Stammler, Rudolf 711, 721
- Stankovits Szilárd 1037
- Stassik Ferenc 221
- Steed, Henry Wickham 607
- Steier Lajos 352, 400, 408
- Stein Fülöp 1262, 1274, 1279-
1280
- Stein Lajos [Ludvig] 74, 118,
123, 129, 862
- Stein, Lorenz von 119
- Stern Sándor 540, 1405
- Stirner, Max 921
- Strindberg, August 1076
- Strophantus 25
- Stúr, Ludovit [Louis] 402
- Stürgkh, Karl 1153
- Sugár Ignác 323
- Sugár Ottó 494
- Sváby Frigyes 1241
- Svastits Vilmosné 1297

- Szabados Sándor 20, 26-28
 Szabó Dezső 18, 50, 1068
 Szabó Endre 809
 Szabó Ervin 1-3, 18-19, 21,
 27, 30, 58, 313, 334, 530,
 543, 547, 623, 670, 889, 915,
 922, 927, 930, 932, 938-39,
 1037, 1039, 1065, 1086, 1103,
 1146-47, 1155, 1157, 1179,
 1213, 1243, 1268, 1411
 Szabó Gyula 1350
 Szabó Jenő 794
 Szabó László 983, 1002, 1021
 Szabó Oreszt 329
 Szabó Sándor 1298
 Szabolcsi Lajos 429
 Szádeczky Lajos 1220
 Szakolczai Árpád 1187
 Szalay János 435
 Szalay Károly 763, 1017, 1134,
 1140
 Szalay Mihály 1206, 1265
 Szalay Sándor 245
 Szamuely Tibor 27
 Szana Sándor 167-68, 319,
 1142, 1298, 1306, 1340, 1342
 Szántó Béla 535, 1177
 Szántó I. Béla 1336
 Szántó Győző 1422
 Szántó Hugó 25
 Szántó Menyhért [Melchior] 12,
 238, 468, 555, 1262-63, 1374
 Szász Irén 317
 Szász Zoltán 132, 292
 Szász-Schwarz Gusztáv 683,
 1037
 Szeberényi Lajos Zsigmond 253,
 572, 1151
 Széchenyi Imre 160
 Széchenyi István 17, 877-78,
 880, 900, 908, 990
 Szegh Dezső 662
 Székács Antal 301, 1007, 1271
 Székely Aladár 18, 906
 Székely Artúr 22, 25, 429
 Székely Ferenc 429, 1187
 Székely Vladimír 1281
 Szekfü Gyula 594, 1208, 1254-
 1259
 Szelényi Ödön 824, 959
 Szemenyei Kornél 666
 Szemere Samu 818, 825, 833,
 862
 Szende Pál 18, 21-22, 132,
 456, 467, 479, 571, 633,
 640, 1137, 1187, 1239
 Szendrey Bálint 1262
 Szentiványi Ferenc 164
 Szeremlei Samu 217
 Szigetvári Iván 1055
 Szilágyi Artúr Károly 1386
 Szilágyi Károly 358
 Szilárd Ödön 921
 Szilassy Laura I. Fejérvány
 Imréné Szilassy Laura
 Szilassy Zoltán 172
 Szilvek Lajos 764
 Szily Kálmán 880
 Szirtes Artúr 18, 519, 724-
 725, 731, 733-34, 928, 1122,
 1125, 1170
 Szladits Károly 1404
 Szókratész 818
 Szontágh Gusztáv 867
 Szönyey Lóránt 518
 Sztérényi József [Joseph]
 158, 327, 463, 488-89, 549,

 Sztójanovits Jenő 1037

 Tábori Kornél 1281, 1336
 Tagányi Károly 735
 Taine, Hippolyte Adolphe 48,
 818, 851, 863, 1071
 Takács Mária 1248
 Tankó Béla 824
 Tarczai Lajos 1168
 Tarde, Gábor de 116, 1330
 Tas József 1337
 Tauffer Vilmos 1298, 1378
 Tauszk Ferenc 1318
 Taylor, Frederic Winslow 517-
 518, 520
 Tegze Gyula I. Teghze Gyula
 Teghze Gyula 52, 74, 118,
 124/h, 129, 288, 587, 691,
 719, 768, 806, 1086
 Tél Ferenc 1342
 Teleki Pál 92, 187, 583, 1410
 Teleki Sándorné 1142
 Temesváry Rezső 146, 1262,
 1310
 Térffy Gyula 1407
 Téry Ödön 1037
 Tessedik Sámuel 70

- Teszarsz Károly 1168
 Teutech, Friedrich 412-13
 Thewrewk Atzrél I. Török Aurél,
 Ponori Thewrewk
 Thirring Gusztáv 17, 54, 107,
 165, 170, 179, 181, 208, 215,
 1242, 1419
 Thünen, Johann Heinrich 885
 Tihanyi Mór 358
 Timár Szaniszló 20
 Timon Ákos 736, 1034, 1037,
 1222
 Tisza István 683, 789, 1194
 Tolsztoj, Lev Mikolaevics 863,
 920, 945
 Tomcsányi Vilmos Pál 88
 Tomor Ernő 91, 1321
 Tonelli Sándor 466, 476, 479,
 484
 Torday Ferenc 1291, 1396
 Tóth Rezső 1037
 Tourtzer, H. 402
 Tönnies, Ferdinánd 77
 Török Aurél, Ponori Thewrewk
 82, 118
 Török Pál 1257
 Trockij, Lev Lavidovics 29
 Trócsányi József 759
 Tuka Béla 907
 Túrán Bódog 263
 Turcsányi Imre 1379, 1394
 Túri Béla 692
 Turnowsky Sándor 686, 746
- Újlaki Géza 1158
 Ullmann Gyula 462
 Úrhegyi Alajos 317, 1021
 Ūrmösi József 775, 787
- Vaccaro, Michelangelo 132
 Vadnay Andor 239
 Vadnay Tibor 578, 947
 Vágó József 438, 466, 484,
 1263, 1426
 Vajna Károly 1329
 Valentény Gáspár 1249
 Vámbéry Rusztem 18, 64, 68,
 110, 737, 1065, 1279, 1342
 Vámos Jenő 24/a, 445
 Vanczák János 26, 1165, 1173
- Vandervelde, Émile 20, 132
 Váradi Antal 1037
 Váradi Irma 8
 Várady Zsigmond 21, 566, 635,
 640, 1393
 Varga Béla 824
 Varga Ferenc 739
 Varga Jenő 18, 26, 135-36,
 139, 188, 446-47, 484-85,
 516, 522, 861-62, 896, 1102,
 1168, 1173, 1429
 Varga Nagy István 1350
 Vargha Gyula 53, 65, 130, 181
 Várhidy Lajos 215
 Varjas Sándor 18, 42, 59, 862,
 897, 964, 1113
 Varjassy Lajos 466
 Várkonyi István 1146
 Varlez, Louis 543, 1268
 Varró István [Stefán] 4-5,
 13-14, 466, 476, 536, 1369
 Varsányi Emil 358
 Varsányi Géza 1262
 Vas Béla 18
 Vásárhelyi Zoltán 560
 Vázsonyi Jenő 1364
 Végess Sándorné 1037
 Végh József 1021
 Végvári István 988
 Venetianer Lajos 429
 Veritas [álnév] 368
 Vértes [?] 18, 936
 Vértes 0. József 317, 1310
 Vészi József 1086
 Vezsenyi Béla. 20
 Vida Sándor 818, 833, 839,
 862, 1023
 Vitéz Géza, illyefalvi 10,
 115, 143, 148-49, 609, 903
 Vizaknay Antal 1275
 Vörös István 1252
 Vörösváry Ferenc 684, 1037
- Wahlner Aladár 240
 Waldapfel János 862, 1037
 Wallace, Alfréd Russel 132
 Ward, Lester Frank 20, 77,
 116
 Webb, Beatrice és Sidney 20,
 1273
 Weber, Henrik 1106

- Wein, Dezső 1037
Weis István 622
Weiser Ella 1. Harkányiné Weiser Ella
Weiss Manfréd 652
Wekerle Sándor 462
Weltner Jakab 26, 137, 246, 286, 1160, 1171
Weltzl Károly 733
Werbőczy István 18
Wertheimer Manó 740
Wessely Anna 1077
Westermarck, Edward 24/a, 78
Weszely Ödön 35, 830, 862, 995
Wiesner J. Emil 817
Wildner Ödön 20, 545, 843, 879, 1037, 1263, 1342, 1354
Willhelm Szidónia 302
Wittmann Ernő 650
Wlassics Gyula [Július] 693
Wolfner Pál 1. Farkas Pál
Wundt, Wilhelm 48, 692, 852, 977
- Zachár Gyula 481
Zágoni István 643
Zalai Béla 20, 24/a, 811, 862, 1059 -
Zatureczky László 796
Zemplén Győző 1034
Ziegler Nándor 482
Zigány Árpád 1200
Zigány Zoltán 132, 632, 1018
Zipernovszky Károly 700
Zipernovszky Károlyné 700
Zoch Smáuel 352
Zsilinszky Mihály 908

TÁRGYMUTATÓ

Abauj-Torna megye 1283

adóügy 18/28, 18/48, 21/4, 455-56, 467, 885, 1095, 1221, 1233, 1424

Adria-tenger 665, 668

Afrika 635, 887

agrárius szervezetek 1. Magyar Gazdaszövetség, OMGE

agrárkérdés 556-58, 563, 569, 1246

agrármozgalmak 18/18, 173, 239., 242-43, 253, 557, 565, 568, 1151, 1183, 1238

agrárproletariátus 173, 238-39, 242, 247, 553, 565, 575, 1092

agrárreform 1. földreform

Alföld 166, 238, 253, 435, 579

alkalmazottak 266-67, 749, 1407. 1. még: tisztviselők

alkoholellenes mozgalmak 1274, 1277-80, 1282, 1283, 1288

alkoholizmus 151, 515, 1236, 1262/16-41, 1276-80, 1282-85, 1288-89, 1403

alkotmány, alkotmánytan 22/10, 26/4, 1331 234, 584, 588, 590-591, 593, 628, 730, 736, 1198, 1201, 1205, 1212. L. még: állam, államelméletek

állam 18/39, 27/6, 124/b, 346, 350, 383, 498, 582-97, 609, 648, 686, 791, 812, 850, 899, 902, 908-09, 928-29, 931, 979, 1018, 1084-85, 1417. L. még: alkotmány, alkotmánytan, államelmélet, államjog, hatalom, Osztrák-Magyar Monarchia

államelméletek 18/50, 583-85, 588-94, 712, 846, 850, 902-03, 909, 923, 937

államjog 20, 582, 591, 730. L. még: közjog

állampolgári jogok 1. szabadságjogok

állampolgári nevelés 1022

Amerikai Egyesült Államok 131, 175, 190-201, 512, 560, 635, 644, 941, 943, 1038, 1117

anarchizmus 19/7, 24/a, 914-16, 918-21, 923-25, 933, 1086, 1153

Anglia 1. Nagy-Britannia

Angyalföld 521

antialkoholizmus 1. alkoholizmus, alkoholelles mozgalmak

antiklerikalizmus 778, 782-85, 1156

antiszemitizmus 1. zsidókérdés

antropológia 82, 89, 95, 97, 99-101, 585. L. még: darwinizmus

anya- és csecsemővédelem 280, 1142, 1560, 1575-78, 1590, 1405.
L. még: gyermekvédelem

arisztokrácia 1222, 1228, 1251

asszimiláció 555-58, 450. L. még: nemzetiségi kérdés, zsidó-
kérdés

ateizmus 765, 769, 775

Az átmenetgazdasági minisztérium kiadványai /sorozat/ 456

Ausztrália 887

Ausztria 115, 128, 155, 185, 555, 558, 591, 451, 464

Ázsia 655, 792

Bácska 175

Balkán-kérdés 648, 659, 662, 664, 666-67, 669, 675. L. még:
Osztrák-Magyar Monarchia

bányászok 257, 240, 246, 248, 574

baptisták 790

Baranya megye 161

béke, békemozgalom 21/1, 658, 678, 682, 695, 698-710

Békés megye 259

bevándorlás 170, 206, 552

Bodrogek 178

bolgárok 529, 587, 596

Bosznia-Hercegovina 662, 669, 671, 795

börtönügy 741, 750, 1290, 1527, 1529, 1549-50

Budapest 165-69, 208, 210, 214, 219, 520-22, 416, 462, 481-82,
505, 1016, 1059, 1265, 1269, 1278-79, 1281, 1288, 1556, 1558,
1560, 1588, 1411, 1414-16, 1419, 1424-25, 1427-28

buddhizmus 774, 940

Bukarest 564

Bulgária 155, 667

bűnözés 1. kriminálpszociológia

büntetőjog 280, 714, 716, 726, 730, 737-50, 957, 1279, 1287-88, 1333, 1339, 1341, 1397

büntetőjogi reform 737, 739, 741, 748

bürokrácia 595, 611, 755

céhek története 1215, 1219-20, 1235, 1239, 1247, 1249, 1252

cigánykérdés 420/b-423

család 102-03, 108, 144, 281, 287-68, 292, 311, 319, 332, 583, 735, 761, 944, 989, 1135, 1237, 1251, 1404. L. még: házasság

Csanád megye 239

csángók 230, 365, 367

csecsemő- és gyermekhalandóság 165-69, 1306, 1373-74, 1387.

L. még: anya- és csecsemővédelem, gyermekegészségügy, gyermekvédelem

csecsemővédelem 1, anya- és csecsemővédelem

cselédék, háztartási 18/26, 245, 1377

Csík megye /Erdély/ /Románia/ 223

Csíkmenaság /Erdély/ /Románia/ 222

Csongrád megye 239

Dalmácia 660

Dánia 257, 578

darwinizmus ld. /37, 21/3, 21/10, 21/2 /1918-19/, 91, 94-105, 681, 686, 801, 1385, 1387

Debrecen 18/63, 554, 1422

Dél-Amerika 202

Dél-Bihar 231

Délvidék 177, 206

demográfia 1. népesedési kérdések

demokrácia 18/15, 18/40, 18/55, 20, 29/1, 623, 639, 644-45, 723, 734, 850, 907

diákok 19/1-2, 22/9, 313, 320, 322, 334, 1015. L. még: Galilei Kör

drágaság 474-85, 1351

Dunántúl 171-72

dzsentrí 276-78, 553, 424

egészségügy 1. közegészségügy

egyén és társadalom 17, 203, 589, 723, 910, 956, 961, 969, 1085

egyetem 682, 800, 986, 1015, 1025

egyház 131, 289, 357, 368, 566, 762, 764, 766, 779, 788-90, 899, 945, 1018, 1216, 1224. L. még: antiklerikalizmus, katolicizmus, keresztényszocializmus, klerikalizmus, papság, vallás

- és állam: 18/14, 131, 616, 762, 766, 771, 1019, 1093

- egyházjog: 732, 762, 780, 793

egyke 18/38, 159-64

életmód 18/67, 97, 131, 151, 196, 199, 209, 213, 223, 226, 229, 231, 236, 257, 329, 332, 361, 392, 401, 859, 955, 958, 1014, 1056, 1072, 1163, 1228, 1247, 1251, 1276, 1297

elhagyott gyermekek 167-68, 1394-97

elnyomás 1. hatalom

emberfajták 24/a, 93, 345, 354, 418-33, 713, 1089. L. még: cigánykérdés, zsidókérdés

építészet 231, 1080, 1412, 1417, 1427-28

Erdély 205, 361, 363, 371-74, 376-77, 466, 594, 605, 643, 1217

erkölcs 20, 29/17-18, 280, 302, 429, 729, 732, 740, 765, 767, 798-817, 821, 838, 840-43, 982, 1051, 1281, 1391, 1399. L. még:

- erkölcsi nevelés, etika, háború és erkölcs, társadalomerkölcsi jelenségek, vallás és erkölcs

erkölcsi nevelés 315, 807, 814, 1346

érték 866, 870, 999, 1050-51, 1055, 1057

Értekezések a filozófiai és társadalmi tudományok köréből /sorozat/ 23

Értekezések a társadalmi tudományok köréből /sorozat/ 17

Értekezések a történeti tudományok köréből /sorozat/ 1208

értelmiség 28/11.4, 259, 262-65, 268-71, 934, 953, 986, 1014, 1065, 1067-68, 1074, 1081, 1122, 1126-27, 1129-41, 1303-04, 1347, 1364. L. még: mémók, orvosok, papok, pedagógusok, ügyvédek

Erzsébet Népakadémia 684

esztétika 833, 841, 851, 853, 862, 965, 1047-60, 1062-64, 1071, 1076-78, 1082

etika 21/b, 280, 742, 770, 798-99, 801-05, 808, 810-11, 820-821, 840-43, 848, 869, 910, 953, 959. 1. még: szociológia és etika

etnográfia 1. néprajz

etnológia 84, 89, 887, 898, 975, 977

- eugenika 91, 100, 102-04, 290
 Európa 18/10, 635, 644, 887
 evolúció 1. társadalmi fejlődés
 ex-lex állapot 1198, 1201. L. még: vármegyei ellenállás
- fajnemesítés 1. eugenika
 falu 18/47, 22/6, 160-62, 222, 227-29, 231, 425, 616, 622, 717, 1037. L. még: házközösségek, közigazgatás, településszociológia
 Fejér megye 580
 Fekete-Körös völgye 229
 felsőoktatás 33, 38, 47, 991, 1015, 1025, 1008, 1013, 1045, 1143. L. még: egyetem, oktatás
 Felvidék 174
 Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület 403
 feminizmus 18/21, 287, 293, 297, 302, 305-06, 765, 1135, 1142
 feudalizmus 1. történeti szociológia
 fiatalok bűnözők 321, 737, 746-47, 1335-46, 1387, 1391, 1397, 1399
 filozófia, filozófiai elméletek 20, 21/1 /1918-19/, 21/2 /1918-19/, 24/a, 98, 706, 773, 833, 853-54, 857-64, 866-72, 901, 917, 924, 972, 1023, 1037, 1049, 1059, 1071, 1076. L. még: jogbölcselet, marxizmus, társadalomelméletek, történetfilozófia, vallásbölcselet - filozófiatörténet: 797, 853-72
 Filozófiai írók Tára /sorozat/ 818
 filozófusok 819-52, 863-64, 867, 869, 910, 917, 919-21, 945, 966, 1048, 1058-59
 fogyasztás 1, életmód
 forradalom 27/7, 27/9, 27/12-13, 27/22, 29/11-12, 383. 3103-13, 1245. L. még: polgári demokratikus forradalom, szocialista forradalom
 földbirtokosok 272, 275, 330, 471, 473, 570, 1129, 1222. L. még: földbirtokviszonyok, kis- és középbirtokosok
 földbirtokviszonyok 184, 233, 273-74, 373, 435, 561, 570, 572, 576, 760, 885, 1094-95, 1246. L. még: földbirtokosok, kis- és középbirtokosok, nagybirtokrendszer, szekularizáció
 földrajztudomány 1. társadalmi földrajz, geopolitika
 földreform 24/a/10/, 26/23, 27/2, 28/1.5-6, 428, 445, 571, 577, 760, 1091-102, 1406
 Franciaország 18/14, 651, 909, 1003, 1008, 1077, 1103
 Függetlenségi Párt 1108, 1129, 1158, 1195, 1199, 1206-07, 1212

Galilei füzetek /sorozat/ 25

Galilei Kör 320, 783, 1138-39, 1141, 1143

Galilei Kör könyvtára /sorozat/ 22

gazdaságszociológia 18/45, 18/51; 18/56, 28/11.6, 123, 127, 129-31, 153, 158, 232, 330, 332, 349, 399, 434-85, 561, 602, 610, 639, 648, 652, 655-56, 662, 665, 670-71, 727, 733, 882-83, 887, 893, 895, 896, 1271, 1289, 1424. L. még: magyar közgazdasági problémák, mezőgazdaság

Genf 1418

geopolitika 139

görög katolikus vallás 794

gyarmatosítás 1. imperializmus

gyermekbűnözés 1. fiataikorú bűnözők

gyermekegészségügy 312/3, 319, 1282, 1307-13. ld. még: anya- és csecsemővédelem, csecsemő- és gyermekhalandóság

gyermek helyzete 163, 165, 319, 321, 1014, 1391-401. L. még: egyke, fiataikorú bűnözők, gyermekmunka, gyermekvédelem, hadiárva, házasságon kívül született gyermekek, ifjúság

gyermekhalandóság 1. csecsemő- és gyermekhalandóság

gyermeklélektan 312, 315, 317, 746, 960, 971, 1384, 1391

gyermekmunka 324, 326-27, 505, 534, 536, 1389, ld. még: tanoncok

Gyermektanulmányi könyvtár /sorozat/ 312

Gyermektanulmányi Múzeum 314

gyermekvédelem 167-68, 215, 228, 317, 327, 753, 1262/15, 1282, 1290, 1337, 1351-52, 1374, 1379-401, 1404. 1420. L. még: anya- és csecsemővédelem, fiataikorú bűnözők, gyermekmunka, hadiárva

háború 18/56, 18/58, 18/61, 26/6, 26/13, 26/26, 27/3, 27/10,

29/11-12, 134-37, 257, 307, 312/5, 428, 466, 606, 654, 669,

673-97, 704-05, 709, 815, 968, 985, 1024, 1089, 1152. L. még:

béke-mozgalom, hadifoglyok, hadsereg, imperializmus, militarizmus

- és egészségügy: 682, 695, 697, 968, 1322, 1403-04. L. még: hadirokkantak

- és erkölcs: 689, 692-93, 815, 1333

- filozófiája: 682, 686, 694, 912

- és gazdasági élet: 466-67, 670, 675, 690, 695, 697, 894, 1297, 1356, 1402-03, 1427-28

- és iskola: 682, 694, 971, 1021, 1024

- és jog: 691, 693, 1404, 1333

- és kultúra: 671, 684, 689, 692, 694, 1079

- és szociálpolitika: 1356-58, 1402-10, 1428. L. még: hadiárva, hadirokkantak

- és vallás: 677, 682-83, 685, 692, 779

Habshurg politika 605, 607, 987, 1240
 hadiárvak 1391, 1404
 hadifoglyok 688, 695
 hadirokkantak 103, 1360, 1402, 1404-10
 hadsereg 134-37, 276, 647, 671, 674, 677, 699, 708, 710, 749, 1407
 Hágai egyezmény 650, 691, 702
 hatalom 587, 589, 591, 596-97, 602, 609, 723, 729, 744
 hátrányos helyzetű fiatalok 318-22. L. még: elhagyott gyermekek, diákok
 házasság 24/9, 91, 108 279-92, 296, 298, 302, 311, 351, 757.
 L. még: család, magánjog
 házasságon kívül született gyermekek 215, 284, 318, 753-54, 1373, 1392-93, 1398, 1400
 háziipar 1. kisipar, háziipar
 háztartási alkalmazottak 1. cselédek, háztartási
 hitelügy 1. pénz- és hitelügy
 Hódmezővásárhely 217, 435/1
 Hollandia 909
 horvátok 366, 388-91, 394-96, 649, 1145, 1214, 1260
 Horvátország 175, 390-91, 591, 605, 649
 Huszadik Század Könyvtára /sorozat/ 18

ideológiák 336, 352, 558, 862, 899

ifjómunkások 1. tanoncok

ifjúság 19/7, 312-27, ^334, 1031, 1036-37, 1388. 1391, 1399. L. még: diákok, egészségügy, fiatalok bűnözők, gyermekek helyzete, gyermeklélektan, gyermekvédelem

imperializmus 18/59, 27/10, 27/17, 28/II.7, 134, 136-37, 351, 659-73, 679-80, 687, 689, 692, 694, 696, 1089. L. még: háború

India 774, 792

Internacionálé

- első: 27/21, 1144
- harmadik: 26/24

ipar 20, 224, 323, 444, 453-54, 458, 464-66, 486-522, 568, 652, 660, 876, 1220, 1235, 1242, 1405, 1415, 1417. ld. még: gazdaság-szociológia, kisipar, háziipar, kartellek, trösztök

iparművészet 1. képző- és iparművészet

Ipartörvény 533-34, 549

irodalom 384, 433, 809, 851, 862, 970, 982, 1037, 1052, 1061-64, 1067-68, 1076, 1079, 1098-1100, 1236. L. még: olvasásszociológia
 Írország 134

iskola /elemi és közép-/ 368, 403, 971, 989, 993, 998, 1006, 1009, 1014, 1017-23, 1037. ld. még: háború és iskola, oktatás, oktatási reform

iskolán kívüli népművelés 1. szabadoktatás

iszlám vallás 792-93

Jászság 426

Játék 312/1, 315-16

jobbágyság 1. történeti szociológia

jog 18/1, 18/40, 38/52-53, 62-ft, 120-21, 138, 279-60, 306, 470, 511, 513, 669, 678, 691, 702, 711-61, 780, 793, 837, 882-83, 1001, 1037, 1099, 1149, 1190, 1225. L. még: államjog, büntetőjog, egyházjog, jogalkalmazás, jogbölcsélet, jogtörténet, közjog, magánjog, szokásjog, választójog
 jogalkalmazás 20, 755, 1153, 1181, 1253, 1343-44, 1401
 jogászok 18/43, 52, 259, 262, 265, 268, 726, 730, 743, 755
 jogbölcsélet 62-64, 120-21, 585, 711-36, 745, 838, 910
 jogtörténet 585, 614, 616-17, 620, 691, 712, 719, 736, 738, 749-50

kárpátukránok 378-85, 1009

kartellek és trösztök 501, 510-16

Kassa 1219

katolicizmus 771, 774, 780-88

katolikus egyház 289, 566, 774-75, 781-62, 784-85, 791, 981, 1003, 1213, 1216

katonaság 1. hadsereg

Kecskemét 18/51

Kelet-Európa 605

képző- és iparművészet 1070, 1072-73, 1076-77, 1081-82

kereskedelem 18/11, 437-38, 441-42, 453-55, 464, 466, 485, 498, 660, 662, 876, 887, 1235. 1. még: gazdaságszociológia

kereszténység 702, 765, 770-71, 779, 899, 924, 940, 1087, 1090, 1216, 1228

keresztényszocializmus 26/18, 771, 785, 788, 904, 1086, 1114-1115, 1121, 1123, 1128-29, 1168

- kis- és középbirtokosok 752, 1126, 1154. L. még: parasztság
- kisipar, háziipar 457, 490, 495, 502-09, 1081
- kivándorlás Amerikába 190-203
- kivándorlás 1. migráció
- klerikalizmus 18/14, 380-81, 633, 764, 784, 786, 981, 1010, 1138
- kollektív szerződés 527, 1170
- Kolozsvár 1015
- Kommunista könyvtár /sorozat/ 27
- kommunista program 27/12, 27/18, 28/II.3, 29/2-3, 311, 521, 816, 936, 1096, 1160-61
- Kommunisták Magyarországi Pártja 27/1, 27/12, 1160-61, 1129
- kongresszusok 215, 461-62, 572, 656, 741, 1034, 1037, 1115, 1278-80, 1282, 1288, 1391, 1418
- könyvtárak 1, 3, 1031, 1037-39, 1043-45, 1061
- közegészségügy 18, 20-21, 24, 37, 40, 146, 151, 219, 733, 1014, 1262, 1290-306, 1314, 1347, 1373-78, 1402-04, 1418, 1429.
- L. még: anya- és csecsemővédelem, gyermekegészségügy, háború és egészségügy, munkáegészségügy
- közegészségügyi ellátottság 488, 1299-306
- Közép-Európa eszme 18/60, 462-63, 647, 652-56, 687, 704, 929
- középkor 1. történeti szociológia
- középrétegek 18/24, 18/43, 258-71, 457, 1154, 1346. L. még: alkalmazottak, dzsentri, értelmiség, tisztviselők
- közgazdasági írók 876-78, 880, 884-85, 888-91, 894, 908
- közigazgatás 138, 143, 332, 589-91, 594-95, 608-14, 626, 1283, 1416, 1423. L. még: falu, közigazgatástan, megye, önkormányzat, város
- közigazgatási reform 610, 614, 618, 730
- közigazgatástan 584, 613-14
- közjog 582, 598, 600, 609, 614, 621, 624, 627. L. még: államjog
- közlekedés 219, 441, 458, 496, 498, 1179-82, 1424
- közoktatás 228, 357, 807, 987, 992, 1001, 1005, 1008-09, 1011-1013, 1016, 1018, 1027-28. L. még: iskola, oktatás, oktatási reform
- községek 1. falu
- közvélemény 1. vélemény, -formálás
- Krassó-Szörény megye 387
- kriminálpedagógia 1332, 1334

kriminálszociológia 82, 317, 321, 711, 714, 737, 740, 743, 957, 1326-46. L. még: "büntetőjog, fiatalokú bűnözők"
 kultúra 18/13, 39, 127, 340, 349, 360, 392, 399, 459, 788, 808, 859, 1017, 1076, 1080

lakásügy 18/65, 151, 219, 485, 1014, 1276, 1291, 1319, 1323, 1338, 1347, 1411-29
 leninizmus 935
 liberalizmus 335, 613, 902, 907, 1086
 Lippa /Temes megye/ /Románia/ 18/33
 London 1282

magánjog 18/52, 751-61, 803, 1392-93, 1398, 1400, 1404
 Magyar Gazdaszövetség 35, 176, 1119
 Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége 1. GYOSZ
 magyar közgazdasági problémák 448-67, 690, 877-78, 880-81, 884. ld. még: gazdaszociológia, "Közép-Európa eszme"

Magyar Tanácsköztársaság 1. Tanácsköztársaság
 Magyar Társadalomtudományi Egyesület 11, 35, 572, 1034, 1295
 Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete 325, 501, 1120

Magyarország földrajza 139

Magyarországi Szociáldemokrata Párt 631, 673, 1129, 1145-47, 1154-61. L. még: szociáldemokrácia

magyarosítás 1, nemzetiségi kérdés

malthuziánizmus 114, 142, 150, 157

Máramaros megye 220

marxizmus 20, 22/12, 26/7, 26/10, 26/13, 26/15-16, 27/1, 29/6-7, 786, 804, 815, 889, 915, 932, 937, 939-42, 944, 949, 953

megye 1. vármegye

mérnökök 264, 1364

mezőgazdaság 18/29, 18/49, 20, 24/a/7, 108, 173, 182, 184, 225, 239, 361, 445, 454, 457-58, 464-66, 471, 478, 489, 498, 550, 555-81, 717, 752, 787, 1095, 1097, 1101-02, 1119, 1348, 1355. L. még: földbirtokviszonyok, földreform, gazdaszociológia

Mezőtúr 435/2, 1252

migráció 102, 132, 170-203, 216, 220, 239, 253, 379, 465, 491, 501, 565, 568, 760, 941, 1148, 1270, 1348. L. még: kivándorlás
 Amerikába

- militarizmus 68, 134, 136-37, 692, 699, 707, 710
 Miskolc 174
 Mittel-Európa eszme 1. Közép-Európa eszme
 Moldva /Románia/ 230
 mozi 1346
 munka 1. munkaszociológia
 munkaerőkérdés 1. munkaszociológia
 munkaiskola 998, 1020
 munkáltatói szervezetek 1114-29. Id. még: iparszociológia, tökések
 Munkapárt /a Szabadelvű Párt utóda/ 1. Szabadelvű Párt
 munkásbiztosítás 240, 496, 508, 1263/6, 1266, 1300, 1361-72
 munkáegészségügy 251, 1014, 1276, 1279-1302, 1305, 1389, 1420
 munkáskertek 1422
 Munkáskönyvtár /sorozat/ 26
 munkáslakások 1014, 1413, 1415, 1417, 1420-22, 1424-25
 munkásmozgalom 18/2, 18/32, 18/68, 26/30, 58-59, 128, 131, 521, 631, 639, 789, 904, 922, 931-32, 939, 944, 953-54. L. még: keresztényszocializmus, Kommunisták Magyarországi Pártja, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, munkáspártok, proletárdiktatúra, szociáldemokrácia, szocialista forradalom, szocializmus
 munkásmozgalom külföldön 26/13, 27/9, 27/22, 58, 59, 131, 134, 136-37, 512, 943, 948, 1113, 1132
 munkásnők 295, 299-300, 303-05, 307, 309, 508-09, 532, 536, 1037, 1302
 munkásoktatás 32, 1032, 1037, 1039, 1042. L. még: szabadoktatás
 munkásosztály 106, 237-251, 484, 488, 524, 526, 528-29, 532, 535, 540, 546-47, 553, 596, 785, 941, 953, 1037, 1276, 1420.
 L. még: agrárproletariátus, gazdaszociológia, iparszociológia, munkásbiztosítás, munkáegészségügy, munkáslakások, munkásmozgalom, munkásnők, munkaszociológia, tanoncok
 – és kultúra: 174, 781, 1037, 1063-63, 1421. L. még: szabadoktatás
 munkáspártok 1154-61. L. még: Kommunisták Magyarországi Pártja, Magyarországi Szociáldemokrata Párt
 munkásvédelem 1. munkásbiztosítás
 munkaszociológia 26/11, 158, 199, 299, 308, 324, 444-45, 465-66, 501, 523-54, 750, 1232, 1402, 1405, 1407, 1420. L. még: gazdaszociológia, gyermekmunka, iparszociológia, munkásosztály, női munka, sztrájk
 – munka: 525, 528, 688, 932, 958, 1053, 1284
 – munkabér: 173, 184, 195, 249, 307, 434/2, 441, 496, 502, 527, 529, 538-40, 553, 575, 563, 1165, 1232

- munkaerővándorlás: 18/44, 325, 546-47
- munkaidő: 505, 512, 527, 532-34, 536
- munkakörülmények: 245-46, 249, 512-13, 524, 526-27. L. még: munkaegészségügy
- munkaközvetítés: 201, 541-55, 1402, 1409-10
- munkanélküliség: 403, 496, 543, 545, 548, 551, 575, 1148, 1163, 1263/9, 1264, 1266, 1270-71
- munkapiac: 491, 546-47, 552, 575

művelődés 123-24, 129, 199, 223, 228, 348, 368, 586-87, 765, 781, 791, 905, 997, 1037, 1042, 1169, 1218, 1228, 1230. L. még: könyvtár, kultúra, munkásosztály és kultúra, oktatás, szabadoktatás, university extension

művészet 18/22, 20, 131, 367, 694, 733, 869, 923, 1037, 1047-1083. L. még: esztétika, irodalom, képző- és iparművészet, zene

- és közönsége: 1061, 1065, 1069, 1078. L. még: olvasás
- és politika: 1064, 1066, 1068
- és társadalom: 1049-51, 105.5-57, 1063-64, 1069-83

művészetelmélet 1. esztétika

művészeti nevelés 315, 317, 1050, 1069, 1080

művészetpszichológia 1049, 1053-55, 1057, 1075, 1079

nagybirtokrendszer 22/3, 176, 424, 456, 559, 565-66, 569, 571, 574, 787, 1093, 1217, 1253. L. még: földbirtokviszonyok

Nagy-Britannia 134, 204, 682, 909, 1003, 1033, 1394

Nagyecsed /Szabolcs-Szatmár-megye/ 1253

Nagyvárad 218, 1421

németek 329, 409-415, 605, 654, 1226

Német Birodalom 137, 175, 414, 654-55, 680, 986, 1092, 1116

német-magyar-osztrák kapcsolatok 653, 655-57, 1024. L. még:

nemzetközi kapcsolat, Osztrák-Magyar Monarchia

Németország 1. Német Birodalom

nemi betegségek 1298, 1322, 1325

Nemzetiségi ismertető könyvtár /sorozat/ 329

nemzetiségi kérdés 20, 22/5, 127-28, 132, 134, 138, 153, 155,

328-415, 452, 526, 592, 602-05, 618, 630, 632-34, 636, 641,

648, 651, 654, 707, 794, 812, 909, 979, 1005, 1009, 1019, 1091,

1094, 1123, 1143, 1193, 1212. Az egyes nemzetiségeket 1. külön

nemzetközi kapcsolatok 18/62, 185, 339, 364, 388, 590, 604,

647-710, 1091, 1219. L. még: béke, békemozgalom, gazdaságszo-

ciológia, háború, "Közép-Európa" eszme, német-magyar-osztrák

kapcsolatok

"nemzetnevelés" 993, 997, 1001

nép-betegségek 697, 1262/29, 1314-25, 1403. L. még: alkoholizmus, közegészségügy, tuberkulózis

népegészségügy l. közegészségügy

népesedési kérdések 17, 53, 91, 138, 140-69, 230, 249, 434/4, 498, 570, 574, 671, 695, 697, 1090, 1244, 1291, 1373-75, 1387, 1409, 1419

néplélektan l. tömeglélektan

népmozgalom l. népesedési kérdések

A Népművelő Társaság szociálpolitikai tanfolyama 1263

néprajz 209, 329, 332, 360, 401, 585, 648, 729

nevelés 285-86, 298, 317, 367, 733, 835, 839, 847-48, 901, 961, 988-989, 991, 993-95, 1000-01, 1003, 1022, 1031, 1042. L. még: művészeti nevelés, "nemzetnevelés", oktatás, pedagógiai elméletek, szexuális nevelés

nőemancipáció l. feminizmus

nők helyzete a társadalomban 20, 293-311, 751, 801, 1037, 1135, 1142, 1377, 1404, 1410. L. még: anya- és csecsemővédelem, család, feminizmus, házasság, prostitúció, szexualitás

- női munka: 27/11, 295₁ 299-300, 303-04, 307, 309, 509, 532, 536. L. még: munkásnők

- nők választójoga: 294, 297, 301, 305

nőkérdés l. nők helyzete a társadalomban

nyelv 365, 401, 408, 977, 979, 1019, 1037

Nyugat-Európa 560, 622, 645, 1417

Nyugatmagyarország 434/1

obstrukció 627, 1192. L. még: politikai helyzetelemzések

ókori társadalmak l. történeti szociológia

oktatás 18/5, 18/12, 21/5, 31, 33, 35-38, 138, 315, 323, 337,

375, 830, 926, 945, 960, 994, 997, 1045-46. L. még: egyetem, felsőoktatás, iskola, közoktatás, pedagógiai elméletek, szabadoktatás, szakoktatás, a szociológia oktatása, tanárok, tanítók, a társadalomtudományok oktatása, vallásoktatás

oktatási reform /javaslatok/ 986, 997, 1004, 1010, 1015, 1017-1019, 1022, 1026-28

oláhok l. románok

Olaszország 136, 1003, 1394

olvasásszociológia 1031, 1037, 1039, 1061, 1065

OMGE 171, 174, 435

Orosz /Szabolcs-Szatmár megye/ 22/6

orosz forradalmak 1104, 1106, 1111

Oroszország 204, 664, 682, 1104, 1106, 1111

Országos Gyermekvédő Liga 1395

Országos Iparegyesület 496

Országos Magyar Gazdasági Egyesület 1. OMGE

Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum 1021

Országos Radikális Párt 1126-27, 1129. L. még: polgári radikalizmus

orvosok 263, 968, 1303-04, 1306, 1347. L. még: közegészségügy

osztályharc 18/37, 27/9, 27/15, 812, 932, 1245

osztálytagozódás 1. társadalmi struktúra

Osztrák-Magyar Monarchia 128, 133, 183, 328, 339, 350, 391,

450-52, 464, 591, 598-607, 611, 649, 651-52, 664, 673, 680,

730, 1193. ld. még: állam, nemzetiségi kérdés, nemzetközi kap-

csolatok, német-magyar-osztrák kapcsolatok

otthonmunka 505-06, 508

öngyilkosság 108, 151, 956, 959, 1384

önkormányzat 589, 610, 612-14, 616-17, 735

ősi vallások /animizmus, politeizmus, totemizmus/ 768-69, 776-

777, 955, 975. L. még: vallás

őstársadalmak 1. történeti szociológia

pacifizmus 1. békemozgalom

pályaválasztás 1391, 1402, 1407

pángermanizmus 409, 411

papság, papok 782, 786-87, 986, 1224

parasztság 18/25, 161, 175, 204, 225, 229, 231, 241-42, 252-

257, 573-74, 752, 760, 1037, 1098-100, 1119, 1253, 1413. L.

még: agrárproletáriátus, földbirtokviszonyok, kis- és középbir-

tokosok, mezőgazdaság, történeti szociológia

párbaj 800

párizsi kommün 19/5, 1103

parlamentarizmus 17, 18/20, 133-34, 516, 591, 595, 601, 603,

611, 623, 625, 627-23, 639, 642.1., még: obstrukció, választójog

- pártok 1. politikai pártok
 pártoktatás 40, 42
 Pécsi Szabad tanítási Kongresszus /1907/ 1034, 1037
 pedagógiai elméletek 28/11.4, 37, 317, 814, 827, 830, 835, 837,
 839, 862, 901, 926, 986-1003, 1391. L. még: nevelés
 pénz- és hitelügy 172, 215-16, 373, 436, 439, 441, 447, 454,
 496, 498, 502, 561, 572, 606, 884, 1414-15, 1418, 1424. L. még:
 gazdaságsszociológia, magyar közgazdasági problémák
 polgári demokratikus forradalom /1918. okt. 31./ 646, 1091,
 1097-98, 1108-10, 1127
 polgári radikalizmus 707, 1126-27, 1129
 polgárság 1. "középosztály", középrétegek
 politikai pártok 18/20, 623, 637, 812, 953, 1118, 1124-27,
 1129, 1154-61, 1194-95, 1199-201, 1207
 politikai propaganda 1. vélemény, véleményformálás
 politikai szociológia 18/19, 50, 88, 128, 130, 355, 389-91,
 584, 586-88, 590, 601, 603-07, 634, 637, 673, 696. 813, 833,
 877-78, 892, 900, 953, 957, 1124-25, 1129, 1192-207, 1212,
 1222. L. még: állam, államelméletek, demokrácia, parlamenta-
 rizmus, választójog
 pornográfia 817, 984
 Poroszország 204
 pozitívizmus 48, 773, 865, 905
 Pozitivisták Könyvtár /sorozat/ 16
 Pozsony 173, 1025, 1232
 presztízs 24/a/8/, 967
 proletárdiktatúra 26/21, 27/13, 28/11.4, 29/13-14, 521-22,
 953, 1060, 1107, 1112. L. még: szocialista forradalom, Tanács-
 köztársaság
 prostitúció 215, 282, 1275, 1281, 1286-87
 protestantizmus 775, 789, 791, 795-96
 pszichológia 20, 25/7-6, 82, 312/2, 312/5-6, 315, 833, 852,
 901, 913j 960, 962-66, 972, 976-77, 989, 1314. L. még: szociál-
 pszichológia, tömeglélektan
- rabszolgaság 1223
 radikalizmus 1. polgári radikalizmus
 rasszizmus 1. fajelmélet
 rendiség 1. történeti szociológia

rendőrség 17, 609, 626, 1149, 1287

rokkantak 1. hadirokkantak

Románia 367, 667

románok 155, 205, 329, 334, 360, 362, 364, 366-69, 371-72,

374-75, 377, 380, 605, 1009, 1094

rutének 1. kárpátukránok

sajtó 18/31, 784, 809, 978, 980-81, 983-85, 1037. L. még: vélemény-formálás

Sansepolcro /Olaszország/ 18/33

Selmecbánya 1235, 1247

Siófok 171

skizma-per 380-81

Somogy vármegye 160, 162, 559, 581, 1249

sport 1037

statisztika 10, 21/8, 53, 106-08, 114-15, 143, 145, 147-152, 157, 208, 215, 1232, 1244. L. még: szociológiai kutatás módszerei

Stefánia Szövetség 1375-76

Stockholm 1280

Svájc 649

Szabad Lyceum 684, 1404

Szabadelvű Párt 1118, 1124, 1194, 1200, 1207

szabadgondolkodás 18/27, 906

szabadkőművesség 358, 424, 763, 981, 1130-34, 1136-38, 1140

szabadoktatás 1029-41, 1061, 1119. L. még: munkásoktatás, művelődés, oktatás, Pécsi Szabadtanítási Kongresszus, university extension

szabadságjogok 626, 748, 850, 1149

szakoktatás 13-14, 100, 459, 608, 1004, 1007, 1020, 1034, 1037, 1402

szakszervezetek 462, 1162-77. L. még: szindikalizmus

"Száműzött Rákóczi"-vita 1254-59

származástan 25/2, 95, 98, 100-01. L. még: darwinizmus

szászok /Erdélyben/ 205, 329, 371-72

Szeged 209

szegénység 151, 228, 320-22, 378, 475-76,- 480, 1074, 1265, 1267, 1269, 1273, 1412, 1414-15, 1423-24, 1426, 1428

székelyek 180, 222, 229, 359, 363, 1208

Szekfü-vita l. "Száműzött Rákóczi"-vita

szekularizáció 21/2, 566, 1093

Szellemtudományok Szabadiskolája 15

Szepesség 1241

szerbek 329, 389, 394, 396, 1145, 1152

Szerbia 667, 669, 671

szexuális élet 282-86, 292, 801, 1310. L. még: szexuális nevelés

szexuális nevelés 298, 976, 995

szindikalizmus 18/35, 21/5 /1918-19/, 29/15-16, 922, 927, 930, 932, 934-35, 939, 1146-47, 1168

szlávok 386, 393, 605, 651, 654

szlovákok 386, 397-408

szociálintropológia l. antropológia

szociáldarwinizmus l. darwinizmus

szociáldemokrácia L. még: munkásmozgalom

- külföldön: 18/9, 20, 26/5, 339, 764, 948, 1142, 1152

- Magyarországon: 18/35, 21/5 /1918-1919/, 26/22, 35, 176, 631, 673, 774, 788, 927, 938, 1090, 1414. l. még: Magyarországi Szociáldemokrata Párt

Szociáldemokrata Párt l. Magyarországi Szociáldemokrata Párt

Szocialista diákok könyvtára /sorozat/ 19

szocialista forradalom 26/1-2, 27/1, 27/6-7, 709, 779, 816, 922, 936, 953, 1044, 1046, 1066, 1068, 1081, 1083, 1103, 1100.

L. még: proletárdiktatúra, Tanácsköztársaság

szocializmus 20, 21/5-6, 26/25, 26/27, 26/29, 27/8, 28/1 Ú,

28/11/2, 432, 677, 756, 771, 775-76, 778, 788-89, 796, 805,

931, 933, 935, 937-54, 1012, 1027, 1086, 1385. L. még: keresztényszocializmus, munkásmozgalom, szocialista forradalom, Tanácsköztársaság

szociálpolitika 18/11, 18/52, 18/65, 26/19, 50, 91, 158, 227,

245, 458, 465, 524, 539-40, 568, 695-756, 781, 1169, 1347-1410.

L. még: háború és szociálpolitika, munkásbiztosítás, szegénység

- mezőgazdasági szociálpolitika: 1B2, 568, 575, 1348, 1355

szociálpolitikai reformok 1390, 1415, 1420, 1424, 1428

szociálpszichológia 18/7, 18/54, 24/b, 83, 285, 315-16, 714,

718, 739, 776, 913, 955-77, 1054, 1403-04. L. még: büntetőjog,

kriminálszociológia, pszichológia, tömeglélektan

szociográfia 18/33, 22/6, 209, 239, 329, 724, 734

szociológia alapkérdései 20, 21/1, 24/b, 44-45, 71-79, 119, 716, 871, 1063, 1115, 1231. L. még: szociológiai rendszerek, szociológusok és munkásságuk

szociológia és más tudományok viszonya 30, 77, 80-105, 112, 716, 720, 739, 862, 894-95, 950, 956, 972, 974, 999, 1042, 1062, 1078, 1379, 1385. I. még: szociálpszichológia
 – és jog: 716, 720, 722, 724-25, 731, 733-35, 739, 742
 – és etika: 802, 805, 808, 810, 816

szociológia módszere 18/19, 24/b, 30, 44, 52-57, 71, 106-16, 121, 152, 157, 345, 722, 724, 734, 894, 1278, 1345. ld. még: statisztika

szociológia oktatása 31, 33, 35-36, 41, 44, 895

Szociológiai könyvtár /sorozat/ 24/a, 24/b

Szociológiai munkáskönyvtár /sorozat/ 28

szociológiai rendszerek 18/4, 20, 57, 72, 116-26, 714, 888-889, 903, 1087. ld. még: szociológusok és munkásságuk

szociológusok és munkásságuk 18/4, 48-70, 81, 109-10, 112, 118-120, 714, 798, 822, 876, 922, 1197. L. még: szociológiai rendszerek

szokásjog 717, 729, 732

szokások 209, 231, 365, 759, 763, 800, 803, 1296. L. még: néprajz, szokásjog

Szombathely 615

szövetkezetek 17, 18/25, 379, 403, 457, 468-73, 502, 504, 556, 563, 570, 579-81, 781, 1092, 1119, 1412, 1415

sztrájk 1116, 1120, 1163, 1166-68, 1172-73, 1178-91

sztrájkjog 1186-89

Tanácsköztársaság 27/4, 595-97, 951-54, 1028, 1044, 1060, 1082, 1107

tanárok, tanítók 830, 934, 986, 994, 1014-15, 1037, 1046

tanoncok 323-27, 502, 1020, 1026. L. még: gyermekmunka

Tanulmányok az Alföld gazdasági viszonyairól /sorozat/ 435

tanyák 207, 226, 1037

társadalmi elméletek 18/50, 18/57, 20, 21/3, 21/6 /1918-19/, 24/a/9/, 77, 95, 142, 144, 150, 585, 588-89, 609, 678, 692, 698, 712-13, 745, 756, 763, 765, 771, 780, 785, 796, 801, 814, 847, 898-954, 969, 973, 1085-88, 1131, 1134. L. még: államelméletek, darwinizmus, marxizmus, szocializmus, szociológiai rendszerek, történelmi materializmus, utópiák, utópisták

- társadalmi fejlődés 24/a, 28/11.1, 48, 51, 77, 80, 117, 119, 907, 926. L. még: társadalmi elméletek
- iránya: 18/8, 19, 77, 100, 609, 905, 936, 938, 1084-1091
- Társadalom és gazdaságtörténeti kutatások /sorozat/ 434
- társadalmi földrajz 85-86, 90, 92, 127, 138-39, 345, 349. L. még: geopolitika
- társadalmi mozgalmak 1114-44. L. még: munkásmozgalom, politikai szociológia
- Társadalmi Múzeum 9, 12, 314, 1262
- társadalmi osztályok, rétegek 1. társadalmi struktúra
- társadalmi struktúra 18/35, 18/48, 127-39, 232-78, 353, 454; 558, 589, 603, 639, 641, 663, 687, 713, 791, 895, 1088, 1125, 1209, 1211, 1215, 1221-22, 1227-28, 1235, 1241-42, 1248, 1260. L. még: agrárproletariátus, alkalmazottak, arisztokrácia, dzsentrí, értelmiség, földbirtokosság, kis- és középbirtokosok, középrétegek, munkásosztály, parasztság, tisztviselők, tőkésék, történeti szociológia, tulajdonviszonyok
- társadalomerkölcsi jelenségek 17, 380, 611, 619, 634, 742, 759, 799-800, 809, 812, 980, 11144 L. még: erkölcs, szokások
- társadalomtudomány oktatása 30-42, 951-52, 1032, 1037. 1. még: szociológia oktatása
- társadalomtudományi intézmények 2, 9-15, 126, 572, 1039
- Társadalomtudományi Könyvtár /sorozat/ 20
- társadalomtudományi sorozatok 16-29"
- Társadalomtudományi Társaság 3, 1017-18, 1032, 1086
- Társadalomtudományi Társaság Pulszky Ágost könyvtára 3
- Taylor-rendszer 517-18, 520
- településszociológia 18/33, 47, 138, 145, 168, 204-31, 353, 415. L. még: falvak, házközösségek, migráció, tanyák, vármegye, városok, várostörténet
- Temes vármegye 387, 435/4
- Temesvár 168, 177, 1417
- Természet és társadalom /sorozat/ 21
- természettudományok 1032, 1037. ld. még: tudományok helyzete
- Tisza-Maros szöge 164
- Tiszamellék 239
- tisztviselők 266, 276, 608, 611, 947. L. még: alkalmazottak
- Tolna megye 224
- Torontál megye 387, 435/3

tökécek 446, 1116-17, 1120. L. még: kartellek és trösztök, tulajdonviszonyok

tömeglélektan 17, 18/7, 84, 89, 685-86, 957, 970, 973, 985, 1125, 1208. ld. még: szociálpszichológia

történelmi materializmus 20, 25/1, 125, 828, 937, 946, 951. L. még: marxizmus, szocializmus, szociológiai rendszerek, társadalmi elméletek

történetfilozófia 819, 826, 831, 849, 862, 898-913, 955

történetírás 81, 911

történeti szociológia 18/62, 89, 336, 356, 362-65, 374, 376, 387, 389, 393, 400, 406-07, 411, 413, 416, 426, 430, 434/2, 443, 455, 487, 498, 503, 585, 592, 613, 615-16, 620, 648, 678, 719, 749, 797, 801, 828, 892, 909, 933, 1130, 1140, 1208-61, 1329.

L. még: céhek története, jogtörténet, várostörténet

– felvilágosodás kori társadalom: 876, 988, 1001, 1240-41

– honfoglalás kori társadalom: 1215, 1223, 1230-31

– hűbériség: 25/17-18, 1221-31

– középkori kereskedelem: 434/1

– középkori társadalom: 1000, 1208/23, 1213, 1215, 1219, 1221, 1224-26, 1228

– magyar jakobinus mozgalom: 1243

– Magyarország története: 594, 668, 736, 892, 979, 1250

– Mátyás korabeli társadalom: 661

– ókori társadalmak: 808, 828, 970, 991, 1208/23

– őskori társadalmak: 89, 92, 97, 99, 583, 585, 768, 776, 887,

955

– parasztság története: 241, 876, 1209, 1211, 1214, 1233, 1238, 1246, 1253

– reformáció elterjedése: 413, 796, 1213, 1236

– reformkori társadalom: 877-78, 880, 1248

– rendiség: 413, 1222, 1227

– reneszánsz kultúra: 823, 1003, 1234

– szabadságharc /1848-49/ kori eszméáramlatok: 1139, 1261

– török-kori telepítés: 1208/19 köt.

történettudomány története 1006

A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete 327, 1367, 1389

törvényhozás 18/53, 470, 478, 733, 760-61, 1394. L. még: jog "törvénytelen" gyermekek 1. házasságon kívül született gyermekek

trösztök 1. kartellek és trösztök

tuberkulózis 1262/42, 1291, 1298, 1315, 1317-22, 1324

tudományok helyzete 43-47, 61, 856, 864, 903, 944, 986, 1015, 1039, 1044, 1076

tulajdonviszonyok 232-26, 238, 243, 255-56, 559, 574, 577, 717, 727, 752, 893, 933, 1084, 1088. L. még: földbirtokviszonyok, társadalmi struktúra

Úgocsa vármegye 1009

Újbánya /Bars megye/ /Csehszlovákia/ 1215

Új-Zéland 18/39

university extension 1029-30, 1033

utópiák 801, 917, 923, 928, 931, 936, 950, 973, 1084

utópiások 18/68, 24/a, 917, 923, 925-26, 928-29, 936, 940

üzemszervezés, vezetés 517-22

válás 1. házasság

választások 1124

választójog 18/10, 18/34, 18/41, 21/7, 132, 294, 297, 301, 305, 547, 603, 623-25, 629, 646, 1124, 1158, 1184, 1203, 1206. L.

még: demokrácia, nők választójoga, parlamentarizmus, választójogi reform

választójogi reform 623, 628-40, 642, 646, 1158

vallás 19/6, 25/3, 26/12, 89, 98, 108, 131, 199, 429, 738, 762-

797, 801, 844, 935, 940, 1114, 1136, 1213. L. még: ateizmus, baptisták, buddhizmus, görögkatolikusok, háború és vallás, iszlám, katolicizmus, kereszténység, keresztényszocializmus, ősi vallások, protestantizmus, zsidó vallás

- vallásbölcselet: 18/66, 770, 772, 776-77, 926

- vallásoktatás: 763, 1010, 1019

- vallástörténet: 767-69, 772, 776, 791-92, 796

- és erkölcs: 765, 767, 770-71, 788, 804, 815, 1051

- és társadalom: 24/a, 768, 776, 778, 788, 792

- és tudomány: 773, 783, 797

vámügy 18/17, 450-52, 463, 606-07, 647, 652-53, 655, 670, 884

vármegye 22/8, 220, 223-24, 231, 234, 352, 614, 616-19, 1196.

ld. még: közigazgatás, településszociológia

városok 18/33, 63, 165, 168-69, 173-74, 177, 182, 207-19,

435/1-2, 445, 554, 610, 615, 621, 1036-37, 1210, 1219, 1232,

1235, 1247, 1252, 1411-12, 1414-18, 1421-24. L. még: közigazgatás, településszociológia, Városok Kongresszusa, városok törté-

nete

Városok Kongresszusa 215

városok története 208-19, 615, 1210, 1215, 1219-20, 1232, 1235,

1239, 1242

vélemény, -formálás 19/4, 784, 800, 803, 813, 970, 983, 985

vendek 392,

Vörös könyvtár /sorozat/ 29

zene 18/22, 1037-38, 1067, 1071, 1075, 1078, 1083

zsidó vallás 797, 940

zsidókérdés 18/64, 378, 416-17, 419-20, 424-33, 981, 1138,
1225. L. még: fajelmélet

T A R T A L O M

BEVEZETÉS /Remete László/	I
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	VII
A SZOCIOLÓGIA SZERVEZETE, TÖRTÉNETE	1
a./ Bibliográfiák	1
b./ Társadalomtudományi intézmények	3
Társadalomtudományi sorozatok	4
c./ Társadalomtudományok oktatása. Tankönyvek, vezér- fonalak	14
d./ A tudományok helyzete	16
e./ Szociológusok és munkásságuk	17
SZOCIOLÓGIAI ELMÉLETEK, MÓDSZEREK	21
a./ A szociológia tárgya, feladata, alapkérdései . . 21	
b./ A szociológia és más tudományágak viszonya. Ha- tárkérdések. Szociálantropológia, Szociáldarwiniz- mus. Fajnemesítés	23
c./ A szociológiai kutatás módszerei, társadalomsta- tiszta	27
d./ Szociológiai iskolák, rendszerek	29
TÁRSADALMI STRUKTÚRA	37
a./ Demográfia, népesedési problémák	37
Egyke	40
Csecsemő- és gyermekhalandóság	41
b./ Migráció, kivándorlás	42
Kivándorlás Amerikába	45
c./ Településszociológia	48
Városok	49
Megyei, falusi, tanyai települések	51
d./ Társadalmi rétegek, csoportok, osztályok. Tulaj- donviszonyok	53
Munkásság, agrárproletariátus	54
Paraszság	57
Középrétegek, értelmiség	58
Földbirtokosok, dzsentrik, tőkésék	60

e./ Házasság, Szexualitás	62
f./ Nőkérdés	64
g./ Az ifjúság problémái	67
Hátrányos helyzetű fiatalok, diákok	68
Tanoncok. Gyermekmunka	69
h./ Etnikai csoportok, nemzetiségi kérdés	70
Asszimiláció és magyarosítás	76
Csángók, románok, székelyek	77
Kárpátukránok	30
Szlávok. Bolgárok, horvátok, szerbek, szlovének, vendek	82
Szlovákok	84
Németek	86
i./ Rasszizmus, zsidókérdés, cigánykérdés	87
j./ Gazdaságszociológia	90
Gazdaságtudományi sorozatok	90
Magyar közgazdasági problémák	93
Szövetkezetek	97
Drágaság. Bibliográfiák	98
k./ Iparszociológia	100
Kisipar, háziipar	103
Kartellek és trösztök	104
Üzemszervezés, vezetés	106
l./ Munkaszociológia	107
Munkaidő, munkabér, munkaviszonyok, kollektív szerződés	108
Munkapiac, munkaközvetítés, fluktuáció, munka- nélküliség	110
m./ Mezőgazdaság	112
TÁRSADALMI ELLENŐRZÉS, ÉRINTKEZÉS	119
a./ Állam, közigazgatás, demokrácia, parlament	119
Állam, alkotmány, hatalom	119
Osztrák-Magyar Monarchia	122
Közigazgatás, Önkormányzat	124
Megyei, városi, falusi közigazgatás	125
Demokrácia, parlamentarizmus, választójog	127
b./ Nemzetközi kapcsolatok. Háború és béke	131
Nemzetközi kapcsolatok. "Közép-Európa"	131
Imperializmus, gyarmatosítás	133
A háború szociológiája. Militarizmus. Hadsereg Pacifizmus, antimilitarizmus. Az imperialista háborúk kritikája	136
c./ Jog. Törvényhozás és igazságszolgáltatás	142
Jogtudomány, jogbölcselet	142
Büntetőjog	147
Magánjog	149

d./ Vallás, egyház, klerikalizmus.....	151
Katolicizmus	154
Egyéb vallások	155
e./ Erkölcs, szokások, szociáletika.....	157
f./ Ideológiák	160
Filozófusok, társadalomtudósok.....	162
A filozófia története. Filozófiai elméletek, részkérdések.....	167
Közgazdasági elméletek.....	170
Történetfilozófia. Társadalmi elméletek.....	174
Utópisták. Anarchista, szindikalista elmélete. Szocializmus. Marxizmus	177
g./ Szociálpszichológia, pszichológia. Deviáns je- lenségek.....	185
h./ Sajtó. Nyelv.....	189
i./ Nevelés, oktatás, művelődés	190
Pedagógiai elméletek. A pedagógia története	190
A közoktatás, a felsőoktatás helyzete. Szak- oktatás. Reformjavaslatok	193
Szabadoktatás, munkásoktatás, könyvtárak, uni- versity extension	197
j./ Művészet	203
Művészetelmélet, esztétika.....	203
Írók, irodalom, közönség.....	205
Művészetek és társadalom.....	207
TÁRSADALMI FEJLŐDÉS. TÁRSADALMI MOZGALMAK	211
a./ A társadalmi fejlődés tényezői és iránya	211
b./ Reform. Forradalom	213
Földreform	213
Forradalom.....	215
c./ Társadalmi és politikai szervezetek, mozgalmak	
Munkáltató szervezetek. Keresztényszocializ- mus, Pártok.....	217
Szabadkőművesség. Feminizmus. Galilei Kör	220
d./ Munkásmozgalom. Munkásszervezetek	222
Munkáspartok.....	224
Szakszervezetek	225
Sztrájk.....	228
e./ Politikai szociológia. Helyzetelemzések.....	230
f./ Történeti szociológia.....	233
Hűbéri társadalom	236
XV-XVI. század.....	238
XVIII-XIX. század.....	239

TÁRSADALMI PROBLÉMÁK, SZOCIÁLPOLITIKA.....	243
a./ Szegénység, munkanélküliség.....	243
b./ Alkoholizmus, prostitúció.....	246
c./ Közegészségügy.....	249
Orvosi, kórházi ellátottság. Munkásegészségügy.....	251
Gyermekegészségügy.....	252
Népbetegségek.....	253
d./ Bűnözés. Kriminálpszichológia.....	255
Fiatalkorú bűnözők.....	257
e./ Szociálpolitika.....	260
Munkásbiztosítás, munkásvédelem.....	262
Anya- és csecsemővédelem.....	264
Gyermekegészségügy.....	265
Elhagyott, "törvénytelen" gyermekek védelme.....	267
Rokkantak. Hadigondozás.....	269
f./ Lakásügy.....	270
MUTATÓK.....	275
Névmutató.....	277
Tárgymutató.....	292
Tartalom.....	315